

Gheorghe Văduva

STRATEGIA ACȚIUNILOR RAPIDE

**Editura Academiei de Înalte Studii Militare
București 2002**

Gheorghe Văduva

STRATEGIA ACȚIUNILOR RAPIDE

General de brigadă (r) dr. GHEORGHE VĂDUVA

STRATEGIA ACȚIUNIOR RAPIDE

**Lucrare elaborată după teza de doctorat cu aceeași tematică
și cu același titlu, finalizată și susținută în anul 1996**

**Editura Academiei de Înalte Studii Militare
București, 2002**

ISBN 973-8317-55-x

CUPRINS

O TEMĂ DE PIONIERAT	8
INTRODUCERE.....	6
DELIMITĂRI CONCEPTUALE	22
CAPITOLUL 1 SCURT ISTORIC. ACȚIUNI RAPIDE ÎN CEL DE AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL ȘI ÎN CONFLICTELE POSTBELICE. CARACTERISTICI....	35
1.1. <i>Argument.....</i>	36
1.2. <i>În al doilea război mondial.....</i>	39
1.3. <i>În conflictele actuale.....</i>	44
1.4. <i>Concluzie.....</i>	50
CAPITOLUL 2 TIPURI DE ACȚIUNI RAPIDE ACTUALE ȘI ÎN PERSPECTIVĂ.....	54
2.1. <i>Situații care impun acțiuni rapide</i>	54
2.2. <i>Forțe de acțiune (intervenție, reacție) rapidă. Realități și tendințe</i>	58
2.3. <i>Tipuri de acțiuni rapide</i>	77
2.3.1. <i>Acțiuni directe, indirecte, rapide</i>	77
2.3.2. <i>Intervenția rapidă, acțiunea rapidă, reacția rapidă</i>	79
2.3.3. <i>Acțiuni rapide în timp de pace sau care preced starea de criză și războiul.....</i>	81
2.3.4. <i>Acțiuni rapide în caz de crize, în urgențe civile și militare.....</i>	84
2.3.4.1. <i>Crizele specifice stărilor de haos.....</i>	84
2.3.4.2. <i>Managementul crizelor</i>	88
2.3.5. <i>Acțiuni rapide în timp de război</i>	94

CAPITOLUL 3 ACȚIUNILE RAPIDE ȘI FIZIONOMIA RĂZBOIULUI MODERN.....	99
3.1. <i>Noțiuni.....</i>	99
3.2. <i>Acțiune rapidă - reacție rapidă. Condiționări. Elemente ale acțiunii rapide. Elemente ale reacției rapide</i>	101
3.3. <i>Timp de acțiune. Timp de reacție.....</i>	106
3.4. <i>Războiul modern și aporia lui Ahile.....</i>	113
CAPITOLUL 4 CONSIDERAȚII PRIVIND ACȚIUNILE RAPIDE INTERNAȚIONALE	117
4.1. <i>Scopuri</i>	117
4.2. <i>Grupări internaționale.....</i>	120
4.3. <i>Grupări modulare. Grupări modulare naționale și internaționale. Calculul grupărilor de tip modular.</i>	132
4.4. <i>Acțiuni rapide pentru impunerea intereselor.....</i>	152
4.5. <i>Acțiuni rapide pentru menținerea păcii.</i>	153
4.6. <i>Acțiuni rapide pentru impunerea păcii.....</i>	154
4.7. <i>Acțiuni rapide pentru combaterea terorismului</i>	157
4.8. <i>Acțiuni rapide pentru descurajarea conflictelor sau stărilor preconflictuale.....</i>	157
CAPITOLUL 5 ARMATELE PRIMELOR DECENII ALE MILENIULUI TREI.....	159
5.1. <i>Caracteristici ale situației politico-militare și strategice. Amenințări. Riscuri</i>	159
5.2. <i>Tipuri previzibile de conflicte armate.....</i>	166
5.3. <i>Structuri posibile ale armatelor lumii în primele decenii ale mileniului trei</i>	170
5.4. <i>Internaționalizarea forțelor armate.....</i>	174

5.5. <i>Tendințe în evoluția artei militare</i>	178
CAPITOLUL 6 ACȚIUNI RAPIDE ÎN RĂZBOIUL DE APĂRARE A ȚĂRII	182
6.1. <i>Amenințări, riscuri</i>	182
6.2. <i>Evoluții doctrinare și forțe de reacție rapidă în zona balcanică.</i>	185
6.3. <i>Tipuri de războaie pentru care trebuie să se pregătească România</i>	194
6.5. <i>Locul și rolul forțelor de reacție rapidă în sistemul de siguranță, protecție și apărare al țării. Forțe și structuri de reacție rapidă. Grupări de tip modular. Compunere. Conducere. Misiuni</i>	216
6.6. <i>Caracteristici ale acțiunii și reacției rapide în timp de pace și în situații de precriză.</i>	240
6.7. <i>Variante de acțiune și de reacție rapide în război</i>	242
6.8. <i>Acțiuni rapide în alte situații.</i>	245
CAPITOLUL 7 STRATEGII ALE ACȚIUNII ȘI REACȚIEI RAPIDE ÎN PRIMELE DECENII ALE MILENIULUI TREI	246
7.1. <i>Structuri și acțiuni de tip rapid</i>	247
7.2. <i>Reacții rapide în viitor</i>	254
7.2.1. <i>Reacții rapide la acțiuni rapide</i>	255
7.2.2. <i>Reacții rapide la alte acțiuni</i>	256
CAPITOLUL 8 ACȚIUNI ȘI REACȚII RAPIDE PREVIZIBILE ALE ARMATEI ROMÂNE	261
8.1. <i>Amenințări și riscuri în timp de pace și previziuni asupra posibilelor situații conflictuale</i>	263

8.2. Opinii în legătură cu Forța de Reacție Rapidă (Integrată) a Armatei Române în viitorul apropiat.....	268
8.3. Acțiuni și reacții rapide previzibile în timp de pace	270
8.4. Acțiuni și reacții rapide previzibile în situații de criză.....	272
ÎN LOC DE ÎNCHEIERE	275

O TEMĂ DE PIONIERAT

În 1994, când a fost propusă de colonelul Gheorghe Văduva și aprobată ca temă pentru o teză de doctorat, „Strategia Acțiunilor Rapide“ se înscria pe deplin în noul concept strategic, în noua strategie a timpurilor noastre și, mai ales, a timpurilor care vin. A fost (și încă este) o temă îndrăzneță, de pionierat și o abordare pe măsură a subiectului respectiv. Despre strategia acțiunilor rapide s-a scris foarte puțin. Adevărul este că o asemenea tematică nu a fost abordată până acum într-o lucrare specială, sistematică, de anvergură. Desigur, o teză este o abordare științifică de anvergură, dar o teză nu epuizează și nu poate epuiza un astfel de subiect. Creează însă noi premise pentru continuarea studiului, pentru aprofundarea în continuare a unei astfel de tematici care rezultă dintr-o necesitate - aceea a tratării din punctul de vedere al acțiunilor rapide - a războiului. Lucrările care au apărut în ultimul timp, între care aş reliefa și excepționalul eseu al generalului Beaufre „**Strategie pentru viitor**“ largesc puțin aria și conceptul strategic, întrucât atât tipurile de războaie cât și aria lor de cuprindere s-au lărgit și s-au diversificat foarte mult.

Lucrarea de față face parte din acest nou val. Noi considerăm că este o reușită. Atât ca realizare concretă, cât și ca deschidere spre viitor, ca perspectivă a unor noi orizonturi care se deschid cercetării în domeniu.

Trebuie menționat că autorul tezei este unul din susținătorii creării Forței de Reacție Rapidă în Armata Română. Această susținere se materializează într-o serie de interviuri realizate pe această temă cu personalități din armată, precum și într-un lung serial de eseuri cu tema „**Strategia acțiunilor rapide**” publicate în ziarul „**Observatorul militar**” pe care l-a condus, o lungă perioadă de timp, în faza de început a demersurilor făcute de Statul Major Gene-

ral pentru crearea unei astfel de structuri a reacțiilor rapide. Astfel de materiale au contribuit în mod substanțial la crearea unui spirit ofensiv, unui concept nou de care Armata Română are nevoie și pe care cercetarea științifică în domeniul strategiei militare trebuie să-l abordeze și să-l dezvolte.

Tema finalizează o astfel de acțiune, autorul realizând cu ușurință, în colaborare cu conducătorul științific și cu catedra de specialitate din Academia de Înalte Studii Militare, o trecere de la eseul jurnalistic la tratarea științifică a unei teme de o asemenea importanță. Un alt lucru pe care l-am remarcat în acești ani de colaborare, de efort în realizarea tezei, este faptul că doctorandul a tratat cu curaj și fără prejudecăți domenii de care, de regulă, cercetătorul se apropie cu multă prudență. Mă refer la tipurile de scenarii, la definirea unor concepte, la modalitățile personale de a privi și trata fenomenul război. Cele 8 capitole ale lucrării au trei mari caracteristici:

a. Identifică elemente ale strategiei acțiunilor de tip rapid în istoria războaielor, în marile campanii ale diferitelor timpuri, în gândirea militară universală. Pentru că, nu-i așa, nimic nu-i nou sub soare și orice se întâmplă pe lumea aceasta are un izvor. A merge la izvoare este una din obligațiile cercetării științifice. Autorul o face. Și o face bine.

b. Localizează acțiunile contemporane de tip rapid și le analizează din punct de vedere strategic, desprinzând concluzii, principii, concepte. Sesizează caracteristici și elemente care facilitează proiecția în viitor, la nivel strategic, a acțiunilor rapide.

c. Face unele sugestii pentru organizarea și modernizarea Forței de Reacție Rapide a Armatei Române, pe care o numește Forță de Reacție Rapidă Integrată.

Pe aceste trei mari paliere s-a derulat efortul de cercetare și se desfășoară întreaga lucrare.

Lucrarea este, în același timp, o analiză și o sinteză. Analiza este dată de un sistem de exemple, de fapte din care se desprind caracteristici și idei importante. Sinteza reunește aceste idei și caracteristici în judecăți apreciative și permite proiecția în viitor.

La primul palier, autorul identifică ceea ce înseamnă acțiune rapidă în marile campanii militare. Se referă deopotrivă la Gingis Han, care a descoperit arta invaziei rapide a acelor vremuri, și la

Alexandru Macedon, la Napoleon și, mai ales, la debutul celui de al doilea război mondial care marchează și materializează, categoric, pentru prima dată în istorie, o strategie a acțiunilor rapide. Analiza este realistă, riguroasă, iar concluziile, golate de conținutul lor politic și de prejudecățile pe care le determină pierderea sau câștigarea unui război, sunt pertinente. Este, desigur, un domeniu care poate fi abordat în continuare, chiar de sine stătător. În fond, ce este arta militară dacă nu o aplecare din punct de vedere științific asupra marilor campanii?

Palierul contemporan îl ajută pe autor să sesizeze evoluția conceptului de strategie a acțiunilor rapide ca realitate nemijlocită și ca tendință. În acest cadru, se sesizează paralelismul dintre trei mari strategii: cea nucleară, cea a războiului total și cea a acțiunilor rapide. Ultima - cea a acțiunilor de tip rapid - a căpătat o importanță cu totul specială, datorită progresului tehnologic extraordinar și fricii de războiul nuclear care înseamnă distrugere totală. Războiul de tip total, care se preconizează a fi dus în inferioritate tehnologică, este mai mult o reacție disuasivă decât un concept care să revoluționeze arta militară. El este impus de o situație strategică defavorabilă și nu se poate caracteriza ca având inițiativa strategică.

Așadar, acțiunile de tip rapid se constituie într-un fel de chirurgie-laser a situațiilor conflictuale. În acest sens, importanța lor crește foarte mult, întrucât ele nu vizează numai câștigarea războiului, ci și descurajarea lui și chiar menținerea păcii. De unde rezultă că strategia acțiunilor rapide depășește strategia clasică a războiului pur și devine și o strategie a gestionării crizelor și conflictelor, o modalitate de control strategic al zonelor tensionate și de descurajare a războiului. În acest sens, în întreaga lume se constituie structuri de reacție naționale sau internaționale în măsură să gestioneze, în numele marilor puteri sau al organismelor internaționale, situațiile conflictuale. Este o concluzie la care ajunge autorul în capitolele din lucrare, la acest palier de abordare a problematicii strategiei acțiunilor rapide.

Tot aici, lucrarea își propune să identifice structura de reacție rapidă optimă. Se propune chiar și un model matematic, din categoria algoritmilor raționali de cunoaștere sau de identificare a structurilor optime, de optimizare. Structura de reacție rapidă optimă ar fi, în

această viziune, **gruparea modulară integrată de valoarea unui corp de reacție rapidă**. Aceste concluzii sunt, desigur, argumentate, susținute științific, dar ele nu sunt definitive, nu sunt bătute în cuie, cum se exprimă autorul.

Există o anumită flexibilitate în tratarea problematicii strategiei acțiunilor rapide. Spațiul strategic modern este fluid, este multi-dimensional, este integrat și, ca atare, tot ce ține de el trebuie să se supună regulilor sistemelor cibernetice, cu autoreglare, deci flexibile, adaptabile rapid oricărei situații. Este concluzia esențială în ceea ce privește filosofia acțiunii și reacției de tip rapid. De aceea, aici apare o anumită contradicție între modalitățile clasice de abordare a formelor acțiunilor strategice - apărarea strategică și ofensiva strategică -, pe care trebuie să le înțelegem în universalitatea lor, categoric, la nivelul strategiei globale a războiului, și flexibilitatea strategică, un concept care are alte conotații, întrucât nu se referă numai la războiul tradițional, clasic, ci la situațiile conflictuale în general. Această contradicție este însă aparentă, este o prejudecată, un mod de a gândi, cu mijloacele războiului trecut, războiul viitor. Or, știm cu toții foarte bine, o astfel de gândire nu este totdeauna realistă, eficientă. Este adevărat, de regulă, armatele se instruiesc după doctrine construite pe baza experienței ultimului război la care au participat. Războiul viitor va fi însă câștigat de acea armată care reușește să îmbine o astfel de experiență cu sesizarea caracteristicilor războiului viitor sau chiar să renunțe la o astfel de experiență în favoarea proiecției realiste a viitorului. Autorul insistă, pe bună dreptate, asupra acestui raționament. Istoria a confirmat pe deplin această aserțiune. Numai că structurile militare sunt extrem de conservatoare - ceea ce nu este foarte rău, dar nici foarte bine - și renunță cu greu la schemele verificate atâta vreme. Strategia, ca știință, are însă obligația nu doar să consemneze o anumită experiență, ci și s-o ia înaintea ei, să sesizeze și să fundamenteze științific noile tendințe.

Cea de a treia componentă a acestei teze este o sugestie de organizare a Forței de Reacție Rapidă Integrată a Armatei Române. Autorul propune mai multe variante care, la vremea respectivă, au fost analizate de cei în drept și aplicate ca întreg. Ele merită să fie analizate și acum, întrucât lucrarea, în întregul ei, are perenitate și forță. Pentru că variantele respective nu sunt divergente, nu sunt

disjuncte, ci complementare, potrivit fluidității spațiului strategic. În organizarea reacției de tip rapid nu se poate merge pe o simplă variantă, ci se cer avute în vedere toate, dar absolut toate posibilitățile și probabilitățile. Structurile de tip rapid trebuie să fie în măsură, la orice oră din zi sau din noapte, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, să îndeplinească orice misiune.

General maior (r) prof. univ. dr. COSTACHE CODRESCU

INTRODUCERE

1.

Dintotdeauna, omenirea s-a străduit să-și construiască sau să-și reconstruiască pacea și securitatea, să-și dea și să-și asigure garanții că războiul care s-a încheiat va fi ultimul, că starea normală și firească a mapamondului nostru este pacea și liniștea, și nu războiul. Aproape toți marii politicieni ai lumii au declarat că se află în serviciul păcii, mai toți conducătorii de state și-au dedicat cea mai mare parte din timpul lor menținerii păcii, în marea lor majoritate, guvernele au încheiat acorduri, convenții și tratate, în numele păcii și al neproliferării războiului, organismele internaționale s-au constituit, în primul rând, pentru a preveni conflictul armat și a asigura sau a impune pacea. Aceasta este o realitate. Totuși, istoria consemnează numeroase mari eșecuri și puține victorii. Această stare de fapt i-a determinat pe unii să considere că războiul face parte din viața omenirii, că el este înscris în legile omenești. De aceea, indiferent de acțiunile pe care le întreprind sau le susțin (totdeauna întru menținerea păcii), țările nu exclud niciodată războiul. Dimpotrivă, se pregătesc pentru el, toate, absolut toate declarând că sunt nevoite să o facă. Din păcate, au dreptate. Războiul nu este un produs al fanteziei cuiva, nu este o simplă maladie care poate fi prevenită sau vindecată. El este o rezultată a unor relații complexe, a unor legi care guvernează lumea și exprimă o voință politică. O mulțime de situații și de complexe raporturi - unele venind din vremuri imemorabile, altele ivindu-se din te miri ce - determină acțiuni și reacții cu totul neașteptate. Este foarte greu să localizezi cauzele războiului din Iugoslavia. Unii spun că starea normală a celor care locuiesc în această chinuită parte a Europei este conflictul, războiul. Alții aruncă vina pe fostul imperiu austro-ungar, alții cred că au fost și încă mai sunt, în toată această afacere sângeroasă, interese de peste tot. Cândva, Vestul a contracarat expansiunea Estului Slav, catolicizându-i avangărzile. Linia de demarcație între catolicism și ortodoxism trece printre

Croația și Serbia. După Huntington, această linie trece, de la 1500, pe la est de țările baltice, pe la vest de Belarus, desparte Ucraina subcarpatică, locuită de minoritatea maghiară catolică, de restul Ucrainei, urmează creasta Carpaților, despărțind Transilvania de România, apoi Croația de Serbia și se oprește în Adriatică, după ce trece prin Bosnia și desparte teritoriile locuite de sârbi și musulmani de cele locuite de minoritatea croată.

Argumentul este discutabil. Religiile trebuie să se afle în dialog, și nu în război! Și catolicismul, și ortodoxismul sunt religii creștine. Dumnezeu este unic. Pentru toți!

Greu de spus exact care sunt cauzele și pretextele care au declanșat războiul din Iugoslavia. Greu, dar nu imposibil. O analiză atentă a evoluției situației politice și militare din spațiul fostei Iugoslavii, în relație strânsă cu mutațiile politice și strategice care s-au produs în Europa și în lume după 1989, precum și cu determinările istorice, conduce la concluzia inevitabilității destrămării federației slavilor de sud. O destrămare însângerată, cu repercusiuni pe termen lung în situația politico-militară și strategică din zonă.

În această lume, în care încă omul se sfâșie pe om, se pare că nu poate fi exclusă posibilitatea războiului. Și atunci, firesc, trebuie să ne punem câteva întrebări: Pericolul acesta este și pentru noi sau numai pentru alții? Cu alte cuvinte, este posibil războiul pe pământul românesc? Și dacă este - și fără îndoială că este -, despre ce fel de război poate fi vorba? De tipul primelor două războaie mondiale? De tipul celui din Iugoslavia? De tipul celui din decembrie 1989? Adică de diversiune? De tipul unor intervenții rapide, în forță sau pe obiective strategice, pentru a se crea un ***fait accompli*** sau pentru a se soluționa o situație gravă (sau făcută să fie gravă), așa cum sunt atâtea în această parte a Europei? Este oare posibil așa ceva? Este, adică, posibilă crearea unei situații favorabile unui război împotriva României și, în același timp, defavorabile țării noastre?

După ce am realizat, prin secole, unitatea națională, statul național unitar - românii reprezentând 90 la sută din populația țării (în timp ce în jur de 12 milioane de români locuiesc în afara granițelor) -, după ce o parte din Moldova, smulsă din trupul țării, nu-și găsește încă identitatea sau este obligată să trăiască într-o alt fel de identitate - și nici nu și-o poate găsi pe drumul pe care a pornit! -,

este, oare, posibil, în România, un război vizând dezmembrarea țării? Sigur că este! Deși toată lumea se îndoiește că un astfel de război ar fi posibil în Statele Unite ale Americii¹, sau în Franța (care are cam același procentaj al minorităților naționale ca noi), după ce s-a realizat statul național unitar francez, sau în Germania, după ce, în secolul trecut, s-au unificat cele peste 300 de stătuțe și, în 1990, s-a unificat Vestul înfloritor cu Estul fost comunist, sau în Italia, sau în Spania, sau în Ungaria! Ungaria nu este un spațiu care suportă tensiuni. Ea este însă generatoare de tensiuni, promovând o imagine zonală cu totul defavorabilă țării noastre. Este o imagine elaborată, este o strategie pe termen lung, care pregătește - atât cât poate ea - terenul pentru ca, la momentul potrivit, să profite. Situația creată în august 1940, în preajma Dictatului de la Viena este un exemplu. În același timp, Ungaria ține să apară nu numai ca un pilon de stabilitate în zonă, ci și ca un promotor al noului concept european de parteneriat, ca țară dispusă să ofere totul pentru NATO, motiv pentru care a și fost integrată deja în Alianță. Înțelegerea de la Vișegrad este, în esență, un efect al politicii ungare care, în perioada inițială, a încercat forțarea frontului NATO pentru a-și crea o situație privilegiată în vederea unor noi acțiuni viitoare. Toate acestea vizează, fără nici o îndoială, slăbirea României, separarea Transilvaniei, revenirea (evident, pe un alt plan) la situația dinaintea de 1918. România a fost de multe ori spațiul vizat pentru crearea unei situații complexe, defavorabile țării noastre.

Corelarea situației strategice defavorabile României cu crearea sau urmărirea prilejului favorabil inamicului potențial conduce la concluzia că nu este exclus un sistem de acțiuni rapide în spațiul politic și militar românesc, în vederea realizării unor scopuri foarte diversificate: obligarea României să cedeze anumite teritorii, crearea unor zone teritoriale care să fragmenteze unitatea statală a țării, impunerea unor interese sau chiar dezmembrarea teritorială. Sistemul de acțiuni rapide, în

¹ După atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 asupra celor două gemene din complexul World Trade Center și asupra Pentagonului, s-a ajuns la concluzia că nici America, deși străjuită de două oceane și apărată de cea mai puternică armată din lume, nu este invulnerabilă

acest caz, reprezintă o formă de manifestare, de exprimare, de materializare și de finalizare a unei anumite stări conflictuale.

Scenariul „**Războiul pentru Transilvania**“, publicat în numărul 28 din mai 1995 (consacrat Trianonului) al revistei **Magyarok Vasarnapja**, editată în California, sub semnătura lui Romhany Laszlo, este un exemplu în acest sens. Deși pare o glumă, cu astfel de lucruri, în împrejurările pe care le cunoaștem, nu se glumește. Scenariul prezintă un mare adevăr în legătură cu un mod de gândire și de simțire al unora din cercurile hungarismului din Ungaria, de la noi și de pretutindeni. Iar acum, când Ungaria a fost deja admisă în NATO, lucrurile se complică foarte mult. Nu putem ști precis ce ne rezervă viitorul. Putem însă bănuî. În trecut, impunerea unor interese și cu atât mai puțin dezmembrarea teritorială nu s-au putut realiza decât parțial și numai în cadrul unui război de mare amploare. Or, deocamdată, așa ceva nu se întrevede la orizont. Dar la orizontul de după orizont?

Lumea este foarte frământată, iar coordonatele principale ale acțiunilor îndreptate împotriva României se cunosc, sunt mereu aceleași. Ele nu sunt de azi, de ieri, ci se desfășoară cu o intensitate mai mare sau mai mică, în funcție de situația internațională, încă din decembrie 1918! Încă din ianuarie 1859!

În noua sa doctrină militară, Rusia declară că nu are inamici, ci interese de apărare. Ungaria a declarat, la rândul ei, că și-a îndepărtat de graniță, cu 50 de kilometri, unitățile militare, tocmai pentru a-și argumenta intenția sa pur defensivă. Ca și cum 50 de kilometri ar reprezenta ceva! Este doar distanța la care, de obicei, se află raioanele de plecare la... ofensiva din mișcare! Politicienii și marele public nu sunt însă familiarizați cu astfel de noțiuni strict militare și iau această măsură ca un gest de detensionare a raporturilor din zonă, ca o inițiativă benefică a anilor 990. Acum, după admiterea în NATO, Ungaria își va reface doctrina ei militară. Interesant este de sesizat nu ceea ce se spune sau se va spune - pentru că, în cadrul Alianței există un concept strategic pe care toate țările membre trebuie neapărat să-l respecte -, ci ceea ce, de obicei, nu se spune...

Tratatul de bază româno-ungar ca și acordurile pe linie militară sunt benefice pentru construcția încrederii, dar ele nu trebuie să ne facă să renunțăm la prudență. De altfel, toate statele, indiferent de

conjuncturile favorabile în care se află, își iau măsuri de apărare, analizează toate variantele posibile, toate riscurile.

Este limpede că Ungaria nu va trece niciodată la ofensivă împotriva țării noastre decât în cadrul unui conflict mai larg sau într-o situație prolixă, pentru a determina intervenția rapidă a altor forțe arbitrare.

Există o modalitate mult mai simplă și mai eficientă de a acționa: întărirea forței, unității și spiritului ofensiv al comunităților maghiare din interiorul țărilor respective. O intervenție a Ungariei împotriva României este posibilă numai în cadrul unei alianțe anti-românești, ceea ce e greu de presupus că se va realiza în următorii ani. Ungaria nu va trece niciodată la ofensivă împotriva României dacă nu va avea garanția că va obține ceva. Dar și într-o astfel de perspectivă, numai și numai dacă s-ar simți încurajată. Deocamdată, așa ceva nu este posibil. Europa are, azi, alte obiective politico-militare și strategice care vizează menținerea păcii și a stabilității și crearea condițiilor pentru o unitate puternică europeană. Dar de aici nu rezultă cu necesitate că, în zona noastră strategică, ungurii și ceilalți au renunțat la interesele lor de secole, la strategiile lor tradiționale și s-au aliniat fără nici o problemă la noul concept european.

Dacă este așa, atunci este foarte bine. Dar un astfel de adevăr nu-l poate confirma decât timpul, iar timpul, în anumite momente ale lui, a fost defavorabil României. Evident, eventualele acțiuni militare ale cuiva împotriva României (dacă se ivește o astfel de eventualitate) n-ar putea fi decât acțiuni foarte rapide, cu obiectiv strict limitat, în vederea creării faptului împlinit sau determinării reacției forțelor rapide ale comunității internaționale (în favoarea acestor forțe sau în defavoarea României).

Nu este exclusă - și considerăm că nu trebuie exclusă - o astfel de eventualitate, indiferent cât de bune și de stabile ar fi relațiile în zonă. Turcia și Grecia au, de asemenea, problemele lor specifice în ceea ce privește situația politico-militară și cea geostrategică a momentului, dar și perspectiva imprevizibilă a evoluției acestora. Ucraina își elaborează conceptul ei strategic, iar Bulgaria, de asemenea, și-a reconsiderat complet doctrina ei militară. Se știe, în cadrul fostului Tratat de la Varșovia, Bulgaria se considera a fi în eșalonul întâi strategic. Or, una este să fi într-o coaliție organizată pe principii

ile impuse de războiul rece și cu totul altceva să te afli într-o relație de parteneriat, de reconstrucție a raporturilor militare în zona balcanică. NATO ar fi, pentru unele din aceste țări, un fel de umbrelă. Pentru orice eventualitate. O umbrelă la adăpostul căreia să fie refăcute economiile naționale și să se elaboreze, în liniște, strategiile viitorului. Cel puțin până la refacerea potențialului lor propriu. De aceea, s-a declanșat o adevărată competiție pentru intrarea în NATO, estompată sau temperată cumva de inițiativa americană **Parteneriatul pentru Pace**, acțiune care oferă o șansă efectivă de cooperare, de armonizare a temerilor, dar și a intereselor.

Deși destul de complicate, problemele sunt, totuși, uneori atât de vizibile, încât toată lumea le cunoaște. O situație geopolitică nefavorabilă pentru România - ceea ce este de nedorit, greu de realizat, dar nu imposibil - ar crea însă pericolul ca țara să fie supusă, în caz de război, strategiei unor acțiuni rapide în toate planurile. De unde rezultă nu numai necesitatea conceperii unor reacții rapide, ci și a unei strategii temeinice, realiste și consistente, pe termen lung, care include și reacțiile rapide.

2.

Evident, **strategia acțiunilor rapide** nu este un concept absolut nou, o invenție care să metamorfozeze complet arta militară. Acțiuni rapide au existat dintotdeauna. De altfel, fiecare beligerant, din fiecare război, ar fi dorit să încheie cât mai repede ostilitățile, să obțină câștig de cauză prin manevre simple, puțin costisitoare și de mare eficiență. Artă războiului – spunea Sun Tzî – este arta înșelăciunii. *Preceptele lui Sun Tzî, extrase din Artă războiului*, sunt de o tulburătoare actualitate:

1. *Discreditați tot ceea ce merge bine în țara inamicului.*
2. *Implicați reprezentanții claselor conducătoare ai țării inamice în afaceri dubioase.*
3. *Distrugeți-le reputația și supuneți-i disprețului propriilor concetățeni.*
4. *Utilizați creaturile cele mai ticăloase și mai abjecte.*
5. *Dezorganizați prin orice mijloace activitatea guvernelor inamice.*
6. *Răspândiți discordia și conflictele între cetățenii țărilor*

ostile.

7. *Întărâtați-i pe tineri contra bătrânilor.*
8. *Ridiculați tradițiile adversarilor.*
9. *Perturbați prin orice mijloace intendența, aprovizionarea și funcționarea armatei inamicului.*
10. *Slăbiți voința luptătorilor inamici prin cântece și melodii senzuale.*
11. *Trimiteți-vă prostituatele în rândurile lor pentru a încununa opera de distrugere.*
12. *Fiiți generoși în promisiuni și recompense pentru informații. Nu faceți economii, banii cheltuiți astfel vă vor aduce o bună dobândă.*
13. *Infiltrați-vă peste tot spionii.*

*Numai un om care are toate aceste mijloace la dispoziția sa - și știe să se folosească de ele pentru a răspândi certurile și discordia -, numai un asemenea om este demn să conducă și să dea ordine. El este comoara suveranului său și stâlpul statului.*²

Preceptele lui Sun Tzî, cunoscute și aplicate de multă vreme, par a fi elemente sau modalități ale unui război normal, simetric. În fond, și partea adversă are aceleași posibilități. Nu este însă așa. Simetria, în domeniul războiului informațional, este labilă, flexibilă. Practic, nu există. Există doar o competiție de o parte și de alta a unei axe mediane sau mediatore. Sistemele de influențare ale războiului informațional se bazează acum pe tehnici foarte costisitoare, pe un înalt grad al tehnologiilor folosite și pe supremația informațională și pe acțiunea persistentă și, când este cazul, fulgerătoare.

Intoxicarea, propaganda neagră și influența sunt principalele mijloace ale acestui tip de război.

Unii autori sunt de părere că noua ordine mondială este pe cale de a ridica un nou zid ce va separa Sudul subdezvoltat de Nordul industrializat, care se simte amenințat de schimbările politice și mișcările din statele contestatate. Pentru a menține accesul la materii prime, la zonele strategice și la piețe, pentru a-și prezerva interesele vitale, este posibil ca țările puternice să folosească, în continuare,

² Vladimir Volhov, *Dezinformarea, armă de război*, Incitatus, p. 21.

soluții militare și tehnice în loc de rezolvarea profundă a problemelor economice.

În aceste condiții, este posibil ca amenințările (îndeosebi cele asimetrice) să crească, iar strategiile asimetrice adoptate pentru rezolvarea acestora să prolifereze. O astfel de evoluție nu poate duce decât la o recrudescență a violențelor, la proliferarea focarelor de tensiune și a cauzelor acestora, concomitent cu mărirea ecartului dintre țările foarte puternice și cele care se consideră că le creează probleme. Iar mijlocul cel mai eficient, alături de cucerirea și menținerea supremației informaționale, îl reprezintă acțiunile de tip rapid.

Uneori, s-a putut, alteleori, nu. Războiul, ca orice fenomen, este, deopotrivă, foarte simplu și foarte complicat. Foarte simplu, întrucât scopurile și obiectivele sale sunt directe, indubitabile - nimeni nu face un război de dragul războiului, ci pentru a obține ceva prin folosirea forței - și foarte complicat, deoarece confruntarea armată are implicații și conotații complexe, pe termen lung, greu previzibile, în tot și în toate. Chiar dacă își dorește pacea, lumea trăiește sub sceptorul amenințător al războiului.

Desigur, o analiză serioasă, bine elaborată, temeinică a acestui concept ar cere conexarea tuturor determinanților și determinațiilor și desprinderea notelor, nuanțelor și implicațiilor. Atât a celor stimulative, cât și a celor restrictive. Ar fi interesant de remarcat, spre exemplu, **interfațarea strategiei acțiunilor rapide cu descurajarea nucleară.**

Conceptul de **descurajare nucleară** a apărut în timpul războiului rece, ca descurajare între cele două superputeri. Fiecare din acestea - SUA și fosta URSS - se amenințau reciproc, la început, cu o ripostă masivă nucleară, apoi cu o ripostă gradată, flexibilă etc. A fost o perioadă destul de lungă dominată de această strategie a descurajării nucleare. Și strategia descurajării nucleare face parte din strategia generală și, de aceea, ea a exercitat și exercită încă o influență foarte mare în toate domeniile și elementele care țin de strategie - concepția generală de întrebuințare a forțelor, pregătirea cadrelor și a trupeii, înzestrarea armatelor, planificarea acțiunilor militare. Paralel cu acest concept, au apărut și altele, între care și cel al acțiunilor rapide și foarte precise.

Strategia acțiunilor de tip rapid reprezintă o alternativă la strategia descurajării nucleare și se bazează în cea mai mare măsură pe dezvoltarea mijloacelor de transport rapid la mare distanță și pe sistemele de arme.

Acțiunile de tip rapid, la nivel strategic, au fost folosite pentru prima oară, în războiul modern, de armata germană. *Dar adevărații autori ai acestui concept sunt americanii. Ei au realizat, pentru prima oară, forțe relativ reduse numeric, dar capabile să lovească la mare distanță, rapid și foarte eficient. Iar suportul acestei realizări de excepție îl reprezintă, neîndoielnic, tehnologia.*

Franța își menține și ea, în doctrina sa, conceptul descurajării nucleare. În același timp, Franța este una din țările cele mai active, cu o armată care și-a realizat, printre primele, structuri în măsură să desfășoare acțiuni rapide. Deși cele două componente ale unei doctrine complexe, ce exprimă poziția, interesele și politica acestei țări, par a fi paralele - chiar disjuncte -, în realitate, ele se află într-un perfect raport de complementaritate. **O privire atentă asupra sistemului de pregătire a cadrelor în armata franceză, asupra conexiunilor dintre componentele forțelor armate, asupra sistemului raporturilor publice ale instituției militare, reține atenția în legătură cu influența acestui tip de acțiuni în dinamica structurilor, începând cu nivelul tactic și continuând cu cele de decizie în plan politico-militar și strategic.**

După trecerea la aplicarea reformei în Armata franceză, întreaga Armată de Uscat s-a transformat într-o veritabilă forță de acțiune rapidă. Acesta este, de fapt, idealul oricăror armate.

Statele Unite ale Americii și Rusia - pentru a reveni la aceste mari puteri nucleare, care dețin supremația strategică - au, de asemenea, o atitudine foarte interesantă în ceea ce privește intervențiile rapide. De altfel, **forțele armate americane sunt printre primele din lume care, urmând tradiția debarcării din Normandia, și-au realizat componente extrem de rapide, în măsură să intervină oriunde, în oricare zonă de pe întregul glob pământesc, acolo unde interesele americane o cer.** Cel puțin pentru americani, nu prin componenta nucleară a strategiei s-a acționat, ci prin cea a intervențiilor rapide. Exemplele sunt deja de notorietate. **Dacă adăugăm la acestea valoarea grupărilor operative aeropurtate ale**

armatei ruse și concepția întrebuințării lor în luptă și în operație, avem deja suficiente elemente pentru a desprinde anumite concluzii. Relația de complementaritate între cele două planuri - cel al descurajării de tip nuclear și cel al acțiunilor rapide - pare, acum, mai limpede. Primul creează un anumit tip de situație strategică, cel de al doilea rezolvă rapid și eficient problemele. Poate fi vorba de intervenții rapide pentru a impune o anumită politică, un anumit guvern, pentru combaterea grupărilor teroriste și lovirea rapidă a bazelor lor de antrenament, pentru menținerea sau de impunerea păcii etc.

La ce ne putem aștepta? Dacă suntem optimiști, la bine. În sensul că astfel de acțiuni pot să echilibreze situația din anumite zone, să mențină sub control potențialele pericole, să descurajeze crizele, conflictele. Este vorba de acțiunile coaliției antiirakiene de la începutul anului 1991 și de cele ale Forței de Implementare a Păcii (IFOR) din Bosnia-Herțegovina, din anul 1996. Și războiul împotriva Iugoslaviei din 1999, deși desfășurat fără mandat al Consiliului de Securitate al ONU, război de tip rapid, a avut un efect direct, în sensul că a pus capăt confruntărilor violente dintre sârbi și etnicii albanezi din Kosovo. Cel puțin, pe termen scurt. Acțiunile împotriva talibanilor, de la sfârșitul anului 2001 și începutul anului 2002 a pus capăt regimului terorist exclusivist al extremiștilor talibani, a distrus bazele de antrenament ale rețelei teroriste Al Qaida și a declanșat o puternică ofensivă împotriva terorismului. Ceea ce este benefic pentru toată lumea.

Dacă nu suntem chiar foarte optimiști și ne păstrăm anumite rezerve, atunci ne gândim la invazia fostei Cehoslovacii din 21 august 1968 de către trupele Tratatului de la Varșovia (acțiune la care armata română nu a participat), precum și la revoluția din 22-25 decembrie 1989 (în care s-a creat o acțiune de provocare și de dezamorsare a armatei, probabil pentru a determina o intervenție exteroară) și tragem învățămintele de rigoare.

Acțiuni de tip rapid există și în războiul total, de tip popular. În ultimul sfert de veac, ne-am ocupat destul de mult de ele și, poate, când va veni vremea potrivită, o să ne aducem aminte de câte ceva vizavi de esența a ceea ce s-a spus și s-a scris atunci. Nu gândi-

rea umană produce monștri, ci somnul rațiunii. Deja unii din acești monștri se află, probabil, printre noi. **Războiul total nu este însă un tip de conflict bazat pe strategia unor acțiuni rapide.** Dimpotrivă, scopul lui este de a temporiza acțiunile adverse, de a hărțui, de a uza. Războiul total (poate, doar, cu excepția celui pe care-l are în vedere doctrina elvețiană) este un război ce se preconizează a fi dus în inferioritate tehnologică. De aceea, în epoca modernă, supertehnologizată, e greu de spus dacă un astfel de război are sau nu vreo șansă reală. Evident, în afara unei descurajări de tipul împingerii... copiilor să se culce în fața tancurilor. Tactica aceasta merge doar atunci când în tancuri se află... părinții copiilor respectivi. Sau când tanchiștii se gândesc la copii. Cruzimile războiului din spațiul ex-iugoslav ne arată că, într-o confruntare pe viață și pe moarte, beligeranții nu sunt impresionați de problemele umanitare. Acțiunile rapide, la nivel strategic, nu se duc doar cu tancuri care aleargă pe străzi. Cu toată aparenta disfuncție între războiul total și strategia acțiunilor rapide, aceste concepte nu se exclud. Războiul total, ca reacție completă și complexă, în toate planurile, la acțiunile rapide ale adversarului, nu poate fi, la rândul lui, conceput fără a face apel la acțiunile rapide. În unele doctrine, inclusiv în cea românească, a apărut, într-o vreme, conceptul de **suficiență defensivă** sau **suficiență pentru apărare**. Conceptul nu aparține gândirii militare românești. A fost impus de noile coordonate politico-militare din Europa și din lume, de limitările de armamente, de noile raporturi militare care s-au așezat în lume. Limitările de armamente s-au făcut însă între cele două mari organizații militare - NATO și fostul Tratat de la Varșovia -, iar condițiile ce ni s-au impus și pe care le-am acceptat ne sunt absolut nefavorabile. Documentul a fost însă semnat și el trebuie respectat. Suficiența defensivă (suficiența pentru apărare) este un concept valabil numai în timp de pace. El înseamnă, în esență, păstrarea unor cantități de forțe armate și de armamente și organizarea lor în structuri defensive, care să nu constituie un pericol ofensiv pentru nici o țară, asigurând totuși capacitatea de reacție în cazul unei agresiuni asupra teritoriului propriu și îndeplinirea misiunii de apărare a țării. Conceptul este complex, destul de confuz și foarte transparent la semnificații. Pericolul mare este că oricând el poate fi defavorabil celui care l-a adoptat, mai ales când acesta nu are destulă

flexibilitate tehnologică. În acest caz, suficiența, în loc să fie o minimă opțiune cantitativă compensată sută la sută de o maximă posibilitate calitativă, rămâne o minimizație în minimizație, adică o sărăcie în sărăcie.

Suficiența pentru apărare (suficiența defensivă), ca opțiune doctrinară, ar fi trebuit să se bazeze, în cea mai mare măsură, ca opțiune militară, pe strategia acțiunilor rapide. Or, în afara unor structuri militare foarte competitive, a unor tehnologii de vârf și, evident, a unor structuri de conducere capabile s-o materializeze, o astfel de strategie este de neconceput.

Intervalul de timp dintre sfârșitul celui de al doilea război mondial și sfârșitul războiului rece, deși este doar de o jumătate de secol, a adus elemente cu totul și cu totul noi în arta militară. La prima vedere, nu pare așa. Șirul lung de războaie locale, polarizarea lumii și, după războiul rece, spargerea polarității și reconsiderarea teoriei haosului, dispersia centrelor de putere, proliferarea acțiunilor teroriste, concomitent cu lungile războaie africane de obținere a independenței și, apoi, de împărțire (de câștigare, de cucerire) a puterii între clanuri arată că omenirea este departe de a-și afla liniștea și pacea, iar amenințările sunt greu de prevăzut și de controlat. Drumul parcurs de fenomenul militar în acest timp este și el extrem de complicat și de sinuos. De la arme convenționale la arme de distrugere în masă și înapoi la arme convenționale, de la doctrine masive, agresive, amenințătoare, la doctrine de descurajare nucleară și, apoi, la presiuni internaționale și coaliții în supertehnologii, de la terorism la conflicte etnice și religioase și înapoi la terorism - toate acestea arată că mai sunt încă foarte multe de făcut pentru reechilibrarea raporturilor de forțe și prevenirea situațiilor surprinzătoare. Lucrul acesta este posibil. În cele din urmă, cruntul război din spațiul fostei Iugoslavii a fost oprit nu prin tratative, nu prin înțelegerea dintre beligeranți, nu prin epuizare economică și militară, ci prin forța tehnologiei Vestului. Bombardamentele masive NATO, corelate cu amenințarea unor acțiuni de mare amploare, i-au descurajat pe beligeranți. Desigur, aceasta nu a dus la soluționarea definitivă a crizei, dar a determinat încetarea războiului. De unde rezultă că, pe pământ, încă tronează zeul Marte, că antidotul războiului este, uneori, tot războiul, că o

strategie superioară se impune uneia inferioare, că forța armelor este nu numai în slujba interesului politic, ci, uneori, și în slujba interesului umanitar al lumii.

Acțiunea rapidă, din amenințare iminentă și descurajare credibilă, a devenit, puțin câte puțin, forță de impunere a păcii, de prevenire sau de zădărniciere a conflictului. Este o realitate nouă, un fapt care nu a mai existat până acum. De aceea, **problematica strategiei acțiunilor rapide o depășește pe cea nemijlocită a războiului, devenind o interfață între o situație de pace și una conflictuală, între interesul național și adevărul internațional.** Vrem nu vrem, noua construcție în plan politico-militar trece prin strategia acțiunilor rapide. Acestea sunt atât de importante încât, în scurt timp, vor schimba complet filosofia războiului.

Dar, spune un adagiu, pronosticând, cum e și firesc, sfârșitul oricărei acțiuni, oricărei întreprinderi umane *tot ce există merită să piară*. Potrivit strategiei acțiunilor rapide, accelerarea modalităților de ducere a războiului îl vor face, practic, imposibil. Este efectul care s-a preconizat și în cazul conflictului nuclear. Conflictul desfășurat potrivit concepției strategice a acțiunilor rapide devine din ce în ce mai mult condiționat de factorul timp - timp de pregătire, timp de intervenție, timp de reacție, timp de refacere, timp de compensare -, astfel încât va veni o vreme când vom recurge la aporia lui Ahile.

Acțiunile rapide metamorfozează complet fizionomia armatelor, nu numai prin impunerea structurilor suple, modulare, apte să facă orice, să rezolve orice, ci mai ales prin apelul la matematică, la probabilități, la inteligență. Spațiul tactic devine invers proporțional cu mărimea forței care îl stăpânește și direct proporțional cu calitatea acesteia, diferența fiind totdeauna compensată de mișcare, de mobilitate, de forța tehnologiei. Ne întoarcem oare la principiul napoleonian de a fi primul, în superioritate de forțe, în locul voit și la momentul potrivit? Nu este exclus. De altfel, așa cum am mai subliniat, arta antichității, cu miracolul desfășurării pe spații atât de mari a unor forțe atât de mici, își află, într-un fel, corespondența și în arta militară a sfârșitului veacului trecut, ca și în arta militară dominată de computer.

Este foarte important ce facem azi, dar mult mai important este ce facem pentru mâine. Toate armatele din lume privesc în viitor, se pregătesc pentru viitor. Deși nu le vine prea ușor, întrucât, se știe, armatele sunt instituții foarte puternice, statornice și, deci, conservatoare. Nimeni nu rămâne însă pe loc. Depinde, desigur, cum se merge înainte, de unde se pornește și pe ce drum se apucă. În general, o armată, în doctrina sa de luptă, își ia ca suport experiența ultimului mare război la care a participat. Exemplele sunt numeroase. Aproape că nu există excepții în istoria armatelor. Evident, nu cu o astfel de doctrină se câștigă războiul. În alcătuirea, modernizarea structurilor și în pregătirea armatelor, trebuie să fie introduse elemente care țin de războiul viitorului, de filosofia totdeauna aspră a confruntărilor militare în viitor. Or, trebuie s-o recunoaștem, tendințele noi își fac loc cu greu, iar atunci când își fac loc, cele mai multe dintre ele sunt, de regulă, imitații.

De aceea, a proiecta în viitor structurile forțelor de acțiune rapidă, rolul și locul lor în cadrul armatelor, precum și elemente ale doctrinei acestora, este destul de dificil și nu se poate face decât cu oarecare aproximație. Așadar, cele ce urmează nu reprezintă decât o prelungire a unui raționament complex, o încercare de schițare a unei posibile evoluții. Nu ne putem permite decât judecăți apodictice și problematice, nu categorice, atunci când e vorba de o chestiune atât de importantă cum este cea care ține de evoluția unei strategii.

Totuși, în anumite direcții ale domeniului militar, în anumite componente ale acestuia, se pare că principiile și tendințele se conturează cu destulă claritate. Vom încerca să sesizăm, în derularea raționamentului nostru, elementele de stabilitate, reperele de bază și variabilele, adică acele componente dinamice, care impun mersul înainte. Desigur, strategia întrebuințării forțelor de acțiune rapidă reprezintă încă, în arta militară, la ora actuală, un element de avangardă, un factor de progres. Nu singurul, dar unul foarte important. În viitor, factorul de cea mai mare siguranță în evaluarea capacității de luptă a unei armate, va fi dinamismul, capacitatea de reacție. Probabil, în acest domeniu, se vor atinge performanțe incredibile, ajungându-se la reacția instantanee. Oricum, apreciem că și în viitor competiția acțiune-reacție va compacta tot efortul teoriei și practicii militare. Va fi, poate, o reeditare a unei vechi confruntări între blin-

daj și proiectilul antiblindaj, între blindate și antiblindate, între poziție și mișcare.

Toate armatele din lume își proiectează, deci, viitorul. Există conceptul „Armata 2010“, adoptat și de Armata Română, dar există și conceptul „Infanteristul 2010“, ca să luăm doar un exemplu. În general, aceste proiecte, aceste proiecții îmbină calculul probabilităților cu imaginația și raționamentul inteligent, de tip inductiv, dar și cu cel de tip deductiv. Știm cu toții că infanteristul anului 2010, spre exemplu, va avea o cască performantă, din materiale compozite (deja o are), cu dispozitiv de vedere pe timp de noapte, cu posibilități de a vizualiza și evalua, prin intermediul unui computer, câmpul de luptă în spațiul său de responsabilitate, cu sistem GPS etc. Va fi, probabil, o cască asemănătoare cu cea a pilotului de pe supersonic, dotată cu toate utilitățile necesare infanteristului. Va mai căra infanteristul anului 2010 o cantitate de 50 de kilograme? Ce bătaie și ce eficiență va avea atunci, în anul 2010 sau în 2050, armamentul individual? Ce arme de infanterie se află acum pe planșeta creatorilor de armamente de înaltă precizie? Pe unele le știm, pe altele nici măcar nu îndrăznim să le bănuim.

Aceleași întrebări - și multe altele - se pun și pentru structurile de reacție rapidă. În primele decenii ale mileniului trei, forțele de reacție rapidă vor fi mai numeroase, mai puțin numeroase sau se vor contopi ce celelalte forțe armate? Cum vor evolua structurile acestor forțe? Dar conceptele de întrebuințare? Care va fi caracteristica acestor evoluții?

Lucrurile ar trebui privite cel puțin din două perspective:

- din perspectiva evoluției forțelor de acțiune (reacție) rapidă ale armatelor naționale;

- din perspectiva evoluției forțelor de acțiune (reacție) rapidă internaționale sau aparținând unor forțe armate internaționale (Forța de Reacție Rapidă a Uniunii Europene care va număra, în 2003, 60.000 de oameni, spre exemplu). Acestea, la rândul lor, depind de o mulțime de factori care țin de evoluția raporturilor între țări, de geografia zonelor tensionate, de sursele de conflict, de amenințările, riscurile și sfidările existente și de evoluția lor.

Se pare că, în primele decenii ale mileniului trei, structurile și acțiunile de tip rapid vor crește în amploare, devenind din ce în ce

mai mult expresii ale relației de feed-back care trebuie să existe în orice sistem integral deschis, cu autoreglare, care funcționează.

Strategia acțiunilor rapide se impune ca o mare și subtilă reconstrucție a unei lumi care, parcă, a mai fost cândva.

DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Strategia acțiunilor rapide este un concept care se subsumează **strategiei generale** și cuprinde concepția de ansamblu a integrării la nivel strategic a acțiunilor de tip rapid, precum și totalitatea măsurilor care vizează problematica alcătuirii, pregătirii și folosirii forțelor armate, în general, și a forțelor de acțiune rapidă, în special, în timp de pace și în timp de război.

Când se vorbește de o **strategie a acțiunilor rapide**, este necesar să se aibă în vedere planul conceptual și planul concret. Adică planul care aduce în dezbatere forțele și mijloacele necesare pentru materializarea conceptelor conținute sau presupuse de o astfel de strategie, precum și sfera conceptelor respective. De la început ar trebui menționat că, în principiu, într-o formă sau alta, toate forțele și toate mijloacele de care dispune o țară, participă la realizarea obiectivelor războiului, indiferent că se ține sau nu se ține seama de aspectele de care ne ocupăm aici.

Nu se poate însă rămâne doar la nivelul... principiilor. Strategia este tocmai cadrul și sistemul în care se pun în aplicare, într-o anumite concepție, principiile. Acțiunile cer forțe, iar forțele se cer organizate și pregătite potrivit unei anumite concepții. Unii sunt tentați să exagereze particularitățile acestui tip de strategie a acțiunilor rapide, să se impresioneze de dinamismul pe care ea îl implică, în timp ce alții îi contestă valențele, îi pun la îndoială eficiența, mai ales în condițiile geopolitice și geostrategice ale momentului.

Războiul din Bosnia-Herțegovina, confruntările din Africa și Asia, confruntările armate din Caucaz, cele petrecute în Transnistria - pentru a ne referi doar la cercul nr.1 de foc din jurul nostru și la evenimentele militare principale din ultimii ani - par a nu fi avut nici un fel de legătură cu... strategia acțiunilor rapide. Mai mult, după ce am vorbit decenii întregi de... **temporizarea acțiunilor de luptă ale agresorului**, făcând deseori apel la argumentul experienței strămoșilor noștri privind „tactica pământului pârlit”, după ce am acceptat doctrina (în esența ei nobilă, impresionantă) a războiului în-

tregului popor pentru apărarea patriei (înțelegând mai mult sau mai puțin și riscurile ei enorme), este destul de greu să poți deschide nonșalant porțile unei noi concepții, care, cândva, era considerată, pe un anumit plan, agresivă, proprie altora, inamică. Și totuși - și atunci, ca și acum - o privire mai atentă asupra lumii militare și politico-militare moderne, asupra științei militare, profilează, la orizontul anilor 2010 și, în continuare, spre următoarele decenii ale mileniului trei, imaginea limpede a strategiei acțiunilor rapide, de care, nolens-volens, trebuie să se țină seama. Reușita bombardamentelor asupra Iugoslaviei și Afganistanului chiar dacă nu-i impresionează prea mult pe cei care mai cred că războiul viitorului va însemna întoarcere la strategiile directe ale antichității, că războiul poate fi și altceva decât o acțiune unilaterală în superioritate tehnologică, ridică noi probleme, răspunde unor noi provocări, revoluționează, în sens major, arta militară. În cele ce urmează, vom lua în discuție principalele concepte care vor fi întrebuințate în această lucrare. Unele se găsesc în literatura de specialitate. Cele mai multe însă vor fi reconsiderate în sensul scopurilor și obiectivelor pe care și le propune această lucrare, reprezentând opțiunea autorului. Este necesară o astfel de delimitare conceptuală, întrucât conceptele fac parte din logica interioară a lucrării și definesc structurile și limitările demonstrației pe care ne-o propunem.

Intervenție rapidă - acțiune prin care se intervine prompt, direct și, de cele mai multe ori, prin surprindere, pentru soluționarea unei situații de criză. Într-o vreme, a fost percepută, în general, ca o acțiune a unor forțe speciale pentru rezolvarea diferitelor situații pe glob, de către țările care dispun de astfel de forțe, care și-au creat astfel de forțe, în general de marile puteri cu interese globale și teritorii peste mări.

Desfășurare rapidă - termen inițial pentru intervenția rapidă, constând în desfășurarea, în timp scurt, a unor forțe special pregătite, în zone de interes pentru cei care și-au creat astfel de forțe, oriunde pe glob, și cu maximum de eficiență. Crearea unor astfel de forțe a avut și un pronunțat efect disuasiv.

Acțiune rapidă - termen mai larg căruia i se pot subsuma intervențiile rapide, reacțiile rapide, precum și alte acțiuni legate de strategia acțiunilor rapide sau adiacente acestora. Termenul este mai

cuprinzător decât cel de **intervenție rapidă** și are o sferă mai largă de înțelegere și de cuprindere. Intervenția se face în general în situații de criză sau acolo unde se conturează astfel de situații, pe când acțiunea nu este numai intervenție, ci ea presupune o gamă foarte largă și diversificată de componente ale acțiunii militare pentru realizarea unor scopuri și obiective foarte complexe. Aici se includ și tratativele, negocierile, presiunile politice și psihologice efectuate într-un ritm foarte rapid și prin toate mijloacele, precum și reacția rapidă.

Reacție rapidă - termen prin care, de regulă, se justifică o acțiune rapidă. Reacția rapidă este condiționată, deci, de o acțiune rapidă sau, în orice caz, de un pretext, de un motiv care s-o justifice (de exemplu, impunerea unei anumite conduite sau atacarea, cu forțe rapide sau clasice, a unor obiective situate pe teritoriul acelei țări). Reacția rapidă este însă și o modalitate de a concepe reacția unei armate sau a unei grupări de forțe, în conceptul general al apărării naționale, al suficienței pentru apărare sau în cel al strategiei naționale de securitate.

Grupare modulară - grupare de forțe care se poate crea și adapta cu ușurință la orice tip de acțiune (de exemplu, gruparea unor forțe interarme cu forțe de acțiune psihologică și radioelectronică, astfel încât să se realizeze multidimensionalitatea unor intervenții sau unor reacții). Termenul ca atare nu există în literatura de specialitate consacrată. El a apărut în ultimul timp în diferite studii și lucrări. Dar fluiditatea câmpului de luptă, necesitatea alcătuirii rapide - la toate nivelurile - a unor grupări de forțe omnipotente îl impun a fi luat în considerație. Cerința de compatibilitate a structurilor, mai ales în cadrul „Parteneriatului pentru Pace” (și cu atât mai mult în cadrul NATO) necesită operarea cu module. Nu cu structuri uniforme, ci cu ansamble interoperabile, cu entități care să se poată constitui rapid în sistem.

În deceniul 7 al secolului XX, s-a vorbit de o anume **apărare modulară**. Este un concept întrebuințat de francezi. La vremea respectivă, acest concept reprezenta o ieșire din schema clasică a apărării și sugera organizarea acesteia pe module, în rețea, astfel încât întreaga suprafață de teren (și se lua ca exemplu zona Dunkerque) să fie apărată antiinfanterie, antitanc, antiaerian. Fiecare din aceste mo-

dule trebuia deci să cuprindă infanteriști, transmisioniști, artileriști, artileriști (rachetiști) antiaerieni. În felul acesta, eșaloanele ierarhice, precum și organizarea apărării pe eșaloane nu se mai justificau. Tot în această zonă, francezii au realizat un sistem de transmisiuni în grătar. Este vorba de sistemul RITA.

Grupări modulare internaționale - aceleași grupări realizate însă cu participare internațională.

Grupare dinamică - grupare de forțe (de regulă, interarme) care poate fi reorganizată foarte rapid, în funcție de obiectivele acțiunii, compusă numai din elemente foarte dinamice - subunități suple, dotate cu mijloace de luptă performante -, cu scopul de a crea o diversiune, un fapt împlinit într-un anume spațiu etc. Spre exemplu, gruparea rapidă a unor subunități de comando pentru a activa o anumită zonă. Acțiunea demonstrativă americană din războiul din Golf s-a realizat printr-o astfel de grupare dinamică.

Timp de reacție - este timpul dat de însumarea timpilor necesari pentru elaborarea hotărârii pentru reacție, realizării grupării de forțe necesare acesteia și asigurării condițiilor pentru obținerea efectului planificat. Timpul de reacție este un element al planificării la toate nivelurile: nivelul deciziei politico-militare, nivelul strategic, cel operativ și cel tactic.

Planificare strategică - întocmirea unui plan pe etape, momente, situații, acțiuni și contraacțiuni, potrivit concepției și deciziei politico-militare, în care se include și reacția rapidă. Reacția rapidă este, deci, planificată.

Siguranță strategică - măsurile (cercetare, apărare antiaeriană, antiteroristă, antiradioelectronică, mascare etc.) luate la nivel strategic. Este necesar să fie inclusă, în acest concept, și supravegherea permanentă și multilaterală a obiectivelor de importanță strategică.

Zonă de conflict - zonă în care s-a declanșat sau este posibil să se declanșeze un conflict armat. Astfel de zone se determină potrivit unor parametri, unor caracteristici. În lucrare se dezvoltă și o astfel de idee.

Zonă de amenințare - zonă din care se constată a veni o anumită amenințare sau care generează conflicte, contradicții, dar nu neapărat numai în interiorul ei și pentru problemele ei, ci și cu posi-

bilitatea extinderii; a se vedea zona kurdă sau zona balcanică, înainte de război, zona transnistreană, zona din Bosnia-Herțegovina.

Zonă de supraveghere strategică - zonă în care se iau măsuri de cercetare strategică, de diversiune sau antidiversiune, de obținere a unor informații, în care se organizează supravegherea din aer, cu observatori tereștri, prin mijloace electronice, prin instalarea unor forțe speciale cu astfel de misiuni etc.

Supraveghere internațională - acțiune de supraveghere la care participă forțe internaționale integrate sau grupări internaționale, precum și forțe naționale participante la „Parteneriatul pentru Pace“, sub egida organsimelor internaționale.

Protecția sistemelor - măsuri care se iau pentru asigurarea funcționării sistemelor (de transmisiuni, de calculatoare, logistice, de apărare a anumitor obiective, de supraveghere, de protecție a informației etc.). Sunt măsuri foarte complexe, de o mare importanță în concepția reacției rapide. Toate aceste sisteme trebuie să fie funcționale, să reziste la perturbații și să creeze condiții efective (de comunicare, de calcul și planificare, de aprovizionare, de siguranță) atât pentru forțele de reacție rapidă, cât și pentru restul forțelor. În lipsa acestor condiții, reacția rapidă nu este decât o aventură riscantă și rareori eficientă.

Euroforțe, eurocorpuri, forțe militare internaționale integrate. Din analiza situației politico-militare actuale și, mai ales, din prospectarea evoluției ei viitoare, rezultă necesitatea adaptării raporturilor militare la noile condiții, crearea unor sisteme, unor forțe comune care să fie în serviciul unor grupări de state (de regulă, puternice) sau al comunității internaționale și să echilibreze anumite tendințe. Uniunea Europeană, organizație de mare amplitudine economică, și, respectiv, Uniunea Europei Occidentale și-au realizat deja primele grupări de forțe interțări care, probabil, vor avea, în viitor, un cuvânt greu de spus în asigurarea securității colective europene (a se vedea eurocorpul germano-francez, cel germano-olandez). Cu câțiva ani în urmă, s-a discutat, la nivelul NATO și al „Parteneriatului pentru Pace“, alcătuirea Forței Operative Internaționale Integrate. Deja această forță s-a realizat. Este în curs de realizare și Forța de Reacție Rapidă europeană care va ajunge la 100.000 de oameni.

Acoperire strategică - totalitatea măsurilor care se iau pentru paza, supravegherea și apărarea terestră, aeriană, antiaeriană, radio-electronică, psihologică, antidiversionistă, antiteroristă etc. a obiectivelor de importanță strategică de pe întreg cuprinsul țării, și nu numai a frontierei, cum scria în vechiul regulament al operațiilor trupelor de uscat **AN-1**, care se referea doar la acoperirea frontierei³. O definiție mult mai apropiată de ceea ce considerăm noi că trebuie să fie acoperirea strategică se găsește în lucrarea **generalului de corp de armată dr. Iulian Topliceanu, Acoperirea strategică**⁴. În ultimul timp, avându-se în vedere conceptul de strategie a securității naționale și de strategia integrării în NATO – deci de o strategie de coaliție -, nu s-a mai vorbit prea mult de acoperirea strategică. Dar de aici nu rezultă că un astfel de concept ar trebui abandonat. Sau, în orice caz, noi nu suntem de acord cu abandonarea lui, ci cu reconsiderarea lui.

Război rapid (fulger) - război dus prin mijloace foarte rapide, contându-se pe surprindere și fapt împlinit (războiul conceput de Hitler, dar și războiul israeliano-egiptean din 1967, ca și cel al coaliției antiirakene din Golful Persic). La care se adaugă războiul împotriva Iugoslaviei din 1999 și cel purtat împotriva talibanilor, ca aliați ai rețelei teroriste Al Qaida.

Război mozaic - război în care se întâlnesc toate tipurile de acțiuni, de interese și de situații. Un astfel de război a fost cel de pe teritoriul fostei Iugoslavii. Un război care a produs multe victime și care nu s-a încheiat decât tot printr-o reacție fermă, rapidă și foarte

³ "Acoperirea frontierei de stat cuprinde ansamblul de acțiuni militare duse în cadrul operației de apărare strategică, desfășurate simultan sau succesiv, pe toate direcțiile operativ-strategice sau numai pe unele dintre ele, în raport cu caracteristica situației și posibilitățile inamicului de desfășurare a agresiunii." (**AN-1 Regulamentul operațiilor trupelor de uscat**, București, 1986, p.69)

⁴ "... acoperirea este formă a siguranței strategice, parte integrantă a acțiunilor militare duse pentru respingerea agresiunii, care se adoptă în perioada inițială a războiului..., sau pe timpul desfășurării acestuia, atunci când agresiunea este iminentă și sistemul național de apărare încă nu și-a realizat capacitatea de ripostă completă, sau când se adoptă manevra pe direcții interioare cu forțele disponibile sau numai cu o parte din acestea, pe întregul teritoriu sau numai pe unele direcții, cu scopul de a asigura mobilizarea, concentrarea și realizarea sistemului de acțiune, regruparea forțelor sau refacerea capacității lor." (General-colonel dr. IULIAN TOPLICEANU, **Acoperirea Strategică**, Editura Militară, 1988, p. 135)

consistentă a comunității internaționale. Același lucru se poate spune și despre războiul de 35 de ani din Angola. Acest război (între 1961-1975 - război de independență și între 1975-1995 - război civil, pentru cucerirea puterii) a distrus pur și simplu aproape tot ce se realiza-se în această țară, supunând populația, pentru multă vreme, la suferințe și greutăți cumplite (aproape întreaga suprafață a țării este minată, Angola fiind a doua țară din lume, după Afganistan, în ceea ce privește suprafața minată și densitatea câmpurilor de mine).

Război cu etape rapide; război precedat de acțiuni rapide - război clasic, normal, în care se inserează etape rapide, în scopul realizării unor obiective de importanță strategică sau operativ-strategică. Acțiunile rapide duse cu mijloace moderne impun o anumită fizionomie războaielor, fac să nu se sesizeze foarte exact trecerea de la pace la război, creează situații confuze în mediul strategic, schimbă complet raporturile de forțe, impun alte modalități de desfășurare a luptei și a operației. Nu poate fi concepută azi o acțiune militară fără a se avea în vedere intervențiile și reacțiile de tip rapid.

Descurajarea agresiunii - totalitatea acțiunilor politice, diplomatice, politico-militare și militare, prin care se urmărește realizarea unui efect descurajator în rândul potențialilor inamici. Astfel de acțiuni trebuie să fie ferme, inteligente, credibile și, mai ales, posibile.

Descurajarea crizelor - totalitatea acțiunilor prin care li se arată beligeranților că, în caz de conflict, marile puteri sau comunitatea internațională pot interveni cu forțe rapide, cu măsuri politico-militare și economice, prețul fiind foarte mare pentru cei angajați în astfel de situații.

Descurajarea strategică - totalitatea acțiunilor care se iau pentru prevenirea războiului sau a unui conflict militar de valoare strategică. În general, o astfel de acțiune vizează încunoștințarea unui posibil agresor cu măsurile care se iau sau se pot lua în plan strategic, măsuri care să-l determine să înțeleagă că, declanșând războiul, își asumă un mare risc strategic. În acest tip de descurajare se înscriu, spre exemplu, amenințările asupra Iugoslaviei (în cazul crizei din Kosovo) și asupra Irakului (când acesta a rupt cooperarea cu observatorii UNSCOM), cu intervenția militară a NATO din vara și

toamna anului 1998, precum și cu acțiunile aeriene ale NATO împotriva Iugoslaviei din primăvara și vara anului 1999.

Menținere a păcii - concept nou, care presupune, între altele, și elaborarea și materializarea unor măsuri - inclusiv prin echilibrarea raporturilor de forțe, prin acorduri și convenții, prin acțiuni de încredere (a se vedea, în acest sens, și acordul „Cer deschis“ dintre România și Ungaria) - pentru înlăturarea tuturor cauzelor care ar determina stări tensionate sau conflictuale. Al doilea aspect al menținerii păcii vizează măsurile post-conflict pentru oprirea și prevenirea unor noi ostilități și rezolvarea diferendului pe calea tratativelor.

Impunere a păcii - este un concept de avertizare și rezolvare a stărilor tensionate, de stingere a stărilor de război din zonele de conflict. Impunerea păcii se realizează prin măsuri de forță - inclusiv prin intervenția forțelor rapide ale NATO (sub mandat ONU), ale diferitelor alianțe sau a celor internaționale -, dar și prin participarea unor grupări de reacție rapidă aparținând diferitelor țări. Sunt acțiuni ferme, complexe, de foarte mare responsabilitate.

Implementare a păcii - este un concept folosit pentru prima dată în acțiunea de impunere a păcii în Bosnia-Herțegovina (acțiunea IFOR), mult mai cuprinzător, care însumează măsuri politice, diplomatice, militare, economice și juridice pentru respectarea de către beligeranți a unui acord de pace încheiat sub presiunea comunității internaționale și se referă la sprijinirea lor efectivă să-l pună în practică, într-un anumit timp și cu un anumit efect. Este o acțiune anevoioasă, foarte costisitoare, care nu se poate realiza decât prin participarea comunității internaționale și colaborarea părților.

Intervenție psihologică - concept care îl implică pe cel de descurajare și care, într-un fel, derivă din acesta. Intervenția psihologică este, în general, o acțiune de descurajare în masă dusă cu mijloace de impresionare a omului obișnuit. Ea se folosește în mod curent în acțiunile politico-militare contemporane, rezultatele obținute în războiul din Golful Persic, ca și cele ale bombardamentelor efectuate de aviația NATO asupra obiectivelor militare ale sârbilor bosnaici, fiind concludente în acest sens. Avem, aici, și experiența noastră din decembrie 1989 și cea pe care o trăim în această etapă de tranziție.

Lovitură radioelectronică - totalitatea acțiunilor de diversivne în sistemele de comunicații și de conducere și a acțiunilor radioelectronice care se desfășoară în scopul inducerii în eroare a adversarului, scoaterii sistemului său de cercetare radio și de radiolocație din funcțiune, paralizarea sistemelor de comunicații și zădărnicierea reacției, precum și pentru inducerea în eroare a adversarului asupra intențiilor forțelor proprii ale celui care efectuează lovitura. Lovitura radioelectronică este masivă, imediată, promptă, complexă, tridimensională și mascată. Ea poate fi o acțiune rapidă independentă, specializată, cu efect extrem de important sau se poate constitui într-o componentă a acțiunii rapide de tip clasic.

Război de diversivne; război psihologic - succesiune de lovituri, de acțiuni complexe, dar și de reacții, de acțiuni sau de contraacțiuni radioelectronice, de comando, teroriste și psihologice, urmărindu-se impresionarea adversarului și obținerea efectului scontat, fără întrebuintarea masivă a forțelor sau pentru economisirea lor.

Ripostă suficientă - ripostă în limitele necesare. Ea nu aparține însă celor ce nu au posibilitatea să-și gradeze riposta, ci țărilor ce dispun de uriașe potențiale militare și economice. De aceea, considerăm că adoptarea ei nu trebuie să se facă cu prea mare ușurință. Desigur, conceptul este un derivat din ceea ce s-a numit cândva **ripostă gradată**. Noțiunea de **ripostă suficientă** (noi am folosit, pe la mijlocul ultimului deceniu al secolului XX, conceptul de **suficiență pentru apărare** sau **suficiență defensivă**) vine însă să precizeze gradul de ripostă. Adică reacția este desfășurată în anumiți parametri, prin care se realizează scopurile ei, fără a le depăși. În istorie sunt numeroase exemple ale unor riposte de acest fel. Uneori, ele nu sunt înțelese și, de aceea, sunt etichetate ca paradoxale. Multă lume se întreabă de ce ofensiva coaliției anti-irakiene s-a oprit înainte de a nimici complet armata lui Saddam Hussein. Răspunsul este foarte simplu: pentru că țările acestei coaliții au considerat că s-au realizat scopurile acțiunii militare și nu era necesar să meargă mai departe și pentru că așa au declarat. Iar înapoia acelor declarații s-au aflat numeroase subtilități. Dacă s-ar fi mers mai departe, probabil, s-ar fi deteriorat complet echilibrul militar în zonă, cu implicații greu de controlat ulterior. De aceeași natură - a ripostei suficiente - au fost și bombardamentele NATO în Bosnia-Herțegovina din toamna

anului 1995 și chiar cele efectuate (fără mandat ONU) asupra Iugoslaviei în 1999. Ele au vizat în exclusivitate obiectivele care au fost planificate și s-au oprit în momentul când scopul acestei acțiuni a fost realizat.

Fapt împlinit - este, în general, ceea ce se urmărește prin strategia acțiunilor rapide. Se folosește de când e lumea și de când sunt războaiele. Când este însă vorba de acțiunile rapide, de strategia acțiunilor rapide, faptul împlinit capătă dimensiuni cu totul deosebite. Aici se cere consultată și acea știință denumită praxeologie și care are ca obiect acțiunea eficientă, întrucât faptul împlinit în strategia acțiunilor rapide nu este pur și simplu efect imediat al unei acțiuni, ci efect cu implicații în plan strategic.

„Cel care a creat un fapt împlinit - scrie Kotarbinski, întemeietorul praxeologiei - nu va trebui decât să-l apere, în timp ce adversarul va trebui să atace, atacul fiind îndeobște mai costisitor decât apărarea, mai ales dacă pozițiile au fost fortificate.”⁵

Sfârșitul războiului rece a determinat o adevărată revărsare peste margini a gândirii militare. Ea a fost impulsionată nu doar de detensionarea unor raporturi militare, de spargerea bipolarității, ci și de presiunile existente în diferite zone geostrategice, de necesitatea adecvării conceptelor la problematica reală a securității generale și zonale, a apărării naționale. În același timp, aceste presiuni acumulate în timpul bipolarității au găsit numeroase supape și au degenerat în conflicte armate: conflictul din spațiul fostei Iugoslavii, conflictul din Caucaz, cel din Transnistria, la care se adaugă zonele tradiționale fierbinți din Orientul Mijlociu, din Africa și din America Latină. În aceste condiții, au apărut concepte noi care să fundamenteze și să justifice viitoarele acțiuni militare. O parte din aceste concepte vor fi folosite și în această lucrare:

Gestionare a crizelor - este un concept care exprimă capacitatea organizației internaționale (ONU, Consiliul de Securitate), a unor alianțe militare (NATO, UEO), precum și a marilor puteri care-și asumă responsabilități în relațiile militare internaționale de a cunoaște, controla și menține în limite cât mai joase, în vederea nepro-

⁵ TADEUSZ KOTARBINSKI, *Tratat despre lucrul bine făcut*, traducere din limba polonă, București 1976, p.311

livierării, zonele de conflict și pe cele generatoare de conflict, precum și conflictele deschise. Este un concept care nu are valoare în sine, ci asociat celui de **descurajare a crizelor** - ceea ce presupune exercitarea acestui mandat de către autorități internaționale credibile și recunoscute. Există și conceptul de *gestionare a riscurilor*, prin care se are în vedere, îndeosebi pentru forțele de menținere a păcii, cunoașterea zonelor de risc și găsirea acelor soluții care să le monitorizeze și să le mențină în stare latentă. Un termen mai potrivit, care să le includă pe toate acestea, ar fi **managementul crizelor**.

Parteneriatul strategic - este un concept care a apărut tot după războiul rece. Sensul în care a fost folosit este cel de conciliere a intereselor strategice între acele țări care dețin forțe și mijloace de nivel strategic, îndeosebi nucleare. Conceptul s-a referit în general la un nou tip de relații între SUA și Federația Rusă. De la confruntare, la parteneriat. Aceasta presupune, pe de o parte, într-o anumită viziune, reîmpărțirea zonelor de influență și, pe de altă parte, într-o altă viziune, mai apropiată de interesul general, asumarea răspunderii - într-un deplin dialog și nu prin confruntare - menținerii echilibrului strategic și detensionării zonelor de conflict. Există, de asemenea, un parteneriat strategic între NATO și UE, între puterile Occidentale Europene și Statele Unite, între țările superindustrializate care dețin tehnologii militare de vârf și realizează sisteme de arme.

Parteneriat între egali este un concept folosit la colochiul de la Paris din toamna anului 1992 pe teme ale noii strategii europene și însușit de majoritatea țărilor din Europa. El simbolizează încrederea reciprocă, transparența armatelor și doctrinelor, a conceptelor de securitate și de apărare și colaborarea în acțiunile de menținere a păcii și în dezamorsarea zonelor de tensiune.

Parteneriat pentru Pace - este o inițiativă a Statelor Unite ale Americii potrivit căreia se instituie, între țările NATO și țările care nu sunt membre NATO, dar care acceptă condiția de parteneri, un sistem de raporturi și de compatibilități, de activități politico-militare și militare care să apropie aceste țări de standardele Alianței și să pregătească eventuala lor primire în NATO. Parteneriatul nu este însă în mod obligatoriu anticamera NATO. Condiția de parteneri implică anumite exigențe, anumite raporturi de compatibilitate,

precum și realizarea interoperabilității la nivelul structurilor, înregistrării și acțiunilor comune.

Noua strategie de apărare zonală - concept folosit de George Bush (tatăl) în 1990, după încheierea războiului rece, potrivit căruia centrul de greutate al acțiunilor politico-militare și militare era transferat în zonele de interes. Este o trecere de la global la zonal, o nouă viziune asupra tipurilor de angajare militară ale prezentului și viitorului. În cartea sa „**Strategie pentru viitor - probleme militare ale războiului modern**“, generalul francez André Beaufre vorbește, între altele, de regulile noi, deosebite, pe care le impune **războiul local**. „În viziunea lui Beaufre, o caracteristică definitorie o constituie caracterul *local* al războiului, caracter care, în contextul politic și tehnologic actual și de perspectivă, determină noi *reguli strategice*.“⁶

Forțe zonale - este un concept care, probabil, va fi acoperit prin extinderea sistemului de colaborare zonală, prin realizarea unor forțe armate integrate, din ce în ce mai puternice, prin care să se realizeze controlul internațional asupra unor zone de risc.

Armate internaționale (forțe armate internaționale) - forțe armate, după modelul Eurocorpului germano-francez, ale Eurofor și Euromarfor, care sunt gata pentru intervenție în diferite zone de interes pentru grupul de țări care le-a realizat. Astfel de forțe armate, probabil, în viitor, vor fi puse sub egida organismelor internaționale. Oricum, trecerea de la armate naționale la armate internaționale este un proces complex și extrem de contradictoriu. Probabil că armatele naționale vor exista încă multă vreme, adică atâta timp cât vor exista națiunile.

Reacție psihologică și informațională (în variante antide-nigrare) - reacție complexă pentru prevenirea denaturărilor imaginii și creării premiselor pentru prevenirea conflictului sau de acceptare de către comunitatea internațională a adevăratei imagine asupra conflictului. Este o luptă pe tărâmul informației și al imaginii, foarte dificilă și foarte importantă.

⁶ André Beaufre, **Strategie pentru viitor. Probleme militare ale războiului modern**, traducere din limba franceză, Editura Militară, 1991, p. 13.

Reacție radioelectronică - totalitatea măsurilor care se iau pentru zădărnicierea loviturii radioelectronice a inamicului, menținerii sistemului de transmisiuni și a sistemelor de arme în funcțiune și distrugerii sistemului de comunicații al adversarului. Una din componentele reacției radioelectronice, evident, cu o sferă specializată care intră în arsenalul luptei radioelectronice, este *contraacțiunea radioelectronică*.

Sistem de reacție modular - sistem de reacție complex, în toate planurile și prin toate mijloacele, organizat pe principiul complementarității și al integrării. Acest concept este strâns legat de ceea ce se cheamă **modul de reacție**, acesta fiind o grupare interarme complet integrată, în măsură să acționeze independent, pe orice direcție și în orice situație.

CAPITOLUL 1

SCURT ISTORIC. ACȚIUNI RAPIDE ÎN CEL DE AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL ȘI ÎN CONFLICTELE POSTBELICE. CARACTERISTICI

1.1. Argument

1.2. În al doilea război mondial

1.3. În conflictele actuale

1.4. Concluzie

Acțiunile rapide s-au aflat dintotdeauna în atenția tuturor armatelor din lume. Este, de altfel, și motivul principal pentru care s-a început cu...folosirea calului și, ceva mai târziu, s-a continuat cu solicitarea serviciilor rachetei. Cu sau fără voia noastră, s-au inventat (și se vor inventa mereu) mijloace de luptă dintre cele mai rapide. Nu știm exact ce va urma după rachetă, dar în mod precis va mai urma ceva. Acțiunile rapide sunt, într-un fel, în ordinea lucrurilor și a ființelor, căci viața, ca și lupta pentru supraviețuire, înseamnă, în primul rând, mișcare, și încă mișcare foarte rapidă.

Strategia acțiunilor rapide este însă cu totul altceva. Ea presupune o trecere substanțială de la concret la concept, de la faptul comun la sinteză. Toate epocile artei militare conțin, într-o formă sau alta, strategii ale acțiunilor rapide. Una este însă rapiditatea acțiunii, devansarea inamicului, câștigarea inițiativei - elemente valabile ori-când și oriunde - și cu totul altceva o strategie bazată pe acțiuni rapide. Aici lucrurile nu sunt foarte clare. Unii apreciază acțiunile rapide ca o... modă americană, alții nu le iau în seamă, în timp ce mulți (poate cei mai mulți) le consideră la fel de importante ca oricare altele. Evident, un război nu se poate duce numai prin acțiuni rapide. Așadar, o strategie care are în vedere numai acțiunile rapide nu este și nu poate fi suficient de realistă. Oricât de diversificate, de complexe și de eficiente ar fi acțiunile rapide, ele nu pot duce, singure, la reușită, la fundamentarea unei doctrine, unei concepții de securitate.

Și totuși, ne aflăm în epoca strategiei acțiunilor rapide. Este o strategie impusă deopotrivă de saltul uriaș al tehnologiilor militare și de presiunile politice, economice și umanitare asupra dimensiunii armate a conflictelor, evoluției situațiilor în zonele fierbinți, legilor statistice care guvernează comportamentul populațiilor și instituțiilor.

Există o anumită specializare a acțiunilor rapide - cu forțe de intervenție (acțiune, reacție) rapidă -, dar și un concept mai larg al acestora care condiționează fizionomia generală războiului, a actului militar, a raporturilor militare, a rolului și locului factorului armat și, de aici, definirea ripostelor, organizarea și pregătirea armatelor, constituirea alianțelor și a grupărilor de forțe etc.

Strategia acțiunilor rapide nu este doar o modă. Într-un anume fel, ea reprezintă, pentru aceste vremuri, ceea ce a reprezentat arta lui Napoleon pentru secolul al XIX-lea. Poate nu la fel de spectaculos. Dar nu mai prejos.

1.1. Argument

Războaiele se pregătesc din timp. Și cele de agresiune, și cele de apărare. Așa a fost dintotdeauna, așa este și acum, așa va fi mereu. Cine nu are în vedere războiul, riscă să-l piardă chiar înainte de a începe. Este adevărat, războiul, mai ales în vremurile moderne, nu reprezintă decât ultima soluție, deoarece reclamă costuri foarte mari și riscuri foarte numeroase. În plus, războaiele nu sunt agreate de opinia publică. Până la acțiunile armate, agresiunea (ca și apărarea) se duce cu multe alte mijloace, și îndeosebi cu cele politice, economice, diplomatice, recurgându-se, adesea, la presiuni de tot felul, la descurajări și chiar la amenințări. În același spațiu al tratatelor, în vederea creării unei situații politico-militare și strategice favorabile, se realizează acorduri bilaterale sau multilaterale, se cer și, adesea, se și dau garanții, se constituie alianțe. Se întreprind și acțiuni în forță, care nu sunt altceva decât modalități de impunere a unor interese sau de limitare a unor tendințe periculoase. Deși, pe mapamond, în ultimul timp, s-a afirmat tot mai mult războiul de diversiune, în-

trebuințarea forței se face, în general, prin acțiuni rapide, foarte bine organizate.

Războiul înseamnă, indubitabil, acțiune. Grupări și regrupări de forțe, dislocări și redislocări, sistem complex de interdependențe și intercondiționări între dispozitivul strategic din timp de pace (dispozitivul strategic de pace) și dispozitivul strategic pe care îl cere războiul (dispozitivul strategic de război). Evident, războiul înseamnă mișcare. Mai mult de 80 la sută din timpul unui conflict armat îl ocupă mișcarea forțelor în vederea constituirii dispozitivului cel mai favorabil, realizării manevrei, surprinderii adversarului. Mareșalul Ion Antonescu, într-o conferință ținută la Școala Superioară de Război, probabil în 1928, arăta că „... arta mișcării este arta conducerii strategice”⁷. Alexandru cel Mare (336-323 î.e.n.) străbate cu armata sa un spațiu de 26.000 de kilometri, în condiții foarte grele și în regiuni foarte diferite, încercând să întemeieze un stat mondial.⁸ În numeroase bătălii, el a realizat, ca strălucit strateg, surprinderea, tocmai datorită mișcării, acțiunilor neașteptate. Gingis-Han (1206-1227) și-a pregătit o armată excepțională în vederea realizării unui război-fulger. Arta militară, cu Gingis-Han, atinge una din cele mai strălucite culmi ale evului mediu. Am putea spune, într-un anume sens, că strategul numărul unu al Evului Mediu poate fi considerat unul din întemeietorii a ceea ce, în sens modern, numim acțiune rapidă. Desigur, până la conceptul de care intenționăm să ne ocupăm în continuare, este un drum lung. Dar, și în domeniul strategiei, ca în oricare alt domeniu al acțiunii umane, se pare că nimic nu este chiar foarte nou sub soare. Lectura atentă a scrierilor antice conduce la concluzia că, și în arta militară, ca și în filosofie, aproape totul se află, într-o formă primară și simplificată, exprimat și experimentat în campaniile aceluia timp.

Napoleon - cel care a introdus principiul superiorității numerice a forțelor și mijloacelor în locul dorit și la momentul voit (*les gros bataillons ont toujours raison*) - este și un precursor modern al acțiunii ferme, consistente, desfășurată cu rapiditate și suplețe. Cele mai strălucite victorii ale acestui mare comandant pe câmpul de bă-

⁷ ION ANTONESCU, *Istoria mă va judeca*, Editura AISM, p.50

⁸ *Ibidem*, p. 71.

taie s-au datorat unor manevre rapide, considerate de adversari aproape imposibile. Iar înfrângerea lui se datorează, în ultimă instanță, nereușitei unei acțiuni rapide (în sensul în care putea fi ea înțeleasă atunci). Mareșalul Grouchy a plecat din cantonamentul său de la Gembloux abia la orele 10,00 dimineața. Între orele 12,00 și 13,00, găsindu-se în drum spre Wavre, a auzit canonada de la Waterloo. Generalul Exelmans, care comanda cavaleria, s-a apropiat de el și, foarte emoționat, i-a spus: „Împăratul este angajat cu armata engleză: nu este nici o îndoială: un foc atât de teribil nu poate fi o simplă luptă. Domnule mareșal, trebuie mers la glasul tunului. Sunt un vechi soldat al Armatei de Italia, am auzit de sute de ori pe generalul Bonaparte recomandând acest principiu. Dacă ne întoarcem spre stânga, vom fi în două ore pe câmpul de bătaie“. „Eu cred că aveți dreptate - zise mareșalul -, dar, dacă Blucher debușează din Wavre și ne atacă din flanc, voi fi vinovat că n-am executat ordinul, care prevede să înaintez contra lui Blucher“⁹. O acțiune rapidă a lui Grouchy ar fi schimbat, poate, soarta bătăliei de la Waterloo. Și cine știe cum s-ar fi derulat, apoi, istoria!

S-ar putea aduce alte numeroase exemple care se află în anticamera a ceea ce numim, azi, acțiune rapidă. Războiul conceput de Hitler se baza pe o astfel de acțiune la scară foarte mare. De altfel, întreg războiul fusese conceput ca o uriașă acțiune rapidă. În aceeași notă se înscriu și acțiunile japonezilor la Pearl Harbour, ca și cele ale lui Rommel în nordul Africii. De fapt, al doilea război mondial schimbă aproape complet concepția în plan strategic a acțiunilor de mare amploare. Observația pe care o face, în 1928, Antonescu asupra unei definiții a ofensivei din vechile noastre regulamente (luate după cele franceze), „ofensiva este focul care înaintează“, ni se pare deosebit de judicioasă pentru spiritul de atunci. Să nu uităm că ne aflăm, la un deceniu de la primul război mondial, la o răscruce de doctrine, concepțiile războiului pozițional fiind serios atacate de adepții războiului de mișcare. Și tot Antonescu, în timpul cât se afla în fruntea celei mai înalte instituții de cultură militară, deși nu-i iubea deloc pe ruși, a atras atenția asupra doctrinei rusești privind războiul de mișcare. Adevărații militari simțeau schimbarea. Dacă ei au

⁹ NAPOLEON, *Memorii* vol. 3, Editura Militară, 1981, p.310

reușit sau nu să impună acest lucru în pregătirea armatelor se va vedea mai târziu. De regulă, vizionarii nu sunt ascultați.

1.2. În al doilea război mondial

Al doilea război mondial, cu masivele sale manevre în toate mediile, cu acțiuni de mare amploare pe diferite teatre de operații, a fixat asupra artei militare universale valoarea mișcării, a acțiunii. El însuși a fost, de altfel, conceput ca o imensă **acțiune rapidă**. Hitler l-a numit **Război-fulger**. În cele din urmă, n-a fost așa. Acțiunile desfășurate în timpul acestei mari conflagrații, analizate pe toate fațetele în literatura de specialitate, au reliefat totuși, dincolo de triumful mișcării, valoarea **faptului împlinit**, ca și a reacției împotriva **faptului împlinit**, cu tot arsenalul de implicații și conotații rezultat de aici. Există câteva mari acțiuni rapide care, într-un fel, au reprezentat elementul de noutate al războiului, pasul înainte făcut în arta militară.

Atacarea Poloniei s-a făcut de o manieră rapidă, care a scontat pe un fapt împlinit, pe un rezultat imediat, determinat de efectul surprinderii strategice. Atacul masiv cu aviația și cu blindatele, pe direcții, pătrunderea adâncă în teritoriul polonez, prin acele spații unde reacția nu era posibilă, au atras atenția de la început asupra unei caracteristici principale a acestui război: dinamismul, mișcarea. Era o nouă strategie, mai exact, o reluare a vechilor strategii de invazie, caracteristice marilor armate antice ale lumii, care au hălăduit în copitele cailor pământurile Persiei, pe cele ale Asiei, Chinei și, mai târziu, și pe cele ale Europei. Deși armata lui Hitler se instruisese în cazărmi sau în apropierea acestora, spiritul în care ea se formase, filosofia instrucției izvorau dintr-o concepție de mare amploare privind războiul, ca acțiune exclusiv militară, dintr-o dimensiune strategică bazată pe mișcare. Este, credem, timpul ca, dincolo de semnificațiile politice ale războiului al doilea mondial, să se sintetizeze, fără părtinire, și ceea ce a adus el nou în arta militară. Considerăm că elementul cel mai semnificativ de noutate, de interes pentru arta militară, îl reprezintă fundamentarea unui nou concept - acela al **strategiei acțiunilor rapide**. Iar acest concept a aparținut, nolens-volens, armatei germane. Este adevărat, în timp ce nemții atacau

Polonia din Vest, sovieticii o atacau din Est. Și unii și alții au folosit strategia invaziei. Dar strategia acțiunilor de tip rapid de mare amploare aparțin, fără îndoială, armatei germane a celui de al doilea război mondial. Ceea ce s-a întâmplat ulterior este o reacție, o adaptare la această strategie. Pentru că, **la o acțiune rapidă, trebuie răspuns cu o reacție rapidă.**

În spațiul polonez, armata germană a folosit, nu numai sistemul pătrunderilor adânci și rapide pe direcții și punerea adversarului în imposibilitatea de a reacționa (nu se poate reacționa cal contra tanc), dar și un nou concept logistic - acela al aprovizionării în plan vertical: parașutarea butoaielor de carburant, spre exemplu. Totul era subordonat acțiunii rapide. Mulți au considerat acele acțiuni ca fiind aventuroase, fără acoperire, fără asigurare temeinică, multilaterală, meticuloasă, așa cum se procedează de regulă într-o campanie de asemenea importanță. Dar obiectivul strategic al acestei acțiuni era forțarea capitulării adversarului, punerea lui în imposibilitatea de a reacționa și nu o demonstrație de artă militară clasică. Și aceasta, numai prin valorificarea imediată a avantajului mișcării, al acțiunii rapide.

„Planul german - scrie James L. Stokesbury în lucrarea **«Scurtă istorie a celui de al doilea război mondial»**, - a fost acela de a desfășura cele două grupări armate - Grupul de Armate de Nord și Grupul de Armate de Sud - aflate sub conducerea generalului von Bock și, respectiv, a generalului Gerd von Rundstedt. Acestea s-ar fi îndreptat direct spre Polonia și s-ar fi întâlnit la Varșovia, încercuind și izolând principalele forțe poloneze pe care germanii se așteptau ca aceștia să le desfășoare în partea de vest a țării. Generalul von Bock a propus formarea unui al doilea clește mai adânc, mergând mai departe, spre est, dar această propunere n-a fost adoptată ca parte a planului original¹⁰ (ea a fost însă aplicată cu mult succes în finalul atacului asupra Poloniei).

Succesul impresionant al armatei germane în primii ani de război se datorează în exclusivitate acestei strategii, iar pierderea

¹⁰ JAMES L. STOKESBURY, **Scurtă istorie a celui de al doilea război mondial**, Editura didactică și pedagogică, R.A., București, 1993, p.57.

războiului are drept cauză imposibilitatea realizării obiectivului politic propus. Dar aceasta este o altă problemă.

După invazia Poloniei, noul concept - de fapt, cum spuneam, vechea strategie de invazie a marilor armate ale antichității - se contura clar, își exprima, în practică, forța lui uluitoare. Ca întotdeauna, realitatea a fost ignorată. Francezii se bazau pe linia Maginot, americanii nu erau în perioada de definire a unui concept¹¹, iar englezii se aflau în acea etapă care precede acțiunea eficientă.

În continuare, potrivit aceleiași strategii, armata germană a invadat Franța. Nu peste linia Maginot, ci peste... Ardeni.

Campania germană asupra Franței, care a început pe data de 10 mai 1940, este o **capodoperă a strategiei acțiunilor rapide, a artei militare mondiale**. Dacă ar fi înțeles noul concept, francezii ar fi putut contracara acțiunea germană. Dar o astfel de înțelegere nu este conjuncturală, nu se poate realiza de la o zi la alta. Ea face parte dintr-o filosofie complexă, se realizează în timp. Filosofia acțiunii rapide cere o filosofie a reacției rapide. Altfel, totdeauna va exista un decalaj care va da câștig de cauză primei. Așadar, nu armata franceză - care este o armată eroică, venind din valorile napoleoniene și prenapoleoniene - este vinovată de acest dezastru, ci **concepția strategică** în care a fost pregătită. Iar aceasta nu ține numai de competența factorului militar.

Ca și în Polonia, armata germană a dezvoltat ofensiva pe direcții, coordonând acțiunile aviației cu cele ale trupelor de tancuri, producând panică și dezordine în teritoriul prin care pătrundeau vertiginos și zădărniciind reacția franceză. O astfel de strategie era complet necunoscută armatei franceze, așa cum era complet necunoscută oricărei alte armate. Spiritul german, meticulos și tenace, găsisese din nou, în tolba cu strategii, o formulă.

Succesul inițial al acestei strategii a acțiunilor rapide i-a asigurat pe conducătorii armatei hitleriste că nimic nu le poate sta în cale. Și, ca de fiecare dată, nemții n-au reușit să-și coordoneze obiectivele războiului cu posibilitățile efective pentru atingerea lor. Din

¹¹ Americanii au înțeles perfect acest lucru și, ca urmare, au liberalizat teoria și gândirea militară, au încurajat dezbateră în plan strategic, critica, criteriile eficienței și chiar competiția.

fericire pentru Aliați, istoria, într-un fel, se repeta. Tot așa s-au petrecut lucrurile și în primul război mondial.

Pentru reușita acțiunilor, trebuia creată însă o foarte consistentă bază strategică. Nemții au reușit să realizeze acest lucru destul de ușor. În primul rând, datorită psihologiei poporului german și modului în care putea fi transpusă, în planul situației politico-militare și strategice, impresia nemților despre ei înșiși. Mândria jignită în primul război mondial, psihologia superiorității ethosului german, spiritul de disciplină și ordine, vocația tehnică, aura eroică a strămoșilor își găseau destul de ușor expresie în planul acțiunii sinergice a tot ce ținea de elementul german. Apoi, unirea într-o alianță cu Italia și Japonia, valorificarea sentimentului progerman al unor popoare din Europa - croații, austriecii, ungurii -, punerea României în imposibilitatea de a fi împreună cu vechii aliați (mai întâi, acceptarea germană a ultimatum-ului dat de sovietici și, după aceea, Dictatul de la Viena) și crearea unei baze logistice puternice în țara noastră au constituit deja, printr-o acțiune politico-militară rapidă, un fapt împlinit, fără precedent în istorie.

Dar lucrurile sunt mult mai complicate. Armata lui Horthy amenința să treacă la ofensivă pentru cucerirea Ardealului. Deja - după cum scrie Wiliam Shirrer în cartea „Le troisieme reich, d'origine jusqu'au chute”¹² - se realizase, la frontieră, dispozitivul ofensiv al acestei armate. Probabil, acțiunile ei erau (sau puteau fi) coordonate cu o acțiune sovietică din Est, vizând suprimarea României. O astfel de perspectivă nu era favorabilă planului „Barbarossa”. Și atunci s-a apelat la ceea ce unii numesc „Dictatul de la Viena”, iar alții, cu aceeași îndreptățire, „Acceptul de la Viena”. În caz de nereușită a tratativelor, Hitler a destinat o grupare formată dintr-o divizie blindată, aviație și alte forțe, care să ocupe, printr-o acțiune rapidă, zona petroliferă și să asigure astfel baza de operații a Wermachtului cel puțin pentru prima etapă a războiului.

Desigur, nu toate acțiunile din al doilea război mondial poartă calificarea de acțiuni rapide. După ultimatumul dat de guvernul sovietic guvernului român, Armatele 5, 9 și 12 sovietice au trecut la

¹²Wiliam Shirrer, **LE TROISIEME REICH, D'ORIGINE JUSQU'AU CHUTE**, Biblioteca Statului Major General.

ofensivă. În planul inițial al acestei grupări de forțe se prevedea o manevră dublu învăluitoare, între Nistru și Prut, - pe la nord și pe la sud - și ieșirea foarte rapidă pe Prut. Dar acestea făceau parte din strategia tradițională a armatelor ruse. Totuși, acțiunea, ca atare, se înscrie în sistemul acțiunilor rapide pentru realizarea **faptului împlinit**, mai exact, pentru exprimarea militară și consolidarea **faptului politic împlinit**.

Acțiunile germane pe frontul de est, ca și cele de pe frontul de vest, n-au mai purtat amprenta războiului de tip rapid, ci s-au înscris în cele ale războiului clasic de mișcare. Ceea ce trebuie remarcat pentru această etapă a războiului este tocmai trecerea de la acțiunile de tip rapid, cu grupări suplă și foarte puternice, la acțiuni obișnuite. Flexibilității rapidei ofensive germane, rușii i-au opus flexibilitatea dinamică, rapidă a temporizării, a manevrelor defensive pe spații foarte mari, dintre care se remarcă ceea ce numim azi lupta pe alinamente intermediare.

Cu alte cuvinte, războiul de tip rapid, bazat pe acțiunile aviației și blindatelor - preluare modernă a strategiei de invazie a armatelor antichității și evului mediu - eșuase. Cel puțin în acest spațiu imens sovietic. Nu definitiv, desigur, nici în totalitate, pentru că, tot în acest imens spațiu, au avut loc bătălii de întâlnire, care sunt, într-un fel, tot acțiuni de tip rapid.

Războiul german de tip rapid s-a încheiat, într-un fel, la joncțiunea dintre acțiunea masivă a grupărilor de tancuri sovietice care au măturat totul în calea lor și acțiunile suplă ale americanilor și englezilor care au produs, la scară strategică, tridimensionalizarea războiului. Contracararea imensului potențial ofensiv al armatei germane s-a făcut nu numai prin reacții terestre și navale foarte puternice, ci și prin dezvoltarea și introducerea în bătălie a armatelor aerului, prin acțiunea rapidă, pe spații imense și cu obiective foarte precise, a acestor forțe.

Este pentru prima dată când toate categoriile de forțe armate au acționat într-o deplină interoperabilitate, aviația, marina și trupele de uscat concentrându-și eforturile în realizarea unor manevre rapide, surprinzătoare, imposibil de contracara.

Debarcarea din Sicilia, debarcarea din Normandia, numeroasele manevre de-a lungul și de-a latul fronturilor, întrebuintarea ma-

sivă a manevrei pe verticală, ca și a celei submarine (manevra subterană fusese deja întrebuințată în războiul de poziții de la Plevna) au schimbat radical fizionomia strategică a războiului, au dezvoltat un nou concept - care va fi extrem de utilizat în perioada postbelică și îndeosebi în ultimii ani ai războiului rece -, **cel al luptei (bătăliei) aeroterestre și aeronavale**. Ulterior, acest concept a devenit atât de... integrat tuturor acțiunilor militare, încât analiștii au considerat că nu mai e nevoie să fie teoretizat, justificat și întrebuințat în strategiile operaționale, întreg războiul, în toate componentele sale, având o dimensiune aeroterestră și aeronavală.

1.3. În conflictele actuale

În 1967, pe timpul conflictului armat dintre Israel și Egipt, forțele aeriene israeliene au zburat peste Mediterana, la suprafața apei, surprinzând total, la primele ore ale dimineții, aerodromurile militare egiptene. În câteva ore, au fost scoase din luptă 430 de avioane adverse, atât egiptene, cât și iordaniene. În acțiunile terestre, unități rapide israeliene s-au infiltrat prin dispozitivele de apărare ale forțelor adverse și, în foarte scurt timp, au blocat trecătorile din munții Sinai. O singură acțiune foarte bine organizată - o ambuscadă sau o pungă de foc de proporții - a scos din luptă, în câteva minute, o brigadă de tancuri israeliană.

Șase ani mai târziu, două armate egiptene au forțat canalul de Suez prin surprindere, înaintând într-un ritm destul de rapid spre Sinai. Pe timpul derulării ostilităților, israelienii, profitând de intervalul creat între cele două armate egiptene, au infiltrat, peste lacul Amar, un batalion dintr-o brigadă, apoi o brigadă întreagă, apoi o puternică grupare de forțe care, împreună cu parașutiștii, a întors dispozitivul uneia dintre armate și a înaintat rapid, tăind căile de aprovizionare ale acesteia la 100 de kilometri de Cairo. Era o acțiune rapidă, menită să creeze un **fait accompli**, foarte important pentru negocierile care urmau să aibă loc după această extrem de violentă confruntare armată. Acțiunea poate fi cotoată ca o reușită manevră ofensivă a apărării, dar și ca un tip specific de acțiune rapidă de valoare tactică, cu implicații în desfășurarea strategică a conflictului. Desigur, surprinderea, de această dată, a fost de altă natură și s-a

realizat într-un alt spațiu al războiului - cel terestru (mai precis, aéro-terestru). Spre deosebire de 1967, apărarea antiaeriană a egiptenilor a funcționat fără cusur, contribuind astfel la reușita realizării surprinderii strategice. Aviația israeliană, practic, n-a putut obține mare lucru.

Câțiva ani mai târziu, argentinienii realizează, în Malvine, un dispozitiv masiv, îngropat la teren, cu cincisprezece mii de oameni. Englezii pregătesc un corp expediționar, compus din câteva fregate, câteva submarine, câteva nave de desant, infanterie marină, portavioane, și, ajutați de un sistem de informații prin satelit foarte bine pus la punct, precum și de echipament modern (aparatură de vedere pe timp de noapte, costume speciale, termoizolante etc.), realizează, paradoxal, surprinderea. Este o acțiune rapidă de proporții, mai exact o mare operație rapidă de desant maritim, cuprinzând toate etapele, de la constituirea convoiului la traversadă, realizarea dispozitivului de debarcare și a debarcării propriu-zise. Dispunând de toate datele necesare - unele, furnizate de cercetarea proprie (îndeosebi prin grupuri de cercetare infiltrate în insule), altele, asigurate de cercetarea americană prin satelit -, corpul expediționar englez a reușit și surprinderea tactică: debarcarea într-un sector considerat de argentinieni nefavorabil acestei operații, deci nesupravegheat, înaintarea rapidă și punerea forțelor inamice în imposibilitatea de a riposta. Este, poate, pentru prima oară în istoria unor mari bătălii, când, printr-o acțiune energică, bine coordonată și perfect asigurată din punct de vedere logistic, informativ și interarme, se reușește, la acest nivel, obținerea victoriei într-o acțiune ofensivă, fără a fi fost realizat un raport (cantitativ) superior de forțe. Desigur, calitatea dotării, a instruirii, profesionalizarea forțelor, precum și calitatea și oportunitatea informațiilor și-au spus din plin cuvântul.

Tot în rândul acțiunilor rapide pot fi situate și intervențiile americane în Grenada, acțiunile franceze în Africa, pentru a nu mai vorbi de operațiile coaliției antiirakiene care, cum bine se știe, au deschis o nouă epocă în folosirea forței pentru descurajarea crizelor și impunerea păcii. Experiența obținută în Bombardarea Irakului în 1991 s-a concretizat și îmbogățit mai târziu, prin bombardarea armatei generalului Mladic, în Bosnia, și, în 1999, a Iugoslaviei.

Dar, evident, acțiunile rapide, indiferent de obiectivele lor, sunt mult mai complexe și îmbracă o gamă extrem de diversificată de forme, de procedee, de configurații. Unele dintre ele urmăresc realizarea unor obiective politice imediate, altele au drept scopuri, implicite sau directe, descurajarea conflictelor, oprirea confruntărilor sângeroase (cum a fost cea din Kosovo), prevenirea sau lichidarea acțiunilor și grupărilor teroriste, controlul zonelor periculoase etc.

Pe data de 2 august 1990, Irakul a invadat Kuweitul printr-o operație ofensivă dublu învâluitoare de tip rapid, având pe direcția loviturii principale 300 de tancuri și pe cealaltă direcție o mare unitate mecanizată. Forțele navale irakiene au prelungit manevra, vizând capitala Al Kuweit. Era o operație-fulger, menită să creeze un **fapt împlinit**. Ceea ce a urmat - adică reacția comunității internaționale - a vizat **spargerea acestui fapt împlinit** și rezolvarea corespunzătoare a crizei. Operația strategică „**Furtună în deșert**“, precedată de operația „**Scutul deșertului**“, este, deci, o reacție masivă de tip rapid. În total, forța multinațională a cuprins 937.794 militari, 5486 tancuri mijlocii foarte moderne, 5189 mașini de luptă blindate, 3007 piese artilerie și aruncătoare, 1094 avioane de luptă, 1373 elicoptere, 269 nave de luptă.¹³

Războiul din Golf este el însuși un război rapid, bazat pe componenta informațională, pe dezinformare, bruiaj, cercetare sofisticată, în toate mediile și prin toate mijloacele, operații aeriene și navale rapide și o operație aeroterestră finalizatoare. Fiecare acțiune în parte a vizat realizarea surprinderii tehnologice și a faptului împlinit, punând forțele irakiene în imposibilitatea de a reacționa. Acțiunea propriu-zisă a fost precedată de o intensă campanie în mass media, pentru informarea opiniei publice și crearea unei atitudini antiirakiene. Au urmat acțiuni de dezinformare, precum și o minuțioasă lovitură radioelectronică, vizându-se distrugerea mijloacelor de cercetare și de comunicații ale Irakului, precum și slăbirea completă a moralului trupei. Bineînțeles, acțiunile propriu-zise au fost devansate de o intensă cercetare din satelit, din aer și prin toate celelalte mijloace navale și terestre. Lovitura aeriană trebuia să fie sigură,

¹³ INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE MILITARĂ , **Războiul din Golf**, Editura Militară, București, 1991, p. 96

promptă, cu cât mai puține riscuri și hotărâtoare. Ea reprezenta cheia întregii operații „**Furtuna deșertului**“, condiția esențială a reușitei reacției rapide a forței multinaționale. În acest sens, exploatându-se efectele loviturii radioelectronice, au fost planificate mai multe operații aeriene succesive vizând: continuarea acțiunilor de neutralizare a mijloacelor de transmisiuni și a sistemului de comandă; neutralizarea apărării antiaeriene, separarea și izolarea eșaloanelor; distrugerea sistemului producției de război; crearea condițiilor necesare operației aeroterestre.

Atacul forței multinaționale s-a declanșat pe data de 17 ianuarie 1991, la ora 02.00, printr-o operație aeriană de mare amploare, combinată cu una navală. Primele lovituri nimicitoare au fost efectuate cu rachete de croazieră TOMAHAWK și CRUISE, lansate de pe navele și submarinele bazate în Golful Persic, împotriva palatului prezidențial, punctelor de conducere, sistemului central de comunicații, bazelor aeriene etc. După 10-15 minute, 20 de avioane F-117 au lovit principalele componente ale apărării antiaeriene (puncte de comandă, stații de radiolocație, rachete). Atacurile aeriene s-au succedat la intervale de 10-12 minute. Prima lovitură a durat 4 ore. Au fost lansate 120 rachete de croazieră și au acționat aproximativ 800 de avioane. În prima zi s-au succedat 4 lovituri aeriene (2.800 ieșiri/avion). Au fost lovite 80 la sută din obiective. Dar... 60 la sută erau false. În fiecare din zilele următoare, raidurile s-au efectuat potrivit planificării. Efectele au fost foarte mari, dar nu cele scontate.

Strategia acțiunilor rapide, a războiului-fulger, a lăsat, încet, încet, locul unor operații aeriene planificate. Aviația forței multinaționale a acționat total nestingherită. Rachetele antiaeriene ale Irakului (SA-2, SA-3, SA-6, SA-8) au fost bruiate, iar avioanele au efectuat bombardamente, de la înălțimi mari și de la distanțe mari, cu rachete și bombe dirijate.

Operația ofensivă aeroterestră și aeronavală s-a declanșat la 23 februarie 1991. Irakul a respins condițiile impuse de SUA, iar termenul-limită pentru retragerea trupelor irakiene din Kuweit a expirat. Planul acțiunilor terestre cuprindea cinci puncte:

1. Lovirea cu aviația, cu sistemele de cercetare-lovire, cu rachete de croazieră și bombe dirijate prin laser.

2. Deplasarea în secret a marilor unități din trupele de uscat pe baza de plecare la ofensivă la vest de Kuwait.

3. În acest timp, forțele navale ale Coaliției antiirakiene aveau misiunea să fixeze de front trupele adverse.

4. Acțiunea demonstrativă, de diversiune a unităților infanteriei marine americane pe coasta kuweitiană, avea drept scop să creeze impresia unei debarcări în acest loc.

5. Executarea de către C. 7 și C.18 A. americane a unei manevre de învăluire, traversarea Irakului până la râul Eufrat, încercuirea și nimicirea unităților Gărzii Republicane Irakiene - punctul forte al acestei operații.

În acest sens, s-au constituit trei grupări de forțe și o grupare de debarcare, astfel:

1. Gruparea de vest (D.6.Bl. Uș. „Daguet“ franceză, cu 12.000 militari, 140 tancuri, 300 mașini de luptă blindate și 120 elicoptere), cu misiunea de asigurare a flancului. (Această divizie făcea parte, la acea dată, din Forța de Acțiune Rapidă a Franței).

2. Gruparea de sud-vest, formată din: C.18 A. Aeropurtat american (D.82.Ds.Aer., D.101 Aer.Mob., D.24 I.Mc. și R.3 Cv.), 90.000 militari; C.7 A. american (D.1 și 3 Bl., D.1 I.Mc., R.2 Cv.) și D. 1 Bl. britanică, 115.000 militari. Dislocare: în raionul Quasr Zubalah, Linah, Umm Radmah.

3. Gruparea de sud, formată din contingentele sirian, arab, egiptean, saudit (70.000 militari și 700 tancuri), Corpul de Infanterie Marină american (D.1 și 2 I.M.), 70.000 militari și Bg.7 Bl. britanică, cu 11.000 militari și 50 tancuri, o parte a contingentului saudit cu 20.000 militari și 150 tancuri.

4. Gruparea de debarcare, formată din 17.000 pușcași marini americani.

Ofensiva s-a desfășurat rapid, pe trei direcții, în două etape (24-25 februarie și, respectiv, 26-28 februarie), cu pregătire de foc. Cele trei direcții au fost: direcția de operații sud-kuweitiană, direcția de operații sud-est irakiană și direcția de operații sud-est.

Acțiunile s-au desfășurat cu rapiditate, realizându-se, la început, o manevră de inducere în eroare a apărării irakiene, apoi C.7 A. american a rupt apărarea și a dezvoltat ofensiva în adâncime. C.18 A. Aeropurtat a atacat terestru și prin desant, dinspre vest, în sudul

Irakului, capturând depozite de muniții și carburanți. Diviziile 101 Aeromobilă și 82 Desant Aerian au acționat în adâncime pentru încercuirea forțelor irakiene. Cu o parte din forțe, C.18. A. Aeropurtat a dezvoltat ofensiva în adâncime, spre Tigru și Eufrat, la 100 km de Bagdad, interzicând afluirea rezervelor strategice irakiene spre sud.

Acțiunile au continuat astfel până la încercuirea forțelor irakiene din Kuweit și realizarea unuia din obiectivele strategice propuse - acela de a neutraliza Irakul ca forță militară în zona Orientului Mijlociu, fără a-i distruge însă întregul potențial militar.

Acest război s-a bazat, în general, pe strategia acțiunilor rapide, pe combinarea acțiunilor în cadrul unui concept bine elaborat pe timpul războiului rece, când exista Tratatul de la Varșovia, „Bătălia Aeroterestră”. Folosirea sistemelor de arme, a acțiunilor interarme, precum și a unui sistem de informare-conducere C³I, a asigurat de la început Forței multinaționale o superioritate tehnologică zdrobitoare și posibilitatea de a cuceri rapid inițiativa strategică. De unde rezultă că unul din primele obiective strategice ale acțiunilor rapide în acest război a fost cucerirea imediată și sigură a inițiativei strategice.

Asupra acțiunilor rapide există numeroase puncte de vedere. Evident, astfel de acțiuni nu sunt la îndemâna oricui și nu urmăresc, totdeauna, scopuri acceptate unanim de opinia publică. Ele sunt acțiuni armate, duse de profesioniști, în timp scurt și cu o intensitate a luptei neobișnuită. Formele și procedeele de acțiune sunt atât de numeroase și de complexe, încât cu greu pot fi clasificate și studiate temeinic. Este, deci, normal ca astfel de acțiuni să fie suspectate și tratate cu rezerve. Atâta timp cât ele sunt percepute doar ca o componentă a agresiunii. Dar, oare, acesta este adevărul?

Cei care le resping *ab initio* aduc drept argumente tocmai faptul că ele înseamnă a recurge la forță, a obliga prin forța armelor, a crea **faptul împlinit**, a proteja sau a impune, prin mijloace militare directe, anumite interese. Astfel, acțiunile rapide sunt luate drept componente ale recurgerii la forță sau la amenințarea cu forță în raporturile dintre state, ca modalități de escaladare supertehnologică a acțiunii armate. Se consideră că o armată care nu are misiuni să reprezinte, să slujească sau să impună peste mări interesele politice, economice etc. ale statului respectiv sau ale comunității internaționa-

le nu ar avea nevoie de o strategie bazată pe acțiuni rapide și nici de structuri care să includă acțiuni de acest tip. Dimpotrivă, strategia apărării - și îndeosebi a apărării naționale - ar impune temporizarea acțiunilor, încetinirea războiului, riposta graduală, mobilizarea eșalonată a forțelor și resurselor. Toate acestea, potrivit unei astfel de concepții, ar exclude acțiunile sau reacțiile rapide. Strategia acțiunilor rapide ar fi, astfel, incompatibilă cu strategia războiului de durată, a războiului de hărțuire, care este un război asimetric, de incertitudini și confuzii, de guerilă ce se practică, de regulă, de țările invadate, întrucât acestea nu-și pot permite o ripostă fermă, spontană, masivă, tehnologică. O strategie a acțiunilor rapide nu poate exclude realitățile și posibilitățile efective. În trecut, unitățile de cavalerie ușoară puteau îndeplini misiuni specifice acțiunilor rapide (la nivelul de atunci). Și nu era mare lucru să realizezi o cavalerie ușoară. Acum, unitățile de acest fel se cer superdotate cu tehnică de luptă extrem de performantă, care nu este accesibilă oricui. Și, în afară de aceasta, astfel de unități se încadrează într-un sistem complex, în structuri adecvate. De unde rezultă că o țară care adoptă o concepție strategică bazată pe acțiuni rapide trebuie să aibă mijloacele necesare și să-și realizeze structuri adecvate.

Alții văd, în tot și în toate, numai acțiuni rapide. Este vremea vitezei, a acțiunilor fulgerătoare. Nu numai în domeniul militar, dar mai ales în acest domeniu. Și chiar dacă acțiunile rapide moderne întreprinse până acum nu au fost totdeauna suficient de concludente (în sensul că nu au reușit în toate situațiile), viitorul luptei armate este, în viziunea acestora, foarte clar: o confruntare rapidă, violentă de forțe, în care câștigă cel mai bun. Adică cel mai rapid.

1.4. Concluzie

Obiectivele acțiunilor rapide, în plan strategic sau cu implicații în plan strategic, sunt numeroase și foarte diversificate. Unul din acestea - cel mai frecvent - îl constituie crearea **faptului împlinit**. Faptul împlinit se află undeva între politică (există, cum bine se știe, o **politică a faptului împlinit**) și strategie. La urma urmei, ce este strategia dacă nu o modalitate de a aplica politica în confruntarea armată? Sau de a impune politica în evitarea confruntării armate.

Faptul împlinit mizează pe lipsa de reacție a celui alt. Sau pe teama de reacție. El trebuie să creeze, să impună lipsa de reacție. Sau să o facă de la început riscantă, nepopulară, neeficientă. Uneori, **faptul împlinit** determină reacția, o impune, chiar o dictează. Întrucât, cum bine se știe, de mult prea multe ori, în istorie, reacția - justificată sau nu - a constituit un prilej (mai exact, un pretext) de escaladare a conflictului, de extindere a războiului. Un pretext căutat sau impus tocmai de autorul **faptului împlinit**.

De nenumărate ori, în istoria războaielor, cel care a reacționat a fost considerat vinovat de consecințe. Evident, atunci când n-a avut câștig de cauză. Pentru că, dacă luăm exemplul invaziei rapide a Basarabiei de către trupele sovietice, în 1940, vinovat de consecințele războiului - în acest caz - a fost considerat... păgubașul. Adică România. Adică partea îndreptățită la reacție (reacția fiind războiul nostru în Est). Adică cel pus în imposibilitatea de a-și adjudeca dreptul sacru. De aceea, adesea, de teama unui dezastru, ca și de cea a asumării responsabilității escaladării conflictului, unele țări nu reacționează, preferând tratativele sau, și mai rău, voia soartei (a se vedea dictatul de la Viena din 30 august 1940).

În istoria raporturilor dintre state, **faptul împlinit** a constituit, adesea, o politică eficientă, mai ales când a aparținut celor puternici. Dar **faptul împlinit** este și un fel de „joc la ofsaid“, care poate avea multe dezavantaje. *El este însă, în toate cazurile, un rezultat al strategiei acțiunilor rapide.* Nu poate fi conceput în afara acestei strategii. Este, poate, cel mai tipic exemplu în acest sens. Suportul lui juridic - dacă termenul „juridic“ are vreun sens în această relație - îl constituie... dreptul primului venit. Adică dreptul celui care-i mai iute de picior, care este mai rapid. În ceea ce privește componenta militară, a fi iute înseamnă a fi primul în locul voit și la momentul dorit, a realiza rapid dispozitivul cel mai eficient, a găsi primul soluții tuturor problemelor, a-l surprinde pe adversar, a nu-i da timp să-și elaboreze reacția (sau acțiunea), să calculeze și să își asume în mod conștient toate riscurile.

Dimensiunea strategică a faptului împlinit este, practic, inepuizabilă. Uneori, un întreg război se reduce la a crea acea situație care să nu permită extinderea lui și care să asigure realizarea scopului politic cât mai repede și cu cât mai puține pierderi. Acțiunile rapide

au schimbat și au impus guverne, au prevenit sau au generat războaie, au asigurat echilibre, dar au și apropiat, de atâtea ori, holocaustul.

Faptul împlinit se poate realiza însă și în alte nuanțe, mult mai periculoase. Acțiunea de introducere a armamentului în fosta Iugoslavie, cucerirea de către beligeranți a unor poziții avantajoase în Bosnia-Herțegovina, în general, tot ce s-a petrecut între Dunăre și Adriatica este, pentru Europa, pentru lumea întreagă, un dureros, un tragic **fapt împlinit**. Chiar și acțiunile de implementare a păcii în Bosnia-Herțegovina și în Kosovo se desfășoară în coordonatele impuse de desfășurarea războiului, de cei cinci ani de lupte, de bombardamentele NATO asupra Iugoslaviei.

Evenimentele din decembrie 1989 de pe teritoriul României - evenimente peste care s-a suprapus Revoluția Română - au, la nivel strategic, valoarea unor complexe acțiuni rapide, menite să creeze (poate, pentru sistemul politic al acelor vremuri, poate pentru situația geostrategică din zonă, poate pentru înseși independența și suveranitatea României) un **fapt împlinit**. Nu se îndoiește nimeni (evident, din cei care-și dau seama de dimensiunea războiului de diversiune pe care l-am trăit, precum și de cei care au cercetat amănunțit ce s-a întâmplat atunci) de rapiditatea și complexitatea loviturii radioelectronice care are toate caracteristicile unei acțiuni rapide la nivel strategic sau unei componente a unei *operații strategice rapide*. Cel dintâi obiectiv pe care și-l putea propune o astfel de operație era, bineînțeles, realizarea surprinderii strategice. Ne dăm seama cu toții că obiectivul acesta, cel puțin în intervalul de timp 22-25 decembrie 1989, a fost realizat. Am crezut, la un moment dat, că vom fi invadați. S-au tras 59 rachete antiaeriene, tone de muniții, s-au pus în mișcare trupe, s-au creat confuzii, au fost puse în operă forțe și acțiuni în toate sistemele și componentele vieții acestei țări care cu greu vor putea fi armonizate.

Evident, nu acest **fapt accompli** a creat Revoluția Română, dar nici nu se poate spune că a reușit cineva, până acum, să deceleze faptele și evenimentele, să separe grâul de neghină. Ba, dimpotrivă.

Așadar, obiectivul strategic al războiului de diversiune declanșat împotriva României a fost realizat printr-un complex de acțiuni rapide duse cu forțe de diversiune. Iată, așadar, o nouă componentă a strategiei acțiunilor rapide, cu efecte pe termen lung.

Astfel de acțiuni nu se duc cu brigăzi, batalioane, divizii sau corpuri de armată, nici cu grupări operative specializate în intervenții rapide armate, ci cu forțe care acționează din umbră, cu rețele de spionaj, cu rețele de diversiune, cu rețele teroriste, cu mijloace electronice mai mult sau mai puțin sofisticate, cu informația.

A înțelege, azi, strategia acțiunilor rapide doar în componenta ei militară, armată, înseamnă a nu lua în seamă mutațiile politico-militare și strategice produse, a eluda miezul problemei. În urma unei acțiuni de acest fel, trec ani și chiar zeci de ani până se limpezesc lucrurile.

Așadar, în condițiile de azi - și cu atât mai mult în cele de mâine, când mijloacele de luptă se vor superdezvolta -, strategia acțiunilor rapide, fie chiar și în dimensiunea de care ne ocupăm aici - **crearea faptului împlinit** -, comportă o combinare abilă între informație, dezinformare, amenințare, descurajare, provocare, lovire radioelectrică și, la nevoie, acțiuni armate extrem de diversificate, unele de mică amploare, dar de mare intensitate, altele de mare amploare, dar de mică intensitate.

Această strategie se află undeva la granița dintre știință și artă, cere extrem de mult și extrem de multe, și nu se știe foarte exact dacă ea este uimitoare sau înspăimântătoare. Deocamdată, nu toată lumea realizează ce comportă strategia acțiunilor rapide, ce mutații fantastice se vor produce în legile și realitățile războaielor. Această strategie, ca orice mare strategie, are două sensuri: unul, spre catastrofă și altul spre cunoașterea și înțelegerea catastrofei și, de aici, spre prevenirea conflictelor, descurajarea războiului, slujirea, apărarea și chiar impunerea păcii.

CAPITOLUL 2

TIPURI DE ACȚIUNI RAPIDE ACTUALE ȘI ÎN PERSPECTIVĂ

2.1. Situații care impun acțiuni rapide

2.2. Forțe de acțiune (intervenție, reacție) rapidă. Realități și tendințe

2.3. Tipuri de acțiuni rapide

2.3.1. Acțiuni directe, indirecte, rapide

2.3.2. Intervenția rapidă, acțiunea rapidă, reacția rapidă

2.3.3. Acțiuni rapide în timp de pace sau care preced războiul

2.3.4. Acțiuni rapide în timp de război

2.1. Situații care impun acțiuni rapide

În ceea ce privește modalitatea de concepere și desfășurare a războaielor, în ultimii 50 de ani, s-au produs mari mutații. Cauza o constituie, în principal, saltul tehnologic, arma tehnologică. Primele semne ale acestor mutații au apărut spre sfârșitul celui de al doilea război mondial. Practic, în timpul războiului, toate armele s-au perfecționat. Au apărut radarele, precum și primele sisteme de comandă și control. Apărarea antiaeriană a Marii Britanii a fost nevoită să găsească soluții pentru contracararea acțiunilor aviației germane și, ulterior, a rachetelor V1 și V2. Viteza foarte mare a acestor rachete făcea inoperantă apărarea antiaeriană din acel timp. De aceea, în aceste împrejurări grele, au luat naștere primele sisteme cibernetice și primele calculatoare electronice, menite să asigure, în timp util, elementele necesare pentru apărarea împotriva acestor mijloace de luptă performante, absolut noi în câmpul tactic. Apoi, către sfârșitul războiului, și-a spus cuvântul tehnologia nucleară. Din acest moment, începe o competiție foarte dură pentru supremația tehnologică. Supremația tehnologică în timp de pace este cam același lucru cu

supremația aeriană și electronică în timp de război. Oricum, aceasta din urmă nu este posibilă fără supremație tehnologică.

Realizarea supremației tehnologice este, fără îndoială, pentru orice țară, un obiectiv strategic. Desigur, nu toată lumea poate realiza acest obiectiv. Și, din păcate, pe măsură ce timpul trece, eșalonul țărilor supertehnologizate se distanțează din ce în ce mai mult. Decalajele tehnologice devin astfel foarte mari, ceea ce polarizează lumea și creează mari probleme în relațiile dintre state. Dar și țările care nu dispun de tehnologii ultramoderne nu au închise toate drumurile către un astfel de suport tehnic. Interesele se polarizează și se internaționalizează, unele mai mult, altele mai puțin, de unde și un sistem foarte complex de relații - practic, imposibil de evaluat și coordonat la scară mondială -, ceea ce flexibilizează foarte mult și încrederea, dar și neîncrederea. Relațiile internaționale nu sunt și n-ar trebui să fie surse de conflict, de instabilitate și de neîncredere. Ele nu se desfășoară însă într-o lume egală, cu șanse egale și, de aici, nebanuite surse de tensiuni.

Eșalonul țărilor sărace, care nu și-au realizat încă echilibrul dinamic necesar stabilității interne, se află într-un con de imprevizibilitate, de nesiguranță. Nivelul economic scăzut, imposibilitatea intrării eficiente în circuitul economic mondial a atâtor țări care nu realizează un produs național brut cât de cât compatibil cu ceea ce se cere în relațiile economice mondiale adâncesc decalajul, se constituie în puternice surse de îngrijorare. Și nu numai atât. La fiecare jumătate de veac, se produc noi reasezări, noi mutații în raporturile interțări, fără a fi rezolvate problemele vechi. Ele nu sunt însă uitate și, la momentul oportun, izbucnesc cu violență, amenințând să degenereze în conflicte de mare amploare.

Migrațiile, imperiile, războaiele au amestecat populațiile, au creat probleme de toate felurile pe care nu le-au putut rezolva. Ele, aceste probleme nerezolvate în secolele anterioare, nu se estompează, nu se uită, nu dispar, nu se evaporează, nu se diluează, ci se cumulează precum radiațiile într-un organism. Toate, la un loc, constituie surse de amenințare, cu determinatie complexă, care nu suportă o evaluare globală, fiind incompatibile cu generalizările convenabile, pe care le face, uneori, eșalonul supertehnologizat.

Omenirea a început să înțeleagă din ce în ce mai bine această situație complexă și să simtă nevoia elaborării unor măsuri eficace. Timpul avut la dispoziție până acum este foarte scurt. Cronometrul a fost declanșat abia în momentul încheierii războiului rece. Până atunci, nu se punea decât în linii foarte generale problema gestionării crizelor și conflictelor. Nici nu se putea pune, întrucât predomina **confruntarea strategică**, și nu **parteneriatul strategic**. Pe atunci, factorii de putere analizau raportul de forțe între superputeri, planificarea strategică vizând, îndeosebi, prima lovitură și lovitura de răspuns. Toate conceptele strategice elaborate atunci (riposta flexibilă, apărarea înaintată, descurajarea nucleară, bătălia aeroterestră etc.) erau concepte de confruntare, nu de gestionare a crizelor, de supraveghere a zonelor de conflict, de menținere a păcii.

Această construcție - menținerea sau impunerea păcii -, în plan politico-militar și strategic, este cu totul nouă. Fără a subestima sau a arunca la coș două mii de ani de artă militară clasică sau, în ultima jumătate de secol, nucleară, noile concepte politico-militare și strategice se referă la altceva, au în vedere aspecte ale situației care n-au fost niciodată luate în calcul în mod foarte serios. Lumea super-tehnologizată înțelege că, în concertul internațional, trebuie să-și asume o anumită responsabilitate. Noi o numim *responsabilitate*. Există însă și voci care o numesc altfel.

Totuși, conflictele și pericolul extinderii lor sunt cele dintâi care complică situația strategică, generând crize și instabilități. Unii spun că ele ar fi totdeauna și peste tot pe primul loc. Alții sunt de părere că nu atât conflictele constituie un pericol, cât cauzele care le declanșează și, mai ales, interesele care se află în spatele lor. Ne vom referi în continuare la ele, întrucât au o importanță foarte mare.

Zonele de instabilitate sunt și ele într-o oarecare mișcare. După cel de al doilea război mondial, aceste zone au acoperit, practic, aproape toată lumea necuprinsă în cele două blocuri militare. Instabilități au existat și în cele două blocuri, dar ele erau estompate de strategiile amenințătoare ale războiului rece. Zonele cele mai fierbinți au fost în America de Sud, în Africa și în Asia de Est. Au apărut apoi cele din Orientul Mijlociu. Nimeni nu bănuia că și în interiorul celor două mari blocuri militare se acumulau, în diferite zone, tensiuni. Este vorba, în principal, de spațiul fostei Uniuni Sovietice

și de cel al fostei Iugoslavii. E drept, semnale veneau din aceste zone, dar, la Yalta și, mai târziu, la Helsinki, se fixaseră coordonate oarecum liniștitoare pentru marile puteri ale lumii. Zonele de influență se păstrau în limitele stabilite la Yalta, Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică menținând echilibrul strategic pe care și l-au propus.

Criza care s-a declanșat în Europa de Est în 1989 este un rezultat al acumulării unor tensiuni foarte mari. Revoluțiile care au urmat n-au dezamorsat însă aceste tensiuni, ci, dimpotrivă, au deschis porțile revărsării lor. Au ieșit la iveală, atunci, aproape toate remanențele unor traume de o mie de ani, ca și pasiunile, durerile sau interesele înăbușite de război și de pacea care a urmat.

Pe 3 octombrie 1990, s-a realizat unirea Germaniei Federale cu Germania de Est, lichidându-se astfel o anomalie de proporții, Uniunea Sovietică s-a destrămat un an mai târziu și tot atunci a început și drama iugoslavă. Desigur, de-a lungul celor peste 50 de ani care au trecut de la sfârșitul celui de al doilea război mondial, în Iugoslavia s-au acumulat tensiuni mai noi sau mai vechi - unele de un secol, altele alimentate și din Vest și din Est -, dar există toată certitudinea că, și aici, ca în multe alte locuri de pe pământ, se află mâna unor cercuri din afară pentru refacerea culoarului strategic central-european - Germania, Slovacia, Slovenia, Austria, Ungaria, Croația. De unde rezultă că unele tensiuni sunt alimentate de cei care, o dată declanșat conflictul, vor interveni, la momentul oportun, pentru impunerea păcii. În condiții avantajoase pentru cei care n-au oprit, nu au putut sau nu au vrut să oprească declanșarea lor.

Există, deci, mai multe situații care impun intervenția rapidă: conflictele sau crizele locale, regionale; formarea intempestivă, în anumite zone, a unor centre de putere militară care ar crea pericole evidente pentru echilibrul strategic din spațiul respectiv; izbucnirea unor acțiuni care afectează direct sau mijlocit interesele comunității internaționale sau ale unui grup de state; crearea unor împrejurări de nerespectare de către un stat sau de către o comunitate a acordurilor și tratatelor internaționale care ar pune în pericol pacea; conflicte, calamități sau dezastre care au produs victime omenești și au pus comunități întregi în situația de a avea nevoie de protecție (inclusiv armată) și de ajutor; acte teroriste.

Toate acestea sunt situații care impun intervenția rapidă a unor forțe (militare, medicale, de protecție civilă, speciale) ale comunității internaționale. Sunt însă și alte situații care cer intervenția rapidă a unor forțe naționale, în interiorul statului respectiv. Ele pot fi: situații caracteristice perioadei de pace (instabilitate internă, activizare a unor grupări antinaționale, tendințe secesioniste, calamități și catastrofe, acțiuni teroriste etc.); situații rezultate din degradarea echilibrului zonal și a relațiilor internaționale, cu corespondențe și pe plan intern (acțiuni armate ale unor grupuri etnice, acțiuni teroriste, acțiuni de diversiune etc.); situații caracteristice perioadei premergătoare războiului (tensiuni interne, activizarea grupărilor teroriste, atacuri la frontieră, atacuri asupra unor obiective de importanță politico-militară și strategică, acțiuni de diversiune etc.); situații specifice războiului de apărare; situații specifice perioadei postbelice.

2.2. Forțe de acțiune (intervenție, reacție) rapidă. Realități și tendințe

În funcție de situațiile care impun intervențiile (acțiunile, reacțiile) rapide, se constituie, în cadrul forțelor armate ale diferitelor țări sau al alianțelor militare, structuri specializate și se elaborează concepții de folosire a acestora. Așa cum se sublinia și în capitolul anterior, acțiunea rapidă nu este un concept cu totul și cu totul nou. Dintotdeauna, forțele angajate în război - și cu atât mai mult conducerea politică ale beligeranților - și-au propus să obțină repede succesul dorit, să-și atingă repede obiectivele propuse. Tehnologia modernă, decalajele imense în acest plan, precum și imposibilitatea întreținerii unor armate masive (costurile foarte ridicate) au impus constituirea unor structuri de acțiune rapidă care să îndeplinească misiunile de primă urgență, în interesul țării respective, al alianței militare sau al comunității internaționale. Inițiativa, în acest domeniu al intervenției rapide, aparține, cum este și firesc, unei mari puteri cu interese politico-militare și strategice globale, Statele Unite ale Americii. Acest tip de acțiuni apare cu stringență după cel de al doilea război mondial. Este o soluție pe care americanii au preferat-o masivității. Evident, ea a fost impusă de marea dispersare a intereselor americane și îndeosebi a celor din Golful Persic. Și înainte de cel

de al doilea război mondial, americanii dispuneau de Corpul Marin (de Infanterie Marină), mare unitate foarte bine instruită, considerată de elită, pe care o foloseau ca forță de intervenție.

În 1950, în cadrul Forțelor Aeriene Militare, a fost organizată o **flotă aeriană strategică** puternică, cu scopul intervenției rapide și eficiente, pe calea aerului, la mari distanțe. De asemenea, în cadrul Trupelor de Uscat (Army), s-a constituit un corp de armată strategic - **Corpul 18 Desant Aerian** din Fort Bragg, iar ca predecesor al **Înaltului Comandament al Trupelor de Intervenție** (Strike Commands), s-a înființat **Comandamentul de Intervenție al Forțelor Armate ale SUA** (United States Readiness Command), care avea misiunea să planifice, să coordoneze și să supravegheze acțiunile structurilor de intervenție rapidă.

În 1980, administrația americană și-a concentrat atenția asupra zonei Golfului Persic, o zonă considerată de SUA ca având o importanță vitală. Era zona petroliferă numărul unu din lume și, în același timp, o zonă foarte instabilă, cu foarte multe contradicții. Interesele SUA - și nu numai ale SUA - impuneau ca o astfel de zonă să se afle sub supraveghere multilaterală și, la nevoie, să se intervină urgent, inclusiv cu forțe armate, pentru păstrarea ei sub influență americană. În acest scop, Forțele de Intervenție Rapidă ale SUA au fost organizate pe **principiul acțiunii totale îndepărtate**, ceea ce presupunea asigurarea unor mijloace rapide de transport și de traversadă, o eșalonare optimă a intervenției și o mare putere de foc și de manevră. Toate acestea cereau informații precise, decizii limpezi și o conducere unitară și exactă. Sistemul C⁴I (Comandă, Control, Comunicății, Calculator, Informații) a fost aplicat cu scrupulozitate în alcătuirea acestei forțe și a structurilor de comandă și de control.

Dar aceste forțe nu sunt... forțe în cadrul forțelor, adică stat în stat, ci se integrează strict în concepția unitară de acțiune a forțelor armate americane. Cartierul general al trupelor americane este bazat la Mac Dill în Florida și dispune de 264 de ofițeri, subofițeri și militari trupă, precum și de 70 specialiști civili din cadrul Forțelor Aeriene Militare. El se subordonează nemijlocit Statului Major Unificat. Comandamentul operativ planifică întreaga apărare a Statelor Unite și Canadei. Lui i se subordonează: 2 corpuri de armată, 9 divizii, 4

brigăzi independente, 2 flote aeriene tactice cu 46 escadrile de aviație și o flotă aeriană de transport.

Începând cu 01.03.1980, Comandamentului Operativ i se subordonează nemijlocit **FORȚELE DE INTERVENȚIE RAPIDĂ**. Acestea au fost organizate la aceeași dată. Au un efectiv de peste 220.000 de militari. Jumătate din acest efectiv poate fi folosit pentru sprijin tehnic și logistic.

Există, în cadrul acestor forțe, trei tipuri de mari unități, care sunt folosite în funcție de cerințele situației:

- un Grup de Desant Maritim, din organica Corpului de Infanterie Marină, compus din mai multe brigăzi și din elemente de sprijin aerian, având un efectiv de 49.000 de militari. Acest Grup dispune de 9 batalioane de infanterie și de un batalion de tancuri (70 tancuri).

- Divizia 82 Desant Aerian, care are în componere 3 batalioane de parașutiști, subunități de artilerie ușoară, 1 batalion de cercetare cu blindate ușoare (tancuri de cercetare M-551 Sheridan), 2 batalioane de cercetare (Ranger), instruite în mod special pentru acțiuni de asalt și cercetare în adâncime.

- Divizia 101 Desant Aerian, cu 3 brigăzi de desant aerian transportate cu elicopterele.

- Divizia 24 Mecanizată, cu 3 brigăzi mecanizate, fiecare brigadă având în componere 2 batalioane mecanizate și un batalion de tancuri.

O brigadă mecanizată din această divizie se află în rezerva forțelor armate.

Această structură a fost realizată în special pentru intervenția de maximă urgență în Golful Persic, Statele Unite având interese vitale în această zonă. Cât de bine a fost ea gândită și cât de eficiente sunt astfel de acțiuni, ne-o dovedește războiul de la începutul anului 1991 din Golful Persic. Coaliția antiirakiană a acționat aici după planurile inițiale (desigur, adaptate la noua situație) ale Forței de Intervenție Rapidă a Statelor Unite.

O astfel de forță este capabilă să intervină însă oriunde. Iar tendința este să se realizeze forțe de intervenție bazate pe **elemente modulare**, care să permită realizarea, în cel mai scurt timp și fără măsuri suplimentare, a grupării convenabile de intervenție oriunde

situația o impune. În felul acesta, crește foarte mult flexibilitatea grupărilor de intervenție rapidă, iar posibilitatea combinării elementelor care să ducă la varianta optimă devine, practic, nelimitată.

Statele Unite dețin, categoric, nu numai inițiativa, ci și supremația în ceea ce privește strategia acțiunilor rapide. Există, în această țară, chiar o filosofie a instrucției, a pregătirii personalului pentru astfel de misiuni, considerate de mare importanță pentru apărarea, prin mijloace militare, a intereselor Statelor Unite. Spre exemplu, în programul de pregătire a piloților (ca să nu mai vorbim de programele de pregătire ale celor din infanteria marină sau din forțele terestre), se acordă o mare atenție, atât acțiunilor în deșert, în zone lagunare, în localități, în condiții de ostilitate, cât și supraviețuirii în astfel de zone.

Se elaborează, în toate armatele din lume, modele de acțiune, proiecte ale modelului luptătorului anului 2010, 2020 sau al mileniului trei.

Și aici se manifestă tendința unei **pregătiri modulare**, în sensul formării unor deprinderi și acumulării unor cunoștințe care să fie utile luptătorului oriunde s-ar afla.

Aproximativ pentru același tip de misiuni s-a constituit și **Forța de Acțiune Rapidă a Franței (FAR)**. În momentul de față această structură nu mai există, s-a autodizolvat, întrucât întreaga armată franceză, modernizându-se și profesionalizându-se, este concepută ca o forță de reacție rapidă. Acesta este, de altfel, idealul oricărei armate. O analizăm însă aici, pentru că a existat și și-a dovedit, cât a existat, valoarea. Actul de creare a FAR a fost semnat la 1 octombrie 1983 de ministrul apărării de atunci, Charles Hernu.¹⁴

La capătul unor demersuri de mai mulți ani, această mare unitate a trupelor de uscat din forțele armate franceze se înscria în contextul politico-strategic al epocii. Pe lângă descurajarea nucleară reciprocă a celor două mari superputeri, numeroase conflicte secundare sau în așteptare dovedeau o lume imprevizibilă și periculoasă. Franța, putere a cărei influență și interese sunt mondiale, a început să

¹⁴ OLIVIER LATREMOLIERE, **Force d'Action Rapide**, Edition MIDEV, Paris, 1992, p.11.

reflecteze asupra acestei structuri de acțiune rapidă încă înainte de 1981. Pentru a face față unor situații neprevăzute și a fi capabilă să intervină cât mai repede posibil într-o criză, era necesar să-și adapteze mijloacele de apărare, în logica descurajării - care face parte din doctrina militară a Franței -, la noile condiții. Și francezii consideră că ideea nu era nouă. Un vechi șef de stat major german a scris despre un concept numit **aeromecanizare**, iar câțiva generali preconizau acestui concept un rol de instrument de natură politico-militară. Se adăuga, la toate acestea, experiența americană privind **Forța de Desfășurare Rapidă**.

Legea programării din 1984-1988 consemna înființarea acestei structuri, astfel: Forțele Terestre de Acțiune Rapidă, echipate și antrenate pentru a interveni în afara frontierelor, atât în Europa, cât și peste mări, vor fi regrupate într-un mare Comandament.¹⁵ Francezii au dorit să înscrie acest nou concept în doctrina descurajării, în care, se știe, componenta nucleară (descurajarea nucleară) are rolul central și esențial.

Așadar, **descurajarea prin acțiune rapidă** era un element de noutate în doctrina militară a Franței, care trebuia privit cu toată seriozitatea. Era descurajare pentru partea nenucleară a amenințării, pentru zonele de conflict, pentru impunerea voinței politice a Franței. FAR era, deci, această forță voită de puterea politică, capabilă să lovească repede, puternic și la mare distanță, în toate modurile de acțiune, având privilegiul supleței și agilității, surprizei și manevrei, preferabil șocului frontal și atacului prelungit...¹⁶

FAR cuprindea, la începutul anului 1996, șase mari unități care numărau, la un loc, în timp de pace, 47.000 militari foarte bine instruiți (70 la sută, cadre de carieră și militari profesioniști) și 63.000 de luptători, în caz de mobilizare. Cele 6 mari unități sunt următoarele:

- **Divizia 4 Aeromobilă**, cu un efectiv de 7500 militari (statul major la Nancy), având în compunere: Regimentul 1 Infanterie Aeromobilă, la Strasbourg, cu 7 companii (de cercetare ușoară, de sprijin, de intervenție aeromobilă, de cercetare și de luptă antitanc de

¹⁵ *Ibidem*, p. 13.

¹⁶ *Ibidem*, p. 19.

contra-mobilitate); Regimentul 1 Elicoptere de Luptă, la Phalsbourg; Regimentul 3 Elicoptere de Luptă, la Etain; Regimentul 5 Elicoptere de Luptă, la Pau. Fiecare din aceste regimente avea în componere: 1 escadrilă de elicoptere ușoare de cercetare echipate cu 40 SA 341 Gazelle (viteză medie 240 km/h, autonomie 1h30min); 3 escadrile de elicoptere antitanc (echipate cu 90 SA 342 Gazelle HOT și cu un sistem de navigație autonomă, având 360 rachete antitanc HOT cu o bătaie de 4000 m); 1 escadrilă elicoptere ușoare cu tunuri (27 Gazelle SA 341 cu tunuri de 20 mm); 1 escadrilă de elicoptere de manevră (84 SA 330 Puma). Divizia mai avea în componere: Regimentul 4 Elicoptere de comandament și manevră, dislocat la Nancy, cu: 1 escadron de comandament și cartier general, 1 companie de transmisiuni divizionare, 2 escadrile de elicoptere de comandament, 2 escadrile de Cougar (22 SA 331 Cougar); Regimentul 9 sprijin aeromobil, la Phalsbourg. În total, 50.000 de ore de zbor pe an, din care 6000 de ore de noapte!

- **Divizia 11 Parașutiști**, cu un efectiv de 13.000 de militari. Statul major al acestei divizii se află la Toulouse. Ea se compune din: Regimentul 1 Vânători Parașutiști, la Souge, cu trei companii de luptă; Regimentul 9 Vânători Parașutiști, la Pamiers; Regimentul 1 Parașutiști Infanterie Marină (PIM), la Bayonne, format, la acea dată, din profesioniști; Regimentul 3 PIM (profesioniști), la Carcassonne; Regimentul 6 PIM, la Mont-de-Marsan; Regimentul 8 PIM (profesioniști) la Castres; Regimentul 2 Străin Parașutiști (profesioniști), la Calvi. Fiecare din aceste regimente avea în componere: 1 companie de comandament și servicii, 4 companii luptătoare, o unitate de apărare și de instrucție, o companie de cercetare și de sprijin. În cadrul diviziei se mai aflau: Regimentul 1 Husari Parașutiști, cu 3 escadroane blindate și 1 escadron antitanc, la Tarbes; Regimentul 14 Parașutiști de comandament și de sprijin, la Toulouse; Regimentul 17 Geniu Parașutiști, cu 4 companii, la Montauban; Regimentul 35 Artilerie Parașutiști, cu 3 baterii sol-sol și 1 baterie sol-aer, la Tarbes; Baza Operațională Mobilă Aeropurtată, cu 1 escadron de livrare prin aer și 1 companie tehnică, la Toulouse. Divizia dispunea de: 3000 vehicule; o capacitate antitanc remarcabilă (320 AGAT, 1700 APILAS, 170 posturi de tragere MILAN); o capacitate de foc de: 54 aruncătoare de 120 mm, 35 tunuri TRF-155 mm, 24 rachete antiaeri-

ene MISTRAL, 120 tunuri de 20 mm; o capacitate blindată de: 367 ERC 90 SAGAIE.

Am vizitat Divizia 11 Parașutiști și Regimentul 9 Vânători Parașutiști din Pamier, în una din frumoasele zile ale lui octombrie 1998. Divizia se afla în plin proces de profesionalizare. Din 10 regimente, urma să rămână numai cu 8. Dar ce regimente!

- **Divizia 27 Munte**, cu un efectiv de 9800 oameni, 2000 ofițeri și subofițeri; din acest efectiv, doar 300 erau militari în termen. Statul major al diviziei este dislocat la Grenoble. Divizia avea în compunere: Batalionul 6 Vânători de Munte; Regimentul 93 Artilerie de Munte; Regimentul 75 Artilerie (rezervă); Regimentul 27 Comandament și Sprijin (toate unitățile dislocate la Varcès); Batalionul 7 Vânători de Munte, la Bourg St-Maurice; Batalionul 13 VM, la Chambéry; Batalionul 27 VM, la Annecy; Regimentul 159 Infanterie Alpină, la Briançon; Batalionul 7 Geniu Alpin, la Avignon. Se adăuga Școala Militară pentru Munți Înalți din Chamonix și Centrul de Instrucție și de Antrenament pentru Lupta în Munți de la Barcelonnette. Divizia dispunea de: 2000 vehicule pe pneuri; o capacitate de foc antipersonal de 8000 puști de asalt; o capacitate antitanc de: 1150 aruncătoare de grenade antitanc, 94 posturi de rachete MILAN, 6600 mine, 36 blindate ușoare; Artilerie: 30 aruncătoare de 120 mm, 39 piese de artilerie, 360 mitraliere antiaeriene, 40 tunuri de 20 mm; mijloace de comandament cu 1400 posturi moderne; Echipament specific montan: 36 vehicule șenilate, 9000 perechi schiuri, colțari și piolete, 81 km corzi de asigurare și de rapel.

- **Divizia 6 Blindate Ușoare**, cu un efectiv de 7500 oameni. Statul major al diviziei este dislocat la Nîmes. Divizia avea în compunere: Regimentul 6 Comandament și Sprijin; Regimentul 2 Infanterie Străin, la Nîmes; Regimentul 21 Infanterie Marină, la Frejus; Regimentul 1 Spahii, la Valence; Regimentul 1 Cavalerie Străin, la Orange; Regimentul 68 Artilerie, la Valbonne; Regimentul 6 Geniu Străin, la L'Ardoise. Divizia dispunea de: 2300 vehicule pe pneuri, în cea mai mare parte amfibii. Armament: 72 AMX 10 RC, 345 VAB, 52 posturi MILAN, 24 VAB HOT, 432 APILAS, 205 AGAT, 25 tunuri de 155 mm, 15 aruncătoare de 120 mm, 6 tunuri de 105 mm, 6 posturi SATCP, precum și material foarte modern pentru sprijin multilateral, asigurare genetică și medicală.

- **Divizia 9 Infanterie Marină**, cu statul major la Nantes, avea un efectiv de 7000 de militari. Se compunea din: Regimentul 9 Comandament și Sprijin; 2 regimente de cavalerie ușoară blindată (Regimentul 1 Infanterie Marină, la Angoulême și Regimentul de Infanterie care de marină, la Vannes); 2 regimente de infanterie pe vehicule autoblindate VAB (Regimentul 2 Infanterie Marină, la Mans și Regimentul 3 Infanterie Marină, la Vannes); Regimentul 14 Geniu, la Angers; Regimentul 11 Artilerie marină, la Lande d'Ouee. Divizia dispunea de: 72 AMX 10 RC și ERC 90 SAGAIE, 214 vehicule ușor blindate, 18 tunuri de 155 mm TRF-1, 96 posturi de tragere MILAN, 12 aruncătoare de 120 mm.

La mobilizare, divizia înființa, printr-un nucleu activ, Divizia 109 Infanterie, cu un efectiv de aproximativ 4000 de oameni.

- **Brigada Logistică**, cu statul major la Maisons-Laffitte, avea în compunere: Pentru aprovizionare: Regimentul 511 Transport, la Auxonne; un grup tehnic al Comisariatului trupelor de uscat, la Breigny; Grupurile 708 și 709 CL, la Chalon-sur-Saone; Compania 411 Aprovizionare, la Bergerac; un escadron de livrare prin aer, la Metz. Pentru întreținere: Regimentul 4 Materiale, la Fontainebleau. Pentru asigurare sanitară: 11 spitale mobile de campanie; Companiile 11 și 12 Medicale, la Chartres de Sedan; Compania 612 Aprovizionare a serviciului medical și două spitale de tranzit aer.

- **Elemente organice ale Forței de Reacție Rapidă**, cu un personal de 7000 de oameni. Sub ordinele nemijlocite ale statului major al FAR se aflau: Regimentul 17 de comandament și de sprijin, staționat la Maisons-Laffitte; Regimintele 18 și 28 Transmisiuni, la Orleans; Regimentul 2 Geniu, la Mentz; Regimentul 602 Circulație Rutieră, la Dijon; Bateria 601 NBC, la Caen; Secția 4 Interpretare Foto, la Strasbourg; Regimintele 54 și 57 Artilerie.

În **Cartea Albă a Apărării**¹⁷, au fost reținute șase scenarii care condiționau întrebuintarea forțelor armate și jandarmeriei, de unde se desprind clar tendințele manifestate la jumătatea deceniului trecut

¹⁷ **Livre blanche sur la défense 1994**, Franța, 1994, Union generale d'Edition, 1994, p.109-123.

în evoluția concepției strategice și ale politicii de apărare. Francezii aveau în vedere:

1. Conflict regional care nu amenință interesele vitale (evident, ale Franței). În caz de intervenție - se spune în Cartea Albă a Apărării Franței din acea perioadă -, forțele franceze vor acționa sub mandat internațional în cadrul Alianței nord-atlantice, Uniunii Europene Occidentale, în termenii Uniunii Europene sau în cadrul unei coaliții, pentru realizarea următoarelor obiective: a pune capăt unei agresiuni externe și a restabili suveranitatea unui stat; a evita extinderea în toată regiunea a unui conflict local; a asigura libertatea aprovizionării strategice; a constrânge un agresor să respecte rezoluțiile internaționale.

2. Conflict regional care poate pune în cauză interesele vitale (ale Franței). Decizia de intervenție trebuie să răspundă unor obiective precise: preservarea stabilității, printr-un semnal militar puternic; constrângerea agresorului să renunțe la ambițiile sale; interpunerea între beligeranți, la nevoie prin forță, pentru a pune capăt conflictului sau, cel puțin, a-l restrânge la anumite limite; la nevoie, distrugerea forțelor unui agresor sau ale beligeranților.

3. Atentat la integritatea teritoriului național în afara metropolei.

4. Aplicarea acordurilor de apărare bilaterală.

5. Operațiuni în favoarea păcii și dreptului internațional.

6. Reapariția unei amenințări majore împotriva Europei Occidentale.

De aici, și formularea misiunilor forțelor armate franceze, astfel:

1. Preservarea intereselor vitale ale Franței împotriva oricărei forme de agresiune prin:

- garantarea integrității teritoriului național, libertatea cetățenilor, suveranitatea și mijloacele de dezvoltare a națiunii, menținerea credibilității disuasiunii, prin jocul combinat al mijloacelor nucleare și convenționale;

- contribuția la menținerea continuității și libertății de funcționare a instituțiilor guvernamentale, în oricare circumstanțe, contra tuturor amenințărilor directe sau indirecte;

- punerea în operă a concepției apărării teritoriului național, a spațiului său aerian și maritim, împotriva diverselor amenințări, inclusiv a terorismului.

2. Contribuția la securitatea și apărarea spațiului european și mediteranean, în perspectiva unei politici de apărare europeană comună, astfel:

- prevenind emergența oricărei amenințări, prin participarea la dezvoltarea stabilității în Europa, în Mediterana și în Orientul Mijlociu;

- favorizând dezvoltarea unei identități europene de apărare, întărind cooperarea și schimburile, în toate domeniile, cu partenerii din Uniunea Europei Occidentale;

- participând, în caz de agresiune, la apărarea Europei, în sânul Alianței nord-atlantice.

3. Contribuția la acțiunile în favoarea păcii și pentru respectarea dreptului internațional prin următoarele modalități:

- asigurând prezența Franței în lume, făcând să i se respecte suveranitatea, acolo unde ea se exercită, protejând cetățenii săi și interesele sale, în special, resursele sale;

- onorând acordurile sale de apărare și de cooperare;

- fiind în măsură să participe la operații pentru menținerea păcii și respectarea dreptului, sub egida ONU sau a altor organizații internaționale competente;

- participând la acțiuni umanitare hotărâte de organisme internaționale sau la cererea statelor și țărilor în cauză.

4. Asigurarea respectării și îndeplinirii obligațiilor de serviciu public, întărind mijloacele și organizațiile care au sarcina apărării civile a teritoriului:

- participând la protecția organismelor, instalațiilor sau mijloacelor civile care condiționează menținerea activităților indispensabile vieții populației și apărării acesteia;

- luând, în materie de protecție civilă și la cererea autorităților competente, măsurile de prevenire și de ajutor pe care le reclamă, în toate circumstanțele, salvarea populației (catastrofe naturale sau tehnologice, riscuri majore);

- participând, când situația o impune, la securitatea puterii publice și administrative.¹⁸

Cu mici excepții, aproape toate cărțile albe ale apărării din țările care fac parte din UE sau din NATO consemnau atunci și la fel consemnează și acum, mai ales după ce s-au pus bazele unei Forțe de Reacție Rapide Europene, misiuni asemănătoare pentru forțele armate. De unde se desprinde foarte clar concluzia că acțiunile de tip rapid și dinamic se vor situa, în continuare, în centrul strategiilor lumii militare moderne.

Acelorași strategii li se subordonează și misiunile **forțelor speciale**. Aceste forțe - existente în fiecare țară și în fiecare armată - acționează de o manieră complementară intervenției rapide, îndeosebi pentru culegerea de informații, pentru efectuarea unor misiuni comando, pentru dezamorsarea unor situații care ar putea avea consecințe imprevizibile, precum și pentru distrugerea unor obiective de importanță strategică vitală (evident, ale inamicului, în caz de conflict armat). Acestor forțe li se acordă, de asemenea, un mare interes. În literatura de specialitate, se spune, uneori, că, spre exemplu, un grup de cercetare-diversiune bine instruit valorează cât o armă nucleară de calibru mic. Forței de Acțiune Rapidă a Franței, ca să rămânem în limitele exemplului pe care l-am dezvoltat, i se adaugă, într-un alt palier de acțiuni - specifice, dar în același perimetru al exprimării voinței politice și descurajării -, **Forțele de Operații Speciale**. În compunerea acestora intră, între altele: un regiment de parașutiști, Centrul Național de Pregătire Comando, Divizia 9 Infanterie Marină, Centrul de Comando Hubert, vestitul Regiment 13 Dragoni Parașutiști, Regimentul 1 Cercetare din Divizia 11 Parașutiști și Regimentul 11 CHOC, unitate secretă, despre care se cunoaște foarte puțin.

Am insistat mai mult asupra structurii și dispunerii Forței de Acțiune Rapidă a Franței, întrucât, în multe privințe, ea exprimă o opțiune foarte apropiată de posibilitățile reale ale majorității țărilor care s-au hotărât să-și constituie o astfel de structură. Această struc-

¹⁸ **Livre blanc sur la défense 1994**, France, 1994, Union generale d'Edition, 1994, p.120-123.

tură franceză se pare că răspunde foarte bine, ca model de luat în studiu, și pentru **Forța de Reacție Rapidă** (Integrată) a Armatei Române.

De altfel, marea majoritate a țărilor care dispun cât de cât de tehnologii moderne și-au constituit astfel de forțe de acțiune sau de reacție rapidă. De astfel de forțe dispun și Italia, și Germania, și Norvegia, și Spania, și Marea Britanie, și Noua Zeelandă și multe alte țări.

Toate acestea sunt, în acest moment, istorie. Forța de Acțiune Rapidă a Armatei Franceze s-a autodizolvat începând cu anul 1998, întrucât francezii au trecut la o nouă etapă a strategiei acțiunilor de tip rapid, prin profesionalizarea armatei. În acest caz, întreaga armată de uscat este o armată de reacție rapidă, idealul oricărei armate din oricare țară. Așa cum se știe, unul din principiile fundamentale ale acțiunilor de luptă în războiul prezentului și viitorului este **compatibilitatea (a se citi identitatea) structurilor de pace cu cele de război**. Francezii sunt pe cale de a realiza acest foarte important obiectiv. Am scris, totuși, despre Forța de Acțiune Rapidă a Armatei Franceze, întrucât o astfel de structură a jucat un rol extrem de important, ani de-a rândul, în materializarea strategiei militare și politico-militare a Franței, în *crearea și experimentarea, de-a lungul anilor, a armatei de reacție rapidă*.

La începutul anului 1995, ministerul Apărării din Marea Britanie a decis constituirea, în cadrul forțelor armate, a **Forței de Desfășurare Rapidă Combinată (FDRC)**, care devine operațională la 01.08.1996. Ea avea un efectiv de 10.000 de militari și era compusă din: Brigada 3 Comando, cu baza la Plymouth; Brigada 5 Aeropurtată (3 batalioane de parașutiști), dislocată la Aldershot; elemente din serviciul special al Marinei Militare Regale.

Statul major al FDRC se afla la Nortwood. Misiunea principală a FDRC consta în a fi gata să acționeze în orice zonă a lumii, pentru apărarea intereselor Marii Britanii, sau sub egida NATO, UEO și ONU. Pentru executarea misiunilor de luptă, erau (sunt și azi) puse la dispoziție elicoptere de sprijin (CHINOOK și EH-101), avioane C-130 și nave de transport.

O tendință foarte importantă în acțiunile de tip rapid o prezintă realizarea unor structuri internaționale, în sistemul de alianțe sau ca element de forță al organismelor ONU. Cel mai concludent exemplu îl prezintă **CORPUL DE REACȚIE RAPIDĂ AL NATO** (CRR NATO).

Interesant este că o astfel de forță reproduce, într-un fel, concepția intervenției rapide de tip american și a celei de tip francez și se bucură de o atenție cu totul specială. CRR NATO este o forță mobilă, multifuncțională, flexibilă, dispersată pe întreg spațiul Alianței.

Forțele de Desfășurare Rapidă ale NATO s-au constituit, în principal, din ceea ce se cheamă Forța Mobilă a Comandamentului Aliat din Europa. Această forță a fost înființată în 1960 și cuprindea:

- **Forța Mobilă Terestră** (5000 militari), înzestrată cu armament ușor, alcătuită din unități permanente NATO, dislocate, pe timp de pace, pe teritoriul lor național, cu excepția unităților americane care sunt dislocate în Germania (Comandamentul Multinațional al Forței Mobile Terestre se află la Heidelberg);

- **Forța Aeriană Mobilă**. Această forță nu are un comandament permanent, unitățile aeriene fiind puse, în caz de redislocare, sub comanda comandamentului aerian local. Ele execută aplicații anuale, fiind redislocate în raport de situație (în 1991, pe timpul războiului din Golful Persic, astfel de unități au fost redislocate în Turcia);

- **Forța Navală Permanentă din Oceanul Atlantic** este compusă din nave provenind din diferite țări membre NATO și acționează sub conducerea Comandamentului Aliat pentru zona Oceanului Atlantic (SACLANT);

- **O grupare navală similară**, formată din dragoare și vânătoare de mine, acționează în zona Canalului Mânecii, sub comanda Comandamentului Aliat pentru Canalul Mânecii;

- **Gruparea Navală din Mediterana** nu are caracter permanent, ci se constituie la ordin. Desfășoară aplicații o dată pe an.

Această structură este însă depășită. O amintim aici, pentru că, într-o etapă foarte importantă a consolidării strategiei acțiunilor rapide, a fost esențială. S-a constituit o nouă forță de reacție rapidă,

având în componere elemente maritime, terestre și aeriene. Principala componentă a acestei forțe o constituie **CORPUL DE REACȚIE RAPIDĂ** (CRR al NATO), care are un efectiv de 70.000 de oameni. Forța Mobilă Terestră a Comandamentului Aliat din Europa va continua să existe ca mare unitate ce poate fi redislocată prima într-o zonă de conflict oarecare (spre exemplu, acțiunea din Bosnia). Ea este foarte operațională, fiind capabilă să intre în acțiune în 72 de ore de la darea alarmei.

CRR al NATO are în componere: 1 divizie de tancuri britanică, organizată pe 4 brigăzi; 1 divizie aeromobilă compusă din două brigăzi britanice și o brigadă olandeză; 1 divizie britanică, dislocată în sudul Angliei, formată din Brigada 5 Aeropurtată britanică, o brigadă britanică mecanizată și o brigadă de comandă a Marinei Regale; o divizie compusă din trei brigăzi - una italiană, alta grecească și alta a Turciei. Unitățile de corp (cel puțin 2 regimente de artilerie, unități suplimentare de geniu, transmisiuni, transport, sanitare și subunități de specialiști - NBC, reparații etc.) însumează un efectiv de cel puțin 10.000 de militari.

CRR este dislocat la Rheindahlen sau la Bielefeld, în Germania, nu departe de Comandamentul Suprem al Forțelor NATO din Europa (SHAPE) și era, la jumătatea deceniului trecut, comandat de un general britanic. Comanda și controlul (C²) sunt, în esență, britanice. Procedeele de comandă și control sunt în întregime standardizate, iar pregătirea de luptă și activitatea de stat major se desfășoară în cadrul unui sistem comun unic. Aici funcționează un stat major multinațional pentru planificare, de unde rezultă subordonarea CRR direct comandantului-șef al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR) și nu comandamentului Forțelor Aliate din Centrul Europei (CINCENT). Se pun însă serioase probleme îndeosebi în ceea ce privește: alocarea mijloacelor necesare pentru realizarea unui sprijin aerian eficient; crearea unui comandament mixt aero-terestru; comanda și controlul (conducerea trupelor și a focului); sistemele de transmisiuni; logistica și, bineînțeles, alocarea fondurilor bănești necesare.

Misiunile CRR nu pot fi definite din timp de pace. CRR trebuie să fie gata să intervină oriunde, atât pe flancurile NATO, în

regiunea centrală, cât și în Marea Britanie. Se preconiza ca sprijinul aerian să fie realizat prin trei elemente concrete:

1. O forță proprie de elicoptere pentru lupta antitanc, cercetare, transmisiuni, transport și evacuare medicală. Aceasta presupune un mare număr de elicoptere, așa cum s-a văzut în exemplul Forței de Acțiune Rapidă a Franței. Numai divizia aeromobilă franceză din FAR avea 157 elicoptere ușoare și 84 elicoptere mijlocii.

2. Sprijin de amploare - îndeosebi ofensiv - din partea Forțelor Aeriene Militare.

3. Sprijin major în domeniul transportului aerian.

Intervenția în Bosnia-Herțegovina a forțelor aeriene ale NATO, ca și folosirea unei Forțe de Reacție Rapidă, alcătuită, în principal din forțe engleze, franceze și olandeze, a demonstrat eficiența - cel puțin în câmpul tactic - a unei asemenea concepții.

Constituirea **Forței de Reacție Rapidă** (FRR) pentru Bosnia-Herțegovina s-a făcut la inițiativa Franței. În cadrul reuniunii miniștrilor apărării și șefilor Statelor Majore Generale din statele membre UEO și NATO din 03.06.1995, Franța a făcut o astfel de propunere. Ea a fost adoptată apoi de Consiliul de Securitate al ONU, la 13.06.1995, sub denumirea de Rezoluția 998. S-a decis ca FRR să reprezinte o forță de descurajare, având ca misiuni: îmbunătățirea capacității operative a FORPRONU; sprijinirea regrupării subunităților de **căști albastre**; deschiderea drumurilor de acces pentru convoaiele umanitare către Sarajevo.

Inițial, FRR urma să fie compusă din 4000 de militari (1700 britanici, 1700 francezi și 600 olandezi), precum și o brigadă exclusiv britanică cu un efectiv de 5000 militari. Concret, FRR pentru Bosnia-Herțegovina a avut următoarea compunere:

- Brigada 24 Aeromobilă britanică (5000 militari), având în organizare: 3 batalioane de infanterie dotate cu transportoare WARRIOR și rachete antitanc MILAN; 2 regimente de elicoptere, cu 24 elicoptere pentru cercetare GAZELLE, 36 elicoptere de transport CHINOOK și 48 elicoptere LINX cu rachete antitanc TOW.

- Brigada multinațională (4000 de militari), formată astfel: Franța (2 companii din Regimentul 3 Infanterie Străin, dotate cu 32 transportoare amfibii blindate; 1 batalion de tancuri, cu AMX 10 RC; 1 companie geniu din Legiunea Militară Străină; 1 escadrilă de

elicoptere PUMA/GAZELLE); Marea Britanie (1 batalion mecanizat cu 45 transportoare WARRIOR și rachete antitanc MILAN; 1 baterie de artilerie din Regimentul 19 Artilerie dislocat la Larkhil, cu 12 tunuri de 105 mm; 1 companie de cercetare; 1 companie de geniu - poduri); Olanda (1 divizion artilerie dotat cu tunuri de 100 mm). Această brigadă a fost dislocată la Tomislavgrad, apoi la Mostar.

La țările menționate, s-au mai adăugat:

1. Germania, cu 2000 de militari constituiți în trei compartimente: logistică (12 avioane de transport TRANSALL); medical (spitalul de campanie dislocat la Split, Croația); de luptă (avioane de cercetare maritimă Breguet Atlantique și Tornado ECR).

2. Italia, care a pus la dispoziție anumite facilități în bazele aeriene de la Puglia, Aviano, Brindisi etc.

3. SUA, care asigură: sprijin logistic și tehnic; avioane fără pilot Predator; avioane de război electronic EF-111 dislocate la Aviano - Italia; 4 avioane AC-130, dislocate la Brindisi - Italia; 15 avioane KC-135 de realimentare în aer; transportoare blindate, elicoptere și echipament de vedere pe timp de noapte.

4. Alte state care și-au exprimat disponibilitatea să participe la FRR (transport, dotare, sprijin aerian și naval, asigurare logistică etc.), astfel: Spania - 2000 de militari; Turcia - 2000 de militari; Polonia - nave-spital, unități de transport; Belgia; Norvegia.

În ceea ce privește finanțarea, pe primele 6 luni, s-au cheltuit 414 milioane dolari.

Brigada 24 Aeromobilă britanică și celelalte subunități britanice au fost dislocate la Utoz, batalionul de tancuri francez și bateria de artilerie britanică - la Sarajevo, subunitățile franceze - la Tomislavgrad și divizionul de artilerie olandez - la Kiseljak.

Decizia de întrebuițare a FRR aparținea generalului Janvier și comandantului FORPRONU, generalului S.Smith.

FRR a fost folosită pentru bombardarea pozițiilor sârbilor bosniaci și a avut un rol important în asigurarea accesului convoaielor umanitare spre Sarajevo, ceea ce a fost, în mare măsură, conform cu destinația sa, dar nu și la capacitatea sa. O parte din FRR a fost integrată în Forța de Implementare a Păcii (IFOR), alta a fost deja repatriată. Oricum, FRR pentru Bosnia-Herțegovina n-a fost întrebuițată pe măsura capacității ei, fie pe motiv că un asemenea conflict

nu se poate dezamorsa cu o simplă forță care nu are nici credibilitate, nici capacitate de a impune o anumită conduită (cum au făcut-o, spre exemplu, bombardamentele NATO asupra pozițiilor sârbilor bosniaci), fie pentru că, într-un asemenea conflict, care durează de cinci ani, nu se poate interveni rapid. Acest lucru era posibil înainte de a izbucni. Totuși, în cele din urmă, tot o acțiune de tip rapid și extrem de precis - cea a aviației NATO - a impus părților să se așeze la masa tratativelor.

De unde rezultă încă o dată valoarea militară și politico-militară a acțiunilor de tip rapid, efectuate cu mijloace performante.

La reuniunea din 29.09.1995 de la Bruxelles a Consiliului ambasadurilor țărilor membre NATO, s-a hotărât, pe baza planului 40.103 elaborat de Alianța nord-atlantică, pregătirea unei **Forțe de Implementare a Păcii** (IFOR) în Bosnia-Herțegovina. Această forță a avut un efectiv de 60.000 de militari și a fost folosită după încheierea Acordului de pace dintre beligeranți (14.11.1995). Ea a preluat prerogativele ONU și FORPRONU și a integrat PORPRONU și FRR într-o forță de menținere a păcii în zonă.

Conceptul **Forțe de Implementare a Păcii** (IFOR) este cu totul nou și are un impact deosebit în ceea ce privește gestionarea crizelor și conflictelor. Deși nu a fost propriu-zis o acțiune de tip rapid, în sistemul uzitat până acum, putem spune că ea face parte din strategia acțiunilor rapide, întrucât se urmărește spargerea unui **fapt împlinit** - războiul - și crearea unui **fait accompli** în sensul impunerii păcii, al descurajării acțiunii violente și nu în cel al zădărniciii reacției. Pentru că, la urma urmei, dislocarea, în această zonă, a unei Forțe de Implementare a Păcii n-a fost o acțiune, ci o reacție. Din păcate, ea a venit post-factum, adică atunci când conturile erau deja încheiate și obiectivele strategice și politico-militare fixate, prin întreținerea (și nu descurajarea) acestui conflict, atinse în întregime. Iugoslavia s-a destrămat, ea nu mai este o forță în regiune, iar avantajele acestei destrămări însângerate nu sunt pentru cei muriți și nici pentru cei rămași în viață, ci pentru alții.

Concepția operației de implementare a unor forțe de menținere și, la nevoie, de impunere a păcii în Bosnia-Herțegovina prevedea 5 etape:

1. Pregătirea operației;
2. Intrarea în dispozitiv operativ;
3. Efectuarea operației;
4. Tranziția la condițiile de pace și reconstrucție;
5. Retragera.

Fiecare din aceste etape a avut o durată mai mică sau mai mare. Operația, la ora redactării acestei lucrări, era în linii generale, încheiată sau în curs de desfășurare.

Tipic pentru acțiunile rapide sunt etapele 1, 2 și 3.

Structuri de comandă și competențe

Organismul cu putere de decizie politică a fost Consiliul NATO, iar Statul Major al Comandamentului Forțelor Aliate din Europa a elaborat liniile directe pentru operațiile Forței de Implementare a Păcii. Cartierul General NATO din Neapole răspundea de conducerea operativă a IFOR. Forța de Implementare a Păcii a fost condusă de un general american, iar statul major dislocat în Bosnia al Corpului de Reacție Rapidă a fost comandat de un general britanic. Punctele de comandă ale diviziilor s-au aflat în localitățile Sarajevo, Tuzla și Mostar, adică în localitățile care au suferit cel mai mult în acest conflict care abia se încheiase, sub presiunea bombardamentelor NATO.

La IFOR au participat: SUA, cu 20.000 de militari; Marea Britanie, cu 15.000; Franța cu 12.500; Italia, cu 3000; Germania, cu 4000; Spania, cu 2000 și Rusia, cu 2000. Și-au mai anunțat intenția de a participa și au participat efectiv: Belgia, Danemarca, Grecia, Portugalia, Austria, Ungaria, Cehia, Slovacia, Polonia și unele state musulmane (Egipt, Turcia, Pakistan, Malaysia, Iordania). La această acțiune a participat și România cu un batalion de geniu care se dovedește a fi foarte performant. Batalionul românesc a rămas și în continuare, în alcătuirea structurii forței de stabilizare a păcii (SFOR), care s-a constituit după ce IFOR și-a încheiat mandatul.

Compunerea IFOR.

Majoritatea forțelor au fost constituite din Corpul de Reacție Rapidă dislocat la Heidelberg (Germania), care poate fi angajat în spațiul ex-iugoslav în 72 de ore de la darea alarmei.

Misiuni:

- separarea forțelor care s-au aflat în conflict;
- asigurarea securității zonale, inclusiv prin executarea de ri-poste la orice fel de amenințare;
- constituirea și instruirea, de către experți americani, a viitoarei armate bosniace.

IFOR a fost amplasată în 4 sectoare¹⁹, astfel:

- Sectorul A (partea de nord-est) a revenit SUA și Canadei, statul major fiind amplasat la Tuzla;
- Sectorul B (vestul Bosniei) s-a aflat în responsabilitatea forțelor britanice;
- Sectorul C (sudul Bosniei) a fost repartizat forțelor franceze;
- Sectorul D (estul Bosniei) s-a încredințat forțelor belgiene și olandeze, la care s-au adăugat și forțele ruse.

Trupele IFOR au fost dotate cu armament individual, tancuri de tipul M1 A2 ABRAMS, CHALLENGER, AMX-10, LEOPARD, vehicule blindate, baterii de artilerie de 105-155 mm.

A fost o adevărată competiție participarea la această Forță de Implementare a Păcii. Ea se datorează, pe de o parte, sesizării, de către toate țările, a caracteristicilor angajamentului militar, potrivit noului concept strategic NATO, elaborat la Roma, în 1991, și colaborării militare în etapa actuală și, pe de altă parte, tendinței de a crea un precedent de care, poate, depinde îndeplinirea dorinței de a accede cât mai repede și mai sigur spre structurile militare europene și euro-atlantice. IFOR nu a fost, deci, o simplă însumare de forțe. Ea a constituit expresia unei strategii, unei mari strategii care începe să se impună din ce în ce mai mult în relațiile intermilitare, în configurarea fenomenului militar și politico-militar al viitorului.

Desfășurarea ulterioară a evenimentelor, acțiunea fermă a NATO în Balcani, bombardarea Iugoslaviei, constituirea KFOR, constituirea forței de menținere a păcii în Macedonia etc. arată, fără dubii, care este sensul evoluției strategiei acțiunilor rapide la începutul mileniului trei.

¹⁹ Tot într-o astfel de concepție au fost plasate și forțele KFOR în Kosovo.

2.3. Tipuri de acțiuni rapide

Acțiunile rapide nu sunt exclusive și nici foarte distincte în spectrul războiului. Ele devin însă deosebit de consistente și capătă o importanță extremă, ca urmare a noii situații strategice și a evoluției spectaculoase a tehnologiilor militare. Ele fac parte din acțiunile militare, în general, și îmbracă, așa cum spuneam în capitolul anterior, o gamă foarte largă de forme și procedee care se adaptează perfect oricăror situații, de la cele care necesită simpla descurajare (a se vedea amenințările cu intervenția militară exercitate îndeosebi de SUA și Marea Britanie, asupra Irakului, în vara și toamna anului 1998, în situația în care Parlamentul irakian a luat hotărârea de a nu mai colabora cu observatorii UNSCOM, precum și acțiunile aeriene ale SUA împotriva talibanilor din septembrie 2001, ca răspuns la atacurile teroriste din 11 septembrie).

Acțiunile politico-militare și militare pot fi, la o primă clasificare, în raport de modul de desfășurare și de obiectivele urmărite, de trei feluri: directe, indirecte și rapide.

2.3.1. Acțiuni directe, indirecte, rapide

Acțiunile directe sunt, pentru toată lumea, cele mai cunoscute în istoria confruntărilor politico-militare și a războaielor. Ele au caracterizat marile războaie ale Evului Mediu și constau, în general, în confruntarea directă, nemijlocită, pe un câmp de luptă, a două grupări de forțe. Această confruntare a impus, de-a lungul secolelor, legile războiului. Primul război mondial, spre exemplu, este o confruntare caracterizată prin acțiuni de acest tip. Chiar și manevra Corpului Alpin bavarez peste munții Cămin, în scopul tăierii, în defileul Oltului, în trecătoarea Turnu Roșu, a retragerii diviziilor române care apărau orașul Sibiu, în esența ei, o acțiune indirectă, o manevră în plan operativ, cu efect strategic, nu poate fi separată în mod categoric de acțiunea directă. Pentru că acest viguros corp alpin de 10.000 de oameni, care luptase în Italia, în Alpi, la Verdun, fusese adus aici pentru desăvârșirea încercuirii Diviziilor 23 și 13 române și a Brigăzii de Cavalerie și nimicirii lor complete. El acționa - e drept,

la mare distanță -, peste munți, dar în strânsă legătură cu gruparea ambițiosului general Falkenhayn, căruia i se subordona.

Cruciadele, războiul franco-englez de o sută de ani, războaiele dintre Franța și Germania, marile campanii ale lui Napoleon sunt, în general, acțiuni directe. Ele se derulau, de regulă, la vedere, iar manevra nu era altceva decât o acțiune vizând schimbarea raportului de forțe, la momentul dorit și în locul voit. Acțiunile directe, de regulă frontale, lăsau din ce în ce mai mult locul manevrelor. Arta militară a epocii moderne, impulsionată puternic de apariția artileriei cu bătăie lungă, a aviației și a primelor blindate, se îmbogățește cu felurite manevre care deschideau drum acțiunilor indirecte. În acest sens, ni se pare semnificativ un episod mai vechi, care s-a petrecut în războiul de independență din anul 1877. Pentru a se apropia de reduta Grivița II, trupele române au folosit, între altele, și manevra subterană. S-au săpat mai întâi, sub protecția gambioanelor și fascinelor, două șanțuri de apropiere. Adăpostiți de parapet, de coșuri încărcate cu pământ, de fascine, ostașii s-au apropiat, prin aceste șanțuri, sub focul inamicului, de vestita redută. Au săpat apoi patru furnale, pe sub redută, cât să pătrundă un om și să iasă în interiorul redutei, să pună încărcăturile de exploziv și s-o arunce în aer. Desigur, astfel de acțiuni sunt, azi, depășite. Nimeni nu mai face așa-ceva. Dar, în vremurile acelea, ele reprezentau o soluție posibilă, inteligentă, eficientă.

În cadrul acțiunilor directe erau însă și unele elemente pe care, azi, le-am numi acțiuni de tip rapid. Istoria artei militare consemnează așa-numitele *subunități de manevră*. Ideea lor era să-l facă pe inamic să lupte cu frontul răsturnat. Iar acțiunea lor se baza pe surprindere și avea ca obiectiv realizarea faptului împlinit.

Încet încet, nevoia de a realiza surprinderea a introdus în bătălie un nou concept - **acțiunile indirecte**. Manevra din toamna anului 1916, de la Flămânda, este o acțiune tipic indirectă. Ea se aseamănă foarte mult cu manevra Corpului Alpin bavarez peste Cindrel, dar este mult mai profundă, mult mai consistentă. Era o manevră ofensivă a apărării, cu implicații mari în disocierea dispozitivului ofensiv al inamicului. O grupare de forțe trebuia să treacă Dunărea pe la Flămânda și să cadă în spatele trupelor germano-bulgare care acționau ofensiv în Dobrogea. Manevra n-a reușit decât în parte, datorită

timpului nefavorabil. Valurile foarte mari au rupt podul de pontoane pe care urma să treacă această grupare de manevră.

Acțiunile indirecte sunt foarte numeroase. Ele caracterizează războiul de mișcare și deschid orizonturi infinite artei militare, impunând principiul surprinderii tactice și, mai ales, strategice. Debarcarea din Normandia este o astfel de operație de mare amploare. Acțiunile indirecte pot fi și ele, la rândul lor, acțiuni obișnuite (manevre) sau acțiuni rapide. Oricum, acțiunile rapide, într-o formă sau alta, sunt prezente în toate componentele manevrei.

Acțiunile rapide, deși prezente în toate formele acțiunilor de luptă (operative, strategice), fac totuși o notă distinctă în arta militară. Ele îmbracă toată paleta de acțiuni, în toate etapele care pregătesc războiul, sunt proprii războiului sau urmează acestuia. Ele nu sunt forme ale acțiunilor de luptă, ci acțiuni care pot conține o infinitate de forme și procedee, în funcție de scopurile și obiectivele urmărite și de forțele care le desfășoară.

2.3.2. Intervenția rapidă, acțiunea rapidă, reacția rapidă

Comun pentru cele trei noțiuni este cuvântul **rapid**. Deși, din punct de vedere al modului de desfășurare, între cele trei noțiuni există o mare asemănare, aproape o identitate, totuși ele sunt diferite. Ceea ce le diferențiază este, în general, scopul politico-militar urmărit. El este esențial și rezultă din politica militară a statului respectiv, din concepția de întrebuințare a forțelor, din strategia de securitate, din doctrina militară. De aici și reticența unor țări, inclusiv a României (într-o vreme), cu privire la includerea în structurile armatei a unei astfel de componente.

Intervenția rapidă se efectuează, în general, în afara frontierelor proprii, în zonele de interes pentru statul respectiv, și constă în transportul rapid al unei grupări de forțe pentru a rezolva, prin mijloace militare, o situație nefavorabilă sau periculoasă. Intervenția trupelor americane în Grenada constituie un astfel de exemplu. Deși această acțiune poate fi considerată și ca o reacție rapidă. În general, intervenția rapidă are ca obiectiv crearea faptului împlinit, devansarea unor acțiuni adverse de amploare, cucerirea, dintr-o singură lovitură, printr-o singură acțiune, a inițiativei strategice. Pentru astfel de

acțiuni s-a întrebuițat, inițial, termenul de desfășurare (deployment) rapidă. Și, evident, s-au realizat structuri suple, foarte manevriere, care să poată fi transportate în timp util în zona de interes, oriunde pe globul pământesc.

Acesta este conceptul american. Trebuie să subliniem că un astfel de concept s-a dezvoltat, în perioada războiului rece, paralel cu conceptele impuse de acest tip de război, concepte elaborate în jurul descurajării nucleare (riposta masivă, prima lovitură, riposta flexibilă, riposta gradată, bătălia aero-terestră 2000, „războiul stelelor“). Strategia intervenției rapide era, într-un fel, și o anticipare a situației geostrategice de după războiul rece.

Țările occidentale dezvoltate, mari puteri, mai toate având interese globale peste mări, și-au însușit repede acest concept și au realizat structuri pe măsură.

Termenul preferat ulterior a fost cel de **acțiune rapidă**. Este un termen mai larg, mai cuprinzător, foarte apropiat de realitățile și cerințele situației geostrategice actuale, caracterizată de un mare număr de conflicte, de instabilitate, de extremism etnic și religios, de terorism.

Reacția rapidă considerăm că trebuie înțeleasă ca o ripostă. Ea este, astfel, precedată și condiționată de anumite acțiuni ale părții adverse. Deci, pentru a exista reacția, trebuie să existe mai întâi acțiunea. Depinde acum ce se înțelege prin acțiune și care-i sfera de cuprindere a acțiunilor care determină reacția. Aici este un teren foarte sensibil, adesea, la limita dreptului internațional.

Se cunosc reacții rapide pentru stăvilirea unor acte teroriste, pentru prevenirea conflictelor, pentru înlăturarea unui guvern și impunerea altuia, pentru distrugerea unei forțe militare într-o anumită zonă, care ar afecta interesele vreunei mari puteri sau ale comunității internaționale. Sunt și reacții de tip rapid, ca urmare a nerespectării, de către anumite țări sau grupări de forțe, a acordurilor internaționale, pentru a pune capăt unor conflicte armate cronice, pentru a impune o anumită conduită, pentru a preveni deteriorarea situației politico-militare și proliferarea stării conflictuale etc.

Dar sunt și reacții rapide pe timpul războiului de apărare, pentru prevenirea sau zădărnicierea unei invazii, pentru descurajarea agresiunii, pentru stingerea unor focare de conflict intern care pot degenera într-un război civil sau care pot pune în pericol suveranitatea țării.

O astfel de reacție poate fi considerată cea a forțelor poliției sârbe din vara și toamna anului 1998 la acțiunile Armatei de Eliberare din Kosovo, ale forțelor separatiste ale etnicilor albanezi care vizau ruperea regiunii de Iugoslavia.

2.3.3. Acțiuni rapide în timp de pace sau care preced starea de criză și războiul

Forțele de acțiune (intervenție, reacție) rapidă au fost create pentru a fi în măsură să acționeze oricând și oriunde, atât în timp de pace și la crize, cât și în situații de război. Acțiunile rapide, în timp de pace, au ca obiectiv, în general, impunerea unor interese sau a unor hotărâri ale comunității internaționale (mai exact, ale celor care influențează, prin putere și poziție, comunitatea internațională), ale organizațiilor internaționale - respectiv, ale ONU, ale Consiliului de Securitate -, țărilor, zonelor sau armatelor care nu le respectă. Până în prezent, se cunosc câteva tipuri de acțiuni rapide care jalonează, în general, direcția de dezvoltare a strategiei acțiunilor rapide, precum și impactul acesteia asupra fenomenului militar contemporan, asupra artei militare.

- Există acțiuni rapide ale marilor puteri, dar și acțiuni rapide ale armatelor țărilor care nu sunt mari puteri.

- Există, de asemenea, acțiuni rapide desfășurate de forțe specializate ale alianțelor militare, ale comunității internaționale, ale organismelor internaționale, ale diferitelor grupuri sau grupări (teroriste, religioase, etnice etc.).

- Acțiuni rapide ale forțelor specializate în acest sens din armatele marilor puteri urmează, în general, modelul american. Ele vizează următoarele obiective:

- asigurarea prezenței militare oportune a mării puteri (a forțelor care reprezintă voința comunității internaționale etc.) în zona respectivă;

- impunerea unor relații, unor reguli conforme cu interesele statului cărui aparțin aceste forțe sau ale statelor coaliției;
- descurajarea acțiunilor militare sau mișcărilor care ar duce la instabilitatea zonei;
- protecția demnitarilor sau a persoanelor importante;
- protecția sau impunerea unor guverne convenabile;
- descurajarea acțiunilor teroriste;
- salvarea personalului diplomatic sau a cetățenilor marii puteri sau ai aliaților acestei mari puteri răpiți sau izolați;
- prevenirea conflictelor interetnice;
- prevenirea degradării situației politico-militare și strategice a zonei;
- apărarea bazelor militare proprii din zona respectivă etc.

□ Acțiuni rapide ale țărilor care nu sunt mari puteri și nu au interese strategice majore în afara frontierelor, la mari distanțe, sunt ceva mai restrânse și pot avea ca obiective:

- descurajarea agresiunii;
- intervenția rapidă la frontieră sau în oricare alt punct de pe teritoriul național unde situația o impune (împotriva acelor acțiuni care pun în pericol stabilitatea internă și suveranitatea națională);
- prevenirea unor acțiuni teroriste;
- apărarea ordinii constituționale;
- participarea la operațiile de menținere (impunere) a păcii;

□ Acțiuni rapide ale forțelor special pregătite în acest scop de către alianțele militare au, în linii mari, cam aceleași obiective cu cele ale forțelor de intervenție rapidă ale marilor puteri. Numai că ele vizează zone de interes pentru întreaga alianță, iar decizia de folosire a acestor forțe se ia prin consens. Forțele de acțiune rapidă ale NATO - că despre ele este vorba, în principal - și-au finalizat structurile în anul 1995. Ele sunt, deci, de dată recentă, iar conceptul întrebuintării lor este foarte simplu: vor interveni oriunde interesele Alianței o cer. Recent, se discută conceptul intervenției NATO, cu sau fără mandat ONU, oriunde este nevoie și nu numai în zona de responsabilitate. Corpul de Reacție Rapidă al NATO este gata să intervină oriunde în cel mult 72 de ore de la darea alarmei. De altfel, el a intervenit deja, cu efecte substanțiale, în Bosnia.

□ Acțiunile rapide ale forțelor UEO - în speță ale eurocorpului germano-franco-olandezo-belgian - deși această structură nu este specializată pentru intervenții de tip rapid - se vor înscrie, probabil, în aceiași parametri.

Deja se lucrează la structuri multinaționale de menținere (impunere) a păcii care vor acționa în general potrivit strategiei acțiunilor de tip rapid, desigur, prin forme și procedee adecvate situației concrete. Una din aceste structuri este și Forța Multinațională de Menținere a Păcii din Sud-Estul Europei, la care va participa și țara noastră. Statul major al acestei forțe se discută a fi stabilit la Plovdiv, în Bulgaria.

□□ Acțiunile rapide de tip terorist sunt, azi, foarte frecvente. Însumate la nivel planetar, acestea au deja importanță strategică. Ele au numeroase obiective - practic, imposibil de identificat în întregime - și vizează toate forțele și toate structurile, începând cu cele politice și continuând cu cele militare. Terorismul face numeroase victime și complică foarte mult situația politico-militară și strategică. El pătrunde din ce în ce mai mult și, deși pare un rezultat sau o caracteristică a anomiei sociale, se instituie ca un sistem de acțiuni rapide și extrem de violente, care nu pot fi prevăzute și nici contracarate cu ușurință. Terorismul este privit din sute de unghiuri, definit și analizat în funcție de interese, de sistemele de valori și de structurile la care se raportează cei în cauză și nu poate fi sancționat pur și simplu. Unii îl consideră ca război al săracului împotriva celui bogat, alții îl consideră reacții-limită, camicaze al mileniului, alții îl definesc drept crimă oribilă. Pentru această lucrare, el este o expresie a acțiunilor rapide intempestive, surprinzătoare și foarte eficiente. O dată cu atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, terorismul a dovedit că este o forță pentru care nu există invulnerabilități. O forță care poate lovi, prin orice mijloace - de la cele nucleare și chimice, la cele biologice și chiar genetice - oricând și oriunde, pe oricine și orice. Cu o astfel de forță nu este de glumit. Cu atât mai mult cu cât starea de haos²⁰ prin care trece omenirea în acest moment facilitează

²⁰ „Ideea unei teorii despre haos sau a unei metodologii privind controlul haosului, este pentru un neavizat un nonsens, căci cuvântul HAOS este asociat fie conceptului de dezordine, fie are conotații ce amintesc de procesul genezei din teologie. Din păcate, aceasta confuzie referitoare la termenul de haos a fost generată de o alegere

disfuncționalități, grupările și regroupările de forțe în tot spectrul structurilor și acțiunilor individuale și sociale.

Există posibilitatea ca grupările teroriste să aibă acces la arma nucleară, la arme sofisticate, la mijloace de distrugere a mediului, cum ar fi spre exemplu, sistemele de amplificare de milioane de ori a frecvențelor²¹, cu care se pot crea „lentile“ în ionosferă pentru facilitarea și amplificarea pătrunderii, în anumite puncte, a razelor cosmice nocive, ceea ce constituie un mare pericol pentru omenire. Desigur, așa cum se sublinia mai sus, acțiunile teroriste sunt, toate, de tip rapid, iar contracararea lor nu se poate face decât tot prin acțiuni rapide, efectuate îndeosebi de forțele speciale.

2.3.4. Acțiuni rapide în caz de crize, în urgențe civile și militare

2.3.4.1. Crizele specifice stărilor de haos

Crizele sunt treceri la limită ale situațiilor de anormalitate. Ele constau în degradarea rapidă și intempestivă a raporturilor economice, sociale, morale, culturale și militare și se caracterizează prin iminența confruntării. Confruntările din timpul crizei nu sunt însă unilaterale, nu se supun unei singure legi și nu sunt neapărat militare. Criza nu înseamnă război, în sensul tradițional al acestei noțiuni de confruntare violentă între două sau mai multe armate sau forțe înarmate. Crizele sunt multiple, greu previzibile și cu desfășurări rapide, greu de controlat și de soluționat. Ele nu sunt dintr-o dată explozii, ci

nefericită, tipică economiei de piață aplicată unde nu trebuie, a unei etichete puse pe un domeniu de studiu din matematică și fizică. Teoria haosului nu are nimic în comun cu ceea ce știm în sens comun despre haos. Ea se referă strict la studiul complet al sistemelor dinamice neliniare considerate ca fiind sisteme de ecuații diferențiale neliniare. Este o teorie plină de formule, grafice de o complexitate ce concurează imaginația artistului, cu multe calcule și evident concluzii. Ce este însă esențial de precizat (...) este faptul că aplicarea în economie, sociologie, management, biologie, neurologie, inginerie a consecințelor teoriei tinde să fie de importanță majoră pentru acest sfârșit de mileniu. “, ziarul CURENTUL din 22.02.1998.

²¹ **SISTEMUL HAARP** (Higt Frequency Active Auroral Research Proje)t - un sistem de arme care se bazează pe amplificarea de milioane de ori a undelor radio și creează energii enorme ce pot produce „lentile“ în ionosferă favorizând pătrunderea razelor cosmice distrugătoare în atmosferă; acest sistem poate concentra, de asemenea, energii uriașe asupra unor ținte mobile, îndeosebi asupra rachetelor de orice tip ar fi ele.

stări care se derulează cu repeziciune înaintea exploziei, degradări sau, mai degrabă, acumulări grave, aritmice, de incompatibilități care distorsionează sistemele, care determină schimbări sau semnalează incoerențe și impun nevoia acută de schimbare. Este vorba de nevoia ajunsă în starea ei gravă, insuportabilă.

Cauzele crizelor sunt numeroase și foarte complexe. Într-o societate normală, echilibrată, starea de criză nu-și află locul. De aici nu se deduce că, în anumite tipuri de societăți, stările critice sunt eliminate *ab initio* și definitiv. Adevărul este că situații critice pot apărea oricând. Unele dintre ele au cauze naturale (cutremure, inundații, alte calamități). Important este să se înțeleagă bine mecanismul producerii lor și, mai ales, cauzele lor. Intervalele de timp caracterizate de echilibre sociale, economice, politice, culturale și militare sunt foarte scurte și nu folosesc dinamicile sociale. Echilibrele sunt doar clipe de respirație. Importante sunt dezechilibrele, adică apariția a noi provocări care reclamă soluții noi de progres. Desigur, dezechilibrele controlate, produse, rezultate din tensiunile interne novatoare ale sistemului.

Acesta ar fi procesul firesc. Dar, în derularea lui, apar discontinuități, anomalii, perturbații, sincope și chiar deteriorări grave. Haosul nu este doar un produs al anormalităților, al degradării condiției sociale, al uzurii mecanismelor sociale și morale, al incompatibilităților care se creează între aspirații și posibilități, între interese și instituții. Dar nu le exclude, ci, dimpotrivă, le presupune. Terorismul apare în astfel de stări, este un produs al lor.

Starea de haos este un ansamblu de crize, care se produc în mod aleator și care nu-și găsesc nici soluții rapide, nici justificări imediate, nici rațiuni suficiente. De aici nu se deduce, desigur, că orice intervenție de tip rapid este aleatoare și producătoare de haos. Dimpotrivă, în starea de haos este nevoie de intervenții rapide foarte bine organizate, pentru descurajarea adâncirii haosului și atingerii unor cote foarte periculoase de unde nu mai poate fi posibilă redresarea și, deci, soluționarea problemei.

Starea de haos este o stare generalizată de criză, este un produs al luptei dintre tendințele de evoluție și cele de involuție, dintre progres și perturbații, care fac să crească nivelul entropic și de nesigurăță al sistemelor.

Într-un fel, haosul poate fi privit și ca un model al realității complexe. Pentru că și în dezordine există o anumită ordine, un anumit sens al mișcării. Teoria haosului nu modelează doar dezastrele, ci și formele care rezultă din această dezorganizare în vederea organizării. Sunt procese și fenomene complexe, exprimând treceri de la lucruri care nu-și mai au rostul la altele care încep să fie reclamate de sensul mișcării, al vieții. De aceea, teoria haosului are o mare aplicabilitate în artă.

Crizele sunt privite, în general, ca sincope, ca perturbații, nu ca efecte, ca stadii de degradare, de involuție în unele procese și, în consecință, ca momente ale schimbării, care vizează treceri, adesea bruscate, la o nouă ordine, la un nou tip de existență, adică la un nou tip de structuri sau de relații. Desigur, crizele nu sunt și nu pot fi tratate ca revoluții. Ele sunt privite și tratate ca perturbații grave, ca turbulențe²² și, ca atare, lumea vizează, în principiu, nu crearea de crize, ci ieșirea din crize.

Dar crizele exprimă incompatibilități ale sistemelor sau ale sistemului, sunt un produs al acestor incompatibilități, deci, ele se cer soluționate. Se poate oare pune semnul de identitate între crize și haos? Cu alte cuvinte, haosul se definește numai pe mulțimea stărilor de criză? Sunt crize specifice stării de haos și alt fel de crize? Care sunt principalele crize ale stării de haos? Care sunt crizele din peri-

²² „Turbulența, manifestare a comportamentului haotic, este una din cele mai dificile probleme din fizică. Fenomenul a fost explicat de către David Ruelle și Floris Takens, iar pentru modelarea comportamentului sistemului haotic au fost utilizați atractorii stranii - «mulțimi fractale complexe situate în vecinătatea unor unde cvasiperiodice pe un tor» (Alain Boutot, INVENTAREA FORMELOR, Ed. Nemira, București, 1997, p. 51), acolo unde apare turbulența. Supersensibilitatea la condițiile inițiale (SSCI) este o noțiune a teoriei haosului, noțiune sinonimă cu neprevăzutul. «Se spune că un sistem depinde sensibil de condițiile inițiale atunci când curbele sale integrale, la început foarte apropiate, se îndepărtează unele de altele exponențial odată cu trecerea timpului.» (Alain Boutot, INVENTAREA FORMELOR, Ed. Nemira, București, 1997, p. 121) Supersensibilitatea la condițiile inițiale se manifestă atunci când două condiții inițiale foarte asemănătoare dau naștere unor comportamente calitative diferite.”, Nadina Ioana Nistor, *Teoriile morfologice și o nouă perspectivă asupra arhitecturii*, Note de lectură pe marginea lucrării lui Alain Boutot - INVENTAREA FORMELOR, editura Nemira, București, 1997.

oada mondializării? În ce mod influențează acestea acțiunile de tip terorist?

La aceste întrebări și la multe altele este nevoie să se caute răspunsuri, întrucât de modul cum sunt analizate și înțelese stările anomice sociale și crizele depind și soluțiile de optimizare a sistemelor sociale și instituțiilor. Mondializarea - ca proces necesar și obiectiv de realizare a unității lumii în sistemele ei de valori, în informație, în ceea ce privește nivelul de civilizație și, mai ales, economie și în nivelul de trai - este, ca orice proces de o asemenea amploare, generatoare de crize. Dar și de reacții la crize. Unele țin de perturbațiile firești, inevitabile, altele de opoziția unor entități (sociale, naționale, economice, din lumea interlopă etc.) la acest proces. Sunt și crize care rezultă din manipularea procesului de mondializare, din folosirea lui pentru realizarea unor interese care n-au nimic comun cu progresul omenirii, ci izvorăsc din filosofia de putere și de privilegii care încă guvernează lumea.

Crizele din starea de haos, în accepția sa de stare de dezorganizare în vederea unei noi organizări, nu diferă de celelalte, numai că evoluțiile lor sunt acute, greu previzibile și dificil de controlat. Acestea se pot clasifica în câteva categorii:

- ❑ Crize generale;
- ❑ Crize economice și geoeconomice;
- ❑ Crize financiare;
- ❑ Crize energetice, ecologice, cosmice etc.;
- ❑ Crize demografice;
- ❑ Crize sociale;
- ❑ Crizele politice și geopolitice;
- ❑ Crize ale culturii;
- ❑ Crize etnice;
- ❑ Crize identitare;
- ❑ Crize militare.

Crizele generale se caracterizează prin universalizarea perturbațiilor în toate planurile: economic, financiar, social, politic, cultural, etnic, identitar, informațional și militar. Ele nu sunt un produs al haosului, dar pot fi analizate - cel puțin în anumite componente ale lor - prin teoria haosului. Ele marchează marile momente de cotitură

istorică, trecerea de la un nivel de civilizație la altul și impun schimbări radicale, mutații strategice. Ele nu sunt neapărat involuții, ci opoziții la anumite evoluții, efecte ale unor discrepanțe grave. În astfel de momente, se dezvoltă tot felul de reacții și tot felul de acțiuni din partea unor entități distincte, cele mai multe informale, care urmăresc să obțină anumite avantaje, poziții sociale etc. în folos propriu sau în numele unor precepte, crezuri, ideologii, idealuri care definesc anumite concepte.

Cele mai multe dintre cauzele acțiunilor sau reacțiilor de tip rapid țin de nevoia de a stăpâni crizele, de a le controla efectele. Unii doresc o altă ordine (socială, economică, politică, economică, militară etc.), o altă morală, alte raporturi, alte ideologii, alte precepte, alte instituții. Cei mai mulți dintre capii unor organizații teroriste, mafioate etc. – inclusiv lideri ai organizațiilor din care fac parte – n-au un model anume, nu știu foarte precis cum trebuie să arate lumea pentru care luptă. Pe cei mai mulți dintre ei nu-i interesează lumea propriu-zisă, ci spectacolul lumii ca atare, dimensiunea lui punitivă, adică puterea distrugerii, teama oribilă pe care vor s-o instaleze și, mai ales, starea de angoasă pe care o generează în rândul lumii (îndeosebi la nivelul Puterii Politice) o astfel de atitudine amenințătoare și generatoare de moarte.

Acțiunile lumii interlope și mai ales ale grupărilor și organizațiilor teroriste sunt de tip rapid. Ele surprind, pentru că sunt reacții anormale la situații anormale, nu au nici o logică și, adesea, nici o rațiune. Dar terorismul nu este criză și nici reacție la stările de criză. El este un produs al lumii noastre, care trece dintr-o criză în alta, și se prezintă ca un sistem haotic, dar dinamic, procesual și foarte activ, extrem de complex, cu evoluții adesea imprevizibile. *Terorismul, ca și celelalte acțiuni de tip rapid, neconvenționale, asimetrice, ține de patologia societății moderne, de marile discrepanțe și de neputința socială a omului. El nu este deci numai reacție, ci (în primul rând) și mijloc de protest, de lovire și de pedepsire a lumii.*

2.3.4.2. Managementul crizelor

Când se vorbește de crize, se au, în general, în vedere, situațiile conflictuale care pot degenera în confruntări grave, inclusiv arma-

te. Acestea sunt generatoare de războaie și pot aduce mari prejudicii ordinii existente, stabilității și securității sistemelor sociale. Este și unul din motivele pentru care, în noul concept strategic NATO, gestionarea crizelor ocupă un loc foarte important. Practic, aceasta este noua configurație a filosofiei Alianței. Rolul NATO este, de-acum, nu numai acela conținut îndeosebi în art. 5 al Tratatului, de apărare colectivă, ci mai ales acela de a ține sub lupă crizele și a le găsi rezolvările corespunzătoare.

Cele mai multe din aceste rezolvări presupun acțiuni sau reacții de tip rapid. După atacul terorist din 11 septembrie 2001 asupra Statelor Unite, rolul acesta crește foarte mult, devine, practic, primordial. Este puțin probabil ca, în următorii ani, să se întreprindă vreun atac clasic masiv asupra vreuneia dintre țările membre NATO care să necesite intervenția în forță a Alianței, prin toate mijloacele sale militare sau cu o parte însemnată din acestea.

Cu alte cuvinte, războiul mondial, în formula lui clasică, cunoscută, devine improbabil, chiar imposibil. Dar crizele de natură socială, etnică, religioasă, identitară și, mai ales, teroristă, se anunță din ce în ce mai frecvente și mai complexe.

Gestionarea crizelor în stările de haos presupune:

- Analiza temeinică a amenințărilor și riscurilor;
- Sesizarea tensiunilor și instabilităților interne, regionale, generale;
- Prefigurarea și configurarea spațiilor periculoase, a vulnerabilităților și punctelor-forțe ale structurilor și acțiunilor care preced și condiționează stările de criză;
- Sesizarea și studierea posibilelor mecanisme de declanșare și de manifestare a crizelor;
- Cunoașterea crizei privind mai ales următoarele:
 - Natura acesteia;
 - Sfera de cuprindere;
 - Conținutul;
 - Evoluția sau involuția;
 - Forțele participante;
 - Instituțiile pe care le afectează;
 - Efectele imediate, pe termen mediu și, dacă e posibil, pe termen lung;

- Liderii;
- Punctele tari și punctele vulnerabile;
- Mecanismul de funcționare;
- Dacă facilitează sau nu acțiuni de tip terorist sau alt fel de acțiuni;

- Sesizarea momentului (pragului) în care criza, din reacție socială, devine amenințare gravă la adresa securității naționale, adică a momentului în care criza devine război;

- Soluționarea crizei.

Sesizarea (eventual, anticiparea) momentului în care criza devine război este partea cea mai importantă a gestionării crizelor și are o importanță cu totul specială, întrucât numai în felul acesta (cunoscând adică fizionomia crizei) se pot găsi la timp soluțiile necesare.

În acest moment se hotărăște intervenția de tip rapid, care se efectuează prin surprindere, într-o superioritate tehnologică incontestabilă, creându-se un *fait accompli* și obligându-i astfel pe cei vinovați sau considerați vinovați de apariția și evoluția crizei să cedeze și să accepte necondiționat impunerile și hotărârile respective grupări de forțe, comunității internaționale etc.

Dar acest lucru este foarte dificil, întrucât fizionomia războaielor s-a schimbat foarte mult, pe prim plan trecând războaiele informaționale și cele fluide. Dar și aici predominantă este tot acțiunea de tip rapid, special. „Războaiele fluide (civile, etnice și religioase) sunt confruntări fără armate, fără fronturi, fără lege. Sprijinite pe o mondializare economică și financiară sălbatică și incontrollabilă, ele pun în operă ceea ce politologul Zaki Ladi numea «fragmentarea lumii». Aceste noi războaie utilizează filierele crimei organizate, principalul beneficiar al dezordinii mondiale care domină de la sfârșitul războiului rece.”²³

Crizele constau din succesiuni sau amalgame de situații-limită care necesită intervenții specifice urgențelor civile și militare.

La summit-ul de la Helsinki din decembrie 1999 s-a hotărât ca, în anul 2003, Uniunea Europeană să fie în măsură să desfășoare o Forță de Reacție Rapidă compusă dintr-un corp de trei brigăzi cu un

²³ WebEncyclo/Dossier.htm.

efectiv total de 50 – 60.000 de oameni în 60 de zile și să poată susține o astfel de desfășurare timp de un an. Această forță de reacție rapidă (FRR) va fi utilizată, potrivit celor hotărâte la Helsinki, pentru îndeplinirea unor misiuni de tip Petersberg care se referă la ajutor umanitar, operațiuni de căutare și salvare, de menținere și de restabilire a păcii. În viitor, FRR trebuie să fie în măsură să îndeplinească și alte misiuni importante, cum ar fi cele de impunere a păcii. Dar această forță nu va fi responsabilă de apărarea colectivă, o astfel de competență revenind Alianței Nord-atlantice.

Toți membrii UE, cu excepția Danemarcei, s-au angajat să ofere trupe și echipamente pentru FRR europeană, mai ales avioane și nave, capacități logistice și armamente. Într-un astfel de efort și-au oferit disponibilitatea de a participa și unele țări din afara UE, între care și Turcia. Există însă numeroase dificultăți la nivelul capacităților și mijloacelor, mai ales în ceea ce privește capacitățile de apărare, elemente de supraveghere, sateliții de cercetare și vehiculele de transport de mare capacitate.

La summit-ul de la Washington din 1999, șefii de state și de guverne din țările NATO au convenit asupra unei inițiative a capacităților de apărare (DCI) care vizează remediarea deficitelor de capacitate din Alianță, evidențiate în campania din Kosovo, în timpul căreia țările NATO n-au fost capabile să mențină o interoperabilitate deplină, și, în mod special, creșterea capacităților aliaților europeni. Aceasta s-a materializat, între altele, și prin conceptul IESD (identitatea europeană de securitate și de apărare) care are drept obiectiv ameliorarea relației transatlantice.

DCI este un fel de catalog care cuprinde 58 de elemente divizate în cinci categorii principale:

- capacitate de desfășurare și mobilitate;
- capacitate de susținere logistică;
- eficacitate a angajării;
- capacitate de supraviețuire a forțelor și infrastructurii;
- sisteme de informații de comandament și control (C2).

Cu toate acestea, achiziția echipamentului necesar nu se face tot timpul potrivit unor exigențe militare, ci, mai degrabă, unor preferințe politice. Există un grup-pilot care greează acest concept, având sarcina să-l facă operațional până în anul 2002. Unii responsabili

NATO consideră că grupul respectiv trebuie menținut și după această dată, în scopul concretizării orientării politice dată de summit-ul de la Washington și ameliorării situației strategice.

În sensul acesta, la Nisa, statele membre UE au convenit să continue eforturile în ceea ce privește comandamentul și controlul (C2), învățământul și capacitățile strategice de transport aerian și naval. Scopul este acela de a contribui la consolidarea coerenței între mecanismele NATO și celelalte organisme cum ar fi planurile de forțe NATO și procesul de planificare și examinare a Parteneriatului pentru Pace.

Summit-ul de la Nisa a stabilit, de asemenea, dezvoltarea capacităților civile ale UE în patru domenii importante identificate de Consiliul European la Feira:

- poliție;
- consolidarea statului de drept;
- consolidarea administrației civile;
- protecția civilă.

În acest sens, Uniunea Europeană intenționează să constituie o forță de reacție rapidă compusă din 5000 de unități dintre care 1000 ar putea fi desfășurate în 30 de zile. Această forță are menirea de a sprijini poliția locală și chiar de a o suplini în funcție de circumstanțe. Uniunea și-a propus, de asemenea, să constituie următoarele structuri politice și militare permanente:

- Comitetul Politic și de Securitate;
- Comitetul Militar al UE;
- Statul Major Militar al UE.

Statul Major Militar a devenit permanent în 2001.

Cu toate acestea, cadrul de gestionare militară a crizelor de către UE și modul de consultare și de participare a statelor membre UE, a statelor membre UE și NATO, a statelor care sunt membre UE și nu sunt membre NATO, a statelor care sunt membre NATO dar nu sunt membre UE și a statelor candidate constituie încă surse de dificultate.

În legătură cu cele două mari domenii de impact strategic euro-atlantic și european, se pot desprinde unele evaluări și concluzii:

- IESD este tot atât de inevitabilă ca realizarea sistemelor de apărare antirachetă. Cele două concepte – aparent disparate – au to-

tuși un suport comun – unitatea euro-atlantică - și o influență hotărâtoare în ceea ce privește configurarea domeniului strategic și îndeosebi a strategiei acțiunilor de tip rapid. Lordul Robertson afirmă că Statele Unite nu pot impune o abținere militară permanentă vizavi de Uniunea Europeană, iar europenii nu pot impune o politică de vulnerabilitate permanentă Statelor Unite.

- Unitatea euro-atlantică, în toată diversitatea ei, este, actualmente, singura în măsură să garanteze stabilitatea politică și strategică a zonei, să pună în operă noul concept strategic NATO și să realizeze acea confluență de forțe și mijloace care să descurajeze tendințele conflictuale și să permită gestionarea crizelor.

- Conceptul strategic NATO și structurile IESD și PECSD sunt complementare (cel puțin, așa se susține, deși există și alte opinii) și urmăresc realizarea și menținerea unui parteneriat strategic real între Statele Unite și Uniunea Europeană și creșterea rolului structurilor europene (îndeosebi a celor de reacție rapidă) în gestionarea politică și militară a crizelor și conflictelor, precum și a urgențelor civile și militare.

- În acest sens, se pare că europenii sunt hotărâți să-și asume nu numai o politică europeană comună de securitate și apărare coerentă, ci și costurile și riscurile acesteia. Este o expresie a luptei pentru putere politică, economică și militară, pentru un loc onorabil și meritat în noua ordine mondială. În acest sens, Uniunea Europeană trebuie să-și creeze o armată comună care să pună în operă o strategie militară europeană comună²⁴.

- Europeanii sunt mai tot timpul în planul doi, secundându-i pe americani. Ei nu sunt capabili de o reacție rapidă la mare distanță, pentru că nu au dotările necesare și de anvergură cerută și, evident, pentru că nu au dorit acest lucru. Spre exemplu, în cazul intervenției din Afghanistan, ar fi fost nevoie de o bază militară în zona asiatică, cât mai apropiată de spațiul de confruntare, care să prevină realimentarea avioanelor în aer (este foarte costisitoare, iar europenii nu dispun de suficiente mijloace de acest gen). Or cea mai apropiată bază a

²⁴ Deocamdată, s-a elaborat doar o politică europeană comună de securitate și apărare; în mod firesc, aceasta trebuie să se concretizeze într-o strategie comună de securitate, care nu poate fi decât o strategie de tip integral cuprinzând o strategie economică, una culturală și una militară.

fost cea din Quatar, dar aceasta nu a exclus realimentarea în aer. Europa nu are, pentru astfel de intervenții, decât Eurofor și Eurformarfor, cu totul insuficiente pentru a se impune în fața americanilor.

- Europa nu este pregătită pentru așa ceva, pentru că nu a avut în vedere o astfel de politică și, în consecință, o astfel de strategie. În plus, caracterul precipitat al conflictului a fost defavorabil angajamentului europenilor. Nu s-a putut elabora nici o strategie comună, nici un proiect viabil de cooperare. Britanicii au pus la dispoziția americanilor un grup aeronaual care se afla în Golful Oman, fără să aibă acordul aliaților europeni. Franța a trimis și ea nave, unități de comando, avioane și, în final, portavionul Charles de Gaulle. Dar nici un avion propriu-zis european nu a fost văzut pe cerul Afghanistanului în timpul bombardamentelor. Acest război a subliniat încă o dată, după cel din Kosovo, carențele UE în materie de mijloace militare și mai ales în ceea ce privește cooperarea militară efectivă.

În discursul său de la 29 ianuarie din fața Congresului referitor la starea națiunii, președintele american a rezultat clar mutarea accentului conceputului de securitate american din planul euro-atlantic, în plan general și, mai ales, în plan asiatic. Una din direcțiile prioritare ale SUA este întărirea colaborării cu Rusia, China și India, într-o manieră „nemaicunoscută până acum“. Ea se coroborează cu desemnarea fără echivoc a noii „axe a răului“ – Irak, Iran, Coreea de Nord. În plus, președintele american a subliniat că „unele guverne se comportă cu timiditate în fața terorismului, dar nu fac nici o greșeală prin asta: dacă ele nu reacționează, atunci va reacționa America.“

2.3.5. Acțiuni rapide în timp de război

Războiul schimbă complet datele problemei, inclusiv în ceea ce privește acțiunile rapide. El aduce în prim plan confruntarea armată, lupta. Războiul modern este foarte costisitor și, de aceea, el nu poate fi un război de durată. Al doilea război mondial a început, inițial, ca un război fulger, ca un război rapid. De regulă, cine declanșează războiul dorește să-l termine cât mai repede, să-și realizeze obiectivele în timp scurt și cu costuri cât mai mici. Așadar, considerăm că, din punct de vedere al duratei și modalității de realizare,

prin mijloace militare, a obiectivelor unui conflict și având în vedere forțele angajate, există:

- război rapid;
- operație de tip rapid;
- acțiune de luptă de tip rapid.

Războiul rapid. Este acțiunea armată îndreptată împotriva unei țări prin care se urmărește realizarea rapidă a unor scopuri și obiective de regulă politice. Acest tip de război este dus numai de armate cu structuri elastice, moderne, cu mijloace de luptă foarte perfecționate, performante, pregătite din timp în sistemul strategiei acțiunilor rapide. Este un război ofensiv. El presupune: supremație tehnologică, realizarea surprinderii, coordonarea precisă a loviturilor din aer cu cele ale trupelor de uscat și ale marinei; operații și acțiuni de luptă de tip rapid. Scenariul unui astfel de război ar putea fi următorul: dezinformare; lovitură radioelectronică totală și complexă; lovitură aeriană complexă; operații aeroterestre și aeronavale rapide și surprinzătoare.

La ora actuală, numai Statele unite ale Americii sunt în măsură să ducă un astfel de război de tip rapid. Dar de aici nu rezultă că astfel de războaie nu au existat până acum. Au existat. Și încă foarte multe. Războiul de 6 zile din 1967 dintre Israel, pe de o parte, și Egipt și Iordania, pe de altă parte, este un exemplu de război rapid. Se remarcă aici îndeosebi acțiunile aviației, care a atacat prin surprindere, dimineața, la o oră când adversarul nu se aștepta și era preocupat de rugăciune, și cele ale blindatelor care au realizat pătrunderi adânci, pe direcții, în genul celor făcute de diviziile blindate germane, în al doilea război mondial, în campaniile din Polonia și din Franța.

Dar capodopera războiului de tip rapid o reprezintă, fără îndoială, acțiunile forței antiirakiene în Golful Persic. Este un nou tip de război, necunoscut până acum în istoria omenirii. S-a obiectat că, de fapt, tot războiul n-a fost decât un spectacol, Irakul nefiind în măsură să riposteze unei asemenea forțe tehnologice. Dar tocmai aceasta este filosofia războiului de tip rapid. Realizarea coaliției, a concepției acțiunilor militare, a conducerii unitare și eficiente (C³I) sunt, categoric, elemente ale războiului actual de tip rapid. Pentru că, un astfel de război nu poate fi dus decât de o mare putere tehnologi-

că sau de o coaliție tehnologică. Iar primul obiectiv pe care și-l propune un astfel de război este **zădărnicierea reacției**.

Acesta este, de fapt, și elementul central, definitoriu, al războiului de tip rapid: **zădărnicierea reacției**. Atunci când un astfel de obiectiv nu se poate realiza, războiul devine de durată. Atacul Irakului asupra Iranului este iarăși un exemplu edificator. Irakul și-a propus un război de tip rapid, încercând, ca și Israelul în 1967, să-i surprindă pe iranieni cu o lovitură aeriană masivă și puternică. Acțiunea n-a reușit. În primul rând, pentru că n-a fost bine pregătită și, în al doilea rând, pentru că nu s-a asigurat complexitatea și completitudinea unei asemenea lovituri, Irakul fiind lipsit de tehnologiile ultramoderne pe care le presupune războiul rapid.

Și astfel, acest război s-a transformat în unul de durată, de uzură, care a ținut opt ani, fără a duce la vreun rezultat. Pierderile Irakului, în acest război, spre exemplu, au fost de un milion de morți și peste două milioane de răniți.

Operația rapidă. Subliniam, la început, că nici o țară din lume nu-și permite să mențină în permanență, în timp de pace, o armată cu structurile complete pe care le cere războiul, întrucât sunt foarte costisitoare și ineficiente (totuși, Franța încearcă să o facă). Se realizează însă structuri de pace compatibile cu cele de război sau care asigură, în timpul cel mai scurt posibil, trecerea la structurile de război. În cadrul acestora, cele mai multe țări au constituit forțe de acțiune (intervenție, reacție) rapidă. Acestea sunt, în general, grupări de valoarea marilor unități tactice sau operative. Cu mici excepții, aceste forțe sunt în măsură să ducă operații de tip rapid, atât în timp de pace, cât și în timp de război.

Operația de tip rapid se caracterizează, în primul rând, printr-o mare independență, ceea ce reclamă, pe de o parte, acțiuni complexe, interarme, și, pe de alta, o strictă coordonare a tuturor forțelor participante. O operație de acest tip conține, de fapt, elementele unui război, întrucât, adesea, ea reprezintă punctul culminant al conflictului și vizează crearea **faptului împlinit**.

Deci operația rapidă are o sferă mult mai largă decât operația clasică ofensivă sau de apărare. Ea implică un sistem de acțiuni complexe și nu se rezumă la ofensivă sau la apărare. Operația Forței de Intervenție Rapidă americană în Somalia a comportat, spre exem-

plu, multe acțiuni: protecția ajutoarelor, acțiuni de căutare a armamentului forțelor somaleze aflate în conflict, apărarea aerodromului din Mogadiscio și a altor obiective importante, combaterea guerilei urbane etc. Operațiile aeriene ale forței antiirakiene se înscriu, de asemenea, în sistemul operațiilor de tip rapid. Și acțiunile Diviziei 6 Bilndate franceze *Daguet*, ale Diviziei 101 Aeropurtate americane sau ale Diviziei 24 Mecanizate se înscriu, în calitatea lor de acțiuni rapide tactice, în operația de tip rapid.

Acțiunea de luptă de tip rapid este, de fapt, componentă a operației de tip rapid sau are un caracter independent. Având însă în vedere importanța strategică a acțiunilor rapide, între nivelul tactic și nivelul operativ nu se poate face decât o distincție metodologică.

Acțiunile de luptă rapide sunt numeroase și foarte diversificate. Desigur, arta militară cunoaște, ca forme ale acțiunilor de luptă, apărarea, ofensiva, lupta de întâlnire, retragerea și urmărirea. Și, probabil, va trebui să rămânem în limitele acestei clasificări, pentru rigoare științifică și realism în arta militară. Totuși, acțiunile de luptă de tip rapid nu pot fi considerate doar ca simplă accelerare a formelor și formulelor clasice. Nu putem spune pur și simplu că există o apărare de tip rapid sau o ofensivă de tip rapid. Apărarea și ofensiva sunt forme principale ale acțiunilor de luptă și ele se derulează în funcție de scopurile urmărite, de teren, de acțiunile adverse, de mijloacele la dispoziție, de alți factori care influențează fizionomia câmpului tactic. Lupta capătă însă din ce în ce mai mult un caracter complex, interarme și se desfășoară în toate mediile, începând cu cel informațional și continuând cu cel electromagnetic. Iar acțiunea de luptă de tip rapid nu poate fi înscrisă în aceste forme bătătorite, întrucât ea este, prin excelență, surprinzătoare, complexă, îmbinând toate procedeele cunoscute și apelând la alte și alte procedee.

De aceea, acțiunile de luptă de tip rapid se cer privite și analizate dintr-o altă perspectivă. Primele acțiuni sunt cele care compun ceea ce numim **dezinformare**. Acestea se desfășoară, de regulă, prin mass media, dar nu numai. Acțiunile de dezinformare sunt, la rândul lor, numeroase și diversificate. Nu intrăm în amănunte.

O altă categorie de acțiuni sunt cele care compun **lovitura radioelectronică**. Ele se desfășoară în spectrul electromagnetic și vizează scoaterea din funcțiune a sistemului de transmisiuni advers,

crearea unei situații defavorabile adversarului, distrugerea sistemului de comandă și control. În principal, aceste acțiuni sunt: bruiajul și diversiunea. Cele mai multe acțiuni de tip rapid sunt însă cele **aeriene**: raiduri, bombardamente, transportul unor mici subunități sau grupuri de diversiune. Acțiunile de luptă de tip rapid sunt de mare actualitate. Ele au devenit, practic, omniprezente. Arta militară începe să le acorde rolul care li se cuvine și interesul pe care îl merită. Toate armatele moderne au în compunere forțe speciale pentru astfel de misiuni. Dar și în cadrul formelor de luptă obișnuite există acțiuni de tip rapid: acțiunile detașamentelor înaintate și ale detașamentelor de întoarcere (în teren muntos), ale desantului aerian (maritim) tactic, ale subunităților de parașutiști cu misiuni speciale etc.

Multe dintre acțiunile de tip rapid se desfășoară însă în cu totul alte condiții și pentru alte obiective. Este vorba în special de acțiunile din cadrul operațiilor de menținere (sau de impunere) a păcii, de acțiunile ce se întreprind în situațiile de precriză, de preconflict, pentru controlul și prevenirea crizelor, pentru gestionarea conflictelor. Așadar, acțiunile de tip rapid au o sferă largă de cuprindere. Ele materializează un nou concept, în această nouă și foarte complexă situație politico-militară și strategică și necesită o abordare specială, golită de prejudecăți și deschisă unor noi accepții, unor noi dimensiuni.

CAPITOLUL 3

ACȚIUNILE RAPIDE ȘI FIZIONOMIA RĂZBOIULUI MODERN

3.1. Noțiuni.

3.2. Acțiune rapidă - reacție rapidă. Condiționări. Elemente ale acțiunii rapide. Elemente ale reacției rapide.

3.3. Timpul de reacție rapidă.

3.4. Războiul modern și aporia lui Ahile.

3.1. Noțiuni

Ce este războiul modern? O superdezvoltare, o metamorfoză a celui de tip clasic? O sinteză a tuturor războaielor cunoscute? Un nou tip de război? Răspunsurile la aceste întrebări și la multe altele nu sunt foarte simple. Din câte știm, nimeni nu-și propune să introducă noțiunea de război în niște scheme fixe care, oricum, n-ar folosi la nimic. Polemologii studiază războiul ca fenomen, ca fapt, ca premisă, ca act în situații conflictuale. Ultima mare conflagrație mondială nu și-a spus încă cel din urmă cuvânt. O dată cu reunificarea Germaniei, cu revigorarea Japoniei și cu începerea reconstrucției Europei Militare, cu reafirmarea supremației mondiale a Statelor Unite ale Americii, deși ecourile marii conflagrații încă nu s-au stins - cei care au cunoscut-o direct, nemijlocit, sunt încă în viață -, la orizontul mileniului trei se zărește un nou tip de confruntare, de conflict.

Este greu de definit cu precizie, aici și acum, care-i configurația acestui nou tip de confruntare armată a mileniului care vine, dar există, totuși, câteva noțiuni, câteva premise care se cer luate în considerație. Pe unele le prefigurează Alvin Tofler în cărțile sale, altele pot fi decelate din mulțimea de rezultante din analiza conflictelor militare postbelice.

Se folosește tot mai mult noțiunea de **război neconvențional**. De unde rezultă o serie întreagă de noțiuni înrudite cu acesta sau derivate din el. Se vorbește astfel de acțiuni militare neconvenționale sau, mai precis, altele decât cele convenționale, altele decât războiul (în sensul lui de confruntare între două armate), de operații de menținere sau de impunere a păcii, de război disproporționat, de război non-contact, de două războaie sau de două războaie și jumătate etc. De unde rezultă tendința modificării substanțiale a conceptului de acțiune militară, de ieșire din schemele clasice și de sporire a celor bazate pe acțiuni suplă, rapide.

Ne aflăm din nou în fața unei revoluționări a strategiei. Elementul principal îl reprezintă tehnologiile de vârf, supertehnologiile. Ele au permis realizarea unor mijloace de luptă performante, care impun acțiuni rapide. Acum câțiva ani, se vorbea de sisteme de cercetare-lovire de înaltă precizie. Acum se pare că forțele armate ale țărilor superdezvoltate realizează deja la nivel strategic aceste sisteme integrate de intervenție imediată și de reacție rapidă, care permit acțiuni complexe, cu o viteză remarcabilă, în oricare punct de interes de pe globul pământesc.

Primul experiment la scara războiului s-a realizat în Golful Persic, în anul 1991. Rezultatele au fost, în general, mulțumitoare, deși multe mijloace folosite atunci, între care și instalațiile „Patriot“, s-au cerut a fi serios îmbunătățite. Tehnologiile avansează cu o repeziciune uluitoare și determină, la rândul lor, schimbarea substanțială și în planul acțiunilor militare propriu-zise. În cadrul IFOR (Forța de Implementare a Păcii în Bosnia-Herțegovina), americanii, spre exemplu, au experimentat sistemul de supraveghere „J-STARS“, în speță avioanele de tip „E-8 J-STARS“, sistem care are performanțe remarcabile în domeniul cercetării-supravegherii. Ei vor să vândă acest sistem europenilor din NATO. Oricum, l-au folosit în continuare cu foarte mult succes în bombardarea Iugoslaviei, în 1999, și a Afganistanului, în 2001.

Poligonul de experimentări Bosnia-Herțegovina, ca și cele din Iugoslavia, Irak și Afganistan, a prilejuit multe concluzii cu valoare strategică în ceea ce privește folosirea noilor structuri de reacție rapidă, forțele speciale și noile tehnologii. Noțiunile capătă, aici, forța

și valoarea experimentului. Sunt confirmate sau infirmate conceptele și concepțiile care își propun să guverneze conflictele mileniului trei.

3.2. Acțiune rapidă - reacție rapidă. Condiționări. Elemente ale acțiunii rapide. Elemente ale reacției rapide

Deși multă lume nu ține seama de aceasta, totuși, distincția dintre acțiunea rapidă, intervenția rapidă și reacția rapidă nu este lipsită de importanță. Aceste noțiuni se deosebesc nu numai în formă, ci și în conținut. Ele nu reprezintă același lucru, chiar dacă, din punct de vedere politico-militar și strategic, fac parte din aceeași categorie de acțiuni militare.

Acțiunea rapidă este acea acțiune militară efectuată de forțele specializate ale armatei unei țări, ale unei coaliții, ale unei alianțe, ale unei organizații sau ale comunității internaționale în vederea obținerii unui avantaj (evident, în plan strategic), cuceririi inițiativei, impunerii unui mod de comportament, rezolvării unei situații, prin punerea adversarului în imposibilitatea de a reacționa în timp util. Numai acea acțiune care își propune să realizeze acest obiectiv poate fi considerată de tip rapid. Elementul definitoriu hotărâtor pentru acțiunea rapidă este, în toate cazurile, *zădărnicierea reacției* sau diminuarea substanțială a efectelor posibilei reacții (atunci când ea nu poate fi zădărnicită).

În acest sens, acțiunea de tip rapid are un element de intenționalitate, de prevenire, de devansare sau de determinare a imposibilității reacției. Nu există acțiuni rapide și acțiuni lente. În luptă, toate acțiunile trebuie să fie rapide. Noțiunea „acțiuni rapide” nu are, ca opus, noțiunea „acțiuni lente”. Pentru simplul motiv că nu se referă la același lucru. Acțiunile rapide, în cadrul acțiunilor militare, se deosebesc de cele obișnuite - care sunt și ele, la rândul lor, dinamice sau temporizatoare - prin obiectivul pe care îl urmăresc: *devansarea adversarului, crearea faptului împlinit, prevenirea reacției sau punerea adversarului în imposibilitatea de a reacționa.*

Acțiunile rapide pot fi *intervenții militare de tip rapid*, impuse de situația politico-militară sau militară concretă sau *acțiuni care să prevină apariția unor situații greu de controlat*, deci *acțiuni preventive sau de avertizare*, dar și *operații ofensive militare de am-*

ploare (a se vedea Războiul din Golf din anul 1991), sau *acțiuni de mai mică amploare, dar de maximă intensitate*. La origini, acțiunile moderne de tip rapid au apărut ca urmare a extinderii sferei de influență a marilor puteri peste mări și, în consecință, a necesității intervenției rapide pentru a impune interesele respectivei mari puteri în acele zone. Este vorba, cum bine se cunoaște, de interesul american pentru zona Golfului Persic și a Orientului Mijlociu. Ulterior, după modelul american - care este foarte eficient -, s-a extins mult sfera de cuprindere a unor astfel de acțiuni. Ele comportă, deopotrivă, o *componentă politico-militară* și una **militară** și nu se limitează strict la pregătirea și desfășurarea unei operații sau unei acțiuni de luptă.

De aceea, acțiunea rapidă, în sensul prezentei lucrări, are conotații în plan politic, în plan politico-militar și, bineînțeles, în planul filosofiei războiului. De unde rezultă că obiectivul acțiunii de tip rapid, deși nu pare, este totdeauna foarte complex și, adesea, pe muchie de cuțit. De altfel, considerăm că, în ansamblul ei, acțiunea de tip rapid se află undeva la granița dintre întrebuințarea forțelor militare la pace și la război. Lumea nu se află într-o permanentă stare de război, ci într-o permanentă stare de pace. Dar starea de pace nu înseamnă, în mod automat, și stare nonconflictuală.

Așadar, strategia acțiunilor rapide, ca parte componentă a strategiei generale, are în vedere tocmai acest aspect al cuprinderii într-un nou concept atât a modalităților de soluționare a situațiilor conflictuale în timp de pace, cât și a celor ce sunt proprii războiului - de la organizarea și pregătirea forțelor armate și realizarea mijloacelor necesare ducerii războiului, până la confruntarea militară propriu-zisă.

Strategia acțiunilor rapide este, deocamdată, o interfață între o situație conflictuală sau preconflictuală de pace și una de război, este o modalitate de facilitare a trecerii rapide, surprinzătoare, de la starea de pace la starea de război, poate chiar de evitare a stării propriu-zise de război. Și iată de ce. O dată cu dezvoltarea rapidă a armamentelor și mijloacelor de cercetare-lovire de mare precizie, a deve-

nit, practic, imposibilă realizarea surprinderii strategice²⁵. Or, fără surprindere strategică, războiul nu mai e război.

Acțiunile rapide nu au nici un sens dacă nu realizează, măcar în parte, surprinderea. Și chiar dacă nu realizează *ab initio* acel tip de surprindere cunoscut în istoria confruntărilor armate, creează măcar o situație neașteptată, în care adversarul nu poate reacționa decât asumându-și riscuri imense. Astfel, bombardamentul NATO asupra pozițiilor sârbilor bosniaci din Bosnia-Herțegovina nu a fost o surpriză. El a fost anunțat cu mult timp înainte. Dar situația geopolitică și politică în care s-a acționat - o criză care nu se mai termina, embargou asupra R.F.Iugoslavia, acceptul comunității internaționale, decizia ONU etc. -, precum și inferioritatea tehnologică a beligeranților i-au pus practic pe sârbi în imposibilitatea de a reacționa.

Am putea deci să afirmăm că strategia acțiunilor rapide reprezintă acea componentă a strategiei generale prin care funcțiile tradiționale ale strategiei sunt adaptate noilor condiții ale situației politico-militare, astfel încât, prin acțiuni de tip rapid, să se realizeze deopotrivă surprinderea strategică a adversarului - de regulă, prin crearea faptului împlinit -, cât și obținerea, cu forțe puține și acțiuni de mică amploare, a ceea ce s-ar fi obținut - și nu totdeauna în mod cert - printr-un război de durată.

Strategia acțiunilor rapide schimbă complet nu numai fizionomia războiului, ci și filosofia confruntărilor armate.

Ne aflăm, cu siguranță, în debutul unei noi epoci. Această epocă se cere foarte atent studiată, pentru a-i sesiza, încă din această etapă, tendințele și coordonatele. Într-o viziune foarte optimistă, o posibilă concluzie ar fi aceea că, în societatea tehnologică, se produce, cum e și firesc, o relație de feed back, prin care aceasta își autoreglează conduita, sancționând prompt și rapid, inclusiv prin mijloace militare, dereglările și primitivismele. Era de așteptat că va veni o vreme când societatea omenească să nu-și mai tolereze dereglările,

²⁵ Este vorba de surprindere strategică în sensul surprinderii armate. Există însă numeroase exemple de surprindere strategică, de care ar trebui să se țină seama în abordarea problematicii strategiei acțiunilor rapide. Spre exemplu, acțiunile împotriva armatei române în decembrie 1989 au realizat ceea ce am putea numi surprindere strategică. O astfel de surprindere s-a realizat și prin atacurile teroriste asupra Statelor Unite din 11 septembrie 2001.

anomaliile, lunecările spre catastrofele războaielor mondiale. Dar, repetăm, aceasta este o viziune foarte optimistă. Într-o viziune mai puțin optimistă, se poate invoca și teama că acțiunile militare rapide înlocuiesc un tip de război prin alt tip de război. Războiul tradițional, declarat, cu beligeranți bine definiți, cu fronturi constituite, cu obiective spuse sau, în orice caz, cognoscibile, previzibile, sesizabile, cedează locul unor confruntări în planul tehnologiilor de vârf, surprinzătoare, necunoscute, care se pot declanșa fără nici o situație de precriză și care pot scăpa ușor de sub control.

Cu alte cuvinte, în această viziune foarte puțin optimistă, se pare că războiul se sparge în mii de bucățele, cedând locul unor acțiuni suple, de tip rapid, care pot fi duse atât de forțe specializate ale comunității - în sensul pozitiv -, cât și de forțe ale unor organizații teroriste, separatiste, aservite cine știe cărui interes. Nenorocirea este că astfel de acțiuni de tip rapid nu se limitează la zona războiului, nu aparțin numai războiului, ci ele însele devin un tip de război care nu are granițe și nu are limite. El poate fi dus în timp de pace, ca și în situații complexe de criză. Cel puțin în această etapă, în care, după o jumătate de secol de război rece, raporturile politice și politico-militare se reasează în noi coordonate, în noi dimensiuni, îngrijorările nu sunt puține. Și nici speranțele nu sunt puține. Așadar, între îngrijorare și speranță, acțiunile rapide ne uimesc și ne neliniștesc, oferindu-ne însă și șansa de a crede că, prin ele, omenirea va reuși să-și prevină propria-i cădere și să-și elimine cruzimile și dezastrele războaielor distrugătoare.

Etapele acțiunii rapide sunt:

- planificarea;
- pregătirea nemijlocită;
- intervenția propriu-zisă;
- exploatarea imediată a efectului.

Scopul este cucerirea și menținerea inițiativei și zădărnicierea sau diminuarea reacției.

Pentru realizarea obiectivelor acțiunii rapide sunt necesare:

- informații oportune;
- conducere suplă;
- capacitate de acțiune;
- experiență;

- curaj;
- hotărâre și pricepere.

Elementele obligatorii pentru reușită pot fi:

- un concept bine elaborat;
- o forță de acțiune foarte bine pregătită;
- mijloace de transport adecvate;
- logistică pe măsură;
- conjunctură favorabilă;
- capacitate de adaptare la situațiile noi, la schimbările sur-

prinzătoare.

Reacția rapidă este condiționată de o acțiune adversă de tip rapid, de o altă acțiune sau de degradarea situației și de ivirea unor amenințări. Astfel, acțiunea IFOR poate fi considerată ca o reacție rapidă a comunității internaționale - în speță a NATO - pentru impunerea păcii în Bosnia-Herțegovina. Evident, dacă țineam seama că ea s-a declanșat într-o situație de criză care evolua de peste trei ani spre dezastru. Dacă avem însă în vedere faptul că, în această zonă, se desfășura un război după regulile pe care și le-au impus beligeranții, iar această confruntare nu avea nimic comun cu NATO sau cu forțele armate americane, atunci această acțiune a NATO poate fi apreciată ca o intervenție de tip rapid pentru impunerea păcii, în condițiile dictate de reprezentanții acestei forțe și acceptate ca atare de beligeranți. Este însă preferabil, pentru conceptul de **gestionare a crizelor**, să considerăm acțiunea IFOR ca o reacție rapidă (de fapt, ca o reacție cu etape rapide) menită să pună capăt războiului absurd, de tip mozaic, dintre sârbi, croați și musulmani. Tot așa pot fi apreciate și intervențiile din Kosovo și din Macedonia. Există reacții rapide determinate de acțiuni rapide, deci reacție la acțiune, dar există și reacții rapide impuse de o situație confuză sau de o amenințare directă și, adesea, iminentă. În cazul acesta din urmă, reacția are un caracter preventiv. A preveni prin a devansa și a zădărnici. Funcția preventivoare a reacției de tip rapid este foarte importantă. Reacția, în acest sens, poate fi o demonstrație de forță, de eficiență, adică un avertisment foarte serios și credibil, cu urmări directe în planul descurajării acțiunii adverse viitoare. Reacția de tip rapid este, în toate cazurile, o componentă a unei strategii disuasive, un factor de amenințare sau de răspuns la amenințare.

Elementele reacției rapide ar putea fi următoarele:

- mijloace adecvate și capacitate corespunzătoare de analiză a acțiunii adverse care condiționează reacția sau a situațiilor care o impun;

- forțe de reacție;

- sistem de conducere;

- mijloace de transport;

- sistem de sprijin tactic sau strategic și suport (sprijin) logistic adecvat;

- timp de reacție.

3.3. Timp de acțiune. Timp de reacție

Fără îndoială, în acțiunile (reacțiile) de tip rapid, factorul **timp** are o importanță hotărâtoare. Se înțelege, în orice acțiune militară, factorul **timp** este hotărâtor. Dar, prin excelență, în acțiunile de tip rapid, se contează în mod cu totul deosebit pe factorul **timp**. Desigur, timpul de reacție (de acțiune) nu este un element în sine. El se corelează strâns cu ceilalți factori care condiționează reușita acțiunii rapide: organizarea forțelor de acțiune rapidă, dotarea acestora, nivelul de instruire, gradul de interoperabilitate cu celelalte elemente ale sistemului militar, concepția de întrebuințare, situația concretă.

Timpul de acțiune (de intervenție) este suma timpilor necesari pentru elaborarea concepției de acțiune (t_1), transportul la obiectiv (t_2), organizarea acțiunii la fața locului (t_3) și desfășurarea (t_4), alți timpi (t_n) - timpul întârzierilor, perturbațiile etc.

Notând timpul de intervenție cu T_i , avem relația

$$T_i = t_1 + t_2 + t_3 + t_4 + \dots + t_n = St_i$$

În această relație, t_1 reprezintă timpul necesar statului major sau organului care decide întrebuințarea forței de acțiune rapidă pentru a evalua situația creată și a elabora o decizie, timpul necesar transmiterii acesteia la statul major al forței de acțiune rapidă și timpul necesar comenzii forței pentru a organiza deplasarea și, la acest nivel, intervenția la obiectiv. Aceste lucruri, de obicei, se detaliază, se

organizează până în cele mai neînsemnate amănunte, pe variante, iar timpul se calculează până la mărimi de ordinul secundelor.

Pregătirea acțiunii cuprinde, în general, două etape. Prima etapă corespunde, de regulă, cu cea necesară *adecvării concepției de întrebuințare a forței de acțiune rapidă în raport de evoluția situației politico-militare și militare concrete, înainte de a se lua decizia fermă de intervenție*. Etapa aceasta nu se ia în calculul intervenției propriu-zise, dar se ia în calculul pregătirii forței, sub toate aspectele, pentru a fi în măsură să intervină. Cu alte cuvinte, calitatea intervenției la obiectiv este condiționată strict de timpul necesar aducerii, menținerii sau readucerii unităților din forța de acțiune rapidă (FAR) la un coeficient de integralitate (de coeziune) apropiat de 1. Cu alte cuvinte

Pentru orice iFi există Fj

în care *i* este timpul nemijlocit de pregătire a acțiunii, iar *j* este timpul consumat cu menținerea (aducerea, readucerea) unităților FAR la coeficientul de integralitate cerut de astfel de misiuni. Este foarte important să se aibă în vedere și acest timp, întrucât de el depinde în cea mai mare măsură operaționalizarea forțelor.

Cea de a doua etapă se referă la **pregătirea nemijlocită a intervenției, după ce s-a luat decizia politică fermă**. Ea este foarte importantă, este hotărâtoare și constă în totalitatea activităților de elaborare a concepției concrete de întrebuințare, în planificarea detaliată a acțiunii. Un astfel de plan cuprinde:

- stabilirea exactă a scopurilor, a modului de acțiune și identificarea obiectivelor (cu ajutorul mijloacelor electronice și al forțelor speciale) și planificarea loviturilor;
- pregătirea nemijlocită a comandamentelor, a marilor unități și a unităților pentru misiune, începând din clipa dării alarmei;
- gruparea sau regrouparea unităților și marilor unități în locurile stabilite sau în alte locuri și realizarea dispozitivului de îmbarcare;
- îmbarcarea;
- transportul la obiectiv;
- precizarea misiunilor în zona de acțiune;
- desfășurarea și realizarea dispozitivului;

- acțiunea propriu-zisă;
- regruparea forțelor și analiza rezultatelor;
- corectarea erorilor (concomitent cu celelalte acțiuni);
- realizarea controlului situației;
- măsuri de menținere a controlului situației;
- măsuri de asigurare.

Toate acestea se află dinainte pregătite, într-un plan de intervenție într-o zonă sau în alta. Acest plan se poate intitula, spre exemplu, *PLANIFICAREA INTERVENȚIEI FORȚEI DE ACȚIUNE RAPIDĂ ÎN ZONA „T”* și poate cuprinde următoarele:

- condițiile în care se intervine (situația care determină intervenția);
- misiunea; compunerea grupării de intervenție;
- planificarea în timp a intervenției propriu-zise;
- exploatarea efectelor;
- controlul situației;
- măsurile pentru menținerea controlului situației.

Elementul definitoriu al acțiunii de tip rapid este dat însă de **timpul necesar transportului unităților sau grupărilor constituite (eșaloanelor etc.) la obiectiv (t_2)**. Concepția de întrebuințare a forțelor de acțiune rapidă este strâns legată de timpul de transport și, evident, de performanțele mijloacelor prin care se asigură transportul. Elementul variabil în ecuația timpului de transport îl reprezintă, se înțelege, performanțele mijloacelor care se folosesc. De aceea, una din preocupările esențiale ale armatelor țărilor care și-au constituit forțe de acțiune rapidă a fost realizarea unor mijloace de transport performante și sigure, precum și a modalităților de protecție multilaterală a transporturilor.

Timpul necesar transportului FAR (FRR) la obiectiv însumează timpii consumați cu pregătirea mijloacelor și a eşaloanelor, îmbarcarea, parcurgerea distanței respective, debarcarea, timpii de repetare (de precizare) a misiunii, precum și timpii de indisponibilitate. Timpul necesar transportului depinde în foarte mare măsură și de concepția de întrebuințare a forțelor destinate acțiunii (reacției) rapide. Pentru că una este intrarea succesivă în acțiune, pe măsura sosirii la fața locului și cu totul altceva realizarea unui dispozitiv compact,

cu întreaga forță de acțiune, astfel încât să se obțină un efect total. În acest din urmă caz, timpul de transport se calculează de la îmbarcarea primei subunități până la debarcarea ultimei.

Întotdeauna, cea mai complexă problemă pentru forțele de acțiune rapidă este cea a transportului. Acțiunile de tip rapid cer mijloace de transport numeroase, fiabile și rapide. Evident, pentru astfel de misiuni sunt destinate, în principiu, avioane de transport de mare capacitate și cu rază mare de acțiune, precum și elicoptere. Acestea din urmă au însă autonomie de zbor redusă 1,5 - 2 ore, fapt care impune măsuri speciale. Elicopterele rusești destinate transportului trupelor aeropurtate, spre exemplu, sunt dotate cu rezervoare suplimentare, care le măresc de două ori raza de acțiune, dar le diminuează încărcătura. Forțele NATO folosesc escalele pe portavioane sau la baze intermediare. Oricum, transportul cu elicopterele și chiar cu avioanele de mare capacitate constituie o problemă. Este vorba de o mare concentrare de mijloace în spațiul aerian, respectiv, de realizare a unui *pod aerian* care, totdeauna, este vulnerabil. Sarcina principală a celor care planifică o astfel de acțiune este să reducă la minimum vulnerabilitatea. Or, se știe foarte bine, o astfel de întreprindere angajează aproape toate categoriile de aviație și de mijloace de cercetare prin satelit și aeriene. Podul aerian necesită un *pod supraerian* și un *pod terestru*.

Transportul trupelor care fac parte din FAR sau din FRR este o acțiune care se desfășoară practic în toate mediile. Acest lucru cere interoperabilizarea (sau integrarea) forțelor și concentrarea eforturilor de planificare și de execuție astfel încât să se obțină o compatibilitate deplină și un indice de coeziune foarte mare. Din acest motiv, de regulă, o mare parte din mijloacele destinate pentru transportul FAR intră în dotarea unităților și marilor unități care compun această forță de intervenție. Pentru transportul FAR se folosesc însă și alte mijloace, în funcție de distanța care se cere parcursă și de situația concretă. Pot fi întrebuițate nave de desant, nave de traversadă, nave de transport achiziționate din economie, garnituri de tren obișnuite, trenuri speciale și chiar mijloace pe roți.

În afară de numărul foarte mare de mijloace de transport, sunt necesare și măsuri de asigurare multilaterală a transportului. Se folosesc, în acest scop, cele mai moderne mijloace de cercetare, de pro-

tecție, de acțiune și contraacțiune radioelectronică, în așa fel încât, pe cât e posibil, să fie prevenite riscurile și surprizele. Și este normal să fie așa, de vreme ce acțiunea rapidă este menită ea însăși să realizeze surprinderea sau punerea adversarului în imposibilitatea de a reacționa.

Cel mai dificil lucru este alegerea itinerarului, a traiectului sau culoarului de zbor și menținerea lui, pe tot timpul transportului FAR, în siguranță. Acest culoar nu este doar unul obișnuit, ca în cazul transportului aerian normal, ci unul creat în mod special pentru o astfel de misiune. Și este foarte dificil, de vreme ce întreg spațiul aerian al globului pământesc este brăzdat de o mulțime de culoare aeriene.

Pentru o astfel de misiune se stabilesc numeroase restricții și se realizează, de regulă, un cadru politico-militar internațional sau zonal care să n-o stingherească. Culoarul trebuie ales în așa fel încât să permită transportul masiv, rapid și, la nevoie, eșalonat.

Desigur, în condițiile actuale, nu se pune, în aceiași termeni ca odinioară, în timpul celui de al doilea război mondial, problema ascunderii transportului sau traversadei. Dar, oricum, se pune și această problemă. Măsurile de ascundere sunt numeroase și diversificate. Mascarea se face deopotrivă atât în spectrul electromagnetic și prin mijloacele de dezinformare, inclusiv prin mass media, cât și prin modalitățile clasice de ascundere sau de inducere în eroare. Nu intrăm aici în detalii. Cert este că, în cazul acțiunilor rapide, timpul de intervenție trebuie să fie mai mic decât timpul de reacție eficientă a adversarului.

$$T_i < T_r$$

Aceasta este condiția esențială, definitorie a acțiunii de tip rapid, ca și a reacției de tip rapid. Confruntarea se duce aici, în privința timpilor. Atunci când acțiunea de tip rapid este o reacție, se are în vedere același lucru: timpul de reacție să fie mai mic decât timpul necesar adversarului pentru realizarea faptului împlinit, adică a obiectivului pe care și l-a propus.

$$T_r < T_a$$

Nici un stat major, oricât de dramatică ar fi situația, nu-și va permite să nu țină seama de acest principiu. Este adevărat, el nu poate fi aplicat pe toată durata conflictului. Dar, atunci când este vorba de o acțiune rapidă sau de o reacție rapidă, este obligatoriu.

Timpul necesar pentru organizarea acțiunii nemijlocit la fața locului (t_3) poate fi distinct în cadrul acțiunii de ansamblu, atunci când transportul se face într-un singur eșalon, fără detașament precursor și fără recunoașteri anterioare, sau suprapus peste timpul de transport, întrucât, de regulă, aceste activități se execută concomitent. Oricum, organizarea acțiunii la fața locului (recunoașteri, precizare a misiunilor în teren, măsuri de asigurare) este un element al planificării, iar timpul necesar unei astfel de activități se are neapărat în vedere. Precizarea misiunilor în teren, în zona de acțiune, reprezintă o activitate distinctă, care, de regulă, în ceea ce privește durata, este invers proporțională cu calitatea pregătirii unităților și marilor unități care fac parte din FAR (FRR) și cu coeficientul lor de integralitate. Cu alte cuvinte, timpul necesar precizării misiunilor în teren, organizării acțiunii la fața locului este cu atât mai mic cu cât forțele sunt mai bine pregătite. Oricum, o astfel de activitate nu poate fi evitată, de ea depinzând adesea rezultatul acțiunii în întregul ei.

În aproape toate cazurile, organizarea acțiunii în teren precede însă celelalte activități. Nu se trimit forțe în locuri care n-au fost bine recunoscute. Cum se fac aceste recunoașteri, este o problemă de experiență și de posibilități. Spre exemplu, statele care dispun de forțe speciale, de mijloace de cercetare prin satelit, de mijloace electronice performante de observare și ascultare, îndeosebi pe timp de noapte, nu fac aceste recunoașteri prin metodele primitive de odinioară. În cazul folosirii forțelor de acțiune rapidă, informațiile de la fața locului sosesc pe multe canale (prin satelit, pe cale diplomatică, prin sistemul de informații militare, prin acțiunile elementelor specializate de cercetare ale forțelor armate, prin elementele de supraveghere permanentă a zonei, precum și prin mijloacele proprii ale comandamentului forței). Ele sunt introduse în sistemul de prelucrare automată a datelor și informațiilor și, pe această bază, planificarea de ansamblu și de detaliu a intervenției este actualizată în fiecare clipă.

Dar chiar și în aceste condiții nu se renunță - și nu trebuie să se renunțe - la organizarea acțiunii în teren.

Timpul alocat desfășurării succesive sau simultane a FAR în zonă (t_4) este, de asemenea, foarte important. El se calculează, ca și timpul pentru organizarea acțiunii nemijlocit în zonă, în două modalități. În cazul când transportul se face pe eșaloane (valuri), la timpul de ansamblu pentru intervenție, se adaugă doar cel necesar desfășurării și realizării dispozitivului ultimului eșalon. Fiecare eșalon, în planificarea proprie, își va adăuga însă, în calculul timpului, și pe cel necesar desfășurării și realizării dispozitivului. În situația când întreaga FAR (FRR) se transportă într-un singur eșalon, în timpul de intervenție se calculează, integral, și timpul de desfășurare și realizare a dispozitivului. Situațiile sunt foarte diferite și, de aceea, și calculele se adaptează, în orice moment, acestora. De regulă, desfășurarea se face direct din raioanele de debarcare, potrivit pozițiilor care se transmit de grupele de coordonare încă pe timpul transportului.

Timpiilor respectivi li se adaugă un coeficient de risc și de perturbații care are o valoare mai mică sau mai mare, în funcție de situația concretă, de gradul de instruire a unităților, de indicele de coeziune, de situația meteorologică și de reacțiile posibile ale adversarului sau de alți factori. Coeficientul se poate stabili pe ansamblul acestor factori, luându-se o medie, sau pe fiecare tronson în parte, ceea ce reprezintă o evaluare mult mai exactă a timpului de intervenție.

Desigur, în cadrul intervenției de tip rapid, se are în vedere și **durata acțiunii propriu-zise**. Aceasta depinde, la rândul ei, de mulți factori și, de aceea, nu poate fi evaluată decât în raport de situația concretă. Există, în multe armate care au în compunere FAR (FRR), o modalitate de menținere mereu în actualitate a unor astfel de calcule. În programul respectiv se introduc datele noi, iar calculatorul stabilește cu precizie nu numai timpul necesar pentru îndeplinirea unor misiuni de acest tip, ci și alți parametri, cum ar fi: noile coordonate ale indicelui de risc, gradul pierderilor evaluate, necesarul de muniție, suportul și sprijinul logistic, cerințe ale sistemului de transmisiuni, perturbații etc.

Acțiunile de tip rapid sunt acțiuni contracronometru. Ele reprezintă performanțe în domeniul confruntărilor militare și nu pot fi desfășurate oricum. Chiar dacă prezentarea unei metodologii clasice de evaluare a timpului de intervenție nu reliefează lucruri deosebite, strategia FAR (FRR) a reușit să impună ieșirea din birocrație, adaptarea rapidă la situația creată, precum și ceea ce am putea numi *planificarea de tip rapid*. Reamintim că, în orice situație, Corpul de Reacție Rapidă al NATO, este în măsură să intervină oriunde în Europa în mai puțin de 72 de ore. Forța de Reacție Rapidă europeană, în 2003, va avea un timp de reacție calculat după aceleași principii NATO. Aceasta înseamnă că există din vreme anumite planuri de principiu care se activează imediat în situații de criză.

Cu toate dificultățile și greutățile iernii anului 1995/1996, constituirea IFOR și intrarea în obiective a reprezentat o mare realizare a acestor timpuri. Iar IFOR nu a fost o forță de reacție rapidă, ci o forță multinațională, având ca nucleu Corpul de Reacție Rapidă al NATO. Planificarea - mai exact, încadrarea strictă a acțiunilor în timp - constituie elementul-forță al eficienței acțiunilor rapide. Desigur, și aici este valabil imperativul **măsoară de zece ori și taie o dată**. Măsurătoarea nu se face însă cu metrul și ora, ci cu micronul, miliseconda și forța electronului.

3.4. Războiul modern și aporia lui Ahile

Războiul devine din ce în ce mai mult dependent de propriile lui mijloace și nu numai de decizia politică. Așadar, deși el poate încă mai este continuarea politicii cu mijloace militare, mijloacele militare acționează puternic și foarte rapid asupra concepției de ducere a războiului. Acțiunile rapide, categoric, au fost impuse de interese. Dar ele au devenit posibile datorită tehnologiilor și revoluționării modalităților de a le folosi în luptă. Îndeosebi sistemele de arme au schimbat aproape complet fizionomia războiului. Ele au introdus în bătălie loviturile precise, la foarte mare distanță, făcând inoperante structurile masive dependente de manevre greoaie și de bătaia tunului și a mitralierei. Conceptul de „Bătălie aeroterestră” introdusese în arta militară lovitură în adâncime, separarea și fragmentarea eșaloanelor, lovirea precisă a mijloacelor de foc ale adversarului. S-a

mers în continuare pe acest concept. El a permis înlocuirea masivității forțelor și structurilor prin suplețea loviturilor supravegheate radioelectronic.

Arma nucleară făcuse prima înjumătățire a timpului de intervenție sau de reacție, dar ea nu s-a impus și la nivel tactic, pentru motivul că necesita o interfață, iar aceasta era de negăsit. Așadar, între nivelul strategic și cel tactic se produsese o ruptură care impusese o dezvoltare aproape divergentă a armamentelor și mijloacelor de ducere a războiului. Pe de o parte, superputerile se descurajau reciproc prin numeroasele ogive nucleare ultraperfecționate, iar pe de altă parte mijloacele clasice și strategiile evoluau în sensul definit de al doilea război mondial. Pe nesimțite însă a apărut această „armă” nouă - *acțiunea rapidă cu forțe aeriene, cu forțe navale și cu forțe special pregătite* -, care a arătat că războiul mileniului trei va fi altceva. La început, treaba aceasta, practic, n-a prea interesat pe nimeni. În fond, așa ceva a mai existat cândva. Dar, cu timpul, s-a dovedit că modulele de reacție rapidă, chiar de la începutul folosirii lor, determină o nouă înjumătățire a războiului, zădărniciind reacția masivă, greoaie, pe fronturi largi și cu distrugerii incomensurabile. Strategia acțiunilor rapide pare din ce în ce mai mult o alternativă preferabilă strategiei bazate pe arma nucleară și mult mai eficientă.

Se creează astfel un paradox, un conflict greu de soluționat: acțiunile rapide se dezvoltă, luând locul masivelor concentrări de forțe și mijloace pe spații imense și cu costuri greu de suportat, în timp ce armatele își mențin conceptul de concentrare și de masivitate. Azi, aproape fiecare armată modernă și-a realizat sau este în curs de a-și realiza structuri de acțiune rapidă, ceea ce va duce (dacă nu a dus deja) la crearea unei componente mondiale rapide care devine tot mai prezentă în zonele de conflict. Această componentă - elită a elitelor - este o forță rapidă atât de puternică, încât nimic nu-i va putea sta în cale.

Interesant este că ea a apărut nu ca o interfață între strategia nucleară și cea obișnuită, între nivelul strategic de ducere a războiului prin mijloace nucleare și nivelul tactic, obișnuit al luptei unităților și subunităților, ci ca element de sine stătător, așa cum impulsurile Delta, în sistemele de transmisiuni moderne, s-au impus și la nivel strategic, fără să aibă nevoie de o interfață cu impulsurile PCM

care dominaseră până nu demult nivelul strategic al comunicațiilor militare.

La Colocviul de la Paris din 29-30 septembrie 1992, ministrul german al apărării analiza cu mult realism mutațiile strategice produse în Europa după „războiul rece“.

"Pornind de la modificările cadrului strategic - sublinia ministrul german al apărării -, se pot desprinde trei concluzii de greutate pentru viitoarea noastră politică de apărare:

1. O agresiune de mare anvergură care să amenințe existența noastră (a Germaniei, evident N.A.) este, în zilele noastre, mai mult decât improbabilă în Europa. În planificările pentru forțele noastre armate, noi ne bazăm, pentru elementele noastre de apărare principale, pe o durată de preaviz de alertă de cel puțin un an;

2. În interiorul și în exteriorul Europei, există un potențial în creștere de crize având cauze multiple care nu pot să fie echilibrate pe plan militar;

3. Internaționalitatea focarelor de conflict implică rapid comunitatea internațională. Gestionarea crizelor impune atribuirea de noi sarcini. Aceasta subînțelege în egală măsură forțele de reacție rapidă și contingentele Națiunilor Unite, disponibile imediat și de mare mobilitate."²⁶

În conceptul strategic european se acordă, deci, - cel puțin din unghiul de vedere german - o atenție specială forțelor de reacție rapidă și contingentelor ONU, îndeosebi pentru gestionarea crizelor. Câțiva ani mai târziu Europa, cum bine se știe, a hotărât să-i creeze o forță de reacție rapidă în sensul misiunilor de pe Petersberg, dar și pentru alte misiuni, precum și o forță de reacție rapidă în caz de urgențe civile.

Germania analizează situația strategică de pe poziția Germaniei. Ceea ce spunea ministrul german al apărării este foarte adevă-

²⁶ *De nouveaux contenus a la politique de securité et a la strategie*, Volker Rühe, Ministre de la Défense de la Republique Fédérale d'Allemagne, în **UN NOUVEAU DEBAT STRATÉGIQUE**, acte du colloque de Paris, 29-30 septembre - 1 octobre 1992, la Documentation française, Paris 1993, p.22.

rat, însă amenințările nu sunt aceleași pentru toată lumea și nici modalitățile de percepere și de înțelegere a noului concept strategic de gestionare a crizelor. Este însă adevărat că ne aflăm într-o perioadă în care, în jurul unor mari și puternici piloni - Statele Unite ale Americii și Uniunea Europeană -, comunitatea internațională realizează grupări de forțe nemaicunoscute până în prezent, capabile să impună oricui conduita necesară. Rămâne însă de văzut dacă Uniunea Europeană se va alinia la conceptul american de gestionare a crizelor sau își va dezvolta propriul ei concept dezbătut deja la summit-ul de la Nisa din anul 2000.

Acțiunile rapide devin, din ce în ce mai mult, modalități de prevenire sau, în caz de conflict armat iminent, de ducere a războiului, dar într-un spectru mult mai larg decât cel cunoscut și studiat până acum. Accelerarea și, respectiv, creșterea vitezei de acțiune și de reacție înjumătățesc mereu, cu fiecare nou salt tehnologic capabil să impună mutații în strategie, timpul de desfășurare a acțiunilor militare. De unde ar rezulta că astfel de acțiuni ar putea, într-o zi, să anuleze pur și simplu războiul.

CAPITOLUL 4

CONSIDERAȚII PRIVIND ACȚIUNILE RAPIDE INTERNAȚIONALE

4.1. Scopuri

4.2. Grupări internaționale

4.3. Grupări modulare. Grupări modulare naționale și internaționale. Calculul grupărilor de tip modular.

4.4. Acțiuni rapide pentru impunerea intereselor

4.5. Acțiuni rapide pentru menținerea păcii.

4.6. Acțiuni rapide pentru impunerea păcii

4.7. Acțiuni rapide pentru combaterea terorismului

4.8. Acțiuni rapide pentru descurajarea conflictelor sau stărilor preconflictuale

4.1. Scopuri

Mutațiile strategice profunde care s-au produs prin încheierea războiului rece, sau, altfel spus, prin trecerea lui în alt plan, au relevat acest nou concept strategic care include o serie întreagă de noțiuni, cum ar fi: parteneriat strategic, parteneriat pentru pace, menținerea păcii, impunerea păcii, gestionarea crizelor etc. Toate acestea mută centrul de greutate al strategiei de la confruntarea globală, la situația zonală, la conflictul zonal. De la global, strategia începe să se manifeste pregnant regional, fără a-și pierde însă caracterul ei universal. Lewis Libby, subsecretar principal adjunct al apărării din SUA, arăta, la colocviul pe tema noului concept strategic de la Paris, din 1992, că „obiectivul **noii strategii de apărare regională** este acela de a modela viitorul, preservând însă achizițiile noastre în materie de securitate - adesea obținute cu mari dificultăți - și a face astfel posibilă lărgirea zonei de pace. Pentru a face aceasta, strategia consistă în a deturna privirile noastre de la amenințările trecutului, a releva sfidările și a sesiza ocaziile care se prezintă în

diferite regiuni ale lumii și în special în cele care prezintă, pentru noi, o importanță specială.”²⁷

Această aserțiune spune foarte mult. **Noua strategie de apărare regională** este un concept care aparține președintelui George Bush (tatăl). În viziunea concepției apărării americane, este vorba de cea mai importantă evoluție după *politica de îndiguire* adoptată după al doilea război mondial. Dar chiar în ziua în care Bush expunea această nouă strategie, trecând peste un prag de aproape o jumătate de secol - 2 august 1990 -, Saddam Hussein invadea Kuweitul și ne arunca pe toți în prima criză majoră din această nouă eră strategică.

Reformele armatelor, evoluția conceptelor strategice pe care le adoptă fiecare țară, planificarea apărării nu pot fi făcute decât în cadrul conceptului strategic mondial și regional. Altfel acțiunile sunt lipsite de întregul lor suport politico-militar și strategic, devenind arbitrare, voluntare, periculoase și, în consecință, ineficiente.

Strategia americană post intervenția din Golf cuprindea, după Lewis Libby, trei concepte strategice:

1. A anticipa asupra incertitudinilor;
2. A modela viitorul în funcție de achizițiile strategice;
3. A urma politica americană de sprijinire a democrațiilor.

Referitor la primul concept, ni se pare elocventă remarca subtilă și oarecum amară a oficialului american: „Rar este observatorul - și cu atât mai puțin guvernul - care este în măsură să pătrundă la zi evenimentele actuale pentru a încerca să desprindă din acestea elemente esențiale asupra anticipării viitorului“. Această dificultate în a anticipa incertitudinile are efecte foarte mari în toate planurile și mai ales în cele ce țin de strategie. La urma urmei, **arta războiului este arta anticipării**. Strategia americană este, azi, o strategie a securității naționale și cuprinde trei domenii foarte importante: *strategia economică, strategia culturală și strategia militară*. Strategia economică este o strategie de potențial, cea culturală este una de sistem de valori, deci de potențial moral, iar strategia militară este una de forță, de putere. După atacurile teroriste de la 11 septembrie

²⁷ **De nouveaux contenus a la politique de securité et a la strategie**, Volker Rühle, Ministre de la Défense de la Republique Fédérale d'Allemagne, în **Un nouveau debat stratégique**, acte du colloque de Paris, 29-30 septembre - 1 octobre 1992, la Documentation française, Paris 1993, p.29

2001, americanii și-au reelaborat conceptul strategic mărindu-și bugetul militar și declanșând războiul antiterorist. În discursul său în fața Congresului privind starea națiunii, președintele George Bush arăta că America va învinge în acest război, chiar dacă va fi nevoită să-l ducă singură. Iar atacurile aeriene și cu forțe speciale, fulgerătoare și categorice, au arătat că America se va ține de cuvânt. Pentru arta militară, o astfel de decizie înseamnă foarte mult. Înseamnă un experiment care s-ar putea să schimbe complet mecanismele războiului și, mai ales, modalitățile și strategiile de angajare.

Din timp în timp, armatele lumii își modernizează structurile, adaptându-se la exigențele conflictelor previzibile și la cerințele evoluției situației politico-militare și strategice. Dar controlul și gestionarea crizelor nu vor putea fi lăsate doar pe seama americanilor și Europei Occidentale. Astfel de situații conflictuale ne privesc pe toți. Scăpate de sub control, ele pot deveni incandescente, pot degenera în ceea ce, la începutul acestei lucrări, am numit **război mozaic**. Un astfel de război nu are o definiție anume. Nu are coordonate strategice și tactice clare. El cuprinde totul, de la demonstrații și confruntări violente de stradă între grupuri etnice sau bande teroriste până la conflicte armate mai mult sau mai puțin convenționale între state, grupări de state sau regiuni întregi, în toate mediile și prin toate mijloacele. Un astfel de război este azi posibil. Ieri, pe timpul războiului rece, nu era, întrucât lumea se polarizase, iar mijloacele cele mai puternice, cele mai perfecționate se grupau în cele două mari tabere care se amenințau și descurajau reciproc.

Nu știm exact dacă sfârșitul războiului rece este un produs al lucidității omenirii întregi sau al unei anumite politici atente și responsabile. Știm doar că etapa care urmează este extrem de dificilă. Ea justifică noul concept american al strategiei zonale. Care este un concept îndreptat împotriva războiului de tip mozaic, adică a celui război care n-are nici cap nici coadă, care este un război în toate planurile, un război al tuturor tehnologiilor, a tot ce a acumulat omenirea de-a lungul tuturor războaielor, un război care țâșnește ca un vulcan, care cuprinde omenirea ca un cancer. Un război al tuturor împotriva tuturor. De aici și corespondentul în plan strict militar, Statele Unite declarând, în deceniul opt al secolului trecut, că forțele armate americane trebuie să fie în măsură să ducă **două războaie**

sau două războaie și jumătate în oricare parte a lumii. Acum lucrurile s-au schimbat. Statele Unite susțin că trebuie să fie în măsură să ducă orice război, oriunde în lume, să facă față oricăror situații, să apere și să protejeze națiunea americană și aliații. Ceea ce este cu totul altceva.

Lucrurile, deci, se schimbă. Iar aceste schimbări se află abia la început. Ne aflăm într-o etapă în care aproape fiecare țară își modernizează structurile forțelor armate, își reconsideră concepția de securitate, doctrinele, își revizuieste strategia. Strategia este, bineînțeles, una singură, ca știință, dar ea nu poate să treneze la infinit în conceptele romane sau napoleoneene, așa cum matematica nu se poate rezuma doar la postulatele lui Euclid. Pentru că, se știe bine, există o strategie a forțelor, una a mijloacelor și una operațională. Iar strategia operațională este cea care le determină și pe celelalte, întrucât cerințele acțiunii sunt cele care condiționează fizionomia și configurația mijloacelor și forțelor. Așadar, scopurile principale ale acțiunilor rapide internaționale sau cu implicații internaționale trebuie să fie prevenirea războiului, controlul oportun și eficient al zonelor tensionate, dezamorsarea conflictelor, reprimarea focarelor generatoare de războaie și conflicte, menținerea și, la nevoie, impunerea păcii.

4.2. Grupări internaționale

Acțiunile rapide internaționale sau cu implicații internaționale pot fi duse de forțe de acțiune (reacție) rapidă ale diferitelor state sau de forțe de acțiune rapidă internaționale. Se merge, de fapt, pe trei direcții:

1. Acțiuni, sub mandat internațional, a unor forțe de intervenție rapidă naționale, în folosul comunității internaționale, al unei regiuni sau pentru dezamorsarea unei situații tensionate.

2. Constituirea temporară a unor grupări de reacție rapidă internațională din forțe de reacție rapidă naționale.

3. Constituirea de forțe de acțiune (reacție) rapidă internaționale sau zonale.

Toate cele trei direcții sunt în actualitate și, probabil, în viitor, vor lua o mare amploare.

„Noi avem nevoie de instrumente politice internaționale suplimentare pentru a fi în măsură să rezolvăm probleme globale și regionale. Peisajul de securitate se află plasat într-o lumină strategică difuză. El nu seamănă cu nimic și nu prevede nici un scenariu bine definit. De asemenea, guvernul federal se străduiește să găsească un sistem suplimentar, incluzând toate posibilitățile oferite de Națiunile Unite, CSCA, NATO și UEO. Nici una din aceste instituții nu poate și nici nu trebuie să le înlocuiască pe celelalte; ele trebuie mai degrabă să se completeze și, tocmai prin aceasta, să desfășoare forțele lor în mod sinergic. (...) Astăzi, Națiunile Unite sunt implicate în treisprezece operațiuni de menținere a păcii și în două operațiuni de supraveghere a păcii, acțiuni în care sunt angajați 48.000 de soldați și civili în total.”²⁸

Constituirea grupărilor de forțe care să răspundă prompt și eficient noului concept strategic reprezintă una din marile probleme ale prezentului și, mai ales, ale viitorului. Pașii care s-au făcut până acum nu sunt altceva decât încercări, unele reușite, altele soldate cu eșecuri.

Reușitele se prezintă ca o succesiune de acțiuni ferme, duse adesea la limita dreptului internațional (chiar împotriva acestuia), în care Statele Unite ale Americii au impus un comportament direct, categoric, fără menajamente, dar eficient. Pentru că, orice s-ar spune, nu în urma parlamentărilor a fost oprit războiul sângeros din Iugoslavia, ci în urma bombardamentelor NATO.

Poate că nu aceasta este soluția viitorului, dar este una dintre ele, cea mai eficientă și cea mai directă, întrucât se bazează pe strategia acțiunilor rapide.

1. Acțiunile unor forțe de intervenție rapidă naționale în diferite zone n-au pornit neapărat de la interesele comunității internaționale, ci de la cerințele efective ale realității – lichidarea confruntărilor, oprirea, prin orice mijloace a războiului – și, evident, interesele proprii în zona respectivă. Dar nu se poate spune că, în planificarea unor acțiuni de acest fel, nu s-a ținut seama și de implicațiile internaționale ale unor astfel de intervenții. Nu ne vom opri

²⁸ *Ibidem*, p. 24.

prea mult asupra lor. În principiu, este vorba de intervenții ale unor forțe specializate americane în Grenada, în Panama și în Libia, ale corpului expediționar englez în Falkland, ale celor franceze în Africa. Dar nu numai ale acestora. Ele au exprimat, cum era și firesc, voința țărilor respective, dar, în planificarea lor, s-a ținut seama și de caracteristicile situației politico-militare și strategice din zonă, astfel încât tensiunile pe care le provoacă orice intervenție armată să nu compromită scopurile acțiunii și să declanșeze o criză greu de controlat.

Asemenea acțiuni nu sunt însă agreate. Indiferent care ar fi scopurile și obiectivele lor, ele par a impune voința și interesele unor anumite țări, în defavoarea celor implicați și, de aici, reacțiile foarte diferite ale comunității internaționale. De aceea, în perspectiva gestionării crizelor și prevenirii conflictelor armate, se impun altfel de acțiuni - cele ale unor coaliții de forțe -, într-un concept strategic mult mai larg, acceptat de comunitatea internațională.

2. Constituirea temporară a unor grupări de reacție rapidă internațională din forțe de reacție rapidă naționale sau din alte forțe - speciale sau obișnuite - pare să fie mult mai eficientă decât asumarea riscului intervenției rapide de către o singură țară. Aici problemele nu sunt chiar foarte limpezi; totuși, soluțiile de până acum s-au dovedit, în cea mai mare parte, acceptabile, întrucât au fost eficiente.

Parteneriatul strategic este un concept care își propune să rezolve în modul cel mai avantajos posibil asemenea chestiuni. Dar chiar înainte de a se defini foarte exact noul concept, în plan practic au fost realizate asemenea grupări. Cea mai spectaculoasă dintre ele, care deschide o nouă eră în colaborarea militară, este **coaliția anti-irakiană**. Se pare că astfel de grupări impun, întrucât reunesc în aceeași concepție, în același interes, forțe politice, economice și tehnologice uriașe. Așa cum în finanțe se realizează mari concerne, mari strategii internaționale care domină lumea, și în domeniul descurajării conflictelor armate și impunerii păcii, pot fi realizate coaliții uriașe de forțe care spulberă orice rezistență și impun o anume conduită. Coaliția fiind în general suficient de mare și de reprezentativă (20 - 50 de țări) nu se pune problema impunerii interesului

cuiva anume, ci reprezentarea efectivă a interesului comunității internaționale.

O logică simplă, elementară ne îndeamnă să fim realiști și să constatăm că, dacă renunțăm la anumite nuanțe și suspiciuni, concluzia este cât se poate de optimistă.

Aici, în acest plan, viziunea americană și cea europeană sunt aproximativ aceleași. Se pare că, cel puțin până în acest moment, NATO și UE au trecut cu bine testul de completitudine, de complementaritate, iar viitorul imediat, mai ales după constituirea IFOR și KFOR, este destul de optimist. La Colocviul pe la Paris din toamna anului 1992 pe tema noului concept strategic - deci cu mult înainte de a se fi ivit o idee limpede în ceea ce privește constituirea IFOR -, ministrul german al apărării constata:

„Un parteneriat transatlantic marcat de încredere și dezvoltarea unei identități europene de apărare nu sunt contradictorii. Scopul este de a întări Alianța printr-o capacitate de acțiune europeană și nu de a o goli de substanță. (...)

Uniunea Europei Occidentale, acest instrument al capacității de acțiune europene, trebuie bineînțeles să poată apela la forțe armate. Din acestea fac parte, spre exemplu, **formația amfibie anglo-olandeză** și **divizia multinațională** care tocmai s-a pus pe picioare în Europa centrală.

Cooperarea maritimă în Mediterana, hotărâtă cu câțva timp în urmă de Franța, Italia și Spania, poate să devină un element al unei structuri a forțelor UEO - ca **Eurocorpul** realizat de Franța și Germania. Ceea ce este decisiv, este ca **crearea unei identități de apărare europene** să nu fie considerată ca făcând concurență NATO.”²⁹. Ministrul german, pentru a-și ilustra ideea complementarității și operaționalizării forțelor în vederea noului concept, arăta, între altele, că noul concept de planificare pentru forțele armate germane va fi axat în întregime pe această proiecție asupra viitorului: „În planificare, am acordat prioritate realizării progresive a forțelor de reacție rapidă constituite pe deplin. Pentru a face aceasta, mă las condus de principiul: apărarea Alianței este pentru Germania o apărare lărgită (*out Germany - in the area*). Pornind de la aceste elemen-

²⁹ *Ibidem*, p. 30

te, până în toamna anului viitor, vor fi pregătite primele unități pentru misiuni de *Căști albastre*. Plec de la principiul că procesul de decizie politică creează în timp util condițiile necesare, căci azi există deja un larg consens politic în Camera deputaților germani (Bundestag) și în public în legătură cu acest subiect.³⁰

Constituirea unor grupări sau forțe internaționale de acțiune rapidă este deja un fapt. Este un fapt care a rezultat din noul concept strategic. Este o materializare - deocamdată la posibilitățile actuale - a noului concept strategic. Și NATO și UEO și OSCE și ONU și-au reconsiderat punctele de vedere în această privință, ajungând la un consens. Procesul este însă în curs de desfășurare și, poate, în viitor, el va fi perfecționat.

Cert este că astfel de inițiative vin dinspre țările puternice, care se consideră responsabile de soarta lumii și care par a voi să înlocuiască politica de forță și de perpetuă împărțire și reîmpărțire a sferelor de influență cu un parteneriat care să impună o conduită non-conflictuală și conciliantă.

Acest parteneriat nu poate fi în nici un caz contrar intereselor acestor puteri, dar, oricum, el este deschis dialogului și se impune ca o alternativă la proliferarea extremismelor specifice stării haos.

Nolens, volens, marile puteri își vor impune însă punctul de vedere. Una este însă s-o facă la o nouă „Yalta“ sau la o nouă „Malta“ sau în oricare alt loc în care nu are acces nimeni, și cu totul altceva să se discute și să se rezolve marile probleme ale păstrării păcii și prevenirii războiului într-un sistem de parteneriat, într-un cadru larg și în văzul lumii. Este o decizie pe termen lung, benefică pentru toată lumea.

Dintre grupările de forțe constituite cu participare internațională se remarcă, în mod special, **coaliția antiirakiană**. Ea nu s-a realizat oricum, ci într-un consens politic larg, în văzul lumii, și cu informarea directă a opiniei publice în legătură cu scopurile și obiectivele acestei acțiuni militare internaționale de mare amploare.

A fost un prim test al ceea ce peste câteva luni de la acesta, la summit-ul NATO de la Roma, se va numi noul concept strategic al Alianței. Un test reușit, datorită în primul rând consensului politic al

³⁰ *Ibidem*.

țărilor foarte puternice la care s-a adăugat și accepția unei părți însemnate a țărilor arabe. Saddam nu putea fi lăsat să-și facă de cap în acea zonă pentru care, se știe, Statele Unite au un interes aparte. De fapt, nu numai Statele Unite, ci lumea întreagă este interesată ca, în zona Golfului - zonă cu petrol și bogății imense -, să fie pace și liniște. Sunt prea multe interese aici, pentru ca, scăpat de sub control, conflictul să nu fi degenerat într-un război pe termen lung, greu de stăpânit. Desigur, nu la fel s-a reacționat pe timpul războiului de opt ani dintre Irak și Iran.

Coaliția antiirakiană a fost alcătuită îndeosebi din forțe mobile, cele mai multe făcând parte din structuri de reacție rapidă ale țărilor membre NATO. Cea mai complexă problemă a fost, bineînțeles, cea a interoperabilității. Ea s-a rezolvat cu bine, îndeosebi datorită, în primul rând, compatibilității sistemelor de transmisiuni și conceptelor apropiate, întrucât, așa cum spuneam, cele mai multe țări participante la acest conflict, mai puțin cele din lumea arabă, fac parte din NATO. Așadar, NATO a reușit să-și operaționalizeze forțele și structurile, iar țările membre să găsească rapid acele modalități de integrare imediată în componente de acțiune și de reacție foarte eficiente.

O a doua grupare internațională de forțe de mare amploare a fost cea realizată, sub egida ONU, pentru situația din Somalia, sub denumirea **UNOSOM**. Au participat, la această grupare, 32 de state de pe aproape toate continentele. Misiunea ei era să pună capăt conflictului dintre clanuri, să faciliteze distribuirea ajutoarelor și să asigure alegeri libere și reluarea vieții normale în această țară chinuită. Somalia era o țară complet autodistrusă. Din 1960, războaiele se ținuseră lanț, instituțiile statului dispăruseră, populația răbda de foame, nici o întreprindere nu mai funcționa, viața socială se desfășura la întâmplare, în timp ce două tabere se înfruntau fără nici o șansă. În această țară nu mai rămăsese, în urma aceluia război absurd, nici măcar un... telefon.

Marile puteri - și îndeosebi Statele Unite ale Americii - nu puteau admite un astfel de conflict într-o zonă atât de apropiată de Orientul Mijlociu, de Golful Persic, care readucea sub semnul incertitudinii ceea ce se realizase în 1991, prin punerea la punct a lui Saddam Hussein. Mai mult, Cornul Africii controlează intrarea în Ma-

rea Roșie prin accesul în strâmtoarea Bab-El-Mandeb, iar Somalia este situată de-a lungul litoralului Oceanului Indian, pe țărmul african, exact în acest spațiu, odinioară de mare interes strategic. Interesul acesta s-a mai diminuat cu timpul, datorită în primul rând faptului că petrolierele de mare tonaj nu mai aveau acces prin Canalul de Suez și prin strâmtoare. Oricum, o zonă de conflict - fie și pentru consecințele ei posibile în zona africană și arabă - nu putea fi acceptată.

Debarcarea americanilor în forță pe litoralul somalez, acțiunile ulterioare tot în forță (pentru căutare de armamente și prinderea capilor clanurilor aflate în conflict), precum și neînțelegerile ulterioare între forțele participante au dus la eșuarea misiunii. Așadar, misiunea „Restore hope“ (Redarea speranței), oricât de frumos i-ar fi fost numele și intențiile, n-a dat rezultate. Această grupare internațională de forțe - forțe de reacție rapidă și de sprijin umanitar - nu și-a atins obiectivul, în primul rând pentru motivul că o astfel de acțiune nu a fost bine definită din punct de vedere politico-militar și strategic și nu a ținut seama de situația reală din zonă. Nimeni nu se poate bate cu morile de vânt. Mai ales, nimeni nu-și poate impune voința acolo unde nu există și voința de a accepta soluția propusă.

Gruparea internațională pentru Angola, denumită **UNAVEM III** a fost alcătuită din observatori militari, forțe medicale și 6 batalioane de Căști Albastre din România, Brazilia, India, Pakistan, Zair și Argentina, plus specialiști, tehnică de geniu și subunități speciale din SUA, Marea Britanie, Olanda, Portugalia etc. Această grupare s-a constituit sub egida ONU, în urma Protocolului de la Lusaka. Misiunea ei a fost să asigure separarea forțelor aflate în conflict - trupele guvernamentale și forțele UNITA -, să realizeze așa-numitele zone de încartiruire pentru trupele UNITA și cele ale Poliției de Intervenție Rapidă, depozite pentru armamentul soldaților demobilizați, să creeze condiții pentru deminarea țării, pentru efectuarea de alegeri libere și reluarea vieții normale. Obiectivele au fost foarte clare, forțele angoleze, în general, cooperând bine la realizarea acestei misiuni și, în final, se aștepta ca ea să reprezinte un succes, ajutând acest popor extraordinar să iasă din coșmarul celor peste 30 de ani de război și să-și refacă viața. Era o grupare de forțe militare acționând în spiritul descurajării războiului și în sprijinul păcii.

Populația din Angola se săturase de atâta război și dorea pacea. Țara este bogată în petrol și în diamante, dar nivelul de viață al populației este cu mult sub limita sărăciei crunte. Și aici, ca pretutindeni în lume, există însă interese în numele cărora se acționează din umbră pentru a se prelungi cât mai mult starea de incertitudine, benefică afacerilor dubioase, criminalității și jafului la drumul mare. Forțele UNAVEM III au fost pregătite și pentru a acționa rapid și eficient în eventualitatea unor atacuri ale adversarilor păcii în Angola. În această țară nu s-a desfășurat deci o acțiune de impunere a păcii prin forță, ci una de sprijinire pentru a ieși dintr-o situație confuză, imposibil de rezolvat numai cu forțe proprii.

Bine, bine, dar ce legătură are aceasta cu... strategia acțiunilor rapide? Răspunsul este cât se poate de simplu. Da, are o legătură foarte directă, întrucât conceptul strategic s-a schimbat în favoarea acțiunilor politice, politico-militare și militare de orice fel - inclusiv a acțiunilor rapide - pentru menținerea păcii, pentru controlul internațional al zonelor tensionate. Fără aceasta, războiul, beneficiind de tehnologii necunoscute până azi, ar scăpa ușor de sub control și ar deveni un dezastru.

N-a fost însă așa. Cu toate eforturile depuse pentru a se pune capăt războiului de 35 de ani din Angola - prin dezarmarea forțelor UNITA, încartiruiea lor, integrarea foștilor combatanți într-o activitate utilă și revenirea la viața normală -, după plecare forțelor UNAVEM III, luptele dintre forțele guvernamentale și UNITA au reînceput. Concluzia este destul de amară: nimic nu se poate impune pe lumea aceasta care să reziste sub semnul duratei. Cu primul vânt, castelele de nisip se vor năru.

Forța de implementare a păcii în Bosnia-Herțegovina (IFOR) reprezintă, de asemenea, o reușită în sistemul constituirii grupărilor internaționale temporare pentru controlul și gestionarea crizelor. Ea a reunit, în faza inițială, peste 60.000 de militari și reprezintă, cum spuneam, o capodoperă a artei militare contemporane. A fost cea mai mare operație militară a NATO de la constituirea lui. Dar cu un altfel de specific decât cel prevăzut în art. 5 al Tratatului de la Washington. Desigur, până la declanșarea campaniei bombardamentelor aeriene asupra Iugoslaviei. Dar aceasta din urmă a fost o campanie aeriană și a forțelor speciale. Considerăm însă că o astfel

de operație de mare anvergură nu este importantă numai prin amploare ei, ci și prin faptul că materializează un concept strategic nou - acela al **acțiunii grupărilor internaționale de intervenție pentru gestionarea crizelor și implementarea păcii** într-o regiune greu încercată de conflicte, conflictuală prin definiție, prin constituirea ei, prin istorie.

3. Forțele internaționale de intervenție rapidă reprezintă una din marile mutații strategice ale timpului nostru. Ele sunt **nuclee ale unor posibile armate zonale sau internaționale de mâine**, care vor veghea și vor supraveghea pacea și securitatea lumii. Observăm că, în toate domeniile - economic, financiar, cultural, politic, social etc. - , se realizează nuclee internaționale și chiar instituții internaționale deosebit de puternice și de competente, care exercită nu numai un control al domeniului respectiv, ci și o optimizare a raporturilor, aducându-le la parametri eficienței maxime sau ai funcționării normale. Există o tendință masivă de mondializare a marilor acțiuni financiare, economice, de transnaționalizare a raporturilor interumane. Contrar acesteia, există și o tendință de separare, de individualizare extrem de virulentă a etniilor, religiilor și chiar unor forțe politice și grupări sociale. Timpul va arăta care din cele două va domina lumea de mâine.

Desigur, toate acestea au un preț - prețul pauperizării unora și superdezvoltării altora -, dar procesul nu este decât la început, iar tendințele sunt clare în acest sens. Se observă că și în lumea militară se renunță tot mai mult la concepțiile rigide, la sistemele închise, în favoarea colaborării internaționale, în vederea punerii fenomenului militar sub un control strict și operativ. Cel mai cutezător pas în acest sens l-au făcut francezii și nemții. **Eurocorpul** germano-francez este, într-adevăr, prima grupare militară internațională cu regim permanent, care ilustrează noul concept strategic. Următorul pas îl reprezintă constituirea și operaționalizarea Forței de Reacție Rapidă europeană.

Această decizie a fost precedată de ample discuții, începând cu anul 1991, în cadrul sistemului european de apărare integrată, privind realizarea, în compunerea UEO, a unei FORȚE DE INTERVENȚIE RAPIDĂ, mai precis a unui CORP DE ARMATĂ EUROPEAN (C.A.E.). Efectivul acestui corp trebuia să fie de 70.000 de

militari, iar dislocarea într-o zonă de criză să se realizeze în 5-7 zile. Timpul acesta era inferior celui al Corpului de Reacție Rapidă al NATO, care este doar de 72 de ore, dar CAE era menit să acționeze complementar cu NATO, adică în cadrul aceluiași concept strategic. Desigur, pe această temă a structurilor NATO și UEO s-a discutat mult. Și se va discuta încă foarte mult până ce europenii vor lua decizia pe care astăzi o cunoaștem și o punem împreună în operă.

Poziția oficială a țărilor care fac parte din UEO și a NATO este că structurile acestea se află într-un raport de complementaritate și reprezintă o modalitate prin care Europa Occidentală își asumă responsabilități și își realizează mijloacele și structurile necesare cu care să le și ducă la îndeplinire, nu în contradicție cu NATO, nu opunându-se Alianței, ci într-o deplină unitate. Sunt însă și păreri care relevă o tendință de desprindere de sub tutelă americană, de trecere în primul eșalon în ceea ce privește deciziile politice și politico-militare. Iar la cârma acestei atitudini s-ar afla Franța și, din umbră, Germania. Iarăși Germania! Această masivă implicare a Germaniei în problemele Europei, forța economică extraordinară de care dispune, rolul pe care se presupune că l-a jucat în conflictul din fosta Iugoslavie lasă unele semne de întrebare. Oricum, UE își construiește structuri militare proprii și, probabil, trebuie privit mult mai departe decât spun comunicatele oficiale și cifrele publicate. Realizarea FRR este o astfel de materializare.

S-a discutat, pentru credibilitatea unei asemenea concepții, realizarea nu numai a unui comandament integrat al CAE, ci și a unui organism de gestionare a crizelor, care să fie în măsură să ia decizii politice. În final, s-a hotărât realizarea FRR și a unei forțe rapide pentru urgențe civile, formată, în general din entități de poliție.

Acest corp de armată, la care fiecare țară membră participă numai cu mari unități, utilizează concepția ducerii acțiunilor și procedeele de luptă NATO. Există, de asemenea, preocuparea standardizării și interoperabilității armamentelor, tehnicii de luptă, mijloacelor de transmisiuni și echipamentelor din dotare. CAE se prevedea că va folosi o singură limbă și sisteme de transmisiuni compatibile. Ofițerii vor urma stagii de pregătire de arme întrunite, de categorii

de forțe armate întrunite și interaliat, iar unitățile vor fi formate din militari profesioniști.

UE își propunea să realizeze structuri internaționale de intervenție rapidă compatibile cu cele ale NATO. CAE semăna foarte mult cu Corpul de Reacție Rapidă al NATO. Mai mult, ea se numește chiar Forță de reacție rapidă.

În urma unei analize atente, francezul P. Lellouche, expert în probleme de securitate și consilier al președintelui Franței, concluzionează că NATO se află în cea mai puternică criză a existenței sale, iar Occidentul este amenințat de pericolele care vin din Europa de Est, Africa de Nord, Orientul Apropiat, inclusiv de posibilitatea unor atacuri nucleare. El a elaborat **un nou concept de securitate europeană** care vizează, între altele, crearea unui **super-Eurocorp**, dotat cu cele mai moderne arme nucleare, care să aibă un efectiv de 150.000 militari și o zonă de responsabilitate operativă până la 6000 km în jurul Europei. Aici se include și potențialul nuclear francez, precum și noua forță care a fost denumită **Forța de Intervenție Rapidă din Armatele Europene**. Acest concept prevedea, de asemenea, stabilirea unui catalog de cerințe militare care cuprinde: desființarea sistemului luării hotărârii în unanimitate; un nou sistem prezidențial al UE, în care fiecare din cele cinci țări (Franța, Marea Britanie, Italia, Spania și Germania) să dețină acest post pe timp de un an; constituirea unui „Consiliu European de Securitate” care să ia decizii în ceea ce privește întrebuințarea Forței de Intervenție Rapidă.

Iată un concept care contura, la acea dată, destul de limpede preocupările pentru modernizarea reacției de tip european și aducerea ei în parametri zonei noastre de interes. La aceasta s-a adăugat și o realizare concretă. A intrat în funcțiune, la începutul anului 1996, Statul Major Naval comun belgiano-olandez. El avea rolul de a organiza și conduce activitățile de pregătire comună a celor două flote, supravegherea zonele de interes economic din Marea Nordului și de a elabora planul de pregătire și formare comună a cadrelor. Misiuni: controlul și protecția zonei de pescuit; cercetarea oceanografică; sprijinirea Poliției Maritime; participarea la operațiuni de menținere a păcii.

Procesul internaționalizării forțelor este, deocamdată, o realitate impusă de necesitatea unei poziții comune pentru gestionarea numeroaselor crize care au survenit după încetarea războiului rece și spargerea echilibrului strategic și pentru prevenirea apariției altora noi. Părerea noastră este că procesul se înscrie într-o tendință generală obiectivă și are acoperire în evoluția previzibilă a situației politico-militare și strategice. El poate fi privit ca o relație de feed back a comunității internaționale care, probabil, în viitor nu va mai fi dispusă să accepte zonele de conflict și războaiele catastrofale care să-i distrugă valorile. Dar nici nu le va putea exclude cu ușurință. Asemenea zone nu pot fi puse niciodată sub un control strict, pentru simplul fapt că ele sunt foarte complexe. Originea tensiunilor din zonele respective se pierde, adesea, în negura istoriei sau face parte din natura celor care le locuiesc și le definesc.

S-ar putea să fie însă și altfel, adică o interfață între situația postbelică, încă neîncheiată, și o nouă reaşezare a forțelor din care să țâșnească, fără a fi prevăzută și luat în calcul, un nou război-fulger. Este doar o ipoteză. Care n-am dori să se confirme. Mai ales acum, când comunitatea internațională încearcă să-și impună respectul față de valorile ei milenare.

Poate fi însă și o nouă modalitate de reorganizare a lumii, pe noi centre de putere, omenirea trecând, cum scria Samuel P. Huntington, de la bipolaritate, prin uni-multi-polaritate, spre multipolaritate. Profesorul de relații internaționale de la Harvard atrăgea în mod serios că, în această etapă, au lor noi grupări și regroupiri de forțe, în care Statele Unite realizează sau pot să realizeze, alianții cu puterile regionale de categoria a doua împotriva puterilor regionale de categoria întâi. Jocul acesta de interese poate avea consecințe imprevizibile în planul raporturilor de forțe internaționale și, mai ales, în cel al reacțiilor de toate felurile. Deja s-a văzut ce forță și ce impact pot avea acțiunile de tip terorist care, înainte de 11 septembrie 2001, era tratate ca infracțiuni și crime organizate.

4.3. Grupări modulare. Grupări modulare naționale și internaționale. Calculul grupărilor de tip modular.

În cadrul Alianței Nord-Atlantice s-a declanșat, de mulți ani, un proces de standardizare a armamentelor și chiar a structurilor. Acest proces nu este întâmplător, nici protocolar. El urmează un sistem de criterii de intercompatibilitate și interoperabilitate. Aceste noțiuni nu spun mare lucru, dar acțiunea, ca atare, este remarcabilă.

Tendența firească este să se realizeze structuri care să poată acționa împreună, în orice situație, în cel mai scurt timp, fără măsuri speciale de integrare și de optimizare funcțională. O alianță cere așa ceva. Iar tehnologia foarte ridicată impune și standardele la care trebuie să se realizeze integrarea și modularea.

Problema nu este simplă. Fiecare armată își are tradițiile ei, simbolurile ei, valorile ei. Integrarea cere adaptare la noile condiții, găsire a unor valori comune. Desigur, filosofia integrării își are elementele ei foarte interesante, care ar merita o detaliere mai accentuată, o nuanțare mai pertinentă. Aici nu ne interesează însă neapărat filosofia integrării care, repetăm, este foarte importantă, ci soluția nemijlocită a realizării forțelor sau grupărilor de intervenție sau de reacție rapidă. La o primă evaluare, constatăm că aproape toate armatele care și-au constituit forțe de intervenție (acțiune, reacție) rapidă au ținut seama de anumite criterii între care:

- identitatea structurilor de pace ale unităților care fac parte din aceste forțe cu cele de război;
- dotarea cu armament performant, în principiu, de același calibru, fabricat în cadrul țărilor Alianței;
- dotarea cu sisteme de arme;
- dotarea cu mijloace de transport rapide (avioane, elicoptere);
- instruirea într-o concepție unitară.

S-au asigurat astfel, de la început, condițiile absolut necesare unei acțiuni (reacții) rapide. Evident, scopul determină și mijloacele. Dacă misiunea principală a forțelor de acțiune rapidă este să intervină oriunde este necesar, în timpul cel mai scurt posibil, apoi este clar că toate aceste forțe, indiferent cui ar aparține, vor semăna între ele. Această asemănare este, la rândul ei, prima treaptă spre modular. Dar nu și singura. Pentru că, la urma urmei, faptul că forțele de

acțiune rapidă se aseamănă între ele nu este decât o consecință și nu o premisă. Modularea structurilor și acțiunilor de tip rapid nu este o rezultată, ci o soluție a unei probleme care rezultă dintr-o analiză foarte riguroasă în plan strategic. Pe de o parte, ea este impusă de cerințele exprese ale intervenției rapide și, pe de altă parte, de necesitatea unei depline compatibilități între structurile unei armate și, pe plan internațional, ale unei alianțe sau unei comunități militare.

Exigențele intervenției rapide se definesc, în principal, pe următoarele componente:

- subunități, unități și mari unități suple, foarte bine instruite, cu un coeficient de integralitate (de coeziune) apropiat de cifra 1;
- capacitate de luptă completă;
- capacitate mare de adaptare la orice situație, atât în misiuni de menținere sau de impunere a păcii, cât și în timp de război;
- rezistență psihică foarte mare;
- posibilitate de transport rapid, independent și sigur în zona de interes;
- conducere suplă și eficientă;
- capacitate de refacere instantanee a coeziunii de luptă;
- logistică integrată componentelor de luptă;
- posibilitate de revitalizare sporită;
- interoperabilitate cu alte structuri de acțiune rapidă sau cu structuri militare obișnuite;
- interșanjabilitate.

Ideal ar fi ca toate structurile unei armate să îndeplinească aceste exigențe. Nimeni nu-și poate însă permite să mențină, în timp de pace, o armată în întregime pe picior de război. Dar nici nu poate renunța la modelul de armată necesară în timp de război. *Forța de reacție rapidă începe să fie din ce în ce mai mult modelul de armată cu care se va duce un război.*

De aceea, forțele de reacție rapidă se constituie în structuri modulare în două sensuri:

1. Ca forțe operaționale permanente, capabile în orice moment să îndeplinească misiuni în condițiile exigențelor acțiunilor rapide în timp de pace, în situații de criză și în timp de război;

2. Ca modele de subunități, unități, mari unități și grupări de forțe pentru forțele armate ale țărilor respective.

Se pune deci întrebarea: Cum trebuie să arate modulul forței de acțiune rapidă? Sau, altfel spus, care este componenta minimă a acestui tip de forțe, care poate acționa independent, în orice condiții, în zonele în care se preconizează să fie folosite astfel de forțe sau oriunde pe glob? Compania? Batalionul? Brigada? Divizia? Corpul de Armată? Corpul de Acțiune (Reacție) Rapidă? Gruparea de Acțiune (Reacție) Rapidă? Altă structură? Care?

Pentru a răspunde la aceste de întrebări, este necesar să formulăm cerințele și exigențele unui astfel de modul și să le atribuim apoi componentelor structurilor militare. Va rezulta nivelul ierarhic la care se va situa modularea.

Pentru a acționa rapid și eficient (indicatorii sunt însoțiți și de coeficientul de evaluare), un astfel de modul trebuie să dispună de:

1. Suplețe. - 3
2. Coeficient de integralitate apropiat de 1. (0 - 1)
3. Mare putere de foc (terestru, antiaerian, antirachetă). - 5
4. Capacitate de luptă completă. - 5
5. Capacitate de a acționa într-o zonă de importanță operativ-strategică. - 8
6. Manevrabilitate (pe spații mari, de ordinul sutelor sau miilor de kilometri).- 8
7. Posibilitate de a acționa în toate mediile (terestru, aerian, maritim) sau cel puțin în două medii. - 7
8. Posibilități de a duce lupta radioelectronică. - 6
9. Posibilitatea de a realiza contacte și înțelegeri cu autoritățile locale și de a coopera cu alte forțe. - 4
10. Capacitate de a duce acțiuni de luptă complexe, pe spații mari și pe durate mari de timp, fără sprijin. - 8
11. Posibilități de transport tactic și operativ-strategic. 8
12. Posibilitate de a duce lupta cu cel puțin două corpuri pe o direcție operativ-strategică sau într-o zonă îndepărtată. - 4
13. Posibilitatea de a-și integra componenta logistică. - 4
14. Capacitatea conducerii de a lua decizii imediate și de a menține o legătură sigură și completă cu baza. - 4

15. Capacitatea de a se fragmenta și de a acționa, pe direcții, în raioane îndepărtate. - 3

16. Capacitatea de a se regrupa rapid și a îndeplini o nouă misiune. - 4

17. Posibilitatea de a îndeplini misiuni complexe de menținere a păcii în diferite zone. - 4

18. Interoperabilitate cu alte structuri de acțiune rapidă și cu structuri militare proprii. - 4

19. Structură interarme și intercategorii de forțe armate. - 4

20. Capacitate de a îndeplini misiuni speciale (salvare, comando). - 4

21. Flexibilitate. - 3

Punând în relație aceste exigențe cu eşaloanele militare care se pot constitui în forțe de acțiune (reacție) rapidă, avem deja câteva criterii de constituire a modulelor de care vorbeam.

Fiecare din aceste criterii și exigențe poate primi o valoare, în funcție de rolul pe care-l ocupă în efectuarea acțiunii rapide și de eşalonul respectiv.

În acest caz vom avea o departajare mai clară a eşaloanelor sau structurilor în măsură să fie apreciate ca module ale structurilor capabile să ducă acțiuni rapide.

Desigur, există și posibilitatea ca toate criteriile să primească valori egale (spre exemplu, cifra 1), obținându-se, în felul acesta, o ierarhizare mai strânsă, în plan modular, a eşaloanelor care candidează la funcția de **eşalon-cheie** al strategiei acțiunilor rapide.

Din	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Total
Cp	3	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	13
B	3	1	1	4	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	4	1	1	-	-	-	19
Ba	2	0,8	2	4	3	3	-	-	1	-	2	-	2	2	-	4	2	2	1	-	-	31,88
B	2	0,8	3	4	5	5	-	1	1	2	3	-	2	2	-	4	2	2	1	-	-	28,8
C.A	1	0,8	4	4	6	6	-	1	2	3	3	4	3	3	1	4	3	3	2	-	-	63,4
CAR	1	0,8	4	4	7	7	-	3	2	4	5	4	3	3	2	4	3	3	3	2	2	66,8
FAR	1	0,7	5	4	7	7	-	3	3	4	5	4	4	4	2	4	4	3	3	2	2	66,7
GAR	1	0,7	5	4	7	7	-	3	3	4	5	4	4	4	3	4	4	3	3	2	2	66,7
EMR	3	1	5	4	8	8	7	6	4	8	8	4	4	4	3	4	4	4	4	4	3	100

Acesta este un posibil exemplu de introducere în alcătuirea eşaloanelor și grupărilor de reacție rapidă a unor criterii și exigențe. În constituirea grupărilor modulare de reacție naționale sau internaționale se pot avea însă în vedere și alte criterii și exigențe. Spre exemplu, pentru țările care-și realizează forțe de reacție rapidă cu

preponderență pentru zonele de operații din teritoriul național se pot introduce, ca exigențe de bază, criterii și exigențe impuse de caracteristicile teritoriului național, tipuri de amenințări, zone interioare posibile de conflict, natura conflictelor previzibile etc.

Până în prezent, noțiunile **Corp de Acțiune (Reacție) Rapidă, Forță de Acțiune Rapidă, Forță de Intervenție Rapidă** au, în general, cam aceeași semnificație. Sunt, adică, structuri ale Trupelor de Uscat alcătuite din mari unități aeromobile, de parașutiști, de blindate ușoare și chiar de vânători de munte, dotate cu elicoptere de luptă și de transport și asigurate cu avioane de transport de mare capacitate. Prin această componentă - mijloace aeriene de luptă și de transport numeroase - ele devin deja altceva decât un corp de armată obișnuit sau o grupare obișnuită de mari unități. Faptul că aproape toate forțele de intervenție rapidă au cam aceeași dotare, în vederea îndeplinirii unor misiuni asemănătoare (FIR americană, pentru Orientul Mijlociu, FAR franceză, pentru Africa etc.), le apropie de ceea ce, în prezenta lucrare, numim **structuri modulare**, dar ele nu sunt structuri modulare. Un modul de grupare de forțe care să asigure efectiv acțiunea sau reacția rapidă trebuie să întrunească maximum de puncte, pornind de la criteriile care se stabilesc deopotrivă pentru astfel de misiuni și pentru alte misiuni specifice fiecărei țări, fiecărei zone sau fiecărei regiuni. În acest sens, o **grupare modulară** națională sau internațională este o forță interarme, care trebuie să aibă, între altele, o componentă de război radioelectronic, o componentă aeriană, o componentă terestră sau (și) aeroterestră, sisteme de arme integrate pe întreaga grupare sau pe modulul din modul, adică pe unitatea sau subunitatea care constituie elementul-cheie al respectivei grupări. Desigur, din grupările modulare de intervenție rapidă nu lipsesc forțele speciale și elemente ale forțelor navale și infanteriei marine. Or, e clar pentru toată lumea că nu batalionul este modulul care reunește aceste forțe ci **gruparea modulară interarme și intercategoriilor de forțe armate**.

Dar grupările de tip modular trebuie să răspundă și unor cerințe naționale, întrucât, așa cum s-a subliniat și în paginile anterioare, aceste structuri sunt, într-un fel, modelul de structuri de război - sau la interfața dintre situațiile tensionate din timp de pace și si-

tuațiile conflictuale, de război - de care trebuie să se țină seama în organizarea armatelor naționale.

Forța de reacție rapidă nu poate fi doar o structură în măsură să iasă prima la alarmă și să ajungă în timp scurt la misiune. Ea este o miniarmată (națională sau internațională), și nu doar un nucleu. De aceea, conceperea grupărilor de intervenție rapidă modulare nu este o simplă reacție la prezent, ci o proiecție în viitor, o modalitate de a menține și folosi la pace o mică armată cu misiuni specifice deopotrivă păcii și războiului. Astfel de grupări, astfel de forțe sunt anti-surpriză, credibile, de regulă, în văzul lumii. Ele sunt elemente de potențial și forțe de descurajare. Acestea n-au apărut oricum, ci ca un rezultat al marilor mutații strategice de după războiul rece și al saltului tehnologic extraordinar. Se poate spune că, numai în ultimele două decenii, saltul tehnologic a revoluționat complet filosofia războiului.

Americanii, care sunt în avangarda tehnologiilor militare și schimbărilor conceptuale fundamentale, apreciază că noile modalități de ducere a războaielor schimbă și caracterul acestora. Operația „Furtuna Deșertului” pusese în evidență câteva din mutații, printre care: tehnologia *Stealth*, sistemele de informații și armamentul cu ghidaj. Nesiguranța este principala caracteristică a lumii de după războiul rece.

Între elemente cele mai importante ale noii strategii americane trebuie remarcat faptul că SUA continuă să se bazeze pe forțe nucleare strategice, urmărind descurajarea Federației Ruse și a altor potențiali adversari cu capacitate nucleară. În acest sens, s-a readus în discuție problema apărării antirachetă.

Anul 2001 face parte din lungul lanț al unei perioade post-bipolaritate, caracterizată ca o stare de haos specifică trecerii de la o ordine la o nouă ordine. Acest an este dominat de cel puțin două evenimente cu impact strategic major, care vor marca profund viitorul imediat: continuarea și escaladarea confruntărilor dintre Israel și palestinieni și acțiunile teroriste din 11 septembrie asupra Statelor Unite ale Americii.

Primul dintre aceste evenimente relansează confruntarea în Orientul Apropiat, un spațiu caracterizat de tensiuni, lipsă de resurse și cu foarte multe probleme nerezolvate. Între acestea se situează:

problema palestiniană, problema terorismului, problema kurdă, cea a apei și cele ale raporturilor interetnice din zonă. La care se adaugă problema încă nerezolvată a Irakului.

Al doilea – atacul terorist de la World Trade Center și Pentagon – poate fi definit ca o trecere la limită a confruntărilor asimetrice dintre două lumi, dintre două filosofii, dintre două mari tendințe, dintre două mari mentalități. De o parte se află lumea care se consideră frustrată și caracterizată a fi îndoctrinată cu ideologii agresive, reactive, distructive și punitive, capabilă de acte extreme pentru realizarea unor obiective greu de localizat și de definit. Această lume nu are o identitate precisă, nu poate fi localizată pe țări, regiuni și continente, ci doar pe structuri informale, acțiuni și tendințe, dar și acestea aproximative și incomplete. De cealaltă parte se află lumea democratică, civilizația de avangardă a planetei, care se consideră a reprezenta modelul civilizației viitorului, bazat pe mondialitate, libertate individuală și toleranță, unicitate, progres tehnic și informație.

Neangajate în acest conflict planetar, dar cu interese regionale foarte puternice și posibil generatoare de conflicte, sunt câteva țări și culturi extrem de importante și de valoroase, cum ar fi China, India, Pakistanul și Iranul.

Lumea africană, la ora actuală, se pare că nu contează prea mult în această confruntare mondială, întrucât gradul de distrugere cauzat de luptele intestinale, care durează pe acest continent de peste trei decenii, este atât de mare încât, din punct de vedere strategic, continentul african nu poate avea alte implicații în situația strategică mondială în afară de aceea de a fi suport sau spațiu al unor resurse îndeosebi pentru terorism și lumea interlopă (petrol și diamante). O oarecare excepție de la această realitate, caracteristică pentru Africa anului 2001, o reprezintă Republica Sud-Africană și Egiptul.

Continentalul asiatic, cu imensele lui resurse și situația politică și strategică extrem de bulversată și de alambicată, datorită mutațiilor produse în ultimul deceniu în majoritatea țărilor din zonă, a devenit, practic, obiectivul cel mai important în confruntarea mondială. Primele două expresii ale acestei confruntări sunt acțiunile antiteroriste desfășurate de americani și aliații lor împotriva talibanilor și rețelei teroriste Al Qaida de pe teritoriul acestei țări, care se consideră, totodată, un punct câștigat în această bătălie, și redistribuirea urgențelor

și competențelor în ceea ce privește exploatarea și transportul petrolului caspic.

Două dintre grijile importante, cu impact strategic, ale anului 2001, subliniate și în Raportul NATO asupra arhitecturii de securitate transatlantică, s-au referit la *apărarea strategică antirachetă* și la *politica externă de securitate și apărare* a Uniunii Europene. Problematika apărării antirachetă a fost dezvoltată și în 2001 în patru concepte: BMD (apărarea împotriva rachetelor balistice), GMD (apărarea mondială antirachetă), TMD (apărarea antirachetă a teatrului) și NMD (apărarea națională antirachetă). George Bush a apreciat că NMD și TMD nu sunt de mare utilitate. Preocuparea Statelor Unite de a dezvolta un sistem de apărare antirachetă de mare anvergură (BMD) și, mai ales, implicațiile acestuia pentru Alianță și pentru statele membre au născut numeroase întrebări între care cea mai importantă se referă la originile amenințărilor care pot justifica un astfel de proiect. Autorii raportului se întreabă care sunt statele definite ca având un „comportament îngrijorător”³¹, și ce atitudine trebuie să adopte Alianța și comunitatea internațională în ansamblul ei vizavi de acestea.

Progresele tehnice ale Statelor Unite, mai ales în domeniul sistemelor de micro-propulsie, fuzee și informatică pot constitui o bază pentru dezvoltarea unor astfel de programe și elaborarea unor strategii pe măsură. Costul unui sistem BMD în variantă Clinton, spre exemplu, se estimează la cel puțin 60 de miliarde de dolari, iar cel avut în vedere de George Bush chiar mai mult. După unele estimări ale Organizației de Apărare împotriva Rachetelor Balistice, cheltuielile de achiziție a celor mai performante opt sisteme ar depăși 80 de miliarde de dolari. Ar fi deci nevoie de mai mulți ani pentru a se materializa acest concept, avându-se în vedere faptul că alocările nu pot fi mai mari de 8-10 miliarde pe an. Dacă s-ar lua o astfel de decizie pentru un sistem în varianta Clinton, acesta ar fi gata în 2006.

Europenii nu sunt toți dispuși să accepte cu ușurință un astfel de sistem din mai multe motive, între care se situează grija față de relațiile cu Moscova și Beijing, teama de o nouă cursă a înarmărilor,

³¹ Chiar dacă nu există o definiție unanim acceptată a ceea ce se înțelege prin stat cu „comportament îngrijorător”, termenul se aplică unor țări cum ar fi Irakul, Iranul, Coreea de Nord, Libia și chiar Siria.

precum și îngrijorarea diseminării securității euro-atlantice prin crearea a două zone diferite, una europeană și una americană (cei patru D – delegitimare, decuplaj, destabilizare și deturnare).

Totuși, unii dintre șefi de state europene susțin ceea ce ar putea fi definit ca un sistem de apărare mondială antirachetă (GMD). Un astfel de sistem ar putea combina și îmbina în mod convenabil BMD și TMD, asigurând deopotrivă apărarea antirachetă a Statelor Unite și aliaților și a forțelor lor desfășurate peste mări.

Cancelarul vest-german Gerhard Schroder, spre exemplu, a declarat, la începutul lunii martie 2001, că Germania ar putea să participe la dezvoltarea unui sistem BMD. În ianuarie 2001, primul ministru italian, M. Amato, își exprimase opinia că, indiferent care ar fi soluția operațională, trebuie să se țină seama și de îndoielile europenilor. Jaques Chirac, președintele Franței, a spus că BMD este o „invitație la proliferare“, iar ministrul apărării grec, Apostolos Tsouhazopoulos, și-a exprimat opinia că o astfel de decizie, pe care el a calificat-o ca fiind unilaterală, va fi criticată.

Sistemul TMD al NATO constă, potrivit acestui raport, într-o arhitectură de mici sisteme de apărare antirachetă la altitudine mică și mijlocie bazate pe proiectele TMD în curs, având o bătaie în jur de 3000 kilometri. Deși este posibil ca sistemul TMD să fie folosit pentru apărarea populației (spre exemplu sistemele americane PAC-2 au fost utilizate pentru protecția israelienilor împotriva rachetelor irakiene SCUD), se prevede ca sistemul TMD al NATO să fie conceput în așa fel încât să asigure protecția forțelor desfășurate în teren.

Președintele rus, Vladimir Putin, a propus secretarului general al NATO, Lordului Robertson, la 20 februarie 2001, ca Rusia și Alianța să dezvolte un sistem TMD restrâns, transportabil (deci mobil), care ar putea fi utilizat împotriva a ceea ce el a numit „state imprevizibile și ostile“. Acesta este un sistem paneuropean de apărare antirachetă care vizează rachetele cu rază de acțiune scurtă și medie și nu armele intercontinentale. Acest concept ar trebui să se realizeze în patru etape:

- Evaluarea amenințărilor, adică a pericolelor atacurilor cu rachete;
- Elaborarea unui concept de apărare antirachetă;

- Stabilirea modului de alcătuire și desfășurare a unităților anti-rachetă;

- Stabilirea unui centru comun de alertă timpurie antirachetă.

Rușii se tem că sistemele de apărare antirachetă fac parte dintr-o strategie conștientă a Statelor Unite de a-și menține superioritatea strategică mondială. Rusia chiar a amenințat că, în aceste condiții, adică dacă SUA se retrag din Tratatul ABM, nu se mai simte obligată să-și reducă armamentele strategice. O decizie unilaterală a Statelor Unite de a anula tratatul ar avea, în concepția Rusiei, consecințe foarte grave, între care se situează și retragerea Federației Ruse din toate acordurile principale în materie de control armamente.

Statele Unite, ca urmare a acestor semnale (dar nu numai) reexaminează politica sa față de Rusia, unii kongresmeni susținând cooperarea cu această țară, alții fiind de părere că reajustarea poziției față de Moscova este necesară, în parte pentru a arăta Rusiei că Washingtonul dezaproabă opoziția Rusiei față de inițiativele americane în materie de apărare antirachetă. Europeanii sprijină cooperarea cu Rusia, întrucât extinderea NATO spre Est, campania aeriană din Kosovo din 1999 și noul concept strategic al Alianței au multiplicat temerile Rusiei în raport cu intențiile Occidentului. De asemenea, Rusia sugerează să afecteze baterii mobile pentru protecția anumitor regiuni. Aceasta propune, între altele, crearea unei baze unice de date care să conțină caracteristicile tuturor rachetelor non-strategice cunoscute, un centru comun de alertă și încercarea noilor echipamente utilizând în acest sens instalațiile rusești deja existente. Acest sistem ar trebui să aibă în vedere rachetele-ținte la o altitudine de 144 km și mici baterii care, în cadrul acestei umbrele, să vizeze rachetele inamice care evoluează la o altitudine de 30 km.

Acesta este un sistem de teatru (TMD) nonstrategic, propus de Putin în luna iunie 2000 și vizând apărarea antirachetă (non-strategică) împotriva statelor cu „comportament îngrijorător”. În februarie 2001, Igor Sergheev, fostul ministru al apărării din Rusia, i-a vorbit îndelung Lordului Robertson, la Moscova, despre acest sistem. De unde rezultă că una din orientările strategice ale Federației Ruse este coalizarea cu Europa de Vest, cel puțin în dimensiunea strategică a apărării antirachetă. Aceasta înseamnă o tendință de implicare ma-

ră în elaborarea unui concept viabil (sau cel puțin interesant pentru Rusia) de apărare comună europeană.

Este, deocamdată, un plan teoretic, în care nu se precizează nici costurile, nici calendarul, nici structurile organizaționale. Dar ideea, ca atare, a fost lansată. Ea poate fi realizată în cadrul unui acord global care să includă un START III favorabil Rusiei și o revizuire a tratatului ABM prin intermediul căruia să se autorizeze tipul de apărare strategică considerat necesar pentru securitatea proprie a Statelor Unite.

Dezvoltarea și desfășurarea unui sistem de apărare antirachetă cu bătaie lungă ar putea să provoace reacția Chinei care deja și-a manifestat îngrijorarea față de proiectele Statelor Unite. China percepe acest proiect ca pe o consolidare a dominației americane în lume, în regiunea Pacificului și mai ales în zona de interes pentru această țară, inclusiv în spațiul Taiwanului. Se așteaptă ca ea să contracareze atât un sistem BMD, cât și unul TMD, acesta din urmă putând fi furnizat Taiwanului de către americani. Probabil, ea va contracara acest proiect, accelerând dezvoltarea unui sistem propriu de rachete balistice intercontinentale sofisticate. La început anului anunțase că își mărește cheltuielile militare, datorită schimbărilor internaționale radicale, la 17,7 %. La începutul anului 2001, China avea 20 de rachete balistice cu bătaie mare și capete nucleare. Dacă își va continua politica de descurajare, s-ar putea ca, până în 2015, să dispună de câteva zeci de astfel de mijloace îndreptate împotriva SUA, la care se vor adăuga alte zeci de rachete mobile bazate la sol și pe mare, cu mare capacitate de supraviețuire, dotate și ele cu capete nucleare. Coliziunea dintre un avion de cercetare american și un avion de vânătoare chinez din aprilie 2001, urmând incidentului bombardării, în 1999 a ambasadei Chinei la Belgrad, a tensionat o vreme relațiile dintre cele două state. Taiwanul a anunțat și el, încă din luna mai 2000, că își va dezvolta, pe cont propriu, un sistem de apărare antirachetă, evident, pentru a neutraliza rachetele chineze. Totuși, președintele taiwanez a ținut să precizeze că este vorba de menținerea continuității autonomiei Taiwanului până în momentul când reunificarea cu continentul va putea fi efectuată în mod pacific.

În martie 2001, India a precizat că noua sa rachetă balistică Agni-2, cu un cap nuclear de o tonă și o bătaie de 2500 km, este gata

pentru producția de serie. Ea a susținut opinia Rusiei în legătură cu consecințele grave ale sistemelor naționale antirachetă (NMD).

NMD are un impact indirect și asupra intereselor naționale ale Pakistanului. Consolidarea dispozitivului militar indian ar determina creșterea temerilor Pakistanului și, în consecință, ar obliga această țară să opteze pentru dezvoltarea armamentului nuclear, deși starea actuală a economiei pakistaneze nu permite acest lucru.

În urma actului terorist de la finele anului 2001 de la parlamentul indian, tensiunile dintre India și Pakistan au crescut. La granița dintre cele două țări au loc schimburi de focuri, iar armatele se află în dispozitiv. Bătălia pentru Kașmir se continuă, cu toate că Islamabadul nu dorește o confruntare cu India și, în acest scop, încearcă să tempereze mișcarea musulmană islamică militantă din Pakistan. India consideră, totuși, că Islamabadul nu acționează îndeajuns pentru a stăvili terorismul musulman îndreptat împotriva sa.

Situația din zonă, în pofida intervenției americane împotriva talibanilor și rețelei teroriste Al-Qaida din Afghanistan, rămâne extrem de tensionată și greu de pus sub control. În fond, este vorba doar de un episod din ceea ce Brzezinski numește bătălia pentru Asia. Evoluția relațiilor China – Statele Unite, China – Rusia, Statele Unite – Pakistan, China -. Pakistan, India – Iran relevă jocul de interese al marilor puteri în zona asiatică și bătălia pentru o poziție cât mai bună în viitoarele confruntări pentru resurse.

Impactul imediat al unui sistem de apărare împotriva rachetelor cu bătaie lungă se va simți, probabil, în primul rând asupra Tratatului ABM. Acest tratat ar permite construirea unui sistem TMD, dar ar interzice sistemele NMD. Neînțelegerile dintre Rusia și SUA ar putea pune în pericol acest tratat. De altfel, secretarul de stat american al apărării, Donald Rumsfeld, împreună cu alți responsabili ai administrației de la Washington, consideră că Tratatul ABM este o „relicvă“.

America are, acum, 7000 de capete nucleare strategice. George Bush, în campania electorală, a anunțat că este dispus, potrivit Tratatului START II, să reducă, unilateral, acest arsenal cu 3500 capete nucleare. Viitoarea planificare strategică nucleară a Statelor

Unite ar putea avea în vedere un număr și mai mic de încărcături nucleare. S-ar putea ca o astfel de perspectivă să liniștească oarecum Rusia, China și anumiți aliați ai Statelor Unite. Noua administrație americană nu a avut încă răgazul clarificării opțiunilor și elaborării temeinice a strategiilor de urmat, cu atât mai mult cu cât, la 11 septembrie 2001, atacul terorist asupra Pentagonului și complexului WTD din New York a schimbat cumva prioritățile și, într-un fel, și datele problemei. Totuși, amenințările de tip terorist, oricât de grave ar fi ele, nu se pot compara cu cele nucleare decât în măsura în care este posibil ca terorismul să utilizeze astfel de mijloace.

În discursul său din 29 ianuarie 2002 referitor la starea națiunii, președintele american George Bush sublinia: „Vom dezvolta și vom desfășura sistemul de rachete pentru apărare, pentru a proteja America și pe aliații noștri de atacuri neprevăzute. Și toate națiunile ar trebui să știe că America va face tot ce e necesar pentru a asigura securitatea națiunii noastre. Vom delibera, deși nu prea avem timp. Nu voi aștepta să se producă evenimentele când pericolele se înmulțesc. Nu voi sta de-o parte, în timp ce pericolul se apropie din ce în ce mai mult. Statele Unite ale Americii nu vor permite celor mai periculoase regimuri să ne amenințe cu cele mai distructive arme din lume.“

Oricum, considerăm că, după ce strategia antiteroristă va fi pusă pe deplin în operă, marile puteri nucleare se vor așeza iarăși la masa negocierilor și vor încerca să-și pună sub un control sever atât arsenalele cât și opțiunile nucleare. Americanii, spre exemplu, au afirmat că își vor reexamina politicile de punere sub control a armamentelor și cele de non-proliferație și vor termina de analizat acordurile asupra armei biologice, eseurilor nucleare și echipamentelor nucleare strategice.

Unii dintre aliați, ca și țările nucleare implicate direct în acest proces, manifestă încă unele îngrijorări, mai ales în condițiile actuale, în legătură cu posibilele opțiuni americane. Cele exprimate de George Bush în fața Congresului, la 29 ianuarie, exprimă destul de clar hotărârea Statelor Unite de a continua procesul de înarmare cu mijloacele cele mai moderne din lume și de a acționa împotriva tuturor celor care ar putea amenința securitatea Americii și a aliaților săi.

Unii aliați europeni apreciază această decizie americană ca o nouă lansare în cursa înarmărilor.

Viitorul proces de control al armamentelor depinde de foarte mulți factori, dintre care cei mai importanți sunt:

- Interesele țărilor nucleare;
- Situația economică a marilor puteri și a puterilor regionale;
- Riscurile asimetrice;
- Procesul de globalizare;
- Dinamica actorilor;
- Atitudinea comunității internaționale față de statele care nu

se conformează controlului armamentelor.

Tratatul ABM, SALT și START sunt bilaterale, actorii fiind Statele Unite și Rusia. Ele au dat rezultate atâta timp cât cele două superputeri erau singurele sau principalele deținătoare de armamente nucleare. Astăzi „clubul țărilor nucleare” s-a lărgit și diversificat, acționând și aici, de acum încolo, principiul asimetriei strategice.

Al doilea mare domeniu cu impact strategic în domeniul securității îl reprezintă cel al raporturilor dintre strategia Alianței, mai exact, dintre conceptul strategic NATO și politica europeană de securitate și apărare, cu toate aspectele și etapele ei de la PESC (politica europeană de securitate comună) la PECSO (politica europeană comună de securitate și apărare), trecând prin ceea ce s-a hotărât la summit-ul de la Washington din primăvara anului 1999, respectiv, constituirea unei identități europene de securitate și apărare (IESD). La summit-ul de la Helsinki din decembrie 1999 s-a hotărât ca, în anul 2003, Uniunea Europeană să fie în măsură să desfășoare un corp de trei brigăzi cu un efectiv total de 50 – 60.000 de oameni în 60 de zile și să poată susține o astfel de desfășurare timp de un an. Această forță de reacție rapidă (FRR) va fi utilizată, potrivit celor hotărâte la Helsinki, pentru îndeplinirea unor misiuni de tip Petersberg care se referă la ajutor umanitar, operațiuni de căutare și salvare, de menținere și de restabilire a păcii. În viitor, FRR trebuie să fie în măsură să îndeplinească și alte misiuni importante, cum ar fi cele de impunere a păcii. Dar această forță nu va fi responsabilă de apărarea colectivă, o astfel de competență revenind Alianței Nord-atlantice.

Toți membrii UE, cu excepția Danemarcei, s-au angajat să ofere trupe și echipamente pentru FRR europeană, mai ales avioane și nave, capacități logistice și armamente. Într-un astfel de efort și-au oferit disponibilitatea de a participa și unele țări din afara UE, între care și Turcia. Există însă numeroase dificultăți la nivelul capacităților și mijloacelor, mai ales în ceea ce privește capacitățile de apărare, elemente de supraveghere, sateliții de cercetare și vehiculele de transport de mare capacitate.

La summit-ul de la Washington din 1999, șefii de state și de guverne din țările NATO au convenit asupra unei inițiative a capacităților de apărare (DCI) care vizează remedierea deficitelor de capacitate din Alianță, evidențiate în campania din Kosovo, în timpul căreia țările NATO n-au fost capabile să mențină o interoperabilitate deplină, și, în mod special, creșterea capacităților aliaților europeni. Aceasta s-a materializat, între altele, și prin conceptul IESD (identitatea europeană de securitate și de apărare) care are drept obiectiv ameliorarea relației transatlantice. DCI este un fel de catalog care cuprinde 58 de elemente divizate în cinci categorii principale:

- capacitate de desfășurare și mobilitate;
- capacitate de susținere logistică;
- eficacitate a angajării;
- capacitate de supraviețuire a forțelor și infrastructurii;
- sisteme de informații de comandament și control (C2).

Cu toate acestea, achiziția echipamentului necesar nu se face tot timpul potrivit unor exigențe militare, ci, mai degrabă, unor preferințe politice. Există un grup-pilot care greează acest concept, având sarcina să-l facă operațional până în anul 2002. Unii responsabili NATO consideră că grupul respectiv trebuie menținut și după această dată, în scopul menținerii orientării politice dată de summit-ul de la Washington și ameliorării situației strategice.

În sensul acesta, la Nisa, statele membre UE au convenit să continue eforturile în ceea ce privește comandamentul și controlul (C2), învățământul și capacitățile strategice de transport aerian și naval. Scopul este acela de a contribui la consolidarea coerenței între mecanismele NATO și celelalte organisme cum ar fi planurile de forțe NATO și procesul de planificare și examinare a Parteneriatului pentru Pace. Summit-ul de la Nisa a stabilit, de asemenea, dezvolta-

rea capacităților civile ale UE în patru domenii importante identificate de Consiliul European la Feira:

- poliție;
- consolidarea statului de drept;
- consolidarea administrației civile;
- protecția civilă.

În acest sens, Uniunea Europeană intenționează să constituie o forță de reacție rapidă compusă din 5000 de unități dintre care 1000 ar putea fi desfășurate în 30 de zile. Această forță are menirea de a sprijini poliția locală și chiar de a o suplini în funcție de circumstanțe.

Uniunea și-a propus, de asemenea, să constituie următoarele structuri politice și militare permanente:

- Comitetul Politic și de Securitate;
- Comitetul Militar al UE;
- Statul Major Militar al UE.

Statul Major Militar a devenit permanent anul trecut, în 2001.

Cu toate acestea, cadrul de gestionare militară a crizelor de către UE și modul de consultare și de participare a statelor membre UE, a statelor membre UE și NATO, a statelor care sunt membre UE și nu sunt membre NATO, a statelor care sunt membre NATO dar nu sunt membre UE și a statelor candidate constituie încă surse de dificultate.

În legătură cu cele două mari domenii de impact strategic euro-atlantic și european, se pot desprinde unele evaluări și concluzii:

- IESD este tot atât de inevitabilă ca realizarea sistemelor de apărare antirachetă. Cele două concepte – aparent disparate – au totuși un suport comun – unitatea euro-atlantică - și o influență hotărâtoare în ceea ce privește configurarea domeniului strategic. Lordul Robertson afirmă că Statele Unite nu pot impune o abținere militară permanentă vizavi de Uniunea Europeană, iar europenii nu pot impune o politică de vulnerabilitate permanentă Statelor Unite.

- Unitatea euro-atlantică, în toată diversitatea ei, este, actualmente, singura în măsură să garanteze stabilitatea politică și strategică a zonei, să pună în operă noul concept strategic NATO și să realizeze acea confluență de forțe și mijloace care să descurajeze tendințele conflictuale și să permită gestionarea crizelor.

- Conceptul strategic NATO, IESD și PECSO sunt complementare (cel puțin, așa se susține, deși există și alte opinii) și urmăresc realizarea și menținerea unui parteneriat strategic real între Statele Unite și Uniunea Europeană și creșterea rolului structurilor europene în gestionarea politică și militară a crizelor și conflictelor, precum și a urgențelor civile și militare.

- În acest sens, se pare că europenii sunt hotărâți să-și asume nu numai o politică europeană comună de securitate și apărare coerentă, ci și costurile și riscurile acesteia. Este o expresie a luptei pentru putere politică, economică și militară, pentru un loc onorabil și meritat în noua ordine mondială. În acest sens, Uniunea Europeană trebuie să-și creeze o armată comună care să pună în operă o strategie militară europeană comună³².

- Europeanii sunt mai tot timpul în planul doi, secundându-i pe americani. Ei nu sunt capabili de o reacție rapidă la mare distanță, pentru că nu au dotările necesare și de anvergura cerută și, evident, pentru că nu au dorit acest lucru. Spre exemplu, în cazul intervenției din Afghanistan, ar fi fost nevoie de o bază militară în zona asiatică, cât mai apropiată de spațiul de confruntare, care să prevină realimentarea avioanelor în aer (este foarte costisitoare, iar europenii nu dispun de suficiente mijloace de acest gen). Or cea mai apropiată bază a fost cea din Qatar, dar aceasta nu a exclus realimentarea în aer. Europa nu are, pentru astfel de intervenții, decât Eurofor și Eurformarfor, cu totul insuficiente pentru a se impune în fața americanilor.

- Europa nu este pregătită pentru așa ceva, pentru că nu a avut în vedere o astfel de politică și, în consecință, o astfel de strategie. În plus, caracterul precipitat al conflictului a fost defavorabil angajamentului europenilor. Nu s-a putut elabora nici o strategie comună, nici un proiect viabil de cooperare. Britanicii au pus la dispoziția americanilor un grup aeronaual care se afla în Golful Oman, fără să aibă acordul aliaților europeni. Franța a trimis și ea nave, unități de comando, avioane și, în final, portavionul Charles de Gaulle. Dar nici un avion propriu-zis european nu a fost văzut pe cerul Afghanistanu-

³² Deocamdată, s-a elaborat doar o politică europeană comună de securitate și apărare; în mod firesc, aceasta trebuie să se concretizeze într-o strategie comună de securitate, care nu poate fi decât o strategie de tip integral cuprinzând o strategie economică, una culturală și una militară.

lui în timpul bombardamentelor. Acest război a subliniat încă o dată, după cel din Kosovo, carențele UE în materie de mijloace militare și mai ales în ceea ce privește cooperarea militară efectivă.

În discursul său de la 29 ianuarie din fața Congresului referitor la starea națiunii, președintele american a rezultat clar mutarea accentului conceptului de securitate american din planul euro-atlantic, în plan general și, mai ales, în plan asiatic. Una din direcțiile prioritare ale SUA este întărirea colaborării cu Rusia, China și India, într-o manieră „nemaicunoscută până acum“. Ea se coroborează cu desemnarea fără echivoc a noii „axe a răului“ – Irak, Iran, Coreea de Nord. În plus, președintele american a subliniat că „unele guverne se comportă cu timiditate în fața terorismului, dar nu fac nici o greșală prin asta: dacă ele nu reacționează, atunci va reacționa America.“

Federația Rusă păstrează, la rândul ei, un formidabil arsenal nuclear și este singura țară capabilă se distruge SUA. Americanii consideră că și în viitor sistemele de apărare împotriva rachetelor balistice vor avea o importanță foarte mare.

O modalitate de siguranță antinucleară pentru SUA și aliații săi o reprezintă dezvoltarea Sistemului de Protecție Globală împotriva Loviturilor Limitate (GPALS).

Prezența înaintată, existența bazelor înaintate reprezintă, și în continuare, un element-cheie al **strategiei zonale americane**, întrucât face posibilă sprijinirea rapidă și asigură condiții pentru acțiunea rapidă a unor forțe în zone strategice vitale. Totuși, prezența militară americană în Europa se preconiza, în 1992, să fie redusă la jumătate. Lucrurile s-au mai schimbat, odată cu noua misiune IFOR din Bosnia-Herțegovina, cu bombardarea Iugoslaviei și cu punerea sub control internațional a situației din Kosovo. Dar problema reducerii prezenței americane în Europa se pune în aceiași termeni, pe de o parte, din partea americanilor înșiși și, pe de altă parte, din partea europenilor. Suportul avantajului strategic al SUA, al strategiei zonale, precum și cel al unei strategii globale de forță îl reprezintă tehnologia. În concepția americană, avansul tehnologic față de potențialii adversari este hotărâtor. Istoria arată că descurajarea conflictelor nu și atinge totdeauna scopul. **Crizele regionale vor constitui amenințarea principală a viitorului. De aceea, intervenția rapidă și**

eficientă în aceste regiuni reprezintă un element definitoriu al strategiei americane, inclusiv al strategiei antiteroriste.

Dezvoltarea și achiziționarea de armament modern necesită timp. Bombardierele F-111 au devenit operaționale în 1967, iar dezvoltarea avionului de vânătoare F-117 A este produsul anilor 1970. Aceste avioane au fost folosite în Golf, în bombardarea Iugoslaviei și a Afganistanului. Realizarea unor forțe militare performante cere timp. De aceea, reducerea lor trebuie făcută cu multă grijă. Avertismentul războiului din Coreea și a celui din Vietnam trebuie luat foarte serios în seamă. Americanii consideră că nu totdeauna s-a aplicat o politică înțeleaptă în ceea ce privește reducerea forțelor. Acest lucru a costat foarte mult. Așa cum o să ne coste și pe noi.

În urma războiului din Golf, americanii au desprins câteva concluzii care merită toată atenția pentru problematica modulării acțiunilor de tip rapid de care ne ocupăm aici:

1. S-a folosit o așa-numită **strategie de întărire**. SUA au reușit să transporte o uriașă cantitate de armament și personal pe o distanță de o jumătate din glob, în condiții de securitate deplină. Desigur, Arabia Saudită și unele state din Golful Persic au pus la dispoziția coaliției antiirakiene o foarte bună infrastructură logistică.

De aici rezultă o idee importantă privind modularea acțiunilor de tip rapid: ***infrastructura logistică trebuie să răspundă imperativelor logisticii integrate, care este specifică acțiunilor rapide.***

2. Reușita acțiunilor din Golf se datorează, în cea mai mare măsură, pregătirii temeinice, specifice, în regimul unor programe foarte dure, la Centrul Național de Instrucție al Forțelor Terestre, la baza Palms 29 a Corpului de Infanterie Marină, pentru artilerie și aviație, precum și folosirii de către aliați a bazelor de instrucție ale NATO. *Deci integrarea, standardizarea și modularea procesului de instrucție reprezintă, indubitabil, un element obligatoriu pentru reușita acțiunilor rapide, mai ales când este vorba de grupări internaționale de tip modular, așa cum se poate aprecia că au fost o parte din structurile care au dus războiul în Golful Persic. Desigur, în Golf n-au acționat module de intervenție rapidă, dar modul de alcătuire a structurilor, a grupărilor de forțe s-a făcut în stil modular, deschizând o eră nouă în desfășurarea războaielor pe criterii rapide.*

3. Reformele în sistemul de apărare al SUA promulgate în legislația Goldwater-Nichols au dus serviciile - cum spunea generalul Schwartzkopf - , sub o singură linie de comandă limpede.

4. Realizările tehnice au fost hotărâtoare. *Tehnologiile „Stealth“, aparatura electronică, munițiile de mare precizie, dirijate, sistemele de vedere pe timp de noapte, sistemele AWACS și J-STARS - ultimele descoperiri în materie de tehnică militară³³ -, precum și adaptarea conceptelor doctrinare la imperativele lor au avut cel mai important cuvânt de spus, alături de factorul politic.*

Tot din acest conflict, în privința creării condițiilor pentru modularea structurilor și acțiunilor de tip rapid, au fost trase unele învățăminte pentru viitor:

- necesitatea unor sisteme mai performante de culegere și transmitere a informațiilor către unitățile aflate în deplasare;

- indicarea mai precisă a obiectivelor, folosindu-se atât forțe speciale, cât și forțe locale favorabile intervenției NATO sau americane;

- o mai bună interoperabilitate între diferitele sisteme de informații ale armelor și serviciilor;

- o mai bună capacitate de dominare;

- o mai bună capacitate de luptă pe timp de noapte pentru infanteria marină;

- o mai mare capacitate de transport aerian și naval.

Acestea sunt, desigur, concluzii pentru forțele armate ale SUA, pentru FIR și pentru NATO.

Instabilitățile regionale de genul celei din Kurdistan, de după războiul din Golf, din fosta Iugoslavia și din alte părți implică o categorie aparte de acțiuni operativ-strategice pe module.

Spre exemplu, pe timpul războiului din Golf, pentru protejarea Turciei și a căilor maritime de comunicații din zonă, NATO a trimis 40 de nave și 30 de avioane care s-au organizat într-o vastă rețea de protecție. A fost un gen de *modul aero-naval* pentru sprijinul Turciei și al căilor de comunicație.

³³ În Iugoslavia au fost folosite, între altele, bombele cu grafit, iar în Afganistan, bombele de mare putere pentru grote și peșteri.

Pentru război s-au trimis mii de tone de bombe și rachete, dar și mii de tone de alimente, adăposturi, medicamente și echipamente pentru ceea ce americanii au numit **Asigurarea Confortului**.

Aceste misiuni nespecifice fac parte, neîndoielnic, din modulul misiunilor viitoare ale unor grupări naționale și internaționale de forțe.

Americanii apreciază că Federația Rusă, deși slăbită, poate să desfășoare la vest de Urali circa 30 de divizii care se pot pune în mișcare în 30 de zile și chiar 45 de divizii care pot trece la acțiune în 45 de zile. Este o posibilitate. Probabil că rușii nu vor face așa ceva, deși au mai făcut-o. Dar, oricum, posibilitatea desfășurării unor astfel de forțe, sprijinite de un potențial nuclear extraordinar, poate deveni realitate. Există, de asemenea, posibilitatea ca cel puțin 8 țări care nu sunt membre ale NATO și nici foste membre ale Tratatului de la Varșovia, să posede rachete balistice, peste 20 de țări să posede arma chimică. La toate acestea se adaugă amenințările teroriste. Terorismul, pe timpul războiului din Golf, a fost menținut - spun americanii - în limite normale, adică în jur de o sută de astfel de acțiuni pe lună. Dar terorismul, după cum tragic s-a constatat la 11 septembrie 2001, este realmente, o amenințare greu de controlat.

Noua strategie NATO adoptată la întâlnirea la nivel înalt de la Roma din 1992 și confirmată și consolidată la Washington în primăvara anului 1999, reprezintă o strategie pentru viitor. NATO a renunțat la **Planul de Apărare Generală** din timpul războiului rece și a trecut la **Direcțiile de Securitate Generală**. Nu se va mai acționa într-o linie de apărare de la Nord la Sud, în care fiecare își știa locul său și trebuia să-l ocupe în câteva minute sau în câteva ore - în cel mult 48 de ore - în cadrul acestui dispozitiv masiv. Noua concepție - Direcțiile de Securitate Generală - permite acțiuni mai suple de tipul „**deplasare către contact**” și „**acțiuni la contact**”, ceea ce obligă la structuri suple și complete, de tip modular.

4.4. Acțiuni rapide pentru impunerea intereselor

Acțiunile moderne de tip rapid au apărut ca urmare a necesității impunerii intereselor SUA în zona Golfului Persic. Întreaga structură de intervenție rapidă americană a fost subordonată acestui

obiectiv. Desigur, cheltuielile au fost extrem de mari - astfel de forțe sunt foarte costisitoare -, dar acțiunile rapide reprezintă singurul mod de a duce un război eficient în timp de pace, la orice distanță și în orice punct de pe glob.

Cu două-trei decenii în urmă, aproape toate statele dezvoltate, cu interese în diferite părți ale lumii, cu teritorii peste mări, cu investiții de mari proporții în Africa, în America Latină, în Indochina, au înțeles că singurul mod de a impune azi o anumită politică este elaborarea și materializarea unui concept strategic bazat pe intervenție militară rapidă.

Așadar, strategia intervențiilor de tip rapid nu a apărut ca o necesitate a menținerii sau a impunerii păcii, a stingerii zonelor de conflict, ci ca o modalitate de impunere a intereselor ce aparțin marilor puteri economice și militare. Primele țări care și-au constituit forțe de acțiune rapidă sunt: SUA, Franța, Marea Britanie, Italia, Spania. Acțiunea americanilor în Grenada, în Haiti, în Somalia și a coaliției antiirakiene în Golful Persic sunt exemple.

4.5. Acțiuni rapide pentru menținerea păcii.

Acțiunile de menținere a păcii au un cadru mai larg decât *acțiunile rapide pentru menținerea păcii*. În general, acțiunile de acest tip sunt foarte complexe și se situează undeva la granița dintre acțiunile politice, diplomatice și militare.

Dar practica internațională arată că, în astfel de acțiuni, în afara de forțe specializate pentru menținerea păcii - căști albastre -, se folosesc și elemente ale structurilor de intervenție rapidă.

Ele sunt foarte mobile și pot interveni prompt atunci când situația se degradează. Pentru că, menținerea păcii înseamnă mai mult decât simpla separare a forțelor sau punere a acestora în imposibilitatea de a se confrunta. Pentru menținerea sub control a unei zone, este nevoie să se intervină cu forțe, ori de câte ori situația se deteriorează sau acolo unde există premise pentru deteriorarea acesteia.

Or, se știe, singurele forțe apte să îndeplinească astfel de misiuni sunt cele de acțiune rapidă. Pacea se menține nu numai prin dialog, ci și prin descurajare.

Conceptul **menținere a păcii** este relativ nou, sau, în orice caz, are conotații absolut noi în plan strategic. Raporturile de forțe, evoluția necontrolată a conflictelor, extinderea zonelor de risc, precum și creșterea dependenței condiționate a relațiilor internaționale impun un anumit climat, un anumit suport, o anumită siguranță.

Este foarte greu de realizat acest lucru, în condițiile în care decalajele se măresc, contradicțiile se adâncesc, terorismul se menține la cote extrem de periculoase, amenințătoare, în creștere semnificativă după atacurile din 11 septembrie 2001, interesele naționale nu concordă totdeauna li la toți cu cele internaționale și nici cu cele ale factorilor diriguitori ai situației strategice. În aceste condiții, acțiunile de menținere a păcii capătă valențe noi, se impun ca o caracteristică a fenomenului politic și politico-militar contemporan.

4.6. Acțiuni rapide pentru impunerea păcii

Conceptul de **impunere a păcii**, în sensul în care se folosește azi, este cu totul și cu totul nou. El este un produs exclusiv al evoluției situației strategice după încheierea războiului rece. Zonele de tensiune s-au înmulțit, posibilitatea extinderii conflictelor a devenit mai largă, marea majoritate a țărilor beneficiază, într-o formă sau alta, de progresul științei, de tehnologii militare destul de moderne - unele, chiar de tehnologii nucleare. Există câteva zone devenite deja tradiționale de conflict, cum ar fi Orientul Mijlociu, Somalia, Angola, America Latină, zona Caucazului, zona Balcanilor, Asia de Sud-est. Mai există și alte zone tensionate, efect al modului cum a fost împărțită lumea după cel de al doilea război mondial, iar altele pot deveni.

Așa cum s-a mai spus, marile puteri sunt în măsură - au fost întotdeauna, dar niciodată ca acum - să impună un anumit tip de comportament, în numele interesului internațional sau al interesului principalului grup de state puternice, care domină finanțele și economia lumii. Forța tehnologică le permite acest lucru. Și chiar le impune acest lucru.

Una din legile supraviețuirii pe o planetă suprasaturată de arme, de stări conflictuale, de prejudecăți și de temeri este cea a impunerii păcii. Denaturarea și scăparea de sub control a stării conflictuale ar fi dezastruoasă. Armele sunt mult mai puternice decât forța omenirii de a le stăpâni. Țările din eșalonul întâi al tehnologiei și-au dat seama de acest adevăr și acționează în numele lui.

Desigur, pacea nu poate fi impusă oricui și oriunde. Sunt țări sau grupuri de țări care nu se conformează acordurilor și cu atât mai puțin presiunilor. Dar, în general, ea poate fi impusă în acele zone în care marile puteri sau comunitatea internațională au un cuvânt de spus. Așa s-a întâmplat în Golful Persic unde interesul american și cerința stringentă de a reechilibra raporturile de forțe în zonă a determinat o intervenție de proporții, în sistem foarte rapid, punându-se în valoare, pentru prima dată de o asemenea amploare, forța tehnologiei militare. După eșecul din Vietnam - americanii, pe vremea aceea nu dispuneau de mijloacele actuale foarte rapide de ducere a războiului și, mai ales, nu puseseră la punct conceptul strategic necesar -, experiența din Golful Persic, cea din Iugoslavia și cea din Afganistan vin să demonstreze că ne aflăm într-o nouă etapă în care, într-adevăr, se poate impune, și prin forța armelor, pacea. Gruparea antiirakiană a acționat potrivit acestui nou concept. Bombardarea Iugoslaviei s-a făcut în numele acestui concept. Aceste acțiuni de mare amploare avuseseră, totuși, câteva precedente. Este vorba, în principal, de operația aeronavală și aeroterestră întreprinsă de Marea Britanie în Falkland și de acțiunile rapide ale Israelului în zona Orientului Mijlociu, îndeosebi în Peninsula Sinai.

Nu se îndoiește nimeni că, dincolo de obiectivul opririi conflictelor și impunerii păcii, se află și alte interese, cum ar fi cele ale industriilor de armament și cele impuse de bătălia pentru resurse. Interesul nu schimbă însă fizionomia acțiunii. Filosofia intervenției de tip rapid rămâne, indiferent de scopurile și obiectivele pentru care se desfășoară, aceeași.

O a doua mare intervenție pentru impunerea păcii este cea a Alianței Nord-Atlantice în Bosnia-Herțegovina. Misiunea IFOR a fost, la vremea respectivă, cea mai mare și cea mai interesantă acțiune de acest gen. Ea a fost precedată de un bombardament foarte precis asupra pozițiilor sârbilor bosniaci pentru a-i obliga să-și retragă

armamentul greu din jurul localității Sarajevo și să accepte condițiile de pace. Acțiunea a fost unilaterală, i-a nedreptățit pe sârbi și i-a favorizat pe croați și pe musulmani, dar efectul a fost cel scontat. Părțile implicate în conflict au acceptat Acordul de la Dayton și intervenția Forței de Implementare a Păcii. Această Forță, care număra, în următoarele luni, 60.000 de oameni, a realizat una dintre cele mai mari și mai complexe concentrări de efective de la cel de al doilea război mondial încoace. **Implementarea** păcii se vrea a fi altceva decât **impunerea** păcii. Deși cuvintele nu au prea mare importanță când este vorba de astfel de acțiuni, trebuie totuși să se țină seama de conținutul lor. Implementarea este un complex de acțiuni care cuprind deopotrivă dialogul, tratativele pentru respectarea Acordului, presiunile, amenințarea, compromisul.

Totul s-a derulat însă sub protecția unei uriașe forțe militare. Deși se pare că, în relațiile internaționale, nu factorul militar are rolul primordial, constatăm că aproape nimic nu s-a întreprins și nu se întreprinde fără a se asigura o foarte consistentă componentă militară, o siguranță militară și, bineînțeles, o presiune sau o amenințare militară. Bombardarea Iugoslaviei și implementarea misiunii KFOR în Kosovo au urmat, în principiu, aceeași filozofie. Deja s-a obținut, în acest domeniu, o experiență. O experiență rigidă, directă, controversată și cu greu acceptată, dar eficientă.

Pentru realizarea unor misiuni de acest tip, forțele armate trebuie să dispună de posibilități reale de deplasare rapidă și de mijloace de luptă adecvate. Toate țările superdezvoltate - care sunt și puteri militare - acordă o atenție specială **transportului**. Să luăm, spre exemplu, Franța. Imediat după război, ea a înființat Grupul de Mijloace Militare de Transport Aerian (GMMTA), care a devenit, ulterior, Comandamentul de Transport Aerian Militar, pentru ca, în cele din urmă, să se transforme, la 11 martie 1994, în Comandamentul Forței Aeriene de Lansare (Le Commandement de la Force Aérienne de Projection (CFAP). Misiunile principale ale acestei forțe sunt:

- asigurarea aeromobilității forțelor în Europa și în afara Europei;
- prezență și suveranitate;
- misiuni umanitare și misiuni specifice.

Așadar, aeromobilitatea forțelor este una din condițiile de bază pentru a participa la misiuni de menținere, impunere sau implementare a păcii, ca și la toate celelalte misiuni la mare distanță.

4.7. Acțiuni rapide pentru combaterea terorismului

Deși s-a spus că actele teroriste se mențin într-un raport, în general, constant, în comparație cu alte activități de acest gen, din același spectru, ele capătă totuși o importanță foarte mare în situația strategică generală. Actele de terorism sunt amenințări permanente, greu de controlat și, mai ales, greu de contracarat. Ele nu pot fi combătute decât printr-un sistem riguros de a afla și reacționa cu structuri specializate. Forțele antiteroriste își fac în general datoria. Terorismul, proliferând, se poate situa însă în vecinătatea unui război greu de controlat, ceea ce înseamnă că misiunile antiteroriste sunt și ale armatei. Deocamdată, armata participă la combaterea acțiunilor teroriste cu subunități de cercetare. Probabil că, în viitor, structurile militare trebuie să-și elaboreze și o componentă specială antiteroristă. Deja, în unele armate moderne sau trecute prin situații tensionate, conflictuale - și îndeosebi în cele în care funcționează structuri speciale - există și așa ceva. În urma actului terorist de la 11 septembrie 2001 asupra Statelor Unite ale Americii, terorismul a devenit, așa cum se prevedea și în 1994, când această lucrare a căpătat prima formă, una din principalele amenințări ale viitorului. A devenit ceea ce, de fapt, era: un război împotriva civilizației, a vieții și ordinii.

Terorismul este o formă a acțiunilor rapide punctiforme, deosebit de violente, duse prin surprindere și cu toate mijloacele posibile.

4.8. Acțiuni rapide pentru descurajarea conflictelor sau stărilor preconflictuale

În general, una din funcțiile importante ale unei armate în timp de pace este să descurajeze războiul. Acest obiectiv nu se realizează de la sine. Se cer formulate explicit premisele și consecințele. Oamenii au dreptul să aleagă, dar s-o facă în cunoștință de cauză și

protejați de lege. Simpla formulare a imperativului nu este însă de ajuns. Acolo unde credința este redusă la nivelul bunului simț sau a bunului plac, nu poate exista nici dialog, nici bună pace.

De aceea, marile puteri militare preferă să impună cu forța un anumit mod de conduită, decât să găsească soluții pentru ca tot omul să înțeleagă, să aștepte și să accepte. Așa că descurajarea conflictelor nu se poate realiza numai sfătuindu-i prietenește pe beligeranți să renunțe la arme, ci și amenințându-i, făcându-le cunoscut ce-i așteaptă.

Există situații în care omul trebuie să intervină imediat, să pună lucrurile la punct, să impună o anumită filosofie. El, în cele mai multe cazuri, va fi crezut. Dar această încredere nu este suficientă. Mai ales când, de la unitățile și marile unități din zonă, se așteaptă foarte mult. Foarte mult, dar nu totul.

CAPITOLUL 5

ARMATELE PRIMELOR DECENII ALE MILENIULUI TREI

5.1. Caracteristici ale situației politico-militare și strategice. Amenințări

5.2. Tipuri previzibile de conflicte armate

5.3. Structuri posibile ale armatelor lumii în primele decenii ale mileniului

5.4. Internaționalizarea forțelor armate

5.5. Tendințe în evoluția artei militare

5.1. Caracteristici ale situației politico-militare și strategice. Amenințări. Riscuri

Spargerea bipolarității din vremea războiului rece - de fapt, a spectrului militar al ultimei jumătăți de secol din mileniul doi - în mii de bucățele și reasezarea entităților și cioburilor în noi structuri, în noi raporturi, se continuă. Deocamdată nu există structuri care să dea garanții de stabilitate și siguranță raporturilor militare, relațiilor dintre state. Situația economică, politică, socială și militară se derulează într-un mod care nu poate fi în întregime controlat, iar efectele sunt greu previzibile. Raportul de odinioară al Clubului de la Roma, lucrările lui Tofler, comunicările diferitelor instituții de prognoză nu sunt foarte îmbucurătoare în ceea ce privește majoritatea concluziilor la care ajung.

Există, totuși, o lăudabilă preocupare pentru prospectarea viitorului, chiar dacă viitorul nu corespunde totdeauna unor astfel de previziuni. *Naturae non nisi perendo imperatur* (Nu putem cunoaște natura decât supunându-ne cauzelor legilor ei) scria Francis Bacon cu două secole în urmă. Pentru a fi în măsură să înțelegem și să evaluăm dinamica situației politico-militare, trebuie să ne supunem legi-

lor ei, trebuie să-i delimităm structurile, caracteristicile, legile interne.

Una din caracteristicile cele mai evidente ale actualei situații politico-militare este **instabilitatea**. Ea este dată de mutațiile profunde care s-au produs și se produc încă după încheierea războiului rece, de îngrijorările statelor din zona de ruptură, de tensiunile mai vechi sau mai noi care se află totdeauna în astfel de împrejurări. Instabilitatea își are, desigur, cauze mult mai profunde decât încheierea unui anumit tip de război *războiul rece*. Ar fi o mare greșală să definim cauzele instabilității doar în dezechilibrele strategice produse după încheierea războiului rece. Dimpotrivă, încheierea războiului rece n-a înlocuit stabilitatea prin instabilitate, ci a deschis porțile spre un nou echilibru nu mai puțin amenințator, dar mai ușor de adus în parametri lui normali. În astfel de momente, zăplazurile se rup și toate frustrările și nedreptățile pe care le-au suferit popoarele ies la suprafață. Uneori, în modul cel mai direct și mai limpede, alteori în vârtejurile amenințătoare ale unor ape tulburi. De aici rezultă **pericolul multiplicării focarelor de criză** și cel al **amplificării tensiunilor din zonele de interferență a intereselor**.

Războiul rece a fost o amenințare reciprocă de o jumătate de secol, un ghem de probleme cât globul pământesc, care a cumulat filosofia tuturor războaielor la un loc și încă ceva în plus, cu totul și cu totul necunoscut până în acest secol: descurajarea nucleară, perspectiva autodistrugerii totale. Și, de aici, întrebările. Războiul rece a fost o realitate, este o speculație, o metaforă, sau doar un concept? Și, dacă a fost o realitate, un fapt, care sunt rezultatele confruntării beligeranților? O victorie pentru unii și o înfrângere pentru ceilalți? Sau mai multe victorii și tot atât de multe înfrângeri? Numai victorii? Numai înfrângeri? Sau și unele și altele? Războiul rece a fost - chiar așa cum se spune - *rece*, sau a produs, peste tot și peste toate, în afară de o mie de dușuri reci, și o mulțime de dureri de cap și de probleme fierbinți? Înainte de a trage linia și a aduna ce a fost și ce nu a fost, ce a fost rău și ce n-a fost prea rău în această ultimă jumătate de secol, ar trebui, poate, să ne aducem aminte că lumea nu a început cu noi și nici cu războiul nostru rece, nu s-a sfârșit o dată cu încheierea războiului rece și nu se va sfârși nici cu războirile opiniiilor, iluziilor, confuziilor sau speranțelor noastre.

Când am venit pe pământ, noi am găsit această lume aproape așa cum e ea acum și o s-o lăsăm tot aici, când nu vom mai fi, așa cum am găsit-o. De aceea, un război nu poate schimba mare lucru pe acest pământ. Cel puțin așa a fost până acum. Și, probabil, tot așa va fi și de acum înainte. Cu atât mai mult cu cât, acum, războiul nu mai este chiar instrumentul cel mai eficace în realizarea unor obiective politice. Dimpotrivă, unii spun că războiul a devenit... sfârșitul politicii.

Succesul politic în relațiile internaționale nu se mai obține numai în urma victoriei sau înfrângerii pe câmpul de luptă, într-o bătălie decisivă. Aceasta-i o altă caracteristică a situației actuale și, probabil, a celei viitoare. Războiul rămâne doar unul din instrumente. Dar și acesta își schimbă radical fizionomia, devine altceva. Mai sunt și altele, deosebit de eficiente în epoca în care ne aflăm: diplomația, forța economică, presiunile economice, mass media, forța organismelor internaționale etc. Armatele au devenit foarte costisitoare și, de aceea, soluțiile militare în rezolvarea unor probleme nu sunt totdeauna agreate nici de opinia publică, nici de factorul politic. Desigur, această aserțiune nu are valoare universală. Aici ar fi nevoie, totuși, de o delimitare. Una este să folosești forța militară pentru a impune un interes, pentru a rezolva o problemă în care tu ești interesat și cu totul altceva să folosești forța militară pentru a răspunde la un atac armat, pentru a-ți apăra țara. Dar și această noțiune – „a-ți apăra țara prin forța armelor“ - devine, cumva, în anumite medii, discutabilă. Ce înseamnă „a-ți apăra țara prin forța armelor“? Este aceasta ultima soluție? Este unica soluție? Împotriva cui? În ce situație? Aproape toate țările din Europa - inclusiv cele vecine cu noi și cele aflate în zona noastră de interes - au declarat că nu au inamici nominalizați și nu se consideră inamic pentru nici o altă țară. Cele mai multe au declarat că sistemul lor de apărare este împotriva unui potențial inamic, dar inamicul respectiv nu este nici definit, nici localizat.

De aceea, într-o vreme mai peste tot s-a vorbit de o **apărare spre toate orizonturile, omnidirecțională**. Această caracteristică se înscrie în concepțiile politico-militare ale aproape tuturor statelor din zona noastră de interes. Dar, în situația în care nu există inamic, sistemele naționale de apărare - sistemele de apărare, în general -

mai au oare vreun sens? Logic, potrivit premiselor de mai sus, armatele ar trebui desființate, în locul lor introducându-se instituții ale armoniei universale, ale încrederii generale, sau, până una-alta, o armată internațională, puternică și suficient de mare, pentru a interveni acolo unde apar tensiuni. Știm însă cu toții că așa ceva nu există. Și mai știm că nu există și, poate, nici nu va exista armonie universală. Așa ceva nu se poate. Cel puțin, deocamdată.

Țările au declarat că nu au inamici. Este corect. Nu au de-a adevăratelea, pentru că, în timp de pace, țările se află în raporturi de colaborare sau de necolaborare, se supun legilor păcii care nu acceptă beligeranța. O țară este inamic pentru o altă țară numai și numai în timp de război. Or, deocamdată, nu există un război, în sensul consacrat al cuvântului, de confruntare armată directă.

Deși o **confruntare tot există. În planul pregătirii și al dotării cu arme, în constituirea alianțelor și a sistemelor de securitate, în lucrurile nespuse și nescrise despre parametri pe baza cărora se alcătuiesc planurile militare (planificarea apărării, pregătirea armatelor, a populației, a teritoriului și a economiei etc.).** Fiecare țară își evaluează cu multă grijă amenințările și riscurile posibile - nemijlocite, imediate, directe, pe termen mediu și pe termen lung, din interior și din exterior - și, pentru contracararea lor, își ia măsurile pe care le consideră necesare.

Focarele unor confruntări militare deschise, speranțele și aspirațiile populațiilor, neîncrederea provenită din exemplul trecutului, terorismul și războiul informațional par să facă din ce în ce mai mult o notă distinctă, dar omniprezentă a situației actuale, cu posibilitatea de a se prelungi și în viitor.

O altă caracteristică se referă la o **dinamică fără precedent a sfidărilor, disfuncționalităților, amenințărilor și, de aici, a pri-mejdiilor care pot duce la conflicte militare deschise.**

Amenințările și riscurile nu sunt numai de natură militară. Cele de natură militară ne interesează și pe noi, militarii. Dar nu numai pe noi. Amenințările (riscurile) sunt însă foarte complexe și prolixе: economice, demografice, culturale, în domeniul informației etc. Unele vin din milenii, altele au apărut recent, ca tendințe. Unele sunt, deci, statornice, țin de structura geostrategică a zonei, de natura lucrurilor, altele sunt foarte flexibile și extrem de dinamice. Facem

noi oare diferența cuvenită între amenințare și competiție, între amenințare și risc, între amenințare și prejudecată, între amenințare și teamă? Poate că da, poate că nu. Oricum, lucrurile acestea nu sunt foarte simple.

Vreau să spun că strategiile nu se elaborează de oameni care nu stăpânesc domeniul, la o țigară, pe coridor, sau între două alte activități. Strategia este un rezultat al unor analize elaborate, ani și ani, și cere foarte mult. Decizia, aici, la acest nivel, poate fi catastrofală sau genială. Pentru că ea implică deopotrivă organizarea armatei, înzestrarea, elaborarea concepției de securitate națională, conceperea și realizarea unui sistem de apărare națională. Or treaba aceasta nu se poate face fără să ai prognoze politice, economice, demografice, strategice pe termen lung.

Politica, într-adevăr, este flexibilă, deși obiectivele ei în ceea ce privește securitatea națională nu se schimbă de la o zi la alta, iar armata, prin costurile imense pe care le incumbă, prin sistemul de pregătire, prin nevoia de stabilitate și de limpezime morală, nu se poate schimba atât de ușor. Ea nu se schimbă, de fapt, niciodată. Își poate moderniza structurile, își poate adapta concepția de instruire și de înzestrare, dar, ca instituție, ea trebuie să rămână aceeași.

Și în ceea ce privește conceperea și ducerea războaielor, se pare că ne aflăm în debutul unei noi epoci. Arta militară a timpului modern este influențată masiv, ca întotdeauna, de forța tehnologiei. Pericolul nuclear, apariția sistemelor de arme, grație computerului, au pulverizat în mii de bucățele războiul global de tip mondial care este un război masiv, greoi, imposibil de evaluat și de ținut în frâu. În sfârșit, s-a ajuns la un asemenea nivel de dezvoltare a armamentelor, încât forța extraordinară a armelor, într-un război de tip global, nu mai prezintă un avantaj pentru cineva, ci o amenințare pentru toți.

Din faptul că războiul global, mondial nu mai este astăzi posibil (sau, în orice caz, verosimil) nu rezultă cu necesitate că pericolul ar fi dispărut sau că amenințarea s-ar fi diminuat, ci doar că ele sunt foarte diversificate. Este o reacție la reacție, o încercare de strecurare prin urechile acului, de scăpare de sub control. Omenirea nu și-a realizat încă mijloacele necesare pentru controlul războiului de tip global. A găsit însă unele modalități de a sesiza și a spune câte ceva despre monstruoșitatea unei astfel de confruntări, ceea ce face ca **un**

război mondial să fie, azi, mai puțin probabil, dacă nu chiar imposibil.

Ca întotdeauna, **țările foarte puternice sunt nevoite să-și asume responsabilități.** Spre deosebire de alte vremuri, azi, aceste responsabilități sunt foarte mari. Ele sunt direct proporționale cu amenințările și cu riscurile și au ca obiectiv principal gestionarea sau, cu un termen mai precis și mai la modă, managementul zonelor și situațiilor de criză.

Să încercăm o trecere în revistă a câtorva din aceste foarte numeroase amenințări și riscuri și, de aici, a îngrijorărilor care ne frământă azi pe toți deopotrivă. Se menține încă - și se va menține mereu - **amenințarea unui conflict nuclear major.** Este adevărat, îngrijorarea declanșării lui ca urmare a tensiunilor între cei mari, între cei puternici, s-a diminuat simțitor, o dată cu încetarea războiului rece. O îngrijorare mare a fost înlocuită însă cu numeroase altele care, însumate, nu sunt mai mici. Armamentul nuclear poate fi produs aproape de oricine (tehnologia lui nu mai este de multă vreme un secret) și poate fi folosit de oricine (țări interesate, dar și grupări teroriste, indivizi dezaxați psihic, forțe extremiste puse în imposibilitatea de a riposta altfel etc.). Controlul asupra acestor amenințări nucleare disipate, înmulțite, diversificate este foarte greu de exercitat. În afară de o agenție internațională pentru energie atomică nu prea mai există altceva, adică alte forțe specializate, autoritare și credibile care să controleze folosirea energiei nucleare, să descurajeze acest tip de amenințări și să diminueze acest tip de îngrijorări.

Alte amenințări majore rezultă din **evoluția imprevizibilă a raporturilor economice, din creșterea decalajelor, din adâncirea polului sărăciei.** De aici nu trebuie neapărat înțeles că țările foarte sărace se vor năpusti asupra celor foarte bogate să le ia bunurile sau că țările foarte bogate le vor strivi pe cele foarte sărace pentru a scăpa de o posibilă amenințare a vecinului sărac și muritor de foame. Dar aceste decalaje mențin o stare confuză și complexă, o stare de îngrijorare, favorizând acțiuni și reacții, inclusiv în plan militar. Este adevărat, există un supercontrol financiar internațional, o reacție destul de rapidă la decalaje, există giganți financiari și economici mondiali, dar problemele nu sunt încă rezolvate. Decalajele cresc, resursele se îpuținează, populațiile îmbătrânesc, iar intervenția

economică și financiară *in extremis* a comunității internaționale devine din ce în ce mai mult o realitate complexă, dureroasă. În ultimă instanță, această intervenție (prin acordarea de ajutoare) este un paleativ. Ea nu rezolvă problema, ci doar ameliorează durerea. Se impun alte soluții, cum ar fi, spre exemplu, cele de **parteneriat economic**. De aceea, asociațiile internaționale cu caracter economic-financiar, de tipul Comunității Europene, încep să aibă un rol foarte important, integrarea devine o realitate, conceptele tradiționale suferă unele modificări, înnoiri, actualizări. Dar adaptarea la cerințele sfârșitului de veac și începutului de mileniu nu se face fără probleme, fără contradicții. Desigur, realitățile și contradicțiile de acest fel nu trebuie să degenereze în conflict militar. Dimpotrivă, se pare că ele se exprimă printr-un dialog și în plan militar. De aceea, există o tendință de integrare inclusiv în plan militar. Ele impun o nouă filosofie, bazată pe colaborare și integrare, dar, în același timp, mențin și diversifică anumite suspiciuni, anumite tipuri de neîncredere.

Cele mai puternice amenințări vin însă din moștenirile lăsate de istorie, din neconcordanța dintre **aspirațiile naționale și realitățile internaționale**, din modul cum este așezată și structurată lumea. Aceste amenințări sunt extrem de diversificate. Ele se află peste tot - inclusiv în țările cele mai puternice -, sunt repartizate inegal pe globul pământesc, fiecare rezultând din modul cum este cunoscut și perceput adevărul de către o țară sau alta, de către un grup sau altul, de către un om sau altul. Există zeci de mii de adevăruri aparente sau relative, zeci de mii de îngrijorări și zeci de mii de speranțe. Gestionarea acestor adevăruri, de fapt, a acestor amenințări și îngrijorări este foarte dificilă, dacă nu imposibilă. Opusul ei trebuie să fie construirea încrederii. Dar este oare posibil așa ceva? De vreme ce se încearcă, și se încearcă mereu, sigur că este posibil. Nu toată lumea aderă însă, dintr-odată, direct și necondiționat, la o astfel de construcție. Dimpotrivă, o parte a lumii se opune și reacționează. În fel și chip. Și nu totdeauna prin mijloacele cele mai pașnice.

Una dintre aceste reacții o reprezintă **terorismul**. Este reacția țărilor sau grupărilor care nu-și pot permite să realizeze armate și mijloace compatibile cu forțele armate ale țărilor superdezvoltate. Este o reacție violentă, desfășurată cu patimă și cu ură. Terorismul este nu doar o amenințare, ci efectiv un război. Un război permanent,

dur, ascuns, fără granițe, fără fronturi, fără reguli, fără beligeranți. Este un război absurd, o confruntare punctiformă, dar de tip mozaic, greu de prevăzut și de contracarat. El face numeroase victime și produce o permanentă îngrijorare. Terorismul este războiul secolului nostru, un război în timp de pace, dar și în timpul confruntărilor militare directe, cu implicații foarte mari în toate domeniile. Există, desigur, și o strategie antiteroristă, care este, ca mai toate strategiile de azi, o strategie a îngrijorării. Dar care nu rezolvă pe deplin acest tip de conflict, ci doar încearcă să-i limiteze efectele și, pe cât posibil, să-l descurajeze și să-l mențină sub control.

Dar cele mai noi amenințări vin din **spectrul dezinformării**. Informația este, azi mai mult ca oricând și mâine mai mult ca azi, cea mai periculoasă și mai eficientă armă. Ea nu are, practic, limite. Ea creează siguranță, stabilitate, împinge omenirea înainte, dar tot ea menține în actualitate nesiguranța, neîncrederea, războiul informației, stimulează creșterea și diversificarea mijloacelor de management informațional și de utilizare a acestora ca armă ofensivă sau de apărare. Strategia informării-dezinformării este, deopotrivă, cuvânt, imagine, matematică, electronică, film, teatru, conferință, simpozion, o lume complexă într-o lume complexă, un adevăr în non-adevăr, greu de definit și de identificat. Se adevărește astfel acea dimensiune a cunoașterii - cunoașterea luciferică - de care vorbea Lucian Blaga, potrivit căreia, cu cât cunoaștem mai mult ceva, cu atât se înmulțesc necunoscutele despre acel ceva, cu atât mai mult se adâncește misterul. *Războiul informației este un război al misterului.*

5.2. Tipuri previzibile de conflicte armate

Situația politico-militară și strategică schițată mai sus, ca și amenințările de tot felul fac posibil conflictul armat. Aceasta deja o știm. El este o realitate. Ceea ce nu știm cu precizie ține de tipologia și configurația acestora. Ne interesează care sunt principalele tipuri de conflicte ale viitorului, cum se vor desfășura ele, cum vor evolua, prin ce se vor caracteriza, ce amploare vor presupune și ce forțe vor angaja, ce repercusiuni vor avea asupra raporturilor internaționale, asupra situației strategice, precum și asupra populațiilor din zonele angajate, din zonele adiacente și din alte zone.

Avem deci datoria să reflectăm asupra conflictelor viitorului, să luăm în calcul toate posibilitățile (sau cât mai multe din acestea) și să desprindem de aici concluziile de rigoare.

De la început, trebuie să precizăm ceva. După părerea noastră, atât în prezent, cât și în viitor, sunt posibile toate sau aproape toate tipurile de conflicte cunoscute până acum - de la războiul global, la conflictul regional sau local, de la cel nuclear la cel clasic. De aceea, nu vom insista asupra lor. Nimeni nu-și poate asuma răspunderea să afirme că războiul de guerilă, războiul total, războiul limitat sau războiul psihologic etc. nu mai sunt posibile în viitor. Dimpotrivă. Ele devin nu numai posibile, ci și ușor de realizat și de trecut de la unul la altul, tocmai datorită evoluției fără precedent a tehnologiei.

Totuși, cel mai previzibil tip de război este cel cu **caracter limitat**. Omenirea își va lua toate măsurile pentru limitarea oricărui conflict, pentru nonextinderea lui. În cazul conflictului din Golful Persic, ca și în cazul celui din Iugoslavia (și nu numai), s-au folosit embargoul și forța armelor, deci **războiul de limitare și de soluționare a unui război regional**, care, neoprit la timp, ar fi avut consecințe grave în schimbarea raportului de forțe din zona Golfului și, respectiv, pentru populația țărilor ex-iugoslave. În cazul conflictului complex, regional, din Bosnia-Herțegovina, măsurile inițiale luate de comunitatea internațională, sub presiunea Statelor Unite ale Americii și a Europei Occidentale, au fost embargoul economic, ajutorarea populației afectate în mod nemijlocit de război și negocierile.

De fapt, toate conflictele armate de după al doilea război mondial au avut un caracter limitat. Nu au existat extinderi foarte periculoase, deși s-a manifestat de fiecare dată îngrijorarea și temerea că s-ar putea ajunge la confruntări militare de mare amploare, poate chiar mondiale. Trebuie s-o spunem că a venit vremea când războiul mondial nuclear este practic imposibil. Nu este o contradicție cu ceea ce s-a afirmat mai sus, ci o constatare rezultată din uriașa capacitate de distrugere a armamentului acumulat pe planetă. Toată lumea știe că un astfel de război ar fi și ultimul. Sperăm ca statele lumii să fi ajuns la o asemenea maturitate încât să nu accepte sub nici o formă - inclusiv cu prețul dispariției lor ca state - ca un astfel de conflict să se declanșeze. Desigur, acesta este un imperativ

categoric, cum l-ar fi numit Kant. Iar imperativele, oricât ar fi ele de categorice, de regulă, nu sunt respectate.

Credem că nimeni - nici un stat din lume, nici un parlament, nici un guvern - nu-și va asuma răspunderea declanșării loviturilor nucleare strategice. Nu este însă exclus ca o astfel de declanșare - accident sau gest nebunesc - să se producă. Despre astfel de posibilități și eventualități s-a discutat foarte mult. Ele nu fac însă obiectul acestei lucrări și, de aceea, nu vom insista asupra lor.

Deci lumea se teme de ea însăși și, probabil, își va lua toate măsurile pentru a nu se mai teme. Astfel de măsuri - dacă vor fi luate - cer o mulțime de renunțări și de acceptări. Va trebui ca toată lumea să accepte un mod de viață deschis, un schimb de valori dezinteresat, un proces de mondializare nu numai a relațiilor internaționale, dar și a culturilor, a finanțelor, a economiilor. În același timp, se cer șterse urmele războaielor, renunțarea la excesele filosofiei identității dintre spațiul geografic și cel spiritual, precum și la foarte multe din valorile trecutului. Nu este imposibil. Este însă foarte greu. Până acum nu s-a realizat niciodată așa ceva. Ceea ce s-a făcut în Europa Occidentală este mai mult o reacție, o soluție impusă de cerința unei noi identități politice, sociale, economice și militare. Nu numai în numele valorilor tradiționale occidentale, ci, în primul rând, în numele unor necesități economice, financiare și militare imediate care țin, așa cum spuneam, de noua identitate a Europei, în confruntarea mai mult sau mai puțin explicită, mai mult sau mai puțin vizibilă, cu America și cu Japonia.

Decalajele economice, prejudecățile, problemele complexe care nu vor putea fi evitate în edificarea oricărei ordini mondiale sunt, la rândul lor, surse de tensiuni și chiar de conflicte. Având în vedere adevărul previzibil că astfel de surse de tensiuni se vor accentua și se vor diversifica în viitor, comunitatea internațională (sau, în orice caz, eșalonul țărilor puternice, responsabile de soarta lumii) vor lua măsuri de întărire a controlului, de rezolvare a conflictelor. Probabil că nu se va reuși în totalitate, dar, în mod sigur, se va încerca.

În sinteză, s-ar putea ca, în primele decenii ale mileniului trei, să avem de a face cu următoarele tipuri de conflicte:

- conflicte între grupuri de state (conflicte tolerate și chiar stimulate de marile puteri interesate), pentru refacerea controlului asupra unor culoare strategice sau unor zone de interes strategic (de tipul conflictului din Iugoslavia);
- conflicte regionale pe considerente teritoriale;
- conflicte regionale pe considerente economice și financiare;
- conflicte interetnice;
- conflicte cauzate de decalajele economice;
- conflicte pentru impunerea prin forța armelor a unor interese;
- conflicte de „pedepsire” a unor populații, țări sau grupări, de către alte țări, grupări sau alianțe mai puternice și cu interese opuse;
- conflicte rezultate dintr-o reacție la măsuri considerate de cei ce le suportă ca inacceptabile;
- conflicte impuse de ciocnirile de interese în ceea ce privește spațiul cosmic (s-ar putea ca spațiul cosmic să devină un obiect de dispută încă în viitorul apropiat);
- conflicte interne;
- acțiuni teroriste și diversioniste;
- alte tipuri de conflicte asimetrice.

Simpla enumerare a acestor câtorva tipuri de conflicte posibile în viitor atrage atenția asupra modalităților de soluționare, impunând *ab initio* soluția intervenției (acțiunii, reacției) de tip rapid.

Cu alte cuvinte, la orizontul primelor decenii ale mileniului al treilea, armatele lumii vor fi obligate să se adapteze cerințelor impuse de aceste conflicte, vor simți nevoia să-și amplifice și să-și diversifice capacitatea și viteza de reacție, să realizeze interoperabilitatea cu alte forțe armate și cu unele structuri civile, să soluționeze probleme foarte complexe, multe din acestea ieșind din sfera tradițională a competențelor militare. Sau, poate, competențele militare se vor diversifica, vor deveni mai flexibile, mai ușor de adaptat la împrejurări noi, la situații noi. Forțele de menținere a păcii, acțiunile care se întreprind pentru ajutorarea populațiilor, programele de intervenție în caz de accidente nucleare, catastrofe și calamități, precum și cele de mai largă respirație prin care se reglementează comportamentul

instituțiilor militare în alte numeroase situații decât cele prevăzute de războiul de tip clasic - în cele neconvenționale sau asimetrice, spre exemplu - sunt edificatoare.

5.3. Structuri posibile ale armatelor lumii în primele decenii ale mileniului trei

La fiecare schimbare de situație strategică, aproape toate armatele din lume se restructurează. Cea din prezent are o mare amploare. Este o caracteristică a apropierii de schimbul mileniilor. Tendința generală este cea a reducerii cantitative și a creșterilor calitative. Nimeni nu-și permite însă să încalce cu bună știință pragul de siguranță. Cel puțin, așa ar trebui. Pentru că un astfel de prag este o funcție de amenințări. El rezultă din analiza riguroasă a situației și din prognozele care se fac cu privire la evoluția acesteia.

Există, desigur, și excepții. Unele conduceri ale unor state acceptă cu prea multă ușurință ca armatele respective să se situeze, prin reorganizare, sub pragul de siguranță. Pentru că așa ar impune-o tratatele și acordurile internaționale care au fost semnate. Dar astfel de tratate și de acorduri, înainte de a se semna, se negociază, se supun ratificării parlamentelor, fiecare stat având posibilitatea să-și spună și să-și impună punctul de vedere, să hotărască.

Deci, la masa tratatelor, se pot comite erori care pot afecta grav siguranța națională. E drept, unele state își reduc în mod substanțial armatele - la câteva zeci de mii de oameni -, dar aceste reduceri pot urmări obiective extrem de subtile și de primejdioase.

Bazându-se pe o protecție masivă și sigură din afară, ca urmare a unui comportament fidel și unei bune imagini proiectată în exterior, aceste reduceri creează presiuni asupra vecinilor, astfel încât aceștia să-și coboare pragul de siguranță și să-și reducă armatele sub limita acestuia.

În analiza evoluției structurilor armatelor viitorului imediat, se cer luate în calcul toate elementele. Simpla viziune optimistă nu este suficientă. De aici nu rezultă că nu trebuie să fim optimiști, ci că trebuie să deschidem bine ochii și să ne punem toate întrebările care se cer a fi puse.

Factorul tehnologic va fi, și în viitor, fundamental în organizarea armatelor, în instruirea acestora și, bineînțeles, în desfășurarea războaielor. Dar războiul nu este determinat de tehnologie, ci de politică, iar politica are condiționări multiple și complexe. Sub acest aspect, relațiile dintre țări, precum și cele din interiorul acestora, vor evolua după legi statistice, greu de prevăzut cu exactitate. Oricum, decalaje vor exista.

Dar, în ceea ce privește organizarea și înzestrarea armatelor, este posibil ca diferențele să nu fie prea mari. Fiecare țară va căuta să aibă acces la tehnologii moderne, făcând orice efort pentru a-și dota armata cu mijloace de luptă performante care să-i asigure compatibilitate strategică.

La colocviul pe tema unui nou concept strategic, organizat la Paris în 29 septembrie - 1 octombrie 1992, primul ministru al Franței spunea, între altele: „... echipamentele armatei noastre fac apel la tehnologii moderne și costisitoare, pe care ne vine din ce în ce mai greu să le dezvoltăm singuri în contextul bugetar actual. Partenerii noștri cunosc aceleași dificultăți. A sosit momentul să constituim o veritabilă **industrie de armament europeană**, prin apropierea industriilor noastre naționale și cooperarea asupra proiectelor unor echipamente comune.”³⁴ Factorul tehnologic are, deci, o importanță foarte mare. Dar el se află într-un raport complex de determinări economice, politice și militare, de unde rezultă concluzii ce se cer atent studiate, întrucât ele ne pot da unele repere în ceea ce privește structura armatelor moderne la orizontul primelor decenii ale mileniului trei.

Există, în general, trei tendințe în structurarea armatelor moderne:

1. Realizarea unor structuri militare naționale suple, interarmate, cu mare mobilitate și posibilitatea acțiunii integrate în toate mediile;

2. Realizarea unor structuri militare internaționale sau zonale integrate, capabile să intervină masiv și, deopotrivă, suplu și eficient în oricare punct de pe glob sau în zonele de interes ale statelor care

³⁴ *Un nouveau débat stratégique*, Paris, 1993, p.11.

participă la realizarea unor astfel de forțe sau sub egida organismelor internaționale;

3. Creșterea ponderii forțelor de reacție rapidă.

În ceea ce privește armatele naționale, există, de asemenea, unele realități și tendințe care se cer luate în seamă. Țările foarte puternice din punct de vedere economic își organizează armate eficiente, având la bază atât *principiul identității structurilor de pace cu cele de război* (deci, în principiu, fără mobilizare), cât și pe cel al *completării forțelor armate prin mobilizarea rezerviștilor*.

Principala tendință este profesionalizarea armatelor. Ea este impusă, pe de o parte, de evoluția tehnologiilor - deci și a modalităților de ducere a războiului - și, pe de altă parte, de factorul demografic. Rata de natalitate este din ce în ce mai redusă, iar populația tânără, în special în țările dezvoltate, scade într-un ritm vertiginos. În Statele Unite ale Americii, nu există serviciu militar obligatoriu. În Franța, s-a desfășurat de multă vreme o discuție foarte aprinsă între adepții serviciului militar obligatoriu și cei ce nu-l consideră necesar. În momentul de față, în Franța nu mai există serviciu militar obligatoriu. Armata Franței este o armată de profesioniști. În Germania, serviciul militar obligatoriu este considerat ca un mijloc de menținere a responsabilității populației față de problemele apărării, precum și ca un mijloc prin care armata se îmbogățește cu tendințele noi din societate. În Olanda, s-a renunțat la serviciul militar obligatoriu. Dar, în toate aceste armate în care există încă serviciu militar obligatoriu, componenta profesională, reprezentată de cadre active și militari angajați pe bază de contract este în jur de 50 la sută și chiar mai mult. De pildă, din cele șase mari unități care făceau parte din Forța de Acțiune Rapidă a Franței, numai Divizia 27 Munte avea în componere și subunități formate din militari în termen.

Probabil că, în unele armate, serviciul militar obligatoriu se va menține încă un timp. Dar tendința este ca el să fie cât se poate de redus - rămânând aproape simbolic -, iar componenta profesionistă a armatelor să crească. De unde ar rezulta, cel puțin la prima vedere, că sistemul mobilizării ar pierde din ce în ce mai mult teren. Și totuși, chiar în țările care fac parte din NATO (se știe, în armatele respective nu există mobilizare masivă, în sensul cunoscut de noi până nu demult, ele au aceeași compunere la pace ca și la război, ceea ce

le mărește considerabil șansa de reușită), se pune problema introducerii sistemului de mobilizare. De fapt, deja s-a introdus. Aceasta este determinată de costurile foarte mari pe care le cer armatele care au aceleași structuri și aceleași efective în timp de pace, ca și în timp de război.

Părerea noastră este că dezvoltarea sistemelor de arme va impune profesionalizarea și structurile suple, permanente. Armatele naționale vor deveni, în această viziune, instituții foarte specializate, care vor reuni luptători superdotați, înzestrați cu tehnică ultramodernă. În acest caz, rolul armatelor va fi, în primul rând, de prevenire și descurajare, precum și de presiune în sistemul relațiilor internaționale. El va trebui corelat cu cel rezultat din tendința de internaționalizare a armatelor, de creare a unor structuri militare supranaționale. Nu știm dacă această ultimă tendință va supraviețui în viitor, dar ea există.

Armatele internaționale par să fie armate ale viitorului. Pare o contradicție în termeni, dar adevărul trebuie acceptat. Ele, aceste tipuri de armate internaționale, se impun, în principiu, datorită imposibilității controlării, gestionării, managementului situațiilor de criză și a zonelor de conflict de către un stat, un grup de state sau de către o alianță. Alianțele sunt făcute pentru a lupta împotriva altor alianțe, pentru a rezolva problema siguranței naționale a țărilor care fac parte din respectivele alianțe. Ele nu au deci competențe internaționale, nu sunt destinate pentru a rezolva problemele complexe ale dinamicii amenințărilor și primejdiilor internaționale. Și nici nu-și pot propune așa ceva. Este nevoie de structuri mult mai flexibile și mai diversificate, prin care organismele internaționale să-și exercite autoritatea, prin care comunitatea internațională să-și regleze comportamentul.

Forțele de acțiune (reacție) rapidă se dezvoltă atât în rândul armatelor naționale, cât și în structurile internaționale. Ele sunt, de fapt, elementele de bază, nucleele și modulele pe care se vor structura astfel de forțe ale viitorului, iar caracteristicile lor fundamentale sunt: suplețe, rapiditate, multidimensionalitate, caracter și spirit interarmate, intersanjabilitate, capacitate operațională nelimitată.

5.4. Internaționalizarea forțelor armate

Realizarea unor structuri militare internaționale sau zonale integrate este, poate, marea descoperire militară a sfârșitului secolului XX și începutul secolului XXI, deși ne vine foarte greu să credem că așa ceva ar fi posibil. Armatele, prin definiție, aparțin statelor, sunt instrumente ale puterii politice. Ce s-a întâmplat până acum în istorie a reprezentat doar alăturarea unor armate naționale (imperiale, regale etc.) în alianțe militare. Alianțele militare - chiar și în calitatea lor de structuri integrate - nu sunt armate internaționale, ci structuri capabile să acționeze împreună în situații de criză prevăzute.

Armatele internaționale trebuie să fie cu totul altceva. Ele se vor instrumenta ale organismelor internaționale sau ale unor grupări puternice de state, realizate prin alăturarea unor forțe armate din cadrul forțelor militare ale statelor respective sau formate direct la nivel internațional, și sunt destinate pentru a rezolva, pe cale militară, adică prin forță, probleme și crize complexe care nu pot fi soluționate pe alte căi și nici prin concursul unor forțe militare naționale.

Ideea nu este nouă. Dar, deocamdată, organismele internaționale nu dispun de mijloace pentru a-și întreține armate, iar națiunile nu sunt încă dispuse la acest efort. De fapt, nu s-a pus încă în acești termeni, până acum, o astfel de problemă. Deși unele națiuni participă destul de substanțial la efortul militar internațional de menținere a păcii și de gestionare a crizelor și conflictelor, problema creării efective a unor armate internaționale sau a unei armate internaționale se află abia la început. Se poate ca o astfel de tendință să nu se exprime, să nu reușească, ci să fie doar un paleativ.

Este totuși previzibil ca, în viitorul apropiat, să existe și astfel de structuri militare. Ele ar putea fi alcătuite cel puțin în trei moduri:

a) prin încadrare cu militari care au o instrucție de bază națională, după o minimă pregătire internațională, în forțe armate internaționale;

b) prin încadrare directă în astfel de forțe, pentru o anumită perioadă, a unui contingent de militari sau de tineri care vor fi pregătiți în cadrul unor astfel de structuri;

c) prin participarea tuturor țărilor, potrivit unui grafic, cu subunități, unități, mari unități și resurse, la astfel de structuri.

Fiecare armată națională ar putea avea în structura sa și ceea ce s-ar numi **componenta internațională**. Aici nu este vorba de o „legiune străină” de tipul celei franceze, ci de o structură integrată a Forței Militare Internaționale sau Forței Militare Mondiale.

S-ar putea, de asemenea, ca fiecare din aceste organisme internaționale să-și creeze propriile structuri armate. Există și o astfel de variantă, deși, în condițiile crizei economice, ale decalajelor existente, ale marilor probleme economice și financiare cu care se confruntă cvasitotalitatea țărilor de pe mapamond, e greu de presupus că se vor găsi resursele necesare.

Acest lucru se poate realiza însă pe plan regional, zonal. Prin contrast cu situația internațională extrem de diversificată și de contradictorie, anumite zone pot concentra resurse imense în vederea realizării și materializării unor măsuri de protecție, de acțiune și reacție, inclusiv pe plan militar. Desigur, este vorba de zona de acțiune³⁵ a Alianței Nord-Atlantice, dar nu numai. Europa Occidentală, la rândul ei, devine din ce în ce mai atentă în raporturile sale cu Japonia, cu Asia, cu America și își ia măsuri foarte riguroase și cu bătaie lungă, inclusiv pe plan militar. Pentru că, factorul militar, nemaifiind singurul important în relațiile internaționale, o țară sau o uniune de țări trebuie să-și realizeze structuri integrate de acțiune economică, politică, culturală și militară. Este caracteristica acestui început de veac și de mileniu cu care, probabil, vom intra și în primele decenii ale mileniului trei.

Spre exemplu, Uniunea Europei Occidentale are la dispoziție, în afară de structurile economice, financiare, politice, culturale, ca un prim instrument al forței, **Corpul de Armată European**, mare unitate care se prevede să acționeze pe baza principiilor NATO, având o pregătire unitară, dar o filosofie europeană, o singură limbă și un sistem de transmisiuni unic. Există însă și eurocorpul franco-german, la care au aderat, ulterior și alte țări. Corpul de Armate European este o structură a Uniunii Europei Occidentale, complementară NATO, iar eurocorpul franco-german este o structură care

³⁵ După summit-ul de la Washington, zona de acțiune a NATO a fost extinsă.

depinde, în principal, de aceste două țări - Germania și Franța -, precum și de cele care au aderat ulterior. În urma deciziei de la Helsinki, s-a creat Forța de Reacție Rapidă europeană care constituie, după părerea noastră, etapa a doua a modelului unei armate de tip internațional. S-a vorbit, la un moment dat, și de un Supereurocorp dotat cu arme nucleare, cu un efectiv de 150.000 de militari, care să aibă în responsabilitate o zonă de 6000 de kilometri în jurul Europei și să includă și Forța de Intervenție Rapidă din Armatele Europene, așa cum s-a mai subliniat în capitolele anterioare. Dar de ce ar avea Europa nevoie de așa ceva? Cine o amenință? Sunt întrebări pe care și le pun mulți europeni, iar răspunsul arată că prioritățile sunt altele și nu înarmarea până în dinți. Dar Europa nu poate renunța la arme moderne și la armate pe măsură. Este una din marile dileme, din marile provocări eruopene ale începutului de mileniu.

Desigur, toate aceste structuri au, ca element de șoc, ca avangardă, forțe de acțiune (de reacție) rapidă. Primii pași deja au fost făcuți. Nu numai pe continentul european, ci și pe alte continente. Se caută noi soluții, noi structuri care să asigure autoreglarea sistemelor mondiale, care să permită colaborarea pentru prevenirea, lichidarea și interdicția războiului. Este puțin probabil că se va realiza așa ceva, dar șanse pentru managementul crizelor și conflictelor există. Ele se află deopotrivă atât în buna colaborare, în realizarea unor parteneriate, cât și în sistemul descurajării crizelor și conflictelor sau, atunci când deja s-au declanșat, în posibilitatea limitării și opririi acestora. Acestea nu sunt alianțe, ci structuri integrate. Este un element absolut nou, care, deocamdată, nu poate fi cuprins și înțeles în toate implicațiile sale. Pentru că astfel de implicații sunt multiple și diversificate. Se nasc tot soiul de întrebări care trebuie să primească răspunsuri: Vor dispărea armatele naționale sau ele vor constitui suportul recrutării și alcătuirii forțelor internaționale, în funcție de evoluția situației strategice? Vor reuși oare aceste forțe militare internaționale (dacă se vor constitui la amploare strategică) să prevină, să descurajeze și să lichideze tensiunile și conflictele deschise? Vor accepta, oare, marile puteri așa-ceva? Sau vor folosi aceste forțe - la alcătuirea cărora ele vor contribui, evident, în modul cel mai substanțial - în interesul lor? Forțele Armate Mondiale (Regionale, Zonale, Internaționale), sau cum se vor numi ele, sunt structuri de control și su-

praveghere sau de interdicție și intervenție? Ele vor fi dotate cu armament nuclear și sisteme de arme capabile să lovească orice punct de pe glob și să intervină oriunde, indiferent cât de gravă și de complexă ar fi situația, sau vor rămâne doar forțe post-conflict de impunere sau de menținere a păcii? Forța Militară Mondială va suplini alianțele militare? Le va lua locul? Le va controla? Le va stimula? Sau le va interzice?

Toate acestea ar fi simple presupuneri, fără valoare științifică și practică, dacă n-ar exista deja suficiente elemente care să le confirme și să ateste faptul că ele se supun unor legi, unor principii. Primul dintre acestea este ***principiul autoreglării sistemelor cibernetice***. Următorul este ***principiul compatibilității structurilor și funcțiunilor***. Se adaugă la acestea ***principiul acțiunii și reacției omnidirecționale*** și cel al ***reacției rapide***.

Toate celelalte principii ale constituirii și funcționării sistemelor sunt valabile și în cadrul societății omenești, care devine din ce în ce mai mult un sistem complex informațional-cultural-economic. Realitățile o confirmă. În primul rând, astfel de forțe deja există. În al doilea rând, teama, neîncrederea, nesiguranța vor împinge lumea spre realizarea unei forțe care să asigure respectarea normelor dreptului internațional. În al treilea rând, mondializarea informației, a economiei, a finanțelor, a tehnologiilor, reclamă punerea sub control internațional și a factorului militar. În al patrulea rând, societatea informatizată cere cu necesitate realizarea unor sisteme (sau subsisteme, dacă societatea omenească este privită ca un mare sistem) integrale deschise, care să reunească, sub aceleași principii, factorul economic, cel politic, cel financiar și cel militar. Confluența devine din ce în ce mai mare, valorile se apropie, intră în dialog, se nasc din ce în ce mai multe valori comune. Și, de aici, alte numeroase întrebări: Va dispărea, oare, cerința apărării naționale? Armata va deveni un „jandarm“ al lumii, o poliție universală? Conflictele armate vor reprezenta, în esența și în spiritul lor, doar încălcări ale dreptului internațional, sau vor avea la bază, ca și până acum, interesul național? Până unde se poate merge cu internaționalizarea? Și, mai ales, până când?

În principiu, și raporturile militare urmează linia generală a relațiilor politice și economice dintre state. Dacă există o integrare

economică și una politică, aproape în mod sigur există și una de tip militar. Dar aceasta nu este absolută, nu este definitivă, ci, ca orice acțiune de acest gen, este dependentă de foarte mulți factori. Oricum, acțiunea de integrare economică, financiară, politică, ca și cea de realizare a unor structuri militare integrate, aparține ultimelor decenii ale secolului al XX-lea și începutului secolului al XXI-lea și se pare că deschide o nouă eră în arta militară.

5.5. Tendințe în evoluția artei militare

Arta militară a începutului de mileniu va fi mult mai bogată sub aspectul teoriei militare, al strategiei și artei operative, al conceptelor și noțiunilor. De la sfârșitul celui de al doilea război mondial, ea a cunoscut acumulări fără precedent, cam de aceeași valoare cu cele pe care le-au cunoscut, spre exemplu, logica matematică și cibernetica. Witgenstein, B. Russel, Lukasiwici, Moisiu au dat logicii dimensiunea extraordinară a matematicii și matematicii suportul fără egal al logicii. Sistemele logice au înnobilit teoria cunoașterii, așa cum aparatul matematic al lui Shannon a dat ciberneticii lui Wiener și Odobleja deschidere spre formalizare și polisemnificație. Astăzi avem de a face cu un peisaj strategic foarte diversificat, care cuprinde tonuri și nuanțe fără precedent, valori noi, metamorfoze noi. „Peisajul strategic nu numai că este variat, dar prezintă certe tendințe de schimbare, de modificare, ca urmare a dinamicii factorilor care îl determină.

Este de așteptat ca încheierea războiului rece, marcată și de adoptarea în cadrul CSCE a *Cartei de la Paris pentru o nouă Europă* (noiembrie 1990), de declarația celor două blocuri militare (la vremea respectivă N.N.) de a nu recurge primul la forța militară, de la acordul lor privind reducerea armelor convenționale, de la alte măsuri de dezarmare a căror realizare se profilează vor aduce schimbări de esență în multe dintre strategiile contemporane.”³⁶ Există, deci,

³⁶ Colonel (r) Traian Grozea, **Tendințe, orientări, controversate în strategiile militare contemporane**, Editura militară, București, 1991, p.5

actualmente, mai multe tipuri de strategii, după anumite criterii³⁷, spre exemplu:

1. După criteriul „Forțe și mijloace“:

- strategii nucleare de superputere;
- strategii nucleare de nivel mediu;
- strategii convenționale de mare putere;
- strategii convenționale de forță medie;
- strategii de forță restrânsă;
- strategii mixte (nucleare și convenționale).

2. După criteriul „Atitudine strategică“:

- strategii de descurajare cu forța nucleară;
- strategii de amenințare cu forța (convențională);
- strategii ofensive, de lovire;
- strategii de ripostă.
- strategii regionale;
- strategii circumscrise la propriul teritoriu;

4. După criteriul „Mediul dominant în care se desfășoară acțiunile“:

- strategii terestre;
- strategii aeriene;
- strategii navale;
- strategii cosmice

5. După criteriul „Aparența forțelor“:

- strategii naționale;
- strategii de coaliție;
- strategii internaționale sau zonale.

6. După criteriul „Tipul dominant de acțiune“:

- strategii clasice;
- strategii totale;
- strategii populare;
- strategii ale luptei de rezistență;
- strategii antiguerrilă.

La aceste tipuri de strategii formulate de colonelul Traian Grozea în lucrarea „**Tendențe, orientări, controverse în strategiile**

³⁷ *Ibidem*, p. 95-96.

contemporane“, Editura Militară, București, 1991, se mai pot adăuga și altele cum ar fi:

- strategia acțiunilor rapide;
- strategia diversiunii;
- strategiile teroriste;
- strategii antiteroriste;
- strategiile de menținere sau de impunere a păcii etc.

Trebuie să se țină, de asemenea, cont de elementele concrete ale științei militare, de tactica armelor, de tactica interarme și de multe alte elemente care, împreună, formează, împreună cu strategia, istoria militară etc., ceea ce numim arta militară.

Așadar, a analiza tendințele în evoluția artei militare a primei decenii ale mileniului trei înseamnă a avea în vedere evoluția acestor dimensiuni, precum și determinațiile pe care le are asupra artei militare evoluția mijloacelor de luptă, a doctrinelor, a situației politico-militare și strategice. Aceste determinații sunt numeroase - unele, previzibile, altele imprevizibile - și reclamă o atentă și îndelungă evaluare.

Evident, va crește enorm rolul mișcării, al dinamicii acțiunilor, ceea ce va determina reevaluarea principiilor surprinderii, manevrei, supleței, dispersării și concentrării forțelor. Se pare că locul structurilor masive, specializate sau întrunite, va fi cedat unităților suple, interarme, tridimensionale.

Dar cea mai importantă metamorfoză în arta militară va fi cea determinată de **acțiunile rapide multidimensionale**.

Acestea impun introducerea a noi principii care țin de compatibilitatea și chiar de identitatea structurilor de pace cu cele de război, de flexibilitatea acestora și profesionalizarea strictă a armatelor.

Desfășurarea propriu-zisă a acțiunilor militare va fi probabil cu totul alta decât cea cu care ne-au obișnuit războaiele de până acum.

Sfârșitul de secol și de mileniu a însemnat și sfârșitul unei filosofii în ducerea războaielor și punerea bazelor uneia cu totul și cu totul diferită. Înțelegem oare îndeajuns implicațiile acesteia?

Avem oare puterea să ne detașăm de o anumită practică, de anumite sloganuri, de o anumită esențializare, de o anumită generalizare, de anumite concepte care nu mai au azi (și cu atât mai puțin mâine) relevanță și acoperire? Rămâne de văzut.

În acest sens, arta militară a viitorului va fi probabil caracterizată prin studiul aprofundat al războiului de tip informațional, al războiului rapid și al celui de... impunere a păcii. Cu toată contradicția în termeni, este necesar să privim mai nuanțat arta militară. Să avem adică o viziune mai optimistă asupra artei militare a viitorului, care, în esența ei, trebuie să se structureze pe interzicerea războiului de distrugere și impunerea păcii.

CAPITOLUL 6

ACȚIUNI RAPIDE ÎN RĂZBOIUL DE APĂRARE A ȚĂRII

6.1. Amenințări, riscuri.

6.2. Evoluții doctrinare și forțe de reacție rapidă în țările vecine.

6.3. Tipuri de războaie pentru care trebuie să se pregătească România

6.4. Scenarii posibile de acțiune a agresorului în timp de pace, în situații de precriză și de criză.

6.5. Locul și rolul forțelor de reacție rapidă în sistemul de apărare al țării. Forțe și structuri de reacție rapidă. Compunere. Grupări de tip modular. Conducere. Misiuni.

6.6. Caracteristici ale acțiunii și reacției rapide în timp de pace și în situații de precriză.

6.7. Variante de acțiune și de reacție rapide în război.

6.8. Acțiuni rapide în alte situații.

6.1. Amenințări, riscuri

Nimeni nu poate formula cu precizie toate amenințările la adresa securității unei țări sau alteia. Totdeauna amenințările sunt confuze și se definesc în sistemul probabilităților condiționate. În evaluarea lor se pleacă de multe ori de la ceea ce a fost. Pentru că istoria este cartea cea dintâi a unei nații. Și, de multe ori, se pierde din vedere prospectarea atentă și realistă a viitorului. Cândva, în vechile regulamente, misiunea Armatei Române era să apere țara împotriva atacurilor din exterior și a uneltirilor din interior. Considerăm că misiunea Armatei Române nu s-a schimbat. Și nici amenințările nu s-au schimbat. Și nici riscurile nu sunt altele decât cele care au fost. Cel mult, s-au diversificat, s-au complicat și s-au înnoit.

Cea dintâi amenințare vine totdeauna din **instabilitatea situației internaționale** și din evoluția ei imprevizibilă. Se constituie

grupări și regrupări de forțe, NATO, ca umbrelă de securitate euro-atlantică, își reformulează cu multă grijă strategia - de fapt, și-o schimbă radical, fără să renunțe la valorile acumulate anterior și nici la cele în jurul cărora s-a constituit -, iar vechile interese de pe Continent încep, încet încet, să se afirme. Se pare că, treptat, se refac culoare strategice, se rediscută strategiile de securitate, se reconstruiește puntea dintre Est și Vest. În timp ce se formulează părerea că Germania și-a refăcut culoarul strategic al Dunării, prin includerea sub influența sa a Slovaciei, Austriei, Ungariei, Croației și Sloveniei, iar lumea islamică și-a realizat deja un cap de pod în Europa, NATO se pare că se extinde spre Est, probabil pe direcția culoarului strategic al Dunării, iar Federația Rusă, lipsită de culoarele ei strategice tradiționale - cel al Galiției de Nord (culoar operațional), care duce în centrul Europei, pe unde s-au purtat cele două războaie mondiale și aproape toate războaiele anterioare, cel al Dunării (care este un culoar strategic politic și logistic) și cel al Mării Negre, Mării Mediterane -, se zbate pentru realizarea unei zone-tampon între NATO și Federația Rusă, formată din țările balcanice și Ucraina³⁸, zonă din care, probabil, cei interesați (marile puteri ale lumii) vor cere sau vor accepta să facă parte și România. Aceasta este o foarte mare amenințare pentru România.

Cea mai mare dintre toate. În felul acesta, România s-ar vedea izolată și pusă aproape în imposibilitatea de a-și organiza riposta, așa cum s-a întâmplat în preajma celui de al doilea război mondial. Dar ar putea fi și o modalitate de a îngheța situația politico-militară și strategică și a beneficia de garanțiile care se impun pentru o zonă tampon. Pentru că, în caz de conflict, amenințările la adresa integrității teritoriale a României sunt foarte mari, vin de pe aproape toate direcțiile operativ-strategice și, din nenorocire, avem senzația că nu este decât o chestiune de timp ca ele să se și exprime în modul cel mai direct posibil.

³⁸ Există o bătălie pentru Ucraina. Dintre toate spațiile și culoarele de interes strategic, Ucraina prezintă atracția cea mai puternică îndeosebi pentru Statele Unite ale Americii. Dar bătălia pentru Ucraina, care face parte dintr-un concept mai larg, cel al bătăliei pentru Eurasia, nu este nici ușoară, nici simplă. Marii beligeranți care se confruntă aici - Rusia și Statele Unite - știu foarte bine acest lucru și fac tot ce este posibil pentru a crea un *fait accompli*.

Probabil că presiunile vor fi extrem de subtile, vizând dezvoltarea inegală a provinciilor istorice, crearea de situații și de presiuni pentru așa-zisa schimbare a mentalităților, provocarea unor tensiuni și disensiuni între vechiul Regat și Ardeal etc.

Amenințările nemijlocite exterioare vin, bineînțeles, de unde au venit întotdeauna, mai ales din parte acelor cercuri care, așa cum se știe din istorie, au căutat totdeauna prilejul favorabil pentru a-și crea o situație strategică avantajoasă și a-și lărgi influențele, avantajele și chiar teritoriile pe seama României. Este vorba, desigur, de conjuncturi defavorabile, de o situație prin care s-ar readuce în prim-plan vechile pretenții ale unor cercuri, adică de venirea pe eșichierul european a unor regimuri care ar pune pe prim plan refacerea unor structuri de la începutul secolului. Și, deși la ora actuală așa ceva pare puțin probabil, știm totuși foarte bine că nu este imposibil. Pentru că există asemenea cercuri și, mai mult, își susțin public doctrinele. Unii consideră că Transilvania aparține de drept Ungariei, în timp ce alții consideră că sudul Dobrogei sau chiar Dobrogea întregă aparține Bulgariei. Imperiul rus a considerat că regiunea de la Gurile Dunării îi aparține (și a luat-o), la fel ca și cea mai mare parte a platoului continental al Mării Negre, iar Bucovina și ținutul Herței se crede că fac parte nemijlocită, dintotdeauna, din fostul imperiu, iar acum aparțin de drept celor ce-i succed. Cu astfel de concepții - exprimate fără nici un dubiu - nu te poți aștepta multă vreme la bună pace. La un moment dat, poți gândi că nu este decât o chestiune de timp ca, într-o formă sau alta, aceste forțe - dacă li se creează posibilitatea - să acționeze. Și bineînțeles că, dacă vor lua conducerea, vor acționa. Așa cum au acționat întotdeauna și cum - acolo unde se află - acționează și în prezent, prin mijloacele de care dispun. Acesta este și motivul pentru care tratatele cu aceste țări s-au realizat atât de greu. Există foarte multă neîncredere.

Există însă amenințări și din interior. Unele, izolate, rezultate din evoluția nefavorabilă a unor situații. Altele nu sunt deloc izolate, ci se află în plină consonanță cu amenințările din exterior. Comportamentul unor grupuri, presiunile exercitate de unele așa-zise ONG-uri sau organizații culturale, amenințările de tip asimetric (de la criminalitate și trafic de droguri și de carne vie, până la crearea unei situații în care este imposibil să se găsească locuri de muncă pentru o

mare parte a populației calificate) precum și intervențiile din umbră ale unor cercuri din țară sau afara țării, fie interesate de menținerea dezordinii și stării de haos, fie cu alte scopuri (exprimate destul de clar în propunerile de federalizare a țării sau de regionalizare a ei, fără să existe motive serioase pentru justificarea unei măsuri de acest fel) sunt doar câteva din aceste amenințări sau conjuncturi care fac să prolifereze amenințări de tot felul.

Aceste amenințări, într-o situație strategică nefavorabilă, deteriorată, pot deveni foarte serioase și foarte mari. Evident, ele nu primesc curs, pentru motivul că nu o permite conjunctura internațională și noua strategie NATO și UE care vizează dezamorsarea crizelor și conflictelor locale și realizarea unui climat de încredere, bună vecinătate și securitate în Europa. Dar aceasta nu înseamnă că ele nu există sau că s-au diminuat. Dimpotrivă, ele se amplifică sau rămân, de-a lungul deceniilor, o constantă. Iată de ce trebuie să tratăm cu foarte multă atenție structurile forțelor armate ale tuturor partenerilor din zonă, tendințele în înzestrare, nuanțele în ceea ce privește doctrinele militare și, mai ales, ce nu se spune dar nici nu se neagă prin conceptele strategice și doctrinare. În acest sens, înainte de a prezenta câteva din posibilele scenarii de agresiune împotriva țării noastre, credem că se cer evaluate principalele aspecte doctrinare din zonă (cele trecute, pentru că prezentele opțiuni sunt flexibile și adaptabile împrejurărilor și conjuncturilor) și, în cadrul acestora, structurile de intervenție rapidă, existente la jumătatea deceniului trecut în aceste țări.

6.2. Evoluții doctrinare și forțe de reacție rapidă în zona balcanică.

Mutațiile care s-au produs în această parte a Europei, în cea mai frământată și cea mai complexă zonă geostrategică a continentului, implică o analiză temeinică și elaborată a situației și desprinderea unor concluzii realiste și nu neapărat optimiste. Pentru că, pentru România, din punct de vedere politico-militar și militar, aceste concluzii nu pot fi optimiste decât în situația realizării unui sistem de securitate care să garanteze efectiv inviolabilitatea frontierelor și a tratatelor.

Tratatul de la Varșovia, interesat, la fel ca și NATO, într-o stabilitate internă a structurilor sale care să asigure unitatea de acțiune, a descurajat acțiunile revizioniste ale anumitor cercuri ale vecinilor noștri sau, în orice caz, nu le-a încurajat. Iar dacă, totuși, le-a lăsat să se manifeste în subteran, obiectivul era acela de a crea un „cap de pod“ al instabilității pentru într-o situație în care s-ar fi pierdut controlul asupra Balcanilor. Ieșiri spectaculoase, ca, spre exemplu, propunerile unui oarecare Valev pentru realizarea complexului integrat al Dunării de Jos, n-au prea fost. Dar și respectiva opinie exprimată într-o revistă era mai mult o modalitate de a încerca ameliorarea tendințelor separatiste și de a da un conținut supranațional noțiunii de integrare și nu de a avantaja una sau alta dintre țările care se consideră dezavantajate după primul și al doilea război mondial și a crea astfel o bază interminabilă de discuții și revendicări. *Divide et impera* nu era cea mai bună soluție în cadrul fostului Tratat de la Varșovia. Deviza lui era, mai degrabă: *supune-te, fă ceea ce ți se spune!*

După dispariția Tratatului de la Varșovia, instabilitățile s-au accentuat, ce-i drept, dar nu au degenerat în conflict armat interstate. Nimeni nu a plâns Tratatul. Dimpotrivă, o parte din foștii membri au răsuflat ușurați.

Am participat la ședința de desființare de la Budapesta. Era o atmosferă de sărbătoare. Nu s-au exprimat nici nostalgii, nici regrete.

Și ceea ce s-a petrecut în Iugoslavia era, într-un fel, previzibil. Mai ales că, în reconstrucția europeană, puterile occidentale își doreau să revină, într-o formă sau alta, în Balcani. Cine controlează Balcanii, controlează poarta de trecere între Est și Vest, culoarul strategic logistic al Dunării și culoarul maritim, adică vechiul „drum al mătăsii“. Și are și cheile cu care să închidă sau să deschidă această poartă.

Miza a fost deci foarte mare și singurul culoar de pătrundere era criza iugoslavă, previzibilă și, într-un fel, întreținută timp de o jumătate de secol. Dacă se analizează, fie și numai aspectul vizibil, sesizabil, măsurabil al dezvoltării economice inegale - total inegale - a țărilor care compuneau Federația Iugoslavă, și cum anume s-a în-

curajat de către Vest această inegalitate, se pot desprinde concluzii interesante.

De la 1830 încoace, unul din obiectivele majore rezultate, vizibil sau nu, după păcile de la Westfalia din 1648, era acela de a împiedica realizarea, în Balcani, a unității slavilor de sud. Această politică a devenit evidentă după 1870, în modalitatea în care s-a constituit tripla Alianță și, în continuare, în filosofia regroupării forțelor în Europa. Fiecare din celelalte state din zona balcanică și dunăreană, care nu sunt defel mulțumite în ceea ce privește frontierele, a manifestat și manifestă încă prudență. Pretențiile, opțiunile, interesele profunde nu pot fi exprimate direct, tranșant, dacă nu ai mijloacele necesare pentru a le impune. Și atunci, unii au recurs la mijloacele lor tradiționale - indirecte, subversive, de imagine -, iar alții au preferat să păstreze tăcerea, să fie neutri, sau - mai mult - să manifeste interes pentru stabilitate și integrare în structurile euro-atlanitce, singurele în măsură să se constituie într-o umbrelă protectoare. Pentru că, înainte de atac, trebuie să-ți iei serioase măsuri de apărare și de siguranță. Iar atacul, azi, nu se mai face neapărat cu tancul. Desigur, s-ar putea să nu fie așa. S-ar putea ca toate țările care doresc să se integreze în NATO să o facă pentru valorile în jurul cărora s-a constituit această Alianță, pentru democrația politică a statelor din Vest și respectul pe care și-l datorează și și-l exprimă unele altora. Tuturor ne place să credem că așa stau lucrurile, mai ales după evoluțiile dramatice ale evenimentelor de la început de mileniu și conturarea drastică a noilor amenințări asimetrice cum sunt cele teroriste și cele rezultate din procesul forțat de globalizare, care favorizează, paralel, și globalizarea „răului“, adică a acelor amenințări care vin din umbră, prin toate canalele, de la cele proliferate prin Internet, la cele ce se manifestă pe direcțiile și tronsoanele de migrațiune ilegală și transport spre Europa de Vest a drogurilor și crimei organizate.

De aceea, o parte din doctrinele din Balcani și din culoarul Dunării - știm cu toții - se cer luate cu rezervele necesare. Trebuie să avem în vedere faptul că respectivele doctrine sunt **doctrine de apărare**, deci ele nu vor exprima intenția de a recuceri prin forță teritoriile pe care le revendică. Dar nici nu exclud în mod expres o astfel de posibilitate. Situațiile din Kosovo și din Macedonia arată cam în ce fel s-ar putea derula posibilele evenimente în zonă, dacă Balcanii ar

scăpa de sub ochiul vigilent al Europei Occidentale și al Statelor Unite ale Americii. Situația este umilitoare pentru Balcani, dar, pe moment, altă soluție mai bună se pare că nu există. Prea multe tensiuni și dureri s-au acumulat în acest spațiu!

De aceea, concepțiile de strategie a securității naționale și cele doctrinare vizează, pe de o parte, atragerea atenției Occidentului și, pe de alta, încercarea de a ieși din sloganuri și prejudecăți, cel puțin până la crearea unui spațiu de siguranță care să permită și o altfel de proiecție asupra viitorului. Una din aceste doctrine a adoptat **principiul suficienței defensive circulare**. Țara respectivă a declarat că nu are inamici la ora actuală și nu și-a definit imaginea unui potențial inamic. Aceasta justifică sistemul ei de apărare inelară circulară, cu primul inel exterior, la 30-50 de kilometri de frontieră, cel de al doilea în interior și cu un inel defensiv central. Conformându-se acestei doctrine, ea a declarat că și-a retras unitățile la 50 de kilometri de frontieră. Dar, analizând dispunerea trupelor, observăm că acordă totuși o atenție specială direcțiilor din Est și a celor din Sud. E normal, fiecare țară, într-un moment sau altul, trebuie să-și ia măsuri, potrivit unor riscuri pe care le consideră prioritare, sau unor scopuri pe care le consideră prioritare. În zona noastră nu poate fi vorba ca o țară sau alta să treacă imediat, în câteva ore, la agresiune împotriva unei alteia. Deși, analitic vorbind, nici o astfel de eventualitate nu trebuie complet exclusă. Totuși, situația internațională, evoluția evenimentelor și prezența NATO în zonă nu încurajează astfel de acțiuni. Ba chiar le descurajează.

Este deci greu de presupus că există acum forțe care să treacă direct la agresiune împotriva României. Nici americanii nu s-au așteptat să fie loviți, la 11 septembrie 2001, atât de crunt. America, protejată de cele două oceane, de arsenalul ei nuclear, de sistemul antirachetă în construcție, de o economie excepțională, de o politică financiară atentă, totdeauna ofensivă, și de o mare democrație, se considera invulnerabilă și, totuși, a fost lovită. Și noi ne considerăm, grație drumului pe care-l urmează Europa și strategiei de integrare în NATO și în UE a țărilor din zonă, precum și din ceea ce rezultă dintr-o analiză lucidă a situației regionale, că, în acest moment, un război împotriva noastră, cu tancuri, tunuri, infanterie și alte arme ar fi o nebunie! Cine să-l declanșeze?! Și pentru ce!? Dar, probabil că

nu se exclude nici o astfel de eventualitate, într-o conjunctură internațională favorabilă; uneori, pentru astfel de acțiuni hotărâtoare în plan strategic, se fac pregătiri zeci de ani, vizându-se crearea unui *fait accompli*.

O altă doctrină militară din zonă s-a bazat, cu câțiva ani în urmă, pe **principiile suficienței defensive și strictei apărări**. Această concepție (evident, defensivă) includea apărarea circulară a granițelor. Potrivit acestui concept, țara respectivă și-a organizat Trupele de Uscat într-o manieră simplă și interesantă: **forțe de desfășurare rapidă**, dispuse în zona centrală, destinate să intervină imediat și să respingă loviturile inamicului pe direcțiile atacate; **forțe principale de apărare** care duc acțiuni de luptă în zonele marilor unități și unităților. Din compunerea acestora făceau parte, la date respectivă, și **forțele de acoperire**, dislocate în zona de frontieră. Efortul principal de apărare era concentrat astfel spre Nord și spre Vest. Dar cum NATO nu vrea să audă de scenarii de tot felul, iar experiența iugoslavă este dramatică și extrem de îngrijorătoare, aceste scenarii au cam început să dispară, toate țările din zonă trecând la consolidarea relațiilor lor militare bilaterale, la realizarea unor unități mixte și la constituirea unei Forțe de Menținere a Păcii în Sud-Estul Europei, de valoarea unei brigăzi.

Cea de a treia doctrină militară din zonă a promovat, cu câțiva ani în urmă, **principiul suficienței rezonabile pentru apărare**. Această țară a renunțat la statutul de putere nucleară și dorește să-și mențină neutralitatea și să nu adere la blocuri militare. Obiectivul acestei doctrine este descurajarea credibilă a oricărui agresor. Această țară are însă probleme teritoriale cu toți vecinii. Mai devreme sau mai târziu, acestea vor trebui soluționate. Ea este moștenitoarea unei porțiuni din spațiul pe care l-a strâns un imperiu, iar problemele create în urma rapturilor teritoriale efectuate de sovietici n-au fost rezolvate decât în parte. Actualmente, ea a primit cadou intrările în marile culoare strategice europene ale imperiului rus și ale celui sovietic, care, practic, n-ar trebui s-o intereseze. Și nici n-o interesează. Deocamdată. Pentru că, iată, deja au început discuțiile și speculațiile pe tema Insulei Șerpilor și a platoului continental al Mării Negre. Iar acestea nu sunt probleme simple. Cu toate măsurile luate pentru consolidarea cooperării economice și chiar militare în regiune, e greu de

prevăzut comportamentul țărilor din zona maritimă și din zona balcanică, în general, peste zece sau peste 50 de ani. De altfel, există pe alocuri teama că, în pofida tendințelor spre integrare euro-atlantică, s-ar putea constitui, grupări și regrupări subterane care să ducă la deprecierea raporturilor și la recrudescența vechilor prejudecăți și tensiuni. Nici una din țările balcanice nu se consideră ferită de necazuri și amenințări, mai ales în cazul în care Balcanii nu vor mai manifesta același interes pentru marile puteri, iar efortul se va muta în Asia, în Pacific sau în altă parte.

Toate țările din zonă consideră că a sosit timpul reconcilierii și rezolvării constructive a marilor probleme, de integrare în Uniunea Europeană și de consolidare a cooperării. Dar Balcanii au fost mereu o tentantă tablă de șah, iar piesele sunt totdeauna aranjate pentru o nouă partidă. Care vor fi, de data aceasta noi, jucători?

În toate țările din zonă, procesul de elaborare a unor noi **concepte strategice**, care să materializeze politica militară a acestora este în derulare. Deși, în acest moment, se vorbește foarte puțin de acest lucru, aceste concepte nu exclud operațiile clasice strategice: acoperirea strategică; apărarea strategică și, în final - ofensiva strategică. Este vorba de situația în care aceste țări sunt atacate. Dar noi trebuie să privim dincolo de aceste concepte care seamănă, ca picăturile de apă din același ocean, cu toate doctrinele defensive ale tuturor țărilor din lume. Noi trebuie să sesizăm și să descoperim dacă în filosofia acestor țări mai există sau nu mai există conceptul de **cucerire a altor teritorii sau de recuperare a unor teritorii** asupra cărora există controverse, ambiguități, ca și convingerea fermă că le aparțin sau dorința de a le avea. Trebuie să sesizăm dacă cei aproximativ 1200-1400 de ani de când cei care au venit pe acest teritoriu le-au schimbat sau nu le-au schimbat conceptele de drepturi teritoriale și de vecinătate.

Structurile forțelor armate ale țărilor din zonă nu sunt definitive - și aici, ca și la noi, există o perioadă de tranziție, de reformă -, dar e limpede că, în prima fază, se urmărește realizarea mobilității forțelor, a aeromobilității, apropierea de structurile și de tehnologia NATO, obținerea stabilității în planul raporturilor interne și elaborarea unui concept de apărare și de descurajare credibil. În cea de a doua fază, probabil, în funcție de raporturile cu NATO, UE, cu SUA

și cu Federația Rusă, precum și de evoluția concretă a situației din zonă, doctrinele se vor modifica radical. Este posibil ca, la orizontul mileniului trei, după toate semnalele, lucrurile să se așeze într-o manieră cooperantă și de încredere sau, invers, pretențiile teritoriale asupra României să se manifeste mai ferm, poate chiar agresiv, dar sun cu totul alte forme decât cele cunoscute până acum.

Oricum, în această primă etapă, și în aceste țări se are în vedere faptul că războiul modern este un război de tip rapid în care acțiunile de răspuns la atac, la agresiune trebuie să fie la fel de rapide ca atacurile prin surprindere cu forțe specializate. În acest sens, în mai toate țările din zonă, inclusiv în țările vecine cu noi, s-a hotărât constituirea unor forțe rapide. În trei din aceste țări, respectivele forțe inițial s-au numit: **Forța de Intervenție Rapidă (FIR), în Ungaria; Forța de Desfășurare Rapidă (FDR), în Bulgaria; Forța Mobilă de Intervenție (FMI), în Ucraina.**

Această întreprindere are scopuri multiple: realizarea unor structuri gata de război în timp de pace, capabile să îndeplinească orice misiuni; realizarea unor module pentru restul armatei; realizarea interoperabilității cu NATO; realizarea unor structuri care să dinamizeze acțiunile militare, să participe la acțiuni de menținere sau de impunere a păcii, să fie în măsură să desfășoare, oricând și oriunde interesele o cer, acțiuni militare de mare eficiență.

Iată cum au fost constituite, în ultimul deceniu al mileniului doi, aceste forțe:

În Ucraina

Denumirea: Forța Mobilă de Intervenție (FMI)

Valoarea: mare unitate (corp de armată, grupare)

Compunerea nucleului acestei forțe: două divizii de desant aerian, o divizie de tancuri și o divizie mecanizată.

Conducerea: Statul Major General sau Comandamentul Operativ Central

Dotarea: cu mijloace de transport proprii, în special elicoptere.

În Ungaria

Hotărârea pentru constituirea unei astfel de forțe a fost luat în septembrie 1991.

Denumirea: Forța de Intervenție Rapidă (FIR).

Valoarea: mare unitate (corp de armată, grupare) operativ-tactică.

Compunerea nucleului: o brigadă de tancuri, o brigadă mecanizată și un batalion de aeromobil.

Se mai prevede ca, la Trupele de Uscat, să se înființeze, pentru fiecare regiune militară, câte o **unitate aeropurtată** (batalion, regiment).

Conducerea: Statul Major al Forțelor Armate.

După integrarea Ungariei în NATO, prioritate au devenit exigențele impuse de alianță pentru creșterea interoperabilității și vitezei de reacție.

În cadrul Trupelor de Grăniceri (fac parte din MI) s-a hotărât înființarea câte unei **companii de intervenție rapidă** care să îndeplinească misiuni până la sosirea forțelor principale.

În Bulgaria

Denumirea: Forța de Desfășurare Rapidă (FDR).

Valoarea: mare unitate (corp de armată, grupare) operativ-tactică.

Compunerea nucleului: o brigadă de tancuri, o divizie mecanizată, un regiment de parașutiști.

Conducerea: Statul Major General.

Interesante sunt concepțiile de întrebuințare a acestor forțe. Ele nu sunt identice. Spre exemplu, se preconizează ca FDR să fie întrebuințată numai în interiorul țării, pe când în Ucraina și Ungaria se preconizează ca forțele respective, pe lângă misiunile interne, să fie în măsură să acționeze și în afara granițelor, la dispoziția O.N.U sau U.E.O., dar și a altor organisme internaționale, în misiuni de menținere a păcii.

Între timp, s-au mai schimbat lucrurile și în ceea ce privește zona și concepția întrebuințării forței de reacție rapidă și în Bulgaria. Și respectiva țară se pregătește pentru integrare în NATO și în structurile europene și, ca atare, o astfel de concepție trebuie aliniată standardelor NATO.

În Ungaria s-a insistat mult asupra acestei cooperări internaționale, în intenția de a se apropia și mai mult de NATO, probabil pentru a se asigura (respectivei zone) un statut privilegiat, preferențial, care ar folosi la organizarea în liniște a acțiunilor pentru următoarea etapă strategică. Este o chestiune de viitor. Mai mult, Ungaria, împreună cu Austria, în baza unui plan de cooperare comun, au hotărât să constituie o **forță de intervenție comună** care să poată acționa unde va fi nevoie, chiar și într-o altă țară. Desigur, acest concept nu mai este valabil acum întrucât Ungaria face parte din NATO. Dar el a existat.

Aceste forțe au fost concepute pentru reacție imediată. O astfel de tendință se manifestă în toată lumea, în toate armatele moderne. Ele sunt formate din profesioniști și sunt destinate să ducă acțiuni independente sau în sprijinul grupării de angajare. Intrarea în luptă se face imediat după debarcare, fără pauză între etapa de transport și etapa realizării dispozitivului și ducerii acțiunii. Aceste forțe sunt sprijinite de aviația tactică. Desigur, fiecare țară își organizează forțele armate cum dorește și cum poate. Și, întrucât ne aflăm într-o nouă etapă, în care tehnologia și raporturile internaționale, decalajele și schimbarea foarte rapidă a situației modifică radical modalitățile de ducere a războaielor, e clar că fiecare țară și fiecare armată își vor realiza structuri de acțiune rapidă. Analizând însă disponerea acestor forțe de reacție rapidă din zonă, concepțiile de întreținere, interoperabilitatea cu alte forțe și tendințele spre realizarea unui triumf zonal, precum și posibilitățile reale și, mai ales, cele previzibile, în consens cu evoluția sau degradarea raporturilor politice și imprevizibilitatea situației strategice, nu desprindem concluzii foarte optimiste. Există, în aceste zone o anumită grabă spre modernizarea structurilor, concomitent cu acțiunile neconținute și foarte diversificate pentru a se realiza o bună imagine în Vest și a se obține protecție preferențială din partea unor mari puteri cu un viitor foarte consistent și, la rândul lui, greu previzibil. În zonă, în pofida sărăciei și tranziției, se fac mari investiții în plan politico-militar și strategic pentru viitor.

Chiar și numai aceste considerente credem că sunt suficiente pentru a atrage atenția factorilor de decizie din România asupra noii strategii - pe care am numi-o de **așteptare activă a prilejului favo-**

rabil - și a-i determina să ia măsurile necesare pentru contracararea acesteia printr-o altă strategie pe care am numi-o de **prevenire a surprizelor**. De remarcat că astfel de strategii nu sunt contradictorii cu efortul zonei de a-și realiza structuri de securitate integrate în NATO și în conceptul european. Nu sunt nici alternative la această strategie a integrării, ci pot fi strategii naționale pe termen lung, mai exact strategii ale unor cercuri politice pentru viitor. S-ar putea să nu fie așa. Dar dacă este așa?

6.3. Tipuri de războaie pentru care trebuie să se pregătească România

Probabil că n-o să găsim în polemologie definit cu precizie războiul ideal și nici acel tip de război pentru care trebuie să ne pregătim noi în mod special. Știința războiului ne învață doar să nu ne jucăm cu astfel de lucruri și să ne aplecăm cu multă grijă asupra studierii și înțelegerii complexe și profunde a fenomenului război. Aroganța, înfumurarea, lipsa de măsură în analiza situației politico-militare și geostrategice, în analiza și interpretarea informațiilor, inflexibilitatea doctrinară pot avea consecințe dezastruoase pentru cine le practică. Al doilea război mondial ne-a dovedit din plin acest lucru. Este cazul Franței.

Războiul este o confruntare de tip special, dar care nu se naște din nimic. El este un rezultat al tensiunilor politice, al unor stări conflictuale acumulate în timp, precum și al unor conjuncturi care îl facilitează și chiar îl impun.

Care pot fi tensiunile politice, stările conflictuale acumulate în timp și conjuncturile ce ar facilita un război împotriva României? Dar un război declanșat de România împotriva altor state ar putea fi posibil? Împotriva căror state?

La aceste ultime două întrebări, cel puțin din proiecția pe care analistul militar o face asupra viitorului, răspunsul este destul de clar, de limpede: România, care, în ultima sută de ani a beneficiat de realizarea unității sale naționale aproximativ în granițele vechii Dacii, care și-a creat valori deosebite în acest răstimp, nu are motive pentru declanșarea unui război ofensiv împotriva altor state, decât doar în situația în care, prin aceasta, s-ar preveni o agresiune împo-

triva țării noastre. Istoria arată că nu România este cea care a provocat războaiele la care a participat, ci ea a fost obligată să intre în aceste războaie, pentru a-și realiza unitatea națională și, ulterior, pentru a-și salva unitatea de stat, respectiv, pentru a-și păstra integritatea teritorială și a-și reface frontierele, în spațiul ei firesc, modificate de alții prin rapt teritorial.

Totuși, credem că ar putea fi avute în vedere și câteva situații în care țara noastră ar putea declanșa o acțiune militară ofensivă rapidă și prin surprindere. O astfel de acțiune ar fi necesară numai și numai în situația în care s-ar deține date certe că grupări de forțe masive și periculoase constituite pe teritoriile acestor țări ar fi pe punctul de a declanșa un război de agresiune împotriva României sau au trecut la primele acțiuni care arată că războiul este iminent. O astfel de acțiune ofensivă ar fi justificată și eficientă numai dacă **gruparea ofensivă de descurajare sau gruparea de intervenție imediată** ar dispune de mijloacele necesare. Evident, o astfel de acțiune face parte din riposta imediată și fermă pe care orice armată și-o pregătește din timp și cu minuțiozitate. Armata Română, de-a lungul timpului, a mai desfășurat astfel de acțiuni. Încă în antichitate, armatele lui Burebista și, mai târziu, cele ale lui Decebal efectuau atacuri la sud de Dunăre, împotriva garnizoanelor romane, pentru sprijinirea populației de același sânge din Tribalia și descurajarea unei ofensive romane ample, organizate contra Daciei. Și în perioada Imperiului Otoman, trupele domnitorilor români efectuau acțiuni ofensive prevenitoare, întârziatoare, de hărțuire sau de descurajare a invaziei. De asemenea, în 1913, Armata Română a trecut Dunărea, într-un război-fulger, demonstrativ, împotriva Bulgariei, pentru a se pune capăt războiului balcanic și a conferi forță și încredere statului român care abia cu treizeci și șase de ani în urmă își obținuse independența. O acțiune ofensivă - de fapt, contraofensivă - s-a desfășurat și împotriva Ungariei, în anul 1919, ca ripostă la acțiunile maghiare de recăștigare a Transilvaniei.

Valoarea acestor acțiuni a fost confirmată de istorie. Ele își au locul lor în arta militară românească și ar trebui bine studiate, întrucât, într-o vreme, alții ne-au obligat să le considerăm agresiuni și să le contestăm noi înșine, deși știam foarte exact care este adevărul.

Este, deci, foarte greu de definit tipul de război la care, probabil, va fi nevoită să participe și țara noastră. Nu credem că războiul va fi imposibil în zona geografică în care este dispusă și țara noastră. De aceea, este necesar să încercăm să ne referim la câteva tipuri posibile de războaie pentru care trebuie să ne pregătim.

Unul din acestea, cel mai cumplit, cel mai periculos, ar fi un **război global, generalizat**. Întrucât în lume s-au acumulat uriașe contradicții, iar decalajele cresc tot mereu, participarea la un astfel de război (care, în mod sigur, nu va izbucni din cauza decalajelor, ci a imposibilității împărțirii mulțumitoare a lumii între cei mari) va fi extrem de diversificată.

Probabil, se vor întâlni toate gamele de acțiuni, de la cele din comuna primitivă, până la cele nucleare și cu sisteme de arme de mare precizie. E greu de definit inamicul nostru într-un astfel de război cu care n-avem nici înclinici în mână, dar un inamic va fi și pentru noi, întrucât, ca întotdeauna în istorie, flagelul nu ne va ocoli. El ar putea izbucni din una din zonele tensionate și, prin implicarea grupărilor internaționale de intervenție sau de impunere a păcii - de fapt, a condițiilor necesare încetării ostilităților -, să degenereze într-o criză globală care să catalizeze atât conflictele locale tradiționale, cât și pe cele imprevizibile, la scară zonală, continentală sau chiar planetară. Desigur, și în aceste condiții, noi vom avea războiul nostru. Nu știm în ce coaliție vom fi, dar, oriunde am fi, obiectivele războiului nostru vor fi mereu aceleași: apărarea țării, a integrității teritoriului național, a drepturilor pe care le are România asupra propriului ei destin. Deci, chiar dacă vom avea de-a face cu un război global, cu componentă nucleară, cu acțiuni rapide la mare distanță, cu folosirea unor sisteme de arme ultraperfecționate, cu extinderea lui în cosmos, pentru noi tot un război zonal va fi. Pentru că un astfel de război nu poate fi un front continuu, ci un mozaic de acțiuni care vor purta caracteristicile zonelor și regiunilor de conflict. Iar acestea sunt condiționate multiplu.

Un alt tip de război în care putem fi angajați este un posibil **conflict armat de proporții între Est și Vest**. Un astfel de conflict pare puțin probabil azi. Dar el nu trebuie exclus din arsenalul amenințărilor, al riscurilor, al pericolelor. El poate fi nuclear, convențional, combinat, neconvențional sau mozaic.

Potrivit evoluției situației politico-militare, se pare că se menține și se va menține și în viitor o zonă de demarcație, de contact, între Est și Vest (Estul fiind reprezentat, în principal, de Federația Rusă, iar Vestul, de NATO și UE). Chiar și în condițiile actuale și viitoare ale extinderii NATO spre est - ceea ce este evident -, Federația Rusă va impune instituirea unei zone tampon. Și, probabil, Alianța Nord-Atlantică o va accepta. Menționez, *este vorba numai și numai de degenerarea raporturilor internaționale și de ivirea unei situații strategice complexe, conflictuale, de o ruptură între marile zone de echilibru strategic, așa cum s-a întâmplat mereu în lume și în Europa*. În aceste condiții, țara noastră se poate găsi în Alianța Nord-Atlantică, ca membru cu drepturi depline, în zona tampon dintre Est și Vest sau izolată. Singura situație avantajoasă ar fi să facem parte din NATO, dar nu numai noi, ci împreună cu vecinii noștri care, în astfel de situații, dacă nu vom fi împreună membri în aceeași alianță, ne vor fi, în mod sigur, în situații defavorabile, inamici. Pentru că noi nu putem fi lăsați să fim neutri. Ne aflăm la originea marilor culoare strategice ale Europei, la intersecția marilor interese, iar teritoriul românesc este vizat în primul rând de cei care au făcut parte din marile imperii care au strâns România între cele trei mari pietre de moară.

Tipul de război cel mai probabil căruia va trebui să-i facem față este cel **regional**, cu tot arsenalul lui de capcane și de subtilități. Un astfel de război (dacă va izbucni vreodată) va fi foarte crâncen și deosebit de violent. El poate izbucni în orice moment, ca urmare a acumulării tensiunilor interțări, atunci când se va găsi prilejul favorabil creării faptului împlinit. Condițiile în care poate izbucni sunt numeroase: criza din Marea Egee în care sunt implicate Grecia și Turcia; criza din Iugoslavia, care, deși este pe punctul de a se rezolva, rămâne în continuare un focar de tensiune unde pot fi atrase și alte țări; politica revizionistă, subversionistă și duplicitară a unor cercuri din zonă; mișcarea, întreținută din exterior, a forțelor conducătoare ale unor minorități naționale din zonă; interesele posibile ale marilor puteri de a-și lărgi sau multiplica culoarele strategice; criza care se poate crea între croați și musulmanii bosniaci, cu implicarea unora din țările islamice, pe de o parte, și a UE, pe de altă parte; interesele Ucrainei de a-și menține teritoriile primite în dar după

destrămarea Uniunii Sovietice și considerate, de către statele din zonă, ca parte integrantă a spațiului lor vital; interesele unor cercuri financiare de a destabiliza zona, în vederea creării unui focar de conflict; o posibilă viitoare politică de modulare strategică a zonelor și de dezamorsare a tensiunilor globale, neconvenabile structurilor de putere, prin desființarea pur și simplu a statelor incomode, considerate generatoare de tensiuni și îndeosebi de tensiuni interetnice etc.

Cea mai mare probabilitate o are însă **războiul neconvențional**, în rândul căruia se înscrie și **războiul sau conflictul asimetric**. Acesta este un tip de război care nu are legi și nici limite. El conține deopotrivă acțiuni de dezinformare, presiuni psihologice, provocarea unor tensiuni și a unor acțiuni violente interetnice, a unor nemulțumiri și izbucniri ale populației, a unor crize politice prelungite, întreținerea focarelor de conflict de toate tipurile, activizarea protestelor și manifestațiilor de stradă, organizarea și efectuarea unor diversiuni pentru destabilizarea armatei, acțiuni rapide și intervenții cu obiectiv limitat ale diferitelor grupări de forțe pentru cucerirea anumitor porțiuni de teritoriu de la frontieră și crearea faptului împlinit, provocări și denaturări pentru a determina acțiuni în forță ale marilor puteri sau organismelor militare integrate pentru dezamorsarea conflictului și liniștirea lucrurilor sau satisfacerea pretențiilor posibililor noștri dușmani, acțiuni de diversiune și distrugerii, lovituri radioelectronice și ale aviației, acțiuni tip comando.

Pot fi și alte tipuri de conflicte la care Armata Română va trebui să participe, în cadrul unor coaliții, al Alianței Nord-Atlantice (dacă va fi admisă) etc. Acestea nu afectează însă suveranitatea și integritatea teritorială a țării, ci doar sistemul de securitate regională sau generală.

Definirea și identificarea tipului de război sau de conflict la care poate fi angajată țara este, deopotrivă, o problemă a politicii și a strategiei. Soluția poate fi sugerată de noile tendințe în organizarea riposteii care sunt exprimate în ceea ce se numește strategie de securitate. Cu cele trei dimensiuni ale sale, formulate și susținute excelent în conceptul *strategie de securitate națională*. Elaborat de americani și însușit aproape de toată lumea – strategia economică, strategia culturală și strategia militară – se pare că domeniul este acoperit. Strategia economică este, se știe, o strategie de potențial econo-

mic și financiar, strategia culturală este una de potențial moral, întrucât apelează la sisteme de valori, iar strategia militară, ca strategie a forțelor, mijloacelor și acțiunilor (strategia operațională) este, în noile condiții, una de potențial operațional militar.

6.4. Scenarii posibile de acțiune a agresorului în timp de pace, în situații de precriză și de criză.

Un război nu izbucnește din senin. El se pregătește vreme îndelungată, din toate punctele de vedere, creându-se nu numai mijloacele necesare, ci și o psihologie a războiului. Experiența istorică arată că spiritul unui viitor război se află în cel precedent, iar tensiunea necesară izbucnirii acestuia se realizează, de regulă, timp de o generație.

Așadar, războiul se pregătește din timp de pace. Aceste pregătiri se justifică, în fața opiniei publice și a comunității internaționale, prin dreptul inalienabil al fiecărui stat de a-și apăra valorile, de a-și prezerva ființa națională, de a o proteja împotriva amenințărilor și de a-i reda, la momentul potrivit, drepturile de care se consideră că a fost frustrată.

Fiecare stat își elaborează și își întreține o filosofie a războiului pentru care se pregătește. Se scot în relief marile bătălii ale istoriei, marile glorii, se pregătesc temeinic forțele, se caută soluții de tot felul, fără a se exclude cele militare. Populația - și fiecare militar în parte - trebuie să fie gata să valorifice clipa cea mare, să învingă sau să se jertfească pentru obținerea victoriei. Acesta este sensul educației istorice care se face peste tot, chiar dacă se spune altceva.

Dar acesta este doar aspectul general, în văzul lumii, al problematicii pregătirii psihice a războiului. În fapt, statele sau forțele care au ceva de revizuit - pentru că ele și numai ele sunt generatoare de războaie - acționează continuu pentru a menține în actualitate problemele care le frământă, revendicările pe care le au. Așa se întâmplă peste tot și mai ales în zona noastră care moștenește de la cele trei mari imperii o situație confuză, un amestec nefericit de populații, aroganțe și nostalgii, probleme ale minorităților și câte altele.

Pacea, în aceste condiții, nu este altceva decât un interval de timp în care revanșarzii își pregătesc acțiunea viitoare. Toată lumea înțelege acest lucru, dar ne amăgim cu gândul că nu va fi așa.

În analiza unei situații preconflictuale și conflictuale din zona noastră de interes, ne vom referi la acțiunile imediate și cele mai apropiate, iar prin consonanță, și la celelalte care le favorizează sau le descurajează.

Menționăm că, în cazul în care țara noastră face parte din NATO, problemele acestea nu se vor manifesta în mod direct, dar ele vor continua să existe, întrucât o posibilă soluție ar fi posibilă numai dacă mentalitatea zonei se schimbă și trecutul este lăsat de o parte. Or, nimeni, niciodată, nu-și uită istoria neamului.

Propunem, în alcătuirea unor posibile scenarii, trei dimensiuni:

a. Acțiuni de război psihologic și pregătitoare pentru război desfășurate în timp de pace;

b. Acțiuni în situații de precriză (preconflict);

c. Acțiuni pentru declanșarea crizei și pe timpul crizei.

a. Acțiuni de război psihologic și pregătitoare pentru război desfășurate în timp de pace.

Există cercuri politice în zona noastră care consideră că Tratatul de la Trianon din 1920 (ca și altele) este nedrept și a creat o situație conflictuală latentă și mereu amorsată întrucât a luat țărilor fostului imperiu habsburgic parte din teritoriile care le-au aparținut de drept, pe care le-au cucerit cu arma în mână și pe care le-au stăpânit o mie de ani.

Cel mai important teritoriu de acest gen din fostul spațiu austro-ungar este, bineînțeles, Transilvania. Aceste cercuri - oficiale sau nu - n-au încetat nici o clipă, din 1918 încoace, să-și revendice, într-o formă sau alta, Transilvania și nimeni nu-i naiv să creadă că vor renunța vreodată la așa ceva. Revendicarea, azi, se face însă sub alte forme (autogovernare, administrație locală, regionalizare, federalizare etc.), dar conținutul este același: distrugerea unității statului român, renunțarea la ceea ce, de 80 de ani încoace, s-a numit stat-

națiune, în favoarea unuia alt concept, cel de *devoluție*, în sensul folosit de Marea Britanie și Spania.

„Identificarea Europei cu creștinătatea occidentală conferă un criteriu clar pentru admiterea de noi membri în organizațiile occidentale. Uniunea Europeană este entitatea principală a Occidentului în Europa și extinderea sa a fost reluată în 1994 cu admiterea Austriei, Finlandei și Suediei, occidentale din punct de vedere cultural. (...) Ea a semnat, de asemenea, acorduri de asociere cu patru state central-europene (Polonia, Ungaria, Republica Cehă și Slovacia) și cu două state est-europene (Bulgaria și România). Totuși, nu este posibil ca vreunul din aceste state să devină membru cu drepturi depline al UE până în secolul XXI, iar statele central-europene vor dobândi acest statut înaintea României și Bulgariei, în cazul în care acestea din urmă îl vor dobândi vreodată.”³⁹

După cum se vede, Huntington privea cu realism desfășurarea evenimentelor în Europa. Deși el sublinia că un viitor război nu poate fi decât unul între mari entități civilizationale⁴⁰

Cartea lui Huntington a fost exploatată în fel și chip de diferite cercuri și persoane pentru a-și elabora, între altele, și acțiunile îndreptate împotriva unității statului român.

Aceste cercuri înțeleg perfect - sunt obligate să înțeleagă - că, astăzi, nu se poate smulge României acest teritoriu care este locuit, la drept vorbind, dintotdeauna, în majoritate de români. Raportul, în Transilvania, este de 6 la 1 în favoarea românilor. Cum acționează ele (aceste cercuri) pentru a menține viu în țară și în străinătate interesul față de problema Transilvaniei? Acționează foarte ingenios, pe toate planurile posibile.

De fapt, chiar în condițiile în care a început procesul de reconciliere istorică și de parteneriat între România și Ungaria - singura șansă reală de supraviețuire și de conviețuire armonioasă pentru cele

³⁹ Samuel P. Huntington, CIOCNIREA CIVILIZAȚIILOR ȘI REFACEREA ORDINII MONDIALE, Editura ANTET, 1998, p. 235.

⁴⁰ Huntington identifică șapte (sau opt) entități civilizationale, în jurul cărora se grupează întreaga omenire și care se pot constitui, în viitor, drept poli ai confruntării. Aceste entități sunt: civilizația sinică (1,250 miliarde oameni); civilizația hindusă (aproape un miliard de oameni); civilizația japoneză; civilizația islamică (un miliard de susținători); civilizația africană; civilizația ortodoxă și civilizația occidentală (eventual, și civilizația latino-americană, dar aceasta poate fi considerată ca făcând parte din civilizația occidentală).

două popoare în această parte a Europei -, aceste cercuri duc un război neconținut împotriva României, având ca obiectiv cucerirea Transilvaniei (sau separarea ei, într-o formă sau alta, se statul român). Este un război foarte dur, un război psihologic și informațional, pe toate palierele informării, dezinformării, presiunilor și faptului împlinit. Iată o mostră de aducere și readucere mereu în atenție a „*problemei transilvane*“, într-un mod aproape obsesiv, oferindu-se fel de fel de soluții, luate, bineînțeles, din marea civilizație occidentală.

„Dreptul statului și dreptul societății nu se pot baza pe principii ce se contrazic, respectiv, la apariția unei situații conflictuale, se ajunge inevitabil la război civil. Ori statul integrează societatea, ori invers.“ – scrie Gustav Molnar, un filosof maghiar, în numărul 9 al revistei „**Beszelo**“ (Convorbiri), din septembrie 1998⁴¹. El arată mai departe că Occidentul - civilizație politică a statului integrat în societate - s-a trezit în secolul al XIX-lea cu o nouă situație conflictuală, caracterizată prin confruntarea teritoriului suveran național cu teritoriile locale, cu adunările naționale centrale și regiunile ce își doresc propriile adunări. Aceasta stare de conflict este *par excellence* starea de război civil a epocii post-moderne (de după statele naționale).

„Rezolvarea teoretică și practică a problemei - în secolul XIII și acum - a fost găsită de către englezi. În timpul revoluției glorioase, au împărțit puterea publică între rege și parlament. Azi au introdus devoluția, realizând împărțirea rațională a puterii între parlamentul central și cele locale. Devoluția înseamnă că teritoriul național unic și exclusiv, spiritualizat prin «sufletul națiunii» cedează puterea pluralismului teritorial.”⁴²

⁴¹ Publicația ungară de politică și cultură „**Beszelo**“ (Convorbiri), în nr. 9 din septembrie 1998, prezintă lucrarea filosofului ungar Molnar Gusztav, colaborator al Fundației „Teleki Laszlo“ din cadrul Institutului Central European din Budapesta, intitulată „*Problema transilvană*“, precum și luările de poziție a trei analiști politici români: Gabriel Andreescu, „*De la problema transilvană la problema europeană*“, Antonela Capelle-Pogocan, „*Principiul etnic și teritorialitatea*“ și Sorin Mitu, „*Iluzii și realități în Transilvania*“, ultimul dintre aceștia fiind și autorul controversatului manual școlar alternativ de istorie a României.

⁴² *Ibidem*

După ce arată cam cum s-a produs și cam ce înseamnă *devo-luția* în Marea Britanie, autorul pune din nou punctul pe i-ul care îl interesează:

„Reforma de drept constituțional din Marea Britanie, de o de-osebită semnificație, prefigurează noua construcție de drept statal pe trei nivele, ce se va forma în primele decenii ale secolului viitor și va conține: statul local, statul național rămas neschimbat ca un cadrul formal, precum și super statul care să garanteze pace internă și exter-nă a Uniunii și să asigure reglajul vieții economice. (...) Conservativii englezi antieuropeni, francezii care nu pot scăpa de gaule-ismul de dreapta sau de stânga, italienii care tot amână introducerea fede-ralismului, și nu în ultimul rând unii politicieni central-europeni ce susțin național-suveranitatea de tipul secolului al XIX-lea cu toții încearcă desigur totul ca să oprească tot procesul acesta. Sistemul naționalist-statal, așa cum constata Ferenc Glatz cu bună dreptate «în formula-i actuală, este imposibil de menținut în procesul de inte-grare. El trebuie să predea din prerogativele sale de politica securi-tății economiei unităților integrative internaționale și trebuie să re-nunțe la drepturi în favoarea unităților administrative mai mici».”⁴³

Acțiunile acestor cercuri - care nu sunt, în general, oficialități din Ungaria sau de prin alte părți - se desfășoară concomitent în trei mari zone: în Ungaria, în România și în Occident. În Ungaria, au apărut numeroase cărți, între care și „Istoria Transilvaniei”⁴⁴ - o lucrare de 2000 de pagini -, unde, prin argumente cu mare priză la public, se demonstrează că Transilvania nu este pământ românesc. Au apărut, de asemenea, lucrări care contestă Trianonul, iar presa a acordat și încă acordă un spațiu larg problematicei populației de etnie maghiară din Ardeal. S-a mers mai departe și s-a elaborat, în Parla-mentul de la Budapesta, o lege prin care maghiarilor din afara fron-tierelor ungare li se acordă legitimația de maghiar. Problematika etniei maghiare din Ardeal, ca și cea a românilor din Ardeal, este foarte importantă și merită să i se acorde un spațiul publicistic cât

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ În 1986, a apărut, la Editura Academiei de Științe a Ungariei, sub coordonarea ministrului culturii de atunci, Kopeczi Béla, lucrarea în trei volume, însumând 2000 de pagini „Istoria Transilvaniei”. În 1992, ea fost publicată, într-un compendiu de 800 de pagini, și în limba franceză.

mai substanțial. Și ea se cere rezolvată, potrivit legilor țării, normelor Europei și drepturilor omului. Există, însă, organizații care întrețin acest spirit de înstrăinare, de nedreptate istorică făcută ungurilor. El se practică aproape fără nici o restricție. Și, dacă este să analizăm lucrurile de pe poziția acestor cercuri, este de înțeles. Ce este Ungaria acum? Un teritoriu mic grupat în jurul Budapestei și Balatonului, în pustă, acolo unde au venit și s-au așezat, în deceniul 9 al secolului I, cele șapte (după unii, trei) triburi. Ce ar fi Ungaria cu Transilvania? O țară mijlocie, cu bogățiile munților și frumusețile inegalabile ale inimii pământului românesc! Dar, oare, acum, în această Europă a contactelor, uniunilor și porților deschise, mai poate fi vremea reșezărilor de frontiere după voința sau dorința cuiva? Greu de dat un răspuns. Practic, n-ar mai trebui să fie! Dar nimic nu este bătut în cuie pe lumea aceasta.

Acțiunile de război psihologic ale acestor cercuri ale ungurilor se desfășoară cu o deosebită intensitate și în spațiul românesc, în primul rând prin alimentarea tendințelor de autonomie teritorială pe criterii etnice, adică prin crearea de insule maghiare chiar în inima României. Acesta este un fapt deja împlinit, bine realizat și care, într-o conjunctură potrivită, poate deveni deosebit de periculos pentru toată lumea. Există un cap de pod maghiar chiar în centrul țării, de la care, în situații tensionate, noi nu ne putem aștepta la lucruri bune. Și nici cei de acolo nu se pot aștepta. Istoria totdeauna i-a lovit pe nedrept pe secuii din Ardeal, în aceste insule, se acționează prin toate mijloacele pentru a menține o situație tensionată și pentru a alimenta speranța că va veni și ziua Coroanei Sfântului Ștefan. Acțiunea este potrivnică mersului evenimentelor, dar nimeni nu știe dacă finalitatea acestor evenimente, care trebuie să ducă spre conciliere și bună viațuire, va fi peste tot cea scontată.

Sunt cercuri care nu doresc așa ceva. Acțiunile acestor cercuri, în teritoriul românesc, se desfășoară, la rândul lor, pe două direcții distincte: menținerea aroganței, valorilor și culturii fostului imperiu habsburgic, deci a unui spirit care autoizolează minoritatea maghiară, pe de o parte, și, pe de alta, desfășurarea unor acțiuni de diversiune și de provocare a reacției românești, în scopul creării pre-textului de a comenta faptele și a sensibiliza Occidentul.

Această strategie s-a mai diminuat în ultimul timp, dar de aici nu se poate trage concluzia că nu mai există. Este o acțiune subversivă, pe termen lung, cu efecte dezastruoase pentru credibilitatea raporturilor interetnice din România. Acțiunile sunt numeroase și, deși ele nu depășesc spectrul obișnuitelor activități în sprijinul minorităților, obiectivul lor se pare că este altul. Și chiar dacă, o dată cu schimbarea guvernelor în cele două țări, lucrurile s-au mai ameliorat, sentimentul de neîncredere este atât de profund încât nu poate să nu fie luat în seamă de analistul politic și mai ales de cel militar.

Cea de a treia zonă unde acționează **gruparea maghiară de ofensivă diversionistă** este Occidentul. Cercurile despre care vorbeam își au peste tot reprezentanți, bat pe la toate ușile, cheltuiesc sume imense pentru a scoate reviste, pentru a publica articole, pentru a realiza lobby în instituțiile europene și în Statele Unite. Este un război informațional, un război ciudat, foarte bine pregătit și desfășurat cu o perseverență remarcabilă. În acest război, aceste cercuri au înregistrat și eșecuri, dar și numeroase victorii, mai ales prin acțiunile desfășurate din umbră în Consiliul Europei și în țări de sorginte latină ca Franța, Spania și Italia.

Bulgaria s-ar părea că nu este angajată direct într-o astfel de ofensivă psihologică și diversionistă împotriva României. Controversele și disputele se desfășoară mai ales în sfera istoricilor. Știm însă cu toții că, în concepția unor cercuri bulgare, se consideră că Dobrogea sau cel puțin sudul Dobrogei le aparține de drept bulgarilor. Pe la jumătatea ultimului deceniu al secolului al XX-lea, anumite cercuri bulgare au reînceput să discute vechea problemă a Bulgariei Mari. Nu s-a făcut mare caz de această concepție, nu s-a vânturat prea mult în presă și nu se protestează în Consiliul Europei, dar o astfel de percepție există în rândul unora dintre cercurile de la sud de Dunăre și ea se întreține prin mijloace mai subtile. O astfel de constatare nu este de natură să ne liniștească. Dacă ne gândim la acțiunile din Est prin care se dorește reactivarea intereselor slavilor de pretutindeni - ceea ce nu este foarte rău, dar nici foarte bine -, unirea lor într-o mare comunitate de interese, trebuie să ne punem unele întrebări. Primul război mondial, cu uriașul său rezervor de învățăminte nu este prea departe. Tripla Alianță a avut, ca unul din obiectivele

sale importante, împiedicarea realizării unității slavilor de sud. Mormintele celor muriți încă n-au fost cicatrizate.

Politica militară a țărilor din Estul României este în curs de formare și de consolidare. Ucraina a moștenit de la fosta Uniune Sovietică accesul la Gurile Dunării și partea de nord a Bucovinei, plus ținutul Herței, iar în Republica Moldova s-a moștenit, din vremea fostei Uniuni Sovietice, în unele cercuri, o anume mentalitate, cea a Moldovei Mari, adică a Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt, de la Carpați la Nistru. A unei Moldova ca stat independent, care nu este de natură românească... Iar evenimentele de la Chișinău din iarna anului 2002, prin care guvernul vrea să impună limba rusă ca limbă oficială în stat (tineretul se opune vehement unei astfel de denaturări a spiritului românilor dintre Prut și Nistru) sunt edificatoare.

Așadar, iată suficiente realități care, în situații nefavorabile dialogului, construcției încrederii și securității europene, pot deveni probleme mari, greu de surmontat. Strategia securității naționale nu le poate ocoli sau ignora. Nu este greu de înțeles cum poate evolua situația, în cazul unor conjuncturi tensionate. Ucraina deja a declarat că nu discută sub nici o formă problemele de ordin teritorial. Pentru a preveni o anume reacție românească, Ucraina a acceptat o relație directă cu Ungaria, de unde, în afara spiritului NATO și strategiei de unitate europeană promovată, susținută și supravegheată de UE, ar putea rezulta o grupare foarte periculoasă care s-ar întinde pe o mare parte din frontiera României. Se așteaptă ca, în viitor, acțiunile ucrainenilor să fie susținute și de anumite cercuri ungurești, iar ale unguirilor de către ucraineni, chiar dacă poziția celor două țări față de NATO este diferită. Acest lucru este mai puțin posibil acum, când Ungaria este membră NATO. Cunoscut fiind însă interesul american față de Ucraina, nu este exclus ca o relație între anumite cercuri neoficiale maghiare și ucrainene să se mențină și chiar să prolifereze în defavoarea unității statului român. În ultimii ani, Ucraina s-a apropiat și ea foarte mult de NATO, realizând un parteneriat strategic cu Alianța, în timp ce Ungaria a devenit membru cu drepturi depline al NATO.

Cercurile din zonă defavorabile României au creat în mediile europene o percepție deformată asupra problemelor românești, iar acest lucru se pare că face parte dintr-un plan pe termen lung care trebuie să ne dea de gândit, chiar dacă, între timp, ceva-ceva s-a mai schimbat.

La aceste amenințări de natură clasică, posibile doar în condițiile degradării situației internaționale și zonale, se adaugă amenințările de natură asimetrică, România situându-se într-un spațiu care poate fi considerată o adevărată bază de tranzit a drogurilor din Asia de Sud Este și din Asia de Sud Vest spre Europa Centrală și Occidentală.

b. Acțiuni în situații de precriză (preconflict).

Trecerea de la o situație obișnuită, din timp de pace, la una de criză nu urmează reguli stricte, obligatorii. În condițiile actuale, este posibil ca nici să nu ne dăm seama când a început o situație de criză și prin ce anume se caracterizează. Starea de precriză nu este neapărat anticamera crizei, ci își are propria-i identitate. Starea de precriză constă în accelerarea anormalităților, în tensionarea relațiilor în zonă, în accentuarea instabilității interne și în intensificarea acțiunilor violente și a celor de diversiune. Precriza nu este ceea ce se numea cândva perioadă inițială a războiului, ci o stare conflictuală cu izbucniri și răbufniri, cu acțiuni ascunse și foarte primejdioase ale adversarului sau ale posibilului adversar (pentru că, în precriză, mai ales în zona noastră, adversarul nu este foarte bine identificat, nici definit), cu atacuri teroriste și o puternică activitate de dezinformare în mediile internaționale.

Starea de precriză nu poate fi decât provocată de potențialii noștri inamici, atunci și numai atunci când conjunctura internațională o permite, și valorificată ca atare.

În situația de precriză, ar fi posibile următoarele acțiuni:

Din partea acelor ceruri ostile României, din zona de Vest, în situația când aceste cercuri ar avea drept de decizie, iar conjunctura internațională ar fi favorabilă: intensificarea activității de dezinformare a mediilor europene și americane; diversiuni în localitățile românești din interiorul țării; acțiuni tip comando pentru

scoaterea din funcțiune a unor instalații vitale pentru industria de apărare; supravegherea obiectivelor de importanță strategică, prin intermediul unor elemente special pregătite din rândul unei anumite părți a populației din interiorul țării; intensificarea acțiunilor de autonomizare și chiar trecerea sub controlul total al unor forțe locale sau al unor organizații paramilitare a unor anumite județe; acțiuni ale unor subunități speciale din Forța de Intervenție Rapidă, izolat sau în cooperare cu elemente ale Forței Rapide de Intervenție dintr-o altă zonă, pentru controlul și chiar cucerirea și menținerea unor puncte cheie; acțiuni pentru distrugerea unor stații de radiolocație, pentru controlul și supravegherea unor noduri hidroorografice, noduri de comunicații etc.; acțiuni ale unor elemente din Forța de Intervenție Rapidă Combinată din zonă; acțiuni pentru distrugerea unor elemente ale sistemului de transmisiuni al Armatei Române; atacarea și blocarea cazărmilor trupelor române din unele județe; atacarea familiilor militarilor din aceste zone; demonstrații și acțiuni masive ale populației din unele localități vizate de grupurile de diversiune; sprijinirea acțiunilor în forță ale formațiunilor paramilitare pentru realizarea de enclave și puncte tari care să facă imposibilă rezolvarea rapidă de către autoritățile și forțele române a conflictului; presiuni pe lângă organismele internaționale pentru a se interveni cu forțe etc.

Din partea unor cercuri din zona de est ostile României (dacă acestea au drept de decizie în zona respectivă): infiltrarea unor elemente din infanterie sau din forțele de desant în zonele de interes; realizarea, probabil în cooperare cu elemente specializate din Forța de Acțiune Rapidă dintr-o altă zonă ostilă României, a unor acțiuni de diversiune; blocarea canalului Sulina și a altor căi navigabile; acțiuni în forță sau doar cu grupuri de cercetare-diversiune aparținând marilor unități de desant, în zone unde se poate sconta pe sprijin local.

Din partea unor cercuri ostile României, în zona de sud: acțiuni de destabilizare a situației în spațiul de interes pentru aceste cercuri; acțiuni de diversiune și chiar atacuri ale unor elemente pe mare, în raioanele platformelor petroliere maritime și chiar în unele porturi românești; agitarea minorității din zonă; infiltrarea masivă a unor elemente care să organizeze, împreună cu cele din zonele de vest și de est, un atac din interior efectuat de către forțe paramilitare

pentru controlul depresiunilor și raioanelor tari; acțiuni de hărțuire și de diversiune pe apele navigabile; acțiuni de dezinformare în mediile europene și ale Federației Ruse, urmărindu-se obținerea sprijinului sau, în orice caz, a unor garanții în cazul declanșării conflictului.

Astfel de acțiuni, care sunt caracteristice unei situații de precriză, pot avea ca obiectiv sensibilizarea organismelor internaționale și obligarea României de a face concesii, de a ceda teritorii fără luptă - ca în anul 1940 -, prevenindu-se astfel un război în Balcani. Marile puteri au tendința de a ceda ușor unor astfel de presiuni și de a alege calea rezolvării sau prevenirii unei crize prin defavorizarea statului care constituie ținta diversiunilor și acțiunilor revanșarzilor. Evident, astfel de scenarii sunt aproape imposibile în cazul lărgirii Alianței spre Est și includerii țărilor din zonă, între care și România și Ungaria.

c. Acțiuni pentru declanșarea crizei și pe timpul crizei.

În afara Alianței și în cazul deteriorării echilibrului politic, economic și strategic european, este însă oricând posibilă și o situație de criză care să aibă ca obiect teritoriul țării noastre. Ea poate rezulta din adâncirea și evoluția nefavorabilă a situației de precriză sau din deteriorarea situației în întregul spațiu european. Poate izbucni însă și în modul cel mai direct, prin surprindere, fără să mai treacă prin ceea ce am numit precriză. Condițiile sunt favorabile și unei astfel de eventualități. Toate cercurile ostile României, în cazul când ar veni la putere și ar avea condițiile create, sunt motivate pentru a declanșa și o astfel de acțiune în forță. Aceste cercuri - ale căror acțiuni sunt îndeobște cunoscute - se zbat de multă vreme pentru a crea, cărămidă cu cărămidă, o situație favorabilă unor posibile reasezări teritoriale, într-un sistem arătat pe unele hărți apărute în unele reviste. Nu contează, pentru nici unul din aceste cercuri, ca să nu le spunem altfel, că teritoriile acestea aparțin României de drept și de fapt și că sunt locuite în majoritate zdrobitoare de români. Când este vorba de teritorii, nu contează cine le locuiește, ci important este ce reprezintă și ce pot reprezenta ele pentru cine le are. La urma urmei, un stat este important nu prin omogenitatea populației, ci mai ales prin numărul locuitorilor (sunt atâtea state federale!), prin mă-

rimea teritoriului și prin forța geoeconomică, politică și militară pe care acesta o cumulează, prin politica regională și prin modul în care își creează accesul la resurse și la piețele importante. Până în acest moment, țara noastră a fost permanent dezavantajată, atât în raporturile internaționale, cât și prin Tratatul asupra Forțelor Convenționale în Europa.

Este, deci, posibil și un război prin surprindere împotriva României. El ar putea porni dintr-o aventură a unor cercuri extremiste ajunse întâmplător la putere în țările în care se consideră că există încă probleme nerezolvate în legătură cu România. Atacurile ar veni, bineînțeles, din partea celor care pot avea conflicte cu noi, a celor care au ceva de luat de la noi și nu din altă parte. Cel mult, marile puteri (sau o parte din acestea) ar putea încuraja sau descuraja gruparea de agresiune împotriva României. Chiar dacă se va declanșa un război între Est și Vest, noi nu putem constitui un obiectiv ferm pentru Est și cu atât mai puțin pentru Vest, ale cărui valori le împărtășim. Nemijlocit interesați în destrămarea României nu pot fi alții decât acele cercuri ostile României (neidentificabile, cu precizie la ora actuală, dar de a căror existență nu se îndoiește nimeni) care doresc să realizeze deziderate mari pe seama divizării teritoriale a statului român. Pot fi și anumite mari puteri europene, inclusiv Federația Rusă, dar este puțin probabil că vor și acționa în mod direct pentru aceasta.

Mai este, oare, așa ceva posibil, azi, în Europa? Probabil că nu. Așa cum evoluează lucrurile în prezent, asemenea scenarii au foarte puține șanse. Lumea modernă a și renunțat să le mai ia în seamă. Dar ele nu pot fi, totuși, excluse. În cel mai optimist caz, pot fi tratate ca aventuri, ca nebunii. O nebunie a fost însă și atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 asupra Americii! Și totuși, ele s-au produs. În aceste condiții, ne propunem să supunem atenției următoarele situații care se înscriu în tematica strategiei acțiunilor de tip rapid:

a. Atac rapid pe trei direcții concentrice cu forțele eșaloanelor de angajare nemijlocită ale adversarului;

b. Atac pe una sau două direcții, cu participarea uneia, a două sau a mai multor grupări, sub protecția unor grupări inter-

naționale de intervenție sau de supraveghere sau fără cunoștința acestora;

c. Atac prin surprindere, cu obiectiv limitat, în vederea creării faptului împlinit.

Sunt posibile și alte numeroase variante, dar noi nu ne propunem să le analizăm decât pe acestea trei, întrucât sunt cele mai periculoase. Cu atât mai mult cu cât - știm din istoria primului și celui de al doilea război mondial - asemenea scenarii au mai fost.

a. Atac rapid pe trei direcții concentrice cu forțele eșaloanelor de angajare nemijlocită ale adversarului

Nici una din aceste forțe, indiferent cui ar aparține, singură, nu este capabilă să declanșeze un atac împotriva României, întrucât nu poate realiza un raport favorabil de forțe și mijloace. Ar putea însă să-și coordoneze acțiunile cu cele ale altor două sau trei grupări, cu șanse de reușită. Oricum, un astfel de atac nu poate avea loc decât în anumite condiții internaționale favorabile sau tolerante și numai sub protecția sau toleranța unor mari puteri sau cu acordul tacit al acestora.

Războiul ar începe, bineînțeles, cu acțiuni puternice de dezinformare, diversiune și cu o lovitură radioelectronică pe măsură. Este apoi posibil ca primul grup de angajare al celor trei - patru adversari (grupul sau gruparea de angajare) să forțeze din mișcare, prin surprindere, frontierele României, pe 4-5 direcții, concomitent cu folosirea concentrată a forțelor de acțiune rapidă pentru ceea ce se cheamă lovitura în adâncime.

Aceste forțe ar putea fi folosite în zona muntoasă și în depresiuni, sau, într-o primă etapă, pe adâncimea misiunii de luptă a grupării noastre de angajare nemijlocită.

Una din grupări, spre exemplu, ar putea acționa combinat, prin porțile de vest, folosind Forța de Intervenție Rapidă pe punctele tari de pe adâncimea misiunii de luptă a eșaloanelor respective sau în depresiunile ușor controlabile de forțe paramilitare care pot veni în spijinul atacatorului.

Desigur, poate că o astfel de intenție nu există nicăieri, pe nici o hartă. Există însă ca posibilitate, iar analistul militar, cum spunem, nu poate se nu se gândea - fie și ca la un joc - la o astfel de eventualitate. Nimeni nu știe cum vor evolua lucrurile peste 10-15 sau peste 20 de ani, intervalul de timp pentru care se pregătește fiecare contingent să acționeze.

Și scenariile care se folosesc în cadrul exercițiilor de menținere a păcii, deși fictive, țin seama de așa ceva. În misiune imediată, o astfel de grupare va încerca să ajungă, în 3-5 zile, pe un aliniament tare din teren, urmând ca, după dezvoltarea ofensivei, introducerea succesivă a eșaloanelor doi, întrebuițarea desantului etc. etc., să realizeze joncțiunea cu celelalte grupări adverse României și să în-deplinească obiectivul strategic propus.

Gruparea nord-estică de angajare, formată, probabil, din 5-6 mari unități ar acționa, la rândul-i, pe două direcții, în sprijinul celor două grupări de forțe (vestică și sudică) astfel:

Gruparea sudică de angajare ar acționa, probabil, într-o primă etapă, pentru cucerirea unei părți din teritoriul nostru național, în scopul deschiderii porții estice și a trecătorilor spre zona de operații de Vest.

Nu intrăm aici în detalii. Forțele de intervenție Rapidă adverse ar putea fi folosite la intrarea în munți și pe trecători, în timp ce o parte din Forța Mobilă ele ar acționa, prin surprindere, în anumite depresiuni, de cealaltă parte a trecătorilor.

Anumite mari puteri ar putea sprijini, ca și altă dată, această acțiune rapidă, de mare amploare, cu aviația, sisteme de armamente de mare precizie, precum și pe plan diplomatic. Oricum, este aproape sigur că unele mari puteri, în cazul unui conflict de tipul celui prezentat în acest scenariu, nu vor interveni de partea României.

Aici este vorba de situațiile cele mai grele, de conjuncturile cele mai nefavorabile, de acele situații dramatice de care România a avut parte din pin în istoria sa zbuciumată, inclusiv în cele două războaie mondiale.

Legat de acest tip de acțiune concomitentă, există și posibilitatea ca toate grupările să-și folosească forțele de acțiune rapidă, într-o primă etapă, în zona depresiunilor interioare, cu scopul de a crea un *fapt împlinit*, de a realiza o grupare puternică de forțe care să

înceapă lupta din interior, în timp ce trupele române ar fi obligate să intre în dispozitiv de apărare pe frontieră. După ce forțele de acțiune rapidă ale acestor grupări și Gruparea Paramilitară din unele zone interioare își realizează dispozitivul și trec la consolidarea raioanelor importante, acționând în același timp și asupra obiectivelor din interior, forțele principale ale grupărilor respective, sprijinite masiv de aliații lor, pot trece la ofensivă pe direcții.

b. Atac pe una sau două direcții, cu participarea uneia, a două sau a mai multor grupări, sub protecția unor grupări internaționale de intervenție sau de supraveghere sau fără cunoștința acestora

Agresiunea s-ar putea desfășura, probabil, aproximativ în același mod, urmând ca forțele inamice neangajate direct în luptă cu trupele noastre să efectueze acțiuni demonstrative sau să intervină succesiv, în raport de situație, acolo unde se constată că dispozitivul nostru de apărare este mai vulnerabil. În această situație, războiul își pierde caracteristica sa de război foarte rapid, dar situația nu va fi mai ușoară, întrucât agresorul are posibilitatea de a realiza, în continuare, surprinderea în toate etapele ducerii acțiunii militare, având la dispoziție forțe neangajate și putând efectua nestingherit manevra strategică pe direcții exterioare.

Există, de asemenea, posibilitatea ca, în cazul unei percepții defavorabile a acțiunii românești (a se vedea cazul Iugoslaviei), anumite țări sau organisme internaționale să sprijine cu forțe acțiunile agresorului, sau să exercite presiuni pentru încetarea ostilităților și fragmentarea țării.

Toate aceste lucruri sunt posibile, mai ales atunci când situația internațională se deteriorează și România este izolată.

c. Atac prin surprindere, cu obiectiv limitat, în vederea creării faptului împlinit.

Într-o conjunctură internațională favorabilă, oricare din aceste grupări ar putea acționa prin surprindere, folosind Forța de Acțiune Rapidă, în sprijinul grupărilor paramilitare din interiorul țării noastre

favorabile atacatorului, în vederea creării unui fapt împlinit și intervenției altor forțelor care să impună un anumit tip de comportament favorabil atacatorului.

Una din aceste forțe, spre exemplu, spre exemplu, ar putea determina o mișcare de amploare în zonele unde se află masiv o populație făcută să fie ostilă statului român, activizarea forțelor paramilitare, realizarea controlului asupra zonei și zădărnicierea intervenției în forță a autorităților române. Acțiunea, bineînțeles, ar fi precedată de introducerea masivă clandestină de armament și de o pregătire minuțioasă. Această pregătire ar consta în:

- identificarea punctelor cheie de care depinde stabilitatea dispozitivului paramilitar pentru controlul zonei;
- blocarea cazărnilor unităților militare din zonă și uciderea familiilor cadrelor militare și militarilor angajați pe bază de contract;
- prezentarea denaturată a realității și atragerea atenției opiniei publice internaționale și organismelor europene;
- crearea unei baze logistice care să permită acțiuni de lungă durată.

Profitând de o astfel de situație, sub acoperirea a două-trei unități de aviație performantă și cu acordul tacit al unora dintre marile puteri, această grupare și-ar putea trimite imediat, pe calea aerului, Forța de Intervenție Rapidă în depresiuni, pe motivul sprijinirii nemijlocite a etnicilor care n-au drepturi și sunt „masacrați” de trupele române. Desigur, acțiunea ar fi foarte riscantă, dar nu imposibilă, mai ales în situația când opinia unora dintre actorii cu influență puternică internațională ar fi fost pregătită în așa fel încât se ne fie complet defavorabilă.

O asemenea acțiune ar putea întreprinde și cealaltă grupară în alte zone, cum ar fi, spre exemplu, cele de pe platourile înalte sau cele din apropierea granițelor.

Acțiuni rapide de acest fel sunt mai puțin probabile din partea grupării sudice, dar de aici nu rezultă că, într-o anumită conjunctură, nu s-ar acționa și de aici.

Iată că situația nu ne-ar fi deloc favorabilă, mai ales în condițiile în care România nu este încă integrată în structurile de securitate ale continentului. Dar chiar și atunci, problemele ar rămâne.

Pentru că alianțele vin și trec, problemele rămân. Așa cum au rămas cele dintre Turcia și Grecia. Desigur, nu de aceeași manieră.

După ce secole întregi ne-am luptat pentru a ne păstra pământul și ființa națională, iar alții - mereu aceiași - s-au străduit să ne ia pământurile și dreptul la naționalitate, este foarte greu să ai încredere în ei. Cu atât mai mult cu cât, de-a lungul istoriei, ei n-au făcut nici un gest de reconciliere, de respect. Ba, dimpotrivă, cum s-a ivit prilejul favorabil, cum au rupt cât au putut din teritoriul nostru național. Trebuie să luăm deci aminte. De dragul unei bune vecinătăți cu orice preț nu trebuie să avem orbul găinilor. Dar nici nu putem persista în a nu vedea drumurile care se deschid în Europa. Franța și Germania - adversari tradiționali de-a lungul multor secole -, iată, au realizat ceea ce, cu o jumătate de secol în urmă, părea incredibil: reconcilierea istorică. Franța și Germania, împreună, cărora li se alătură Marea Britanie, Italia, Spania, Portugalia – tot ce e mai valoros în Europa, toată floarea ce vestită a Apusului – își dau mâna pentru a elimina definitiv războiul și a construi un continent unitar și prosper.

Sunt deci alte vremuri și, desigur, alte deschideri, alte orizonturi. Dorim cu toții o reconciliere în această parte a Europei, - noi, românii, suntem primii care am făcut pasul -, probabil că și se va realiza, mai ales că există și presiuni în acest sens, dar nu putem să nu punem, măcar pentru analiză, și răul înainte. Pentru că un astfel de rău, chiar dacă Europa încearcă să-l pună între paranteze, nu ne-a ocolit niciodată. Totdeauna ne-am confruntat, în vremuri de criză, cu ostilități masive, cu ultimatum-uri și dictate.

Reconcilierea deja a început, suntem pe cale de a ne convinge că trebuie să credem în șansa evitării oricărui conflict. Una este însă a crede și alta a nu lua în seamă toate posibilitățile, a eluda realitățile. Mai ales atunci când există semnale clare că o astfel de ostilitate n-a dispărut, ci doar nu se exprimă în modul cel mai tranșant. Atunci când tu n-ai nici un fel de interes agresiv, dar știi că niciodată n-ai fost ocolit de agresivitatea altora, va trebui să fii foarte prudent.

6.5. Locul și rolul forțelor de reacție rapidă în sistemul de siguranță, protecție și apărare al țării. Forțe și structuri de reacție rapidă. Grupări de tip modular. Compunere. Conducere. Misiuni

Războiul fiind deci posibil, țara este obligată să-și mențină în parametri optimi capacitatea de ripostă. Această capacitate se calculează, în funcție de tipul de război cel mai periculos și de principiul reacției optime (pentru acest tip de război) sau de un alt principiu pe care l-a adoptat în cadrul strategiei securității naționale. Calculele respective sunt însă limitate de acordurile de reducere a armamentelor pe care România le-a acceptat și le-a semnat. Cantitatea foarte redusă, absolut dezavantajoasă, impusă de alții, se cere însă compensată, atât cât se poate, prin calitatea forțelor și a doctrinelor de întrebuințare, printr-o filosofie adecvată a acțiunilor militare, a ripostei. Întrucât nu putem sub nici o formă să menținem o armată gata de luptă permanent (GLP), adică organizată exact ca la război, cu efectivele complete și cu toate dotările necesare, se va apela la o anumită ierarhizare și eșalonare a compatibilităților și a ripostei.

Deja există mai multe tipuri de unități. Unele care fac parte din forțele active, altele care fac parte din forțele teritoriale, altele care fac parte din forțele de rezervă. Unele, îndeosebi cele din forțele active, se află în ceea ce se numește supraveghere și avertizare timpurile, altele constituie forțe de angajare nemijlocită (între care se află și Forța de reacție Rapidă) Numai cele active au efective apropiate de statul de război. Dar și acestea, având doar 80 - 90 la sută din efective, sunt încă foarte departe de ceea ce înseamnă o unitate pregătită pentru a duce, în orice moment și în orice loc, într-un eventual război, acțiuni de luptă și cu atât mai puțin acțiuni de tip rapid.

Întrucât bugetul de apărare este sub limita oricărei austerități, și nici în viitor el nu va fi suficient - n-a fost niciodată! -, iar interesul pentru aducerea armatei în parametri normali ai capacității de ripostă ceruți de situația politico-militară confuză și de concepția doctrinară este și mai redus, se impune realizarea și aducerea rapidă la capacitate de luptă maximă a unei Forțe de Reacție Rapidă (Integrată) de o valoare care să asigure posibilitatea desfășurării unor acțiuni imediate, eficiente și hotărâtoare pentru dezamorsarea crizei,

protecția obiectivelor de importanță strategică, menținerea echilibrului strategic și intervenția organizată a forțelor principale ale armatei. Ceea ce, de altfel, se și face. Dar chiar și în condiții normale, când armata ar avea tot ce-i este necesar pentru a se instrui temeinic și a se dota cu sisteme de arme performante, crearea și folosirea, la nevoie, a Forței de Reacție Rapidă se impune cu aceeași urgență.

În situația specifică în care se află țara noastră, Forța de Reacție Rapidă (Integrată⁴⁵) ar trebui să aibă valoarea unei miniarimate în permanență gata de război, în timp de pace. Aceasta este caracteristica strategică a momentului. Ea trebuie să fie detașamentul înaintat al Armatei Române, modulul ei strategic, forța mobilă de dinaintea primei lovituri și, de aceea, nu poate fi organizată și dispusă oricum.

Această forță trebuie să fie o grupare de tip modular, cu un coeficient de integralitate unitar (sau apropiat de unitate) și cu o capacitate de luptă completă, subordonată nemijlocit factorului de decizie militară - Statului Major General - sau Consiliului Suprem de Apărare a Țării, dar prin Statul Major General, dislocată în așa fel încât să poată îndeplini în cel mai scurt timp toate misiunile ce-i revin. Forța de Reacție Rapidă are un rol foarte important în cadrul sistemului de apărare al țării, atât în organizarea dispozitivului strategic (gruparea de angajare nemijlocită) în timp de pace, cât și pe timp de campanie.

Necesitatea și rolul acestei forțe rezultă din:

- creșterea fără precedent a dinamismului acțiunilor militare, datorată noilor tehnologii și, îndeosebi sistemelor de arme;
- existența unor forțe de acțiune (intervenție, reacție) rapidă în toate armatele moderne din lume, capabile să intervină, în decurs de câteva de ore sau de câteva zile, oriunde pe globul pământesc;
- existența în zona de angajare nemijlocită a țării noastre a unor asemenea forțe;
- existența pericolului unui atac prin surprindere în situații de precriză sau chiar fără a se crea neapărat astfel de situații;

⁴⁵ Noțiunea „Integrată“ nu este circumstanțială; ea exprimă caracterul unitar, întarame, al acestei componente și condiția esențială a unei reacții complete, rapide și eficiente. Uneori, se preferă să se folosească doar FRR, fără să se adauge și cuvântul „Integrată“, înțelegându-se de la sine că o astfel de forță trebuie să fie, prin definiție, prin rațiunea ei de a exista, integrată.

- imposibilitatea menținerii tuturor unităților în stare de alertă permanentă și cu capacitatea de luptă completă;
- nevoia de a interveni imediat și eficient în zonele de operații periclitate sau în oricare alt punct de pe teritoriul țării;
- nevoia imperativă de a descuraja sau, la nevoie, de a preveni, de a preîntâmpina acțiunile în forță ale agresorului, ale oricărui agresor, inclusiv în cadrul unui conflict asimetric;
- nevoia de a descuraja uneltirile antinaționale, paramilitare și diversioniste ale anumitor forțe din interiorul țării, efectuate cu scopul de a crea o situație confuză și dificilă, greu de controlat, care să ducă la dezmembrarea țării în cele trei provincii istorice, în alte fragmente sau regiuni autonome sau la posibilitatea unor rapturi teritoriale pe seama României (evident, în condiții internaționale defavorabile României și stabilității regionale);
- cerința de a participa, cu forțe specializate, foarte bine instruite, la acțiunile de menținere a păcii, organizate sub egida ONU sau a altor organisme internaționale;
- nevoia de a avea o parte din unități foarte bine pregătite și dotate în mod corespunzător, realizându-se, prin aceasta, modelul de unitate, mare unitate și grupare de forțe cerut de războiul viitorului;
- cerințele rezultate din strategia de integrare în structurile eu-ro-atlantice.

De asemenea, necesitatea creării și consolidării unei astfel de componente - FRRI - rezultă și din scenariile posibile ale unei agresiuni împotriva României, dintre care am prezentat doar câteva.

Rolul unei Forțe de Reacție Rapidă sau Imediată rezultă din analiza riscurilor, amenințărilor și situațiilor de agresiune din perioada de pace, din timpul precrizelor și crizei.

În principal, FRR (FRRI) trebuie să fie în măsură să reacționeze imediat și chiar să devanseze acțiunile adverse îndreptate împotriva unității de stat și teritoriale a României, indiferent sub ce forme s-ar desfășura acestea. Noi trebuie să dispunem nu doar de o armată capabilă să-și îndeplinească misiunile primite, ci și de o structură în disponibilitate imediată, care să-i asigure forțele principale a armatei toate condițiile pentru a se mobiliza și a intra organizat în luptă. Și nu numai atât.

Forța de Reacție Rapidă (Integrată) nu este doar un detașament înaintat al armatei. Ea trebuie să fie, în același timp, și o entitate capabilă să descurajeze acțiunile adverse de orice fel, să ducă acțiuni îndelungate, pe cont propriu, să reprezinte țara în misiuni umanitare și de menținere a păcii, să participe nemijlocit la salvarea persoanelor și bunurilor în caz de catastrofă sau în alte împrejurări, să se afle adică permanent, zi și noapte, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, în serviciul națiunii etc.

FRRI trebuie să fie o elită a elitelor și o santinelă aflată în post permanent. Organizarea, compunerea, conducerea și misiunile FRRI se stabilesc în funcție de cerințele efective de acțiune în timp de pace și în situațiile de precriză și de criză. Dar FRRI nu poate coborî sub un prag minim de eficiență și de credibilitate. Acest prag este calculabil.

FRRI este, deci, o grupare de acțiune. Ea pune în aplicare, deopotrivă, o strategie a forțelor (organizare, sistem de pregătire, rațiuni, filozofie), o strategie a mijloacelor (dotare, logistică) și o strategie operațională (modalități de acțiune în timp de pace, în situații-limită, la crize, în conflicte asimetrice și în toate formele posibile de confruntare și de război).

a. În timp de pace

În paginile anterioare au fost enunțate câteva din acțiunile posibil a fi desfășurate în timp de pace nu neapărat de către cei care ar putea fi inamicii noștri, pentru că, potrivit concepției noastre, nu există inamici în timp de pace, cât mai ales de alte forțe destabilizatoare sau ostile. Evident, asemenea acțiuni se cer contracarate. Dar nu la întâmplare, nu când se nimerește și cum se nimerește, ci într-un sistem ce exprimă o strategie, o concepție unitară, care să aibă forță și consistență. Trebuie să pornim de la ideea că astfel de acțiuni de denigrare a țării, de provocare, de diversiune, de deformare a imaginii, de subminare a economiei, culturii și valorilor naționale românești, de distrugere a unor obiective importante, de creare a prilejului favorabil fac parte din arsenalul războiului psihologic și informațional, care este **război** și nu altceva. Ele nu se duc la întâmplare, ci au ca obiectiv menținerea unei situații tensionate și crearea condițiilor

ca, atunci când se va ivi prilejul, să se realizeze o coaliție de forțe împotriva statului nostru sau, în orice caz, să nu fie condamnate sau oprite acțiunile desfășurate de acești inamici împotriva noastră. Apreciem că este o activitate pe termen lung, cu valoare strategică, foarte greu de controlat, de supravegheat și de contracarat. De aceea, considerăm că *strategia reacției rapide românești* trebuie să aibă în vedere nu numai componenta strict militară, ci și această componentă a contracarării războiului psihologic. O astfel de contracarare trebuie făcută foarte rapid și prin forțe specializate.

Cu alte cuvinte, considerăm că Forța de Reacție Rapidă (Integrată) a Armatei Române trebuie să aibă și o componentă psihologică, adică o *componentă antidenigrare*, capabilă să sesizeze concepția și mijloacele războiului psihologic desfășurat de posibili noștri adversari, de grupări de forțe sau de instituții - unele, poate, teroriste sau specializate în denigrare - și să găsească modalitățile necesare pentru a trece la contraofensivă. Vreme de aproape un secol, s-a dus acest război psihologic nestingherit de nimeni împotriva noastră. Rezultatul este o imagine nefavorabilă și nereală a României în multe din mediile internaționale, o situație care cu greu poate fi remediată.

Informația are, la ora actuală, valoare strategică, este o armă strategică. A sosit timpul s-o folosim și noi, în limitele obiective și necesare ale valorilor pe care le avem de protejat și de afirmat. O astfel de componentă - componenta psihologică, antidenigrare - ar putea fi alcătuită dintr-un grup de specialiști militari din domeniul informațiilor, protecției militare, informației publice, presei militare și contraacțiunii psihologice care ar avea ca principală misiune analiza directă, în colaborare cu structurile specializate ale armatei și ale țării, a acțiunilor de război psihologic îndreptate împotriva României, precum și organizarea și punerea în aplicare a modalităților de contracarare a acestora. Este componenta cea mai activă a FRRI în timp de pace, care, pe de o parte, pune la dispoziția factorilor de decizie ai Forței informația specializată, selectată și rezultatele analizei acesteia (activitate absolut necesară în menținerea în cunoștință de cauză a FRRI) și, pe de altă parte, acționează efectiv ca beligerant direct și rapid în acest război al celor mai cumplite arme. Această componentă este absolut necesară. Și ea trebuie, în viziunea noastră,

să facă parte din FRR, pentru că aici și numai aici se se poate realiza materializarea unei concepții acționale rapide unitare. La ora actuală, *dispersia prea mare a forțelor nu asigură o reacție unitară rapidă, ci, dimpotrivă, constituie unul din factorii de întârziere și formalizare excesivă a reacției, de ineficiență și chiar de vulnerabilitate sporită.*

E drept, armata dispune de o structuri de informații militare și de alte structuri de cercetare și de informare, de o structuri de protecție și siguranță militară, de o structuri de relații, de presă militară, de compartimente de asigurare psihologică. Dar fiecare din acestea are în vedere un domeniu foarte larg, care privește întreaga armată și nu doar reacția imediată, nemijlocită, promptă, de tip rapid. Din acest motiv, FRRI trebuie să-și aibă *componenta ei de reacție psihologică și informațională*, perfect integrată, care să acționeze imediat, ochit și foarte eficient, exact pe domeniul ce ține de acest război psihologic care, într-o formă sau alta, pregătește războiul de mâine, adică tragedia de mâine. Experiența destrămării Iugoslaviei, precum și propria noastră experiență din decembrie 1989 sunt, credem, edificatoare în ceea ce privește necesitatea unei reacții imediate, bine direcționate, ochite, punctiforme și eficiente în domeniul războiului psihologic. Această componentă a FRRI ar putea fi și o interfață între FRRI și Statul Major General, beneficiind astfel de aportul în domeniu al tuturor forțelor specializate.

O altă componentă a FRRI este cea *radioelectronică*. O astfel de componentă are menirea să anihileze efectele imediate ale loviturii radioelectronice efectuată de inamic, inclusiv în timp de pace, și să asigure condiții componentei de reacție psihologică și informațională, precum și elementelor specializate antidiversiune și antiteroriste ale FRRI să intervină oportun. Componenta radioelectronică este, de fapt, un nucleu format din specialiști în domeniul luptei radioelectronice - interfață între FRRI, pe de o parte, și transmisioniști și structurile de luptă radioelectronică din SMG, pe de altă parte -, cu misiunea de a sesiza premisele și momentele loviturii radioelectronice inamice și a lua primele măsuri pentru a zădărnici această lovitură și a asigura protecția sistemului de transmisiuni al FRRI și sistemelor de arme. Fără o reacție rapidă în domeniul informațiilor,

telecomunicațiilor și luptei radioelectronice, FRRI nu poate acționa în modul cel mai eficient.

Componenta aeriană a FRRI se impune ca element absolut necesar în timp de pace - și cu atât mai mult în timpul precrizii și crizei -, în măsură să asigure dimensiunea pe verticală a reacției. Această componentă are, la rândul ei, două dimensiuni: *acțiunea din aer și transportul aerian*. Ambele sunt definitorii pentru reacția rapidă. De altfel, întreaga aviație militară este destinată acțiunilor rapide. Ea trebuie să fie capabilă în orice moment să reacționeze imediat. Dar, desigur, componenta aeriană a FRRI se cere individualizată, în vederea realizării, în permanență, a parametrilor integralității, unității depline de acțiune, și nu doar cei ai interoperabilității. *FRRI nu are elemente interoperabile, ci elemente integrate*. Aceasta este deosebirea fundamentală între FRRI și o armată bazată pe interoperabilitatea între arme. *Reacția rapidă cere integrare, compatibilitate deplină!*

Componenta terestră este, de fapt, o grupare de mari unități și unități interarme, organizate pe principiu modular. De altfel, modularitatea se realizează nu numai la acest nivel, ci și la cel al întregii Forțe. Componenta terestră este strâns legată de zonele de operații, de modul în care Statul Major General concepe structura de forțe și de reacție și, în acest cadru, de concepția efectivă a reacției de tip rapid, în cadrul acțiunilor de angajare imediată, nemijlocită. Ea este condiționată deci spațial, teritorial. Se dorește o reacție rapidă din poziții centrale, cu forțe întrunite, în sistemul unor intervenții succesive, în raioane tensionate sau în zone de criză, sau, în caz de criză majoră, prin lovituri succesive, potrivit gradului de pericolozitate al atacurilor inamice? Se dorește o intervenție simultană, imediată, în una - două zone sau pe una - două direcții operative, acționându-se cu FRRI fracționată? Se dorește ca, în zonele și raioanele tensionate, în timp de pace sau în perioada de precriză, să se intervină cu forțe armate, cu unități terestre ale FRRI, sau cu unități specializate în descurajare psihologică?

Răspunsurile la aceste întrebări - și la multe altele - nu sunt simple. Ele țin de o strategie a reacției, precum și de filosofia războiului pentru care ne pregătim. De aceea, elaborarea și actualizarea

permanentă a conceptului de *angajare* și, concomitent, a celui de *reacție rapidă* reprezintă o necesitate.

Componenta navală se impune și ea ca o parte integrantă a FRRI, dat fiind interesul economic și strategic al României în Marea Neagră, frontiera pe fluviul Dunărea, existența platformelor de foraj marin și de extracție a petrolului, precum și riscurile și amenințările care rezultă din tensiunile existente sau previzibile în această regiune extrem de complexă și de importantă pentru echilibrul strategic al Europei.

Există și o ***componentă de infanterie marină a FRRI***, dar pentru zona lagunară și de litoral.

Componenta antiteroristă și antidiversionistă este absolut necesară în situația politico-militară și militară a României. Mai ales în perioada de pace și în situația de precriză, dar și pe timpul crizei, acțiunile teroriste și diversioniste se vor multiplica și diversifica. Ele vor cuprinde, probabil, întreaga gamă de forme și procedee și se vor desfășura în toate mediile. Reacția antiteroristă și antidiversionistă a FRRI trebuie să țină seama de evoluția acestui fenomen terorist greu de controlat.

b. În perioada de precriză

În perioada de precriză, probabil se vor înmulți acțiunile violente, separatiste, precum și cele teroriste și diversioniste. Este momentul în care FRRI va acționa pe componente și mici grupuri și grupări cu scop precis, atât pentru supravegherea și protecția obiectivelor vizate, cât și pentru apărarea lor nemijlocită sau pentru nimicirea inamicului care a reușit să pună stăpânire pe ele. Această misiune poate fi realizată în cooperare cu unitățile de jandarmi și mai ales cu formațiunile de reacție rapidă care, probabil, vor fi organizate și în cadrul Jandarmeriei.

În această perioadă, FRRI va fi angajată nemijlocit în diferite puncte ale țării, prin toate componentele sale. Structurile vor suferi unele modificări impuse de situația concretă, dar ele se vor înscrie în parametri de integralitate absolut necesari eficienței FRRI.

În principiu, în situațiile de precriză, când sunt vizate obiectivele punctiforme de pe întreg teritoriul țării sau de pe anumite di-

recții, FRRI va acționa pe **module de precriză**. Acestea sunt mici detașamente (grupuri) interarme capabile să intervină, în câteva ore, în oricare raion, în oricare punct de pe teritoriul țării. Modulele de precriză nu trebuie să afecteze însă capacitatea de acțiune integrală și operativitatea FRRI.

Oricum, situația de precriză trebuie definită în mod corect, în funcție de caracteristicile ei organizându-se și riposta FRRI și nu numai a FRRI.

c. În situații de criză

În situațiile de criză, de conflict deschis și de război, țara noastră se va confrunta cu probleme deosebite. De exemplu, în cazul unor atacuri concomitente din trei direcții, se cer realizate trei grupări de angajare nemijlocită și alte grupări de contraacțiune sau de manevră, iar în cazul creării, de către un posibil adversar din interior, a unei forțe militare separatiste în spațiul țării și fixării nemijlocite a majorității forțelor noastre armate la frontieră sau în alte raioane, dispozitivul strategic s-ar putea să fie de tipul „cerc în cerc“, ceea ce va crea probleme foarte mari.

În prima parte a crizei, structurile FRRI nu se modifică. FRRI va acționa imediat, acolo unde pericolul este cel mai mare, pentru zădărnicierea sau întârzierea acțiunilor agresorului sau pentru alte misiuni specifice, de care ne vom ocupa mai târziu.

În toate cazurile, FRRI poate fi întrebuințată fie ca detașament înaintat, ca grupare de supraveghere, ca grupare de lovitură-fulger, ca „forță de șoc“ în subordinea Marelui Cartier General, fie ca rezervă generală strategică, dar cu misiuni speciale.

Modalități de organizare și dislocare a FRR

Organizarea și dislocarea Forței de Reacție Rapidă Integrată a unei armate depinde de foarte mulți factori: amenințări; forme de relief; direcții operative; dislocarea la pace a unităților și marilor unități; dispunerea aerodromurilor; rețeaua de transmisiuni permanentă; existența în zona respectivă și a altor forțe ale armatei sau ale

Ministerului de Interne; comunicații și alte elemente ale infrastructurii teritoriale; posibilități de intervenție; depozite; alte surse de aprovizionare; asigurarea realizării rapide a oricărui dispozitiv; timpul de acțiune al adversarului și timpul de reacție, configurația și rolul aliaților din care facem parte etc.

În acest sens, se impun spre analiză câteva variante de organizare⁴⁶ (de modernizare a organizării) FRRI. Fiecare dintre ele are avantaje, dar are și dezavantaje. Din simpla lor enumerare, rezultă marile dificultăți ale constituirii și, mai ales, ale folosirii eficiente a unei astfel de Forțe.

FRRI ar putea fi organizată și dispusă astfel:

1. Pe mari unități, dispuse în poziții centrale.
2. Pe mari unități sau module, în poziții centrale, cu bazele în munți sau în Podișul Transilvaniei.
3. Pe grupări modulare sau mari unități dislocate în zonele în care sunt posibile crize, situații conflictuale, acțiuni de amploare separatiste.
4. Pe unități, mari unități și module dispuse concentric (zona de frontieră, zona dealurilor, zona montană).
5. Eșalonat, pe unități, mari unități sau module de reacție rapidă, pe direcțiile amenințate.
6. Pe module de apărare (de reacție), în grătar.
7. Pe grupări modulare dislocate în zonele de operații.
8. Pe componente terestre, aeroterestre, aeriene și navale, în funcție de zone și de formele de relief.
9. Pe module de apărare (de intervenție) dislocate aleatoriu.
10. Pe componente.

Analizând avantajele și dezavantajele fiecăreia din aceste variante (și ale altor variante, de care nu ne ocupăm însă aici), folosind metoda algoritmului rațional de recunoaștere, ajungem la o opțiune acceptabilă, cel puțin pentru o perioadă de timp. Pentru că astfel de structuri nu sunt bătute în cuie. Ele se cer adaptate permanent la condițiile efective ale situației.

⁴⁶ La data când a fost concepută această lucrare (1994), Armata Română nu dispunea de o Forță de Reacție Rapidă.

1. În varianta 1, folosindu-se și experiența acumulată de alte armate și de cele ale vecinilor noștri, să presupunem că FRRI ar fi organizată **pe mari unități, dispuse în poziții centrale**. Din FRRI ar putea să facă parte următoarele componente dispuse astfel:

Statul Major al FRRI, organizat modular și dislocat la București, în cadrul Statului Major General, cu o unitate de comandă, una de stat major și transmisiuni.

a. Componenta de reacție psihologică și informațională (antidenigrare) ar putea fi formată din câțiva ofițeri specializați în culegerea și analiza informațiilor, din specialiști în contraacțiuni psihologice, din ziariști militari, din istorici și oameni de cultură. Numărul acestora și organizarea pe compartimente ar depinde de intensitatea și forța de reacție care se preconizează sau se calculează. Această componentă nu este singură, nu acționează izolat, ci în colaborare cu instituțiile specializate din cadrul forțelor armate. Dar ea acționează *imediat și punctiform, ochit*. Această componentă ar putea avea valoarea unei secții, a unui birou sau a unei grupe formată din 3-4 ofițeri specializați pe trei domenii: informații; contraacțiune psihologică; cultură și presă. Aceste trei grupe (sau acești 3-4 ofițeri) ar lucra în strânsă legătură, primul realizând culegerea și interpretarea informațiilor (evident, cu ajutorul structurilor specializate existente) și punerea lor la dispoziția celorlalte două grupe și a conducerii Forței în vederea optimizării deciziei. Spre exemplu, în acest prim loc, s-ar aduna, sorta și interpreta toată informația agresivă, directă, care ține de crearea unei stări tensionate, la adresa României: acțiuni petru subminarea instituțiilor statului, a proprietății, a economiei și a valorilor naționale; atacuri apărute în presă sau la posturile de televiziune și de radio; afirmații denigratoare sau cu obiectiv precis făcute în diferite organisme sau în anumite cercuri politice de peste hotare sau din țară; informații culese prin alte mijloace care relevă o degradare a situației și pregătirea unor atacuri pe cale diplomatică sau prin mass media, care anunță o stare de precriză sau de criză; atacuri prin informații ochite, perseverente la adresa unor localități sau unor zone din interiorul țării; acțiuni insistente potrivnice României care incită la violență; rețele ale crimei organizate și traficului

de droguri care preconizează un grav pericol pentru zonă, făcând posibil conflicte armate; terorism etc.

Această componentă ar putea fi dispusă pe lângă Statul Major General, unde s-ar afla și comandamentul FRRI. Ea ar face parte din statul major al FRRI, fiind un *intelligence-service* al FRRI și, în același timp, compartimentul ei de analiză și prognoză și ar avea o importanță covârșitoare pentru calitatea reacției, inclusiv a celei armate. Fără informații consistente, nu se poate acționa eficient. Războiul modern este un război al informației.

b. Componenta radioelectronică este, de asemenea, esențială pentru modularea acțiunilor inclusiv din perspectiva războiului radioelectronic. Ea este, de fapt, o unitate specială, compusă dintr-un stat major format din ofițeri, maiștri militari și subofițeri specializați în lupta radioelectronică și din subunități dotate cu mijloace de cercetare, de protecție și de contraacțiune radioelectronică. Toate unitățile noastre de luptă radioelectronică sunt și trebuie să fie, ca și unitățile de aviație, unități de reacție rapidă; această unitate (sub-unitate, avion, elicopter etc.) are însă obiective foarte precise. Ea nu se ocupă în general de lupta radioelectronică, nu este în măsură să îndeplinească orice misiune, ci se află nemijlocit în serviciul FRRI, este o parte componentă a FRRI, aflată în dispozitivul permanent al acesteia. Ea valorifică toată informația de acest gen și acționează în cel mai scurt timp în folosul FRR, asigurându-i date, protecție și sprijinind-o nemijlocit în acțiunile pe care le întreprinde. Asigurarea radioelectronică în luptă este esențială. Iar acțiunea radioelectronică, atât în timp de pace, cât și în situațiile de precriză și de criză, este hotărâtoare. Această unitate trebuie să fie o componentă strict secretă, foarte mobilă, dotată (evident, operativ) cu elicoptere sau, eventual, cu avioane pregătire pentru lupta radioelectronică, și amplasată rapid acolo unde este nevoie. Această unitate și componenta de reacție psihologică și informațională sunt unități de luptă, de reacție rapidă și nu compartimente ajutătoare sau de asigurare, adiacente FRRI. Ele desfășoară deci acțiuni de luptă rapide în spectrul informației și în cel electromagnetic și radioelectronic și nu altceva.

c. Componenta aeriană ar include (subordonate operativ, numai pentru misiuni) 1-2 grupuri de aviație de vânătoare-bombardament dislocate unul în Transilvania și celălalt la Fetești sau la Băneasa, precum și 2-3 grupuri de elicoptere - unul la Sibiu, unul la Alexeni și celălalt la Titu (Boteni) sau în alte locuri, în funcție de mulți alți factori și de situația concretă a aviației. De asemenea, din cadrul componentei aeriene face parte și aviația de transport nemijlocit a brigăzilor de parașutiști și a trupelor aeropurtate.

Ar fi totuși indicat ca, în noua organizare, elicopterele destinate transportului acestor trupe să intre în organica FRRI (evident, numai pentru misiuni). La fel și grupurile de zbor de pe Băneasa (Borcea) și de la Turda sau de unde s-or stabili (sau măcar escadrilele destinate nemijlocit reacției rapide, reacției imediate) să facă parte din FRRI (numai pentru misiuni) și nu să fie date în sprijinul acesteia. În sprijinul acesteia pot fi date alte unități de aviație. Trebuie spus că nu poate exista cu adevărat FRRI eficientă fără să aibă în organică o componentă aeriană cu capacitatea de luptă completă, zi și noapte gata de acțiune.

d. Componenta aeroterestră este, de fapt, o FRRI în cadrul FRRI, și ea se compune, în principal din marile unități și unitățile de parașutiști (câte sunt) Trei brigăzi de parașutiști)spre exemplu, ar reprezenta o forță pentru care s-ar cere însă mijloace de transport adecvate. Practic, pentru transportul a trei brigăzi, fiecare brigadă având câte două batalioane de parașutiști și câte un batalion de misiuni speciale ar fi necesare cel puțin 9 grupuri de zbor, fiecare grup având în dotare 36 de elicoptere - deci, în total, 324 elicoptere! -, sau 33 de avioane de transport cu capacitatea de 30-40 parașutiști. Probabil că nu se va putea realiza niciodată o asemenea concentrare de mijloace de transport, inclusiv cu cele 4 Hercules. Și atunci se poate alege procedeul prin care se realizează transportul în valuri (pe eșaloane) sau, pentru o parte din forțe, se va prefera, în lipsă de altceva mai bun, și transportul pe roți. Nu suntem însă de acord cu o astfel de soluție! FRRI trebuie să aibă cea de a treia dimensiune, iar componenta aeroterestră trebuie să beneficieze neapărat de cele 324 de elicoptere, plus elicopterele de luptă din cadrul celor trei grupuri

de zbor. S-ar putea ca brigăzile să fie... batalioane, dar eficiența nu mai poate fi aceeași.

La acestea ar mai trebui adăugată o brigadă aeromobilă organizată, în principal, pe trei batalioane aeromobile și un divizion de aruncătoare. Această brigadă ar putea fi dislocată în București sau în orașul Făgăraș, poate și în altă parte. Așadar, componenta aerote-restră a FRRI, în vremuri bune și cu capacitate completă, ar arăta astfel:

- 3 Bg.Pșt., fiecare având: un B.Pșt. Misiuni Speciale, organizat pe câte 3 companii, iar companiile pe câte 5 grupuri, fiecare grup având cinci militari (ofițer, subofițer, 3 militari angajați pe bază de contract); două B.Pșt. x 3 Cp. x 3 Pl + pl.Arm., Cp.Ar., Cp.AT. - necesar: 33 avioane transport sau 324 elicoptere.

- 1 Bg. Aermob. având: 3 B.I. x 3 Cp.I. x 3 Pl.I.; Cp.Ar.; Bt.AT - necesar: 96-100 elicoptere de transport.

Pentru vremuri de criză economică, în loc de trei brigăzi, s-ar accepta și trei batalioane (sau o singură brigadă⁴⁷, cea existentă) sau un echivalent, dar puterea de lovire a unei astfel de grupări ar fi de trei ori mai mică! Or, la dimensiunile reale ale amenințării celei mai periculoase, ar fi foarte greu de îndeplinit misiunea.

e. Componenta terestră ar putea să cuprindă:

- 3 - 5 Bg. Interarme Rapide (sau mecanizate), pe transportoare blindate ușoare (tip TABC) fiecare având: 3 B.I. x 3 Cp.I. x 3 Pl. I. x 1 Cp. Ar.; 1 Bt.AT; Pl. Infiltrare; Pl.R.A.A.; B. Tc x 40 Tc; Dn. Ob. Autopropulsate; Bt. R.AA; 1-2 S.Cc.L Î.P.; Cp.Log. dislocate astfel: Ploiești, București, Zalău, Dej.

- 1-2 Bg. Tc. (sau B.Tc., în situații de criză economică) dislocate la Târgu Mureș (și la București).

- 3 B.V.M. pe MLVM dislocate la Miercurea Ciuc, Predeal și Brad (Câmpeni sau în zonă).

- 2 B.C.A. Psih. dislocate la Miercurea Ciuc și Sfântu Gheorghe sau undeva în zonă.

⁴⁷ La data alcătuirii tezei de doctorat cu această temă, în organica Armatei Române existau trei brigăzi de parașutiști; la nevoie, ele pot fi constituite fără prea multă greutate.

- 3 B.Jandarmi. dislocate la Braşov, Miercurea Ciuc şi Tg. Mureş (subordonate operativ FRRI, şi numai pentru astfel de misiuni).

- 1 B.Antiterorism dislocat la Târgu Mureş (sau în altă parte).

f. Componenta navală poate cuprinde diferite nave, în funcţie de situaţie şi de capacitatea de reacţie care se doreşte, astfel:

- Grupul de Nave Maritime de Intervenţie Imediată, alcătuit din: submarin, distrugător, 2-3 fregate, 3-4 vedete torpiloare.

- Grupul de Elicoptere de la Tuzla (sau o parte din acestea).

- Grupul de Nave Fluviale de Intervenţie Imediată, alcătuit din: 3 monitoare; 3-4 vedete rapide blindate; dragoare.

g. Componenta Dobrogea poate fi constituită dintr-o brigadă mecanizată dislocată la Topraisar şi Batalionul de Infanterie Marină dislocat la Babadag (sau numai din B.I.M. şi un B.I./Bg.34 Mc.)

h. Componenta Logistică este foarte importantă. Ea ar putea fi alcătuită, în această variantă a dispunerii centralizate, dintr-o Brigadă Logistică dislocată la Bucureşti. În orice împrejurare, când acţionează pe teritoriul naţional, FRR va primi date de la cercetarea prin radiolocaţie, va fi acoperită de sistemul de apărare antiaeriană al ţării şi de Garda Naţională (Trupe Teritoriale).

În afară de aceasta, cele 3 armate şi-ar putea realiza, la rândul lor, componente de reacţie rapidă pentru zona lor de responsabilitate, deocamdată de valoarea unui batalion foarte mobil. Cu atât mai mult cu cât corpurile de armată ar putea realiza, pentru zonele lor de responsabilitate, mici Detaşamente de Reacţie Rapidă (DRR) cu care să rezolve imediat situaţiile dificile care apar pe neaşteptate.

Aceasta ar însemna aplicarea unui principiu pe care l-am numi cel al *reacţiei rapide cumulative*.

2. În variantele 2 şi 3 (Pe mari unităţi sau module, în poziţii centrale, cu bazele în munţi sau în Podişul Transilvaniei sau în zonele în care sunt posibile crize, situaţii conflictuale, acţiuni de amploare separatiste etc.), FRRI ar putea fi alcătuită astfel:

a. Statul Major al FRR, unitatea de comandă, stat major și transmisiuni, componenta de reacție psihologică și informațională (antidenigrare) și cea logistică vor avea aceeași structură ca în varianta 1 (sau o alta impusă de situație) și vor fi dispuse în același loc cu Statul Major General, care conduce nemijlocit orice acțiune de intervenție sau de reacție rapidă.

b. Componenta radioelectronică este bine să fie dislocată la Brașov, dată fiind baza materială foarte bună asigurată de Academia Forțelor Aeriene și condițiile pe care le oferă terenul muntos și depresionar organizării acțiunii radioelectronice în sistem rapid și protejat.

c. Componenta aeriană a FRRI ar putea fi organizată astfel (în vremuri normale):

- Componenta de lovire și de control: 8-10 module aeriene (formații de 4-6 de avioane de sprijin, de cercetare, de bruiaj dispuse în munți, în subteran, cu amenajări de decolare scurtă, perfect mascate, care nu intervin decât în situații-limită. Exercițiile și celelalte activități se efectuează cu aviația de pe aerodromurile cunoscute.).

- Componenta de sprijin nemijlocit formată din elicoptere de luptă ușoare, performante dispuse în zonele de dislocare ale brigăzii aeromobile și ale Bg.V.M.

- Aviația de transport pentru brigăzile (batalioanele) de parașutiști (elicopterele dislocate la unități, iar avioanele planificate să asigure îmbarcarea, pe aerodromurile cuprinse în plan, în cel mult 40 de minute de oriunde s-ar afla ele).

d. Componenta aeroterestră formată din 3 brigăzi de parașutiști (sau doar 3 batalioane de parașutiști) și 1 Bg. Aeromobilă (sau doar un batalion) ar putea să fie dislocate astfel: Brigăzile (batalioanele) de parașutiști în localitățile Brașov, Târgu Mureș, Turda; Brigada Aeromobilă la Făgăraș sau în altă parte.

e. Componenta terestră, în această variantă, ar trebui să includă:

- Bg. Mc. De la Dej (Bistrița), cu zona de supraveghere și de intervenție în Poarta Someșului și în trecătorile Carpaților din Nord și din Nord-Est;

- Bg. Mc. Ploiești (sau un batalion din aceasta), cu zona de supraveghere și de intervenție în Câmpia Română și la intrarea în Carpații Meridionali;

- Bg. Mc. Focșani (sau un batalion din aceasta), cu zona de supraveghere și de intervenție în Poarta Focșanilor și la intrarea în Carpații de Curbură;

- Bg. Mc. Iași (Botoșani etc.) sau un batalion din aceasta, cu zona de supraveghere și de intervenție în Bucovina și la intrarea în Obcine, spre Cârlibaba;

- Bg. V.M. Miercurea Ciuc, cu zona de supraveghere și de intervenție în județele Harghita și Covasna și în trecători;

- Bg. Tc. Tg. Mureș, cu zona de supraveghere și de intervenție Mureș, Harghita, Covasna, Depresiunea Jibou, în Transilvania, în general.

Componenta navală, cea de infanterie marină și cea logistică rămân acolo unde sunt prevăzute în varianta 1.

Varianta 4 (Pe unități, mari unități și module dispuse concentric - zona de frontieră, zona dealurilor, zona montană) nu o luăm în discuție, întrucât ea se înscrie, în general, cu mici excepții în ceea ce am numi *reacție rapidă eşalonată spre exterior*. Or, cum inamicul ar acționa pe direcții și prin lovituri în adâncime, conceptul de reacție rapidă eşalonată nu este chiar cel mai indicat.

În **varianta 5** este vorba de realizarea unor structuri de reacție rapidă, **eşalonat, pe unități, mari unități sau module de reacție imediată, pe direcțiile amenințate**. Este o întreprindere foarte importantă, dar, în același timp și foarte riscantă. Oricum, dispunerea unităților și marilor unități care fac parte din FRRI nu poate să rămână multă vreme secretă. Agresorul poate să-și dea seama cu ușurință de strategia noastră și de locul acțiunilor de tip rapid în cadrul acesteia. Acest lucru are și avantaje și dezavantaje. Avantajul principal constă în *descurajarea agresiunii*. Dacă forțele pe care le

dispunem pe aceste direcții sunt credibile, iar pe alte direcții ofensiva inamică ar fi dificilă sau chiar imposibilă, s-ar putea ca agresorul să renunțe. Nu ne facem însă iluzii. Dacă e să fie război, regulile din timp de pace nu vor mai fi de actualitate. Oricum, cei care ar putea fi inamicii noștri într-o situație complicată și confuză, nu ne vor ataca decât atunci și numai atunci când condițiile le vor permite, când atacul va fi asigurat multilateral, când vor ști că marile puteri vor tolera sau vor stimula acest lucru, vor ajuta la așa ceva sau, în orice caz, nu-l vor incomoda.

Desigur, putem să ne imaginăm cu ușurință un scenariu care rezultă din analiza celor petrecute de-a lungul secolelor și deceniilor, în timpul marilor sau micilor războaie în care a fost implicată și România.

S-ar putea să nu fie niciodată așa. Și am dori să credem că nu va fi. **Dar dacă, totuși, va fi?** Acestea sunt, deci, scenariile extreme pe care n-am dori să le trăim vreodată, dar ele sunt totuși posibile, iar noi trebuie să le avem în vedere.

În această situație, o parte din unitățile FRRI ar trebui să fie eșalonată din Poarta Someșului până la Miercurea Ciuc, unele unități să fie dispuse de o parte și de alta a Pasului Prislop, altele să fie dispuse în centrul țării, iar pentru Dobrogea să se creeze o subdiviziune specială a FRRI.

Astfel, brigăzile (batalioanele) de parașutiști ar trebui să se afle la Turda, Tg. Mureș și Brașov (sau în alte localități din zonă), Brigada Aeromobilă în Miercurea Ciuc (sau la Făgăraș), o brigadă mecanizată la Dej, la Cluj sau la Bistrița, brigada de tancuri la Târgu Mureș, restul forțelor, ca în varianta 2.

Această variantă (cu componentele FRR eșalonate pe direcțiile de interzis) ar putea fi adoptată în perioada de precriză și atunci când se dețin date certe că, în scurt timp, agresorul va trece la acțiune și nu există timp suficient pentru a realiza un dispozitiv convenabil.

FRR se cere organizată în așa fel încât să permită o trecere suplă de la o structură la alta, concomitent cu desfășurarea reacției, redislocare rapidă, în funcție de situația operativă, intersanjabilitate

a elementelor și, mai ales, acțiune imediată, eficientă, surprinzătoare.

În **varianta 6** (pe module de reacție dispuse în grătar), *FRRI ar fi, de fapt, un sistem de reacție rapidă suprapus peste o rețea teritorială de apărare.* Cu vreo douăzeci de ani în urmă, s-a discutat - în special în literatura militară franceză - conceptul de **apărare modulară**. Reacția rapidă de tip modular se aseamănă cumva cu acel sistem, dar își are particularitățile sale. La o primă evaluare, s-ar împărți întregul teritoriu național pe vreo 8 zone de amenințare și de risc și, în funcție de acestea, s-ar organiza **sistemul modular de reacție rapidă**. Aceasta ar însemna ca, în fiecare zonă, să existe un **modul de reacție rapidă** care să fie în măsură să intervină imediat în zona sa de reacție (de responsabilitate), astfel încât să rezolve orice situație sau să asigure condiții pentru intervenția oportună a forțelor principale. Un astfel de modul ar trebui să fie dispus în apropierea unor baze aeriene și să fie alcătuit din una sau mai multe mari unități sau unități terestre, de parașutiști sau aeromobile, din blindate ușoare și subunități speciale. Având în vedere posibilele amenințări, în țara noastră ar putea fi luate în considerație următoarele zone de amenințare: 1. Harghita-Covasna. 2. Mureș. 3. Bihor, Cluj, Satu Mare. 4. Banat. 5. Bucovina. 6. Maramureș. 7. Câmpia Română, Poarta Focșanilor. 8. Dobrogea.

În această situație, **componenta de reacție psihologică și informațională** și cea **logistică** ar putea fi dislocate în Capitală, **componenta radioelectronică**, în zona Brașov, iar modulele de reacție rapidă, în cele 8 zone. Compunerea acestor module ar putea fi aproximativ următoarea:

1. Pentru zona Covasna-Harghita: Bg. V.M.; B. Jandarmi; B. Acț. Psihologică; Grup de Elicoptere; B. Antiterorist.

2. Pentru zona Mureș: Bg.V.M.; Bg.Tc; B.Jandarmi, B.I.Mc.; Bg.Pșt. (B.Pșt); Grup de Aviație de Transport (numai pentru misiune); Grup de Elicoptere.

3. Pentru zona Bihor, Cluj, Satu Mare: Bg. Pșt. (B.Pșt.); Bg. Tc. (B.Tc.); Bg. Mc. (B.I.); B.V.M. (Apuseni); B. Comando; Gp. El.; Gp. Av.V.B. (E. Spr.)

4. Pentru zona Banat: Bg. Mc. (B.Mc.); Gp.Av.V.B. (E.Spr.); Gp.El. (E.Spr.)

5. Pentru zona Bucovina: Bg. Mc. (B.Mc.); Gp.El. (E.Spr.)

6. Pentru zona Maramureș-Bistrița: B.V.M.; B.Jandarmi.

7. Pentru zona Câmpia Română, Poarta Focșanilor: Bg.Mc. (B.I.); Bg. Pșt (B.Pșt); B.Tc; Gp.El. (E.Spr.); Gp.V.B. (E.V.B.); Gp.Av.Tp.; Gp.Nave Fluviale Reacție Imediată.

8. Pentru zona Dobrogea: B.I.M.; Bg.Mc (B.I.); Gp. Nave Maritime Reacție Imediată; Gp.El, Gp.Av.V.

Total: 3 Bg. Pșt. (3 B.Pșt); 2 Bg.V.M. (1 Bg.V.M., 1-2 B.V.M.); 5 Bg.Mc. (5 B.I.); 1 B.I.M.; 2 Bg.Tc (1 Bg.Tc., 3 B.Tc.); 1 B.Acț. Psih.; 1 B. Antiterorist; 1 Gp.N.Maritime; 1 Gp.N. Fluviale; 7 Gp.El. (7 E.El); 1-2 Gp. Av. Tp.; 4 Gp.Av.V.B.(4 E.V.B.)

Această repartitie a unităților și marilor unități din FRRI este zonală, în grătar, și are câteva avantaje foarte importante:

- acoperă toate zonele principale de amenințare;
- permite reacția imediată, fără a fi nevoie de o cantitate mare de elicoptere sau de avioane de transport;
- fiecare zonă poate fi pregătită din timp pentru un sistem de acțiuni rapide dinainte concepute;
- cele 8 grupări modulare au mare independență de acțiune, dar pot interveni și cu parte din forțe întrunite: spre exemplu, în Poarta Someșului sau în Poarta Focșanilor;
- se pot realiza manevre surprinzătoare dintr-o zonă mai puțin amenințată spre zona în care modulul FRRI a fost deja angajat.

Există, desigur, și dezavantajul dispersării, dar, în cazul teritoriului țării noastre, el nu este hotărâtor. De altfel, și Forța de Acțiune Rapidă a Franței era dispersată pe aproape întregul teritoriu al acelei țări. Considerăm că nici nu este indicat ca FRRI să fie concentrată într-un singur loc sau într-o singură zonă.

Acest sistem modular de organizare a reacției rapide pare a fi foarte eficient, dacă ne gândim la situația specială din țara noastră.

În **varianta 7** (tot pe grupări modulare, dar dislocate în zonele de operații), principiul de alcătuire și întrebuințare a FRRI este

aproximativ același cu cel al reacției modulare în grătar. Numai că grupările modulare sunt ceva mai mari și pot fi dispuse astfel (în paranteze, valoarea minimă, într-o primă etapă):

G. „Muntenia“ - Bg. Pșt. (B.Pșt.); Bg.Mc. (B.I.); Bg.Tc (B.Tc.); Gp.N.Fl.R.I.; Gp.El. (E.El.); Gp.Av.V.B. (E.V.B.); Gp.Av.Tp. - la București și Focșani;

G. „Mureș“ - Bg.Tc.; Bg.Pșt. (B.Pșt.); Bg. Mc (B.I.): Bg V.M.; B. Acț. Psih.; B. Antiterorism; Gp.El (E.El.); Gp.Av.V.B. (E.V.B.); Gp.Av.Tp. - la Târgu Mureș și Miercurea Ciuc;

G. „Siret“ - Bg.Pșt.; Bg. Mc. (B.I.); B.V.M.; Gp.El - la Iași și Botoșani;

G. „Dobrogea“ - B.I.M.; Bg.Mc. (B.I.); Gp.N.M.R.I.; Gp.El. (E.El.); Gp.Av.V.B. (E.V.B.) - la Constanța, Babadag, Topraisar).

Total: 3 Bg. Pșt. (3 B.Pșt.); 4 Bg. Mc. (4 B.I.); 1 B.I.M.; 2 Bg.Tc. (1 Bg.Tc., 1 B.Tc); 2 Gp. Navale de Reacție Imediată (una maritimă, alta fluvială); 3 Gp.El. (3 E.El.); 3 Gp. Av.V.B. (3 E.V.B.); 2 Gp.Av.Tp.

Fiecare din aceste grupări și-ar organiza reacția în zona de operații în care este dislocată.

Celelalte trei variante (pe componente și pe module dislocate aleatoriu) nu se deosebesc de cele analizate mai sus decât prin sistemul de dislocare și prin modul în care se stabilesc responsabilitățile. Sistemul aleatoriu de dislocare și, respectiv, de intervenție (reacție) cere organizarea zilnică a riposteii și o cooperare perfectă. Avantajul acestui sistem este acela că agresorul nu poate să-și dea seama de modul cum este organizată reacția. Dezavantajele sunt însă foarte mari și, probabil, dacă se va avea în vedere și acest sistem de dislocare și de reacție aleatorie, se va face apel la el numai și numai în situații cu totul excepționale, strict condiționat.

Conducerea FRRI, în toate cazurile, se realizează de un comandament al FRRI, compus dintr-un compartiment de comandă, un stat major și un stat major logistic. Unitățile care asigură exercitarea actului conducerii sunt o companie de stat major (o subunitate de transmisiuni), precum și formațiuni logistice adecvate. Pentru exercitarea conducerii se realizează un sistem de transmisiuni al FRRI, integrat STAR (Sistemului de Transmisiuni al Armatei Române).

Conducerea se efectuează dintr-un punct de comandă amenajat, din puncte de comandă mobile și din puncte de comandă organizate în zona acțiunilor. Conducerea efectivă se realizează în zona acțiunilor dintr-un punct de comandă organizat pentru misiunea respectivă. Comandamentul FRRI este subordonat direct Statului Major General sau Consiliului Suprem de Apărare a Țării (prin Statul Major General), iar în caz de criză Marelui Cartier General și beneficiază de toate datele, informațiile și facilitățile oferite de structurile Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne și serviciilor de informații.

Misiuni

FRRI trebuie să fie în măsură să îndeplinească orice misiuni, atât în timp de pace, cât și în situații de campanie. De aceea, ele nu se pot formula dinainte, întrucât depind de situația concretă în care se acționează. În cel mai bun caz, se pot formula tipurile de misiuni pe care le poate îndeplini FRRI. Fiind o structură de război în timp de pace, FRRI trebuie să acționeze sau să reacționeze la orice situație critică, indiferent din partea cui ar veni. De aceea, diapazonul unor astfel de misiuni este foarte larg.

a. În timp de pace:

- contracararea acțiunilor denigratoare la adresa Armatei Române și a țării, atunci când acestea vizează nemijlocit deteriorarea situației zonale și din interiorul țării și crearea unor condiții pentru amplificarea acțiunilor viitoare ale unui potențial agresor;
- prevenirea dezinformării și denaturării realității în legătură cu situația geostrategică din zonă;
- contracararea acelor acțiuni psihologice și diversioniste care vizează destabilizarea țării și a instituției militare sau a unităților dintr-o anumită zonă;
- prevenirea loviturii radioelectronice și protecția sistemului de transmisiuni al FRRI și a sistemului de transmisiuni al armatei;
- supravegherea multilaterală (terestră, aeriană, antidiversiionistă, radioelectronică etc.) a obiectivelor de importanță strategică situate în zonele de intervenție imediată;

- dezamorsarea momentelor tensionate, atunci când se preconizează că ele au ca scop să destabilizeze situația și să creeze condiții generatoare de conflicte care pot pune în pericol integritatea teritorială a țării sau determină încălcarea gravă a prevederilor Constituției;

- supravegherea permanentă a zonelor de amenințare și a zonelor de criză;

- prevenirea actelor de terorism sau lichidarea urmărilor acestora;

- participarea la descoperirea și combaterea actelor de crimă organizată și de distrugere a infrastructurilor și altor elemente care țin de siguranța națională;

- protecția cadrelor militare și a familiilor acestora împotriva acțiunilor de suprimare organizate de forțele paramilitare din zonele tensionate.

b. În situații de precriză (preconflict):

- supravegherea nemijlocită, paza, protecția și apărarea complexă a obiectivelor de importanță strategică pe direcțiile vizate de un potențial agresor, împotriva acțiunilor de diversiune, atacurilor armate și a acțiunilor de orice fel;

- nimicirea sau neutralizarea rapidă a grupurilor diversioniste pătrunse în interiorul zonelor de intervenție imediată;

- dezamorsarea situațiilor tensionate în zonele de risc sau pe direcțiile amenințate;

- protecția instituțiilor statului, instituțiilor de cultură și de cult, precum și pe cele particulare;

- lichidarea rapidă a forțelor paramilitare nelegale care acționează în zonele de risc în folosul inamicului sau care pregătesc și sprijină, prin orice formă, acțiunile acestuia;

- prevenirea loviturii radioelectronice;

- acțiuni pentru prevenirea sau lichidarea urmărilor incidentelor în zona de frontieră;

- recucerirea obiectivelor pe care au pus stăpânire grupuri teroriste sau diversioniste;

- descurajarea, prin intervenția promptă a grupării psihologice, a acțiunilor separatiste și a celor de enclavizare a teritoriului național;

- protecția cadrelor și a familiilor acestora împotriva acțiunilor forțelor separatiste din zonele respective;

- protecția și apărarea elementelor vitale ale sistemului de transmisiuni;

- protecția valorilor;

- descurajarea agresiunii.

c. În situații de criză:

- reacție imediată pentru combaterea acțiunilor teroriste, indiferent sub ce formă s-ar derula acestea;

- reacție rapidă pentru dezamorsarea situației tensionate în zonele interioare de conflict;

- intervenție la frontieră (sau în zona de conflict, de desantare etc.) pentru a opri sau întârzia înaintarea agresorului;

- apărarea obiectivelor de importanță strategică situate în zonele de reacție imediată;

- blocarea trecătorilor; nimicirea desantului aerian sau a forțelor speciale ale agresorului;

- asigurarea condițiilor necesare și suficiente pentru ca forțele principale să intervină organizat în operația de acoperire și de apărare strategică (în zona de angajare nemijlocită, în raioanele de îmbarcare sau acolo unde este necesar);

- lovirea elementelor vulnerabile ale agresorului pe toată durata desfășurării conflictului, ca forță mobilă de reacție imediată la dispoziția Marelui Cartier General.

d. În menținerea păcii:

- participarea, cu parte din forțe, la acțiunile de menținere a păcii, în cadrul misiunilor ONU sau în sistemele de securitate regională și colectivă;

- participarea cu forțe sau cu alte mijloace la constituirea unor grupări internaționale pentru dezamorsarea situațiilor conflictuale și menținerea păcii;

- participarea la acțiuni pentru impunerea păcii;

- participarea la constituirea unor forțe regionale de menținere a păcii;
- participarea cu mari unități și unități la Forța de reacție rapidă europeană, atunci când este necesar sau când se solicită acest lucru;
- acțiuni umanitare etc.

e. Alte misiuni:

- intervenția în urgențe civile și militare, potrivit conceptului european elaborat în acest sens;
- intervenția rapidă pentru salvarea oamenilor și bunurilor, în caz de cutremur, inundații, accident nuclear sau în alte situații;
- intervenția în oricare altă situație care cere acțiuni prompte și de mare eficiență (transportul răniților aflați în locuri greu accesibile pentru a li se acorda primul ajutor, catastrofe etc.);
- acțiuni salvamont și salvamar etc.

6.6. Caracteristici ale acțiunii și reacției rapide în timp de pace și în situații de precriză.

De regulă, în situațiile conflictuale create pe timp de pace, FRRI intervine pe componente, punctiform, cu elemente specializate. Acțiunile se desfășoară imediat - unele devansându-le pe cele adverse - altele, contracarându-le. Având în vedere faptul că trecerea de la situația de pace la cea de război se face adesea prin surprindere - în sensul realizării faptului împlinit, urmat invariabil de apelul agresorului la alte forțe care să acționeze în sprijinul lui, la dictat sau la amenințări -, intervenția FRRI este extrem de importantă. Practic, această reacție trebuie să se facă fulgerător, în așa fel încât să zădărnicească planul inamicului.

Să luăm câteva situații posibile:

1. Intensificarea acțiunilor antiromânești în anumite zone, distrugerea monumentelor și simbolurilor naționale, alcătuirea de forțe paramilitare, exercitarea controlului asupra unor cabane situate în munți, precum și asupra principalelor instituții din aceste zone, atacarea polițiștilor în anumite localități rurale, intensificarea acțiunilor

teroriste împotriva unor obiective de importanță strategică și instituției militare.

Reacția ar putea fi organizată astfel:

a. intervenția imediată, în toate localitățile, a batalioanelor de jandarmi a Batalionului de Acțiuni Psihologice;

b. acțiunea promptă a vânătorilor de munte în zonele trecătorilor și cabanelor, realizarea unui dispozitiv de supraveghere și de control, descoperirea și neutralizarea formațiunilor paramilitare anti-românești și a grupurilor teroriste;

c. intensificarea acțiunilor de cercetare pe direcțiile posibile de agresiune;

d. intervenția Batalionului Antiterorist (dacă există) și a poliției militare pentru prevenirea atacurilor prin surprindere asupra cazărmilor unităților sau a blocării acestora;

e. trecerea imediată la apărarea punctelor și obiectivelor vitale din zona amenințată;

f. liniștirea populației;

g. protecția cadrelor, familiilor acestora și a valorilor;

h. depistarea grupurilor infiltrate din exterior și zădărnicierea reacțiilor acestora.

În general, într-o singură zonă periclitată, este nevoie să se intervină prompt în 30-40 de puncte importante, cu efective totalizând între 300 și 1000 de oameni foarte bine pregătiți pentru astfel de acțiuni. În această etapă, de regulă, nu se scoate tehnica, nu se intervine în forță, cu subunități pe mașini de luptă, ci se încearcă spargerea din interior a acțiunilor adverse, folosind metoda diversivității, a descurajării și a presiunii psihologice, combinată cu intervenția imediată a forțelor speciale (de comando) pentru recucerirea obiectivelor pe care au pus stăpânire forțele paramilitare. Grija principală a comenzii FRRI este, în aceste condiții foarte grele, să prevină intervenția în favoarea grupărilor rebele sau teroriste a unor forțe din exterior și să se obțină succesul în câteva ore sau în câteva zile.

2. Forțele paramilitare din astfel de zone au reușit să pună stăpânire pe principalele obiective din principalele orașe, precum și pe localitățile cu puternice forțe ostile. O parte din aceste sate sunt pregătite să lupte în încercuire. Se exercită presiuni la frontieră și în

zonele adiacente. Deja pe două sau mai multe direcții s-au produs atacuri la frontieră. Forța de Intervenție Rapidă a două sau mai multe entități ostile, ca să le spunem așa, - pentru că există și așa ceva - este debarcată printr-o operație de amplasare în centrul țării și pe trecătorile din jur. Motivul: sprijinul populației care, chipurile, este terorizată sau ostracizată.

Organizarea posibilă a reacției:

a. grupările modulare din apropierea frontierei intervin prompt, oprind inamicul la frontieră;

b. gruparea modulară din zonele interioare amenințate efectuează o acțiune fulgerătoare pentru nimicirea forțelor paramilitare din aceste zone și blocarea acțiunii FIR care pot acționa din afară;

c. gruparea modulară dintr-o zonă de operații unde forțele nu sunt angajate nemijlocit intervine prompt în sprijinul celei din zona aflată în pericol, contribuind prin acțiuni rapide la nimicirea inamicului;

c. se mobilizează armata, se intră în dispozitiv de acoperire și de apărare strategică, concentrând forțele în special pentru interzicerea celor 3 direcții amenințate sau angajate.

Situația este, desigur, foarte complicată, dar s-a mai întâmplat așa ceva în istorie. Dispozitivul atacatorului este aproape complet.

Desigur, astfel de acțiuni sunt prevăzute din timp, ca posibilități, iar reacția trebuie să fie bine elaborată și calculată cu multă grijă.

6.7. Variante de acțiune și de reacție rapide în război

a. În situația în care atacul agresorului se produce concomitent pe trei direcții: în Poarta Someșului, în Maramureș și în Dobrogea. Este cea mai grea situație posibilă căreia, poate, România, singură, fără aliați și fără intervenția comunității internaționale, cu greu i-ar putea face față. Totuși, având în vedere experiența dramatică și umilitoare pentru România și pentru Armata Română a lipsei de reacție militară la ultimatumul sovietic și la dictatul de la Viena din 1940, precum și consecințele ei pe termen lung, considerăm că, indiferent de sacrificii, țara trebuie apărată. Trebuie adică reacționat cu toate forțele pe care le avem. În situația creată mai sus,

FRRI va acționa fie pe trei module pe cele trei direcții, pe unele locuri trecând în apărare pentru a câștiga timp, pe altele acționând ofensiv, fie întrunit, lovind puternic inamicul în punctul său cel mai vulnerabil sau în adâncimea dispozitivului său operativ.

Considerăm că marile unități din FRRI, fiind unități de elită și foarte mobile, trebuie să acționeze ingenios, întrebuintând toate formele luptei și nu să se blocheze într-o apărare pozițională absolut inertă, inactivă și, deci, inefficientă într-o astfel de situație. Timpul de reacție și celelalte elemente care țin de organizarea luptei pot fi prevăzute din timp și calculate cu precizie.

b. În cazul unui atac pe una sau două direcții, cu participarea uneia, a două sau a trei grupări de forțe, sub protecția unor grupări internaționale de intervenție sau de supraveghere, FRRI intervine prompt, lovind agresorul în punctul său cel mai vulnerabil, în funcție de situația creată. FRRI poate fi întrebuintată însă - întrunit sau pe module - și pentru a preveni anumite acțiuni ale inamicului (spre exemplu, lovitura în adâncime preconizată de acesta). În anumite cazuri, având în vedere valoarea marilor unități care o compun, FRRI poate desfășura, în mod independent, o operație de tip rapid în zona frontului, în adâncimea teritoriului propriu sau, în anumite condiții, chiar în teritoriul inamic. Acțiunea grupării israeliene peste lacul Amar, în războiul din 1973, între Armatele 2 și 3 Egiptene, în adâncimea teritoriului egiptean, precum și concepția operației de la Flămânda din toamna anului 1916 sunt edificatoare în acest sens.

FRRI are mari posibilități care se cer valorificate în așa fel încât agresorul să fie pus în imposibilitatea de a-și aplica planurile și de a efectua manevrele prin care să realizeze, pe anumite direcții, surprinderea. FRRI este, în caz de război, principala forță antisurprindere, precum și mijlocul cel mai eficient pentru a realiza surprinderea. Desigur, în război, și inamicul își va folosi forțele rapide, îndeosebi pentru lovitura în adâncime - adică pentru separarea forțelor celui din apărare -, pentru cucerirea și menținerea inițiativei pe unele direcții, pentru sprijinul nemijlocit al forțelor paramilitare din teritoriul nostru care acționează în sprijinul lui, pentru controlul unor zone etc. Aceste forțe se cer contracarate cu prioritate. Așadar, una din

misiunile cele mai importante ale FRRI, o dată războiul declanșat, este și aceea de a anula imediat acțiunile forțelor rapide și a forțelor speciale adverse.

c. În cazul unui atac inamic prin surprindere având ca obiectiv crearea faptului împlinit sau sprijinirea forțelor paramilitare în realizarea unor enclave în interiorul teritoriului nostru național, FRRI poate acționa întrunit, direct din raioanele de dislocare, lovind forțele de acțiune rapidă ale agresorului pe timpul traversării frontierei, pe traiectul de zbor, în raioanele de debarcare, sau pe două module - unul la frontieră și celălalt în zona tensionată -, pentru a-i întârzia acțiunile și a da posibilitatea intervenției eficiente a forțelor principale.

Desigur, prioritară este intervenția la frontieră. Inamicul pătruns trebuie lovit și nimicit imediat, altfel se creează posibilitatea impunerii de către forțe și structuri internaționale interesate a încetării ostilităților și începerea unor negocieri în condiții absolut dezavantajoase - cum au fost ele totdeauna - pentru țara noastră.

FRRI este unul din instrumentele cu care noi dorim să prevenim și să descurajăm războiul. Este însă, în același timp, și forța cu care trebuie să lovim necruțător, fără ezitare, pentru a zădărnici războiul, pentru a lichida o stare de criză.

Orice fel de tensiune, într-o conjunctură europeană generatoare de conflicte (pe care n-o dorește nimeni, dar care nu este imposibilă), poate să fie, pentru noi, foarte primejdioasă. În asemenea cazuri, nu se creează doar un fapt împlinit, ci o succesiune de fapte împlinite, o situație fluidă, confuză, greu de analizat și de stăpânit. Așa cum se întâmplă adesea, nimeni nu are timpul necesar, în astfel de împrejurări, pentru a judeca cu luciditate lucrurile. Sub presiunea armelor, raționalitatea, adesea, dispare.

De aceea, FRRI are un rol indiscutabil, mai ales în vremurile confuze, în starea de haos, când este greu să sesizezi trecerea de la starea de pace la cea de război. În asemenea situații, trebuie să fii gata de reacție în orice moment.

6.8. Acțiuni rapide în alte situații

Fiind o mică armată cu organizare de război în timp de pace, FRRI are posibilitatea să intervină în orice situație, pe teritoriul național sau, în cadrul acordurilor pe care le avem, precum și în cadrul unor operații de menținere a păcii, în afara hotarelor țării.

FRRI este omnipregătită și, de aceea, trebuie să fie omniprezentă. Ea este făcută să fie totdeauna prima acolo unde interesele țării o cer. Batalioanele de căști albastre ar trebui să facă parte din FRRI, să fie pregătite nu numai pentru desfășurarea unor acțiuni specifice în separarea forțelor în zonele de conflict, ci și pentru protecția bunurilor și valorilor, pentru dezamorsarea stărilor tensionate din propria țară, pentru îndeplinirea întregii game de misiuni care revin FRRI. Mai toate țările dezvoltate procedează astfel. Francezii au intervenit în Africa și în Bosnia-Herțegovina cu componente ale FAR, americanii au adus în Somalia tot componente ale FIR. Structurile de reacție rapidă sunt, în toate armatele din lume, elite. De fapt, ele sunt modelul de armată care trebuie avut în vedere în timp de război, sunt un fel de „detașament înaintat“ al armatelor viitorului. Probabil că, în viitor, ponderea lor va crește semnificativ, iar dotarea va fi pe măsură. Masivitatea cedează loc supleței, suplețea devine eficiență, eficiența se exprimă în asigurarea stabilității și prevenirea crizelor. Din acest motiv și noi, românii, avem nevoie de FRRI.

Forțele de acțiune (reacție) rapidă sunt, la ora actuală, prezente în toată lumea. Departe de a fi doar... poliție universală, sau jandarmerie universală, cum se încearcă uneori să se spună despre ele, aceste structuri devin din ce în ce mai mult **forțe ale descurajării războiului**, forțe de menținere sau de impunere a păcii. Funcția disuasivă a acestor forțe câștigă din ce în ce mai mult teren. Pentru că, deocamdată, războiul nu se descurajează prin rațiune, ci prin frică. Frica păzește via, iar forțele de acțiune (reacție) rapidă sunt din ce în ce mai mult acel pândar de care ne temem dar de care nu ne putem lipsi.

CAPITOLUL 7

STRATEGII ALE ACȚIUNII ȘI REACȚIEI RAPIDE ÎN PRIMELE DECENII ALE MILENIULUI TREI

7.1. Structuri și acțiuni de tip rapid

7.2. Reacții rapide în viitor

7.2.1. Reacții rapide la acțiuni rapide

7.2.2. Reacții rapide la alte acțiuni

Așa cum se sublinia și în capitolele anterioare, strategiile veacului al XX-lea și ale începutului mileniului al III-lea au fost și sunt, într-un fel, o reproducere creativă și superlativă a strategiilor antichității. Desigur, la un alt palier tehnologic și cu alte posibilități umane. Dar, în esență, de-a lungul a două milenii de societate modernă, războiul, esențial, nu s-a schimbat. Metamorfozele produse la nivel tactic și strategic n-au influențat prea mult modul de a gândi războiul. Marii comandanți, marii strategii ai tuturor timpurilor au făcut din aceasta o artă. Nu arta de a ucide, nu arta de a învinge sau de a pierde, ci arta jocului strategic, arta competiției, arta de a lupta pentru realizarea unor obiective de o asemenea importanță. Este arta cea mai dramatică, dar și cea mai înălțătoare, întrucât ea este plătită și înălțată cu vieți omenești și cu onoare.

Arta militară a mileniului care urmează își află rădăcinile în arta militară a sfârșitului mileniului anterior. Iar acest sfârșit de mileniu a impus **strategia nucleară, strategia teroristă, strategia totală, strategia acțiunilor rapide și, în ultimul timp, strategia menținerii și impunerii păcii**. Probabil că primele decenii și chiar primele secole ale mileniului trei vor prelua și dezvolta aceste strategii. Ele aparțin, indubitabil, viitorului. Un viitor care nu este numai al războiului, ci și al speranței.

Elementul cheie al strategiei viitorului îl reprezintă filosofia acțiunilor rapide. Evoluțiile în acest domeniu sunt uluitoare. Iar viitorul ne va rezerva, probabil, mari surprize.

7.1. Structuri și acțiuni de tip rapid

Armatele mileniului trei vor fi, fără îndoială, armate reduse numeric, dar foarte puternice și foarte rapide. Acțiunile de tip rapid vor domina strategia începutului mileniului trei. Pentru a ne referi la câteva din posibilele coordonate ale acestui tip de acțiuni, va trebui să reflectăm asupra evoluțiilor probabile ale situației strategice. Este posibil ca, și în continuare, în perspectiva primelor decenii ale mileniului următor, situația strategică să evolueze în direcțiile în care s-a dezvoltat în ultimele decenii ale secolului XX. De la bipolaritate la multipolaritate, de la globalizare la regionalizare, de la grupări și alianțe la fărâmițări și izolări și iarăși la mari regroupări de forțe, de filosofii și religii, la tendințe și accente forte naționaliste la regroupări de state în puternice comunități economice, culturale, politice și militare.

În afară de NATO, în Europa, există deja Uniunea Europeană și respectiv Uniunea Europei Occidentale, Comunitatea Statelor Independente și Forțele Armate Integrate ale acestora. Aceste comunități încep să fie în dialog, deși mai persistă încă acel spirit caracteristic perioadei de diviziune în blocuri militare care a dominat ultima jumătate de veac. Celelalte țări care nu fac parte încă din aceste comunități își caută drumul și, probabil, unele vor face parte din Uniunea Europeană și, respectiv, din Uniunea Europei Occidentale, altele (o parte din cele care au aparținut fostei Uniuni Sovietice) se vor îndrepta spre Comunitatea Statelor Independente. Este posibil ca, într-o anumite perioadă, cele două mari grupări să accepte, sub presiunea Rusiei, o zonă tampon, adică o zonă de siguranță formată din anumite țări. Vestul spune că Federația Rusă nu poate să-și exprime veto-ul în ceea ce privește extinderea NATO spre Est, mai exact, lărgirea Alianței. Estul spune că nu se opune opțiunii fiecărei țări, dar își ia măsuri pentru propria siguranță. Noi știm însă că, în cadrul parteneriatului strategic instituit între Vest și Rusia, s-ar putea accep-

ta și o astfel de eventualitate în care să se dea satisfacție Rusiei pe seama altor țări. Este de nedorit, dar nu este exclus.

Armatele vor avea deci configurațiile impuse de aceste poziții, iar acțiunile de tip rapid vor reprezenta, în primele decenii ale mileniului următor, nucleul acțiunilor de tip militar. Aici există două posibilități: ele se pot diversifica, în funcție de diversitatea conflictelor și tensiunilor care se vor amplifica (în situația când acestea se vor amplifica) sau vor fi exercitate pe **module de control și supraveghere a situațiilor strategice regionale**, în cazul când cota de risc și de tensiune se va menține în limite acceptabile.

După analiza indicilor de amenințare și a factorilor de risc, se pare că vom avea de a face cu structuri modulare de acțiune rapidă și cu o gamă foarte largă de acțiuni de tip rapid. Cu alte cuvinte, primele decenii ale secolului al XXI-lea vor aparține acestui tip de acțiuni.

Structurile forțelor de acțiune (reacție) rapidă vor evolua în funcție de caracteristicile situației strategice, de amenințări și de obiectivele care se vor urmări. După toate argumentele, elementul de bază al acțiunii de tip rapid va fi **gruparea modulară rapidă interarme și intercategorii de forțe ale armatei (GMR)**. Faptul că, în ultimii ani, au predominat acțiunile rapide duse în principal de forțe aeriene, mai exact, aero-navale, nu schimbă datele problemei. Astfel de acțiuni reprezintă doar soluții impuse de situația momentului. Această grupare, GMR, formată din entități destinate pentru război radioelectronic, pentru război psihologic și informațional, pentru combatere a terorismului, pentru supraveghere și atac aerian, terestru și naval, va beneficia de tot ce-i poate oferi un sistem militar, de la informația prin satelit, la protecție multilaterală și logistică adecvată.

Subunitatea heliopurtată pare să fie subdiviziunea cea mai flexibilă și mai ușor de întrebuințat în acțiunile de acest tip. O perioadă destul de lungă a fost la modă instrucția de tip comando pentru astfel de unități. Se poate ca, în viitor, această instrucție să se diversifice și să fie subordonată unui scop unitar: **pregătirea interarme pentru acțiuni rapide**.

Se pare că și în primele decenii ale secolului al XXI-lea vor fi posibile următoarele acțiuni de tip rapid, duse de forțele specializate din toate armatele lumii, astfel:

a. De către forța de acțiune rapidă existentă în NATO:

- acțiuni pentru descurajarea tensiunilor și amenințărilor la adresa Alianței;
- acțiuni demonstrative pentru descurajarea crizelor din apropierea flancurilor NATO;
- acțiuni pentru prevenirea deteriorării situației politico-militare și strategice în Europa sau în vecinătatea imediată a Europei, precum și în Atlantic;
- acțiuni pentru păstrarea controlului asupra obiectivelor și zonelor de importanță strategică pentru Alianță;
- acțiuni pentru prevenirea deteriorării situației în unele țări din cadrul Alianței, la cererea acestora;
- acțiuni pentru protecția populațiilor și valorilor;
- acțiuni în forță pentru lichidarea conflictelor și instaurarea păcii;
- acțiuni pentru impunerea păcii;
- acțiuni antiteroriste;
- acțiuni în sprijinul organismelor internaționale.

b. De către Forța de Reacție Rapidă europeană:

- acțiuni pentru protecția țărilor care fac parte din UE;
- acțiuni în țările și în zonele unde Uniunea Europeană are interese de urmărit, de materializat, de apărut sau de impus;
- acțiuni pentru distrugerea grupărilor teroriste și diversioniste;
- acțiuni pentru distrugerea grupărilor extremiste violente;
- acțiuni pentru protecția valorilor Europei de Vest;
- acțiuni împotriva separatiștilor;
- acțiuni pentru protecția flotelor comerciale ale țărilor membre;
- acțiuni pentru protecția flotelor aeriene;
- acțiuni antiteroriste și antidiversioniste;
- acțiuni pentru distrugerea bazelor grupărilor teroriste, diversioniste, extremiste;
- acțiuni pentru prevenirea sau oprirea conflictului în zona de interes sau în oricare alte zone, unde situația o cere;
- acțiuni rapide integrate;

- acțiuni rapide în folosul forțelor rapide din fiecare stat membru;
- acțiuni rapide în folosul NATO.

c. De către Forța de Intervenție Rapidă a Statelor Unite ale Americii:

- acțiuni rapide în zona Golfului Persic;
- acțiuni rapide în zona Pacificului;
- acțiuni rapide în zona Panama și în cea a Cubei;
- acțiuni rapide în sprijinul bazelor militare din afara granițelor SUA;
- acțiuni rapide în sprijinul flotei maritime, inclusiv în sprijinul celei comerciale, aparținând Statelor Unite sau aliaților, oriunde s-ar afla;
- acțiuni rapide pe țărmul Africii;
- acțiuni rapide în Extremul Orient;
- acțiuni rapide în folosul Uniunii Europene;
- acțiuni rapide pentru impunerea păcii;
- acțiuni rapide predominant aero-navale;
- acțiuni rapide cosmice;
- acțiuni rapide asimetrice;
- acțiuni rapide pentru prevenirea sau lichidarea tensiunilor interne;
- acțiuni rapide antiteroriste;
- acțiuni rapide antiguerilă, în zonele de interes;
- acțiuni rapide pentru interzicerea accesului în anumite puncte de pe glob;
- acțiuni rapide pentru protecția demnitarilor, a populațiilor și a valorilor
- acțiuni rapide punitive etc.

d. De către Armata Franceză (constituită ca o forță de acțiune rapidă):

- acțiuni rapide în folosul legiunii militare străine;
- acțiuni rapide pentru rezolvarea problemelor, tensiunilor și conflictelor în teritoriile peste mări care aparțin Franței;

- acțiuni rapide pentru descurajarea amenințărilor la adresa Franței;
- acțiuni rapide în sprijinul descurajării nucleare;
- acțiuni rapide pentru protecția zonelor, flotelor și obiectivelor maritime ale Franței;
- acțiuni rapide pentru controlul sau păstrarea controlului strategic al anumitor zone de interes;
- acțiuni rapide în folosul NATO;
- acțiuni rapide în folosul Eurcorpului;
- acțiuni rapide în sprijinul FRR europene sau împreună cu aceasta;
- acțiuni rapide folosind forțele speciale;
- acțiuni rapide antiteroriste și antidiversioniste;
- acțiuni rapide antiguerilă.

e. De către Forța de Acțiune Rapidă a Germaniei:

- acțiuni rapide în sprijinul NATO;
- acțiuni rapide în sensul doctrinei apărării înaintate;
- acțiuni rapide în zona de interes german (în culoarul strategic al Dunării);
- acțiuni rapide în folosul Eurocorpului;
- acțiuni rapide în sprijinul FRR europene, împreună cu aceasta sau integrate acesteia;
- acțiuni rapide pentru prevenirea recrudescenței manifestărilor extremiste interne;
- acțiuni rapide pentru dezamorsarea tensiunilor create de creșterea necontrolată a numărului de emigranți în Germania;
- acțiuni rapide pentru apărarea imediată a obiectivelor de importanță strategică din interiorul țării;
- acțiuni rapide pentru dezamorsarea unor posibile tensiuni în zona de est a Germaniei;
- acțiuni rapide antiteroriste și antidiversioniste;
- acțiuni rapide în sprijinul comunităților germane din alte țări;
- acțiuni rapide pentru protecția flotei germane și a valorilor germane.

f. De către Forța Mobilă de Intervenție a Ucrainei:

- acțiuni rapide pentru prevenirea sau stăpânirea situației care se poate deteriora la frontiere;
- acțiuni rapide în zona Sevastopolului, pentru păstrarea autorității asupra acestui teritoriu;
- acțiuni rapide pentru consolidarea situației teritoriale moștenite după separarea de fostul imperiu sovietic;
- acțiuni rapide pentru menținerea și controlul intrării în culoarul strategic central operațional și în cel al Dunării;
- acțiuni rapide maritime în scopul lărgirii platoului continental și impunerii interesului Ucrainei în Marea Neagră;
- acțiuni rapide individuale sau în combinație cu alte țări pentru cucerirea și menținerea inițiativei strategice în zona gurilor Dunării și în Bucovina de Nord;
- acțiuni rapide în sprijinul altor acțiuni ale altor țări (în cazul unor înțelegeri bilaterale);
- acțiuni rapide antiteroriste;
- acțiuni rapide de tip terorist;
- acțiuni rapide în componența forțelor de menținere a păcii;
- acțiuni rapide pentru crearea faptului împlinit.

g. De către Forța de Intervenție Rapidă a Ungariei și de către Forța de Intervenție Rapidă comună a Ungariei și Austriei:

- acțiuni rapide pentru crearea faptului împlinit;
- acțiuni rapide în folosul Germaniei și altor țări;
- acțiuni rapide în sprijinul minorităților maghiare (în cazuri cu totul deosebite, dacă se produc acțiuni complicate și dacă situația strategică zonală le este favorabilă);
- acțiuni rapide pentru impunerea (menținerea) păcii, în componența unor forțe armate internaționale, cu scopul de a câștiga credit pentru viitor;
- acțiuni rapide de diversiune;
- acțiuni rapide de dezinformare;
- acțiuni rapide în situații de precriză;
- acțiuni rapide în spectrul radioelectronic;

- acțiuni rapide pentru impunerea păcii (în cadrul NATO și în colaborare cu FRR europeană):
- acțiuni rapide pentru cucerirea și menținerea inițiativei zonale, în caz de precriză sau de conflict.
- acțiuni rapide pentru complicarea situației într-o anumită zonă⁴⁸ etc.

h. De către Forța de Desfășurare Rapidă din Bulgaria:

- acțiuni rapide pentru stabilitatea situației în țară (în cazul unor mișcări separatiste ale populației care nu este de origine bulgară);
- acțiuni rapide pentru apărare în zona de frontieră, în special spre Iugoslavia, Macedonia și Grecia, în cazul redeschiderii tensiunilor și conflictului în această parte a Balcanilor;
- acțiuni rapide (în situații favorabile) pentru controlul unor zone importante;
- acțiuni rapide pentru realizarea joncțiunii cu Ucraina, în cazul recrudescenței panslavismului și creșterii tensiunilor în zonă;
- acțiuni rapide în folosul unor posibile operații militare panslaviste;
- acțiuni rapide în sprijinul intereselor altor țări;
- acțiuni rapide cu obiectiv limitat, dar numai în situații de conflict deschis.
- acțiuni rapide în sprijinul intereselor indirecte ale Federației Ruse (în situații cu totul speciale);
- acțiuni rapide în coridorul strategic al Dunării, împreună cu țările dunărene, pentru controlul traficului de droguri, comerțului ilegal etc.;
- acțiuni rapide în acoperirea strategică;
- acțiuni rapide în cadrul Forței Multinaționale din Sud-Estul Europei;
- posibile acțiuni rapide combinate, în zona litoralului și Mării Negre, în cooperare cu forțele navale ale unor țări din zonă.

⁴⁸ Ungaria face parte din NATO. Aceste acțiuni, pe moment, nu mai sunt posibile, în totalitatea lor, întrucât Alianța nu va permite așa ceva. Ele nu sunt însă excluse, în anumite situații și, de aceea, considerăm că ar trebui avute în vedere.

Desigur, sunt posibile și alte tipuri de acțiuni rapide în următoarele două-trei decenii. Acestea par a fi cele mai periculoase, în ideea acestei lucrări.

Există însă șansa concilierii istorice și prezente a țărilor din zonă, precum și șansa integrării în NATO și în Uniunea Europeană, a colaborării și parteneriatului. În acest caz, este posibil ca vechile tensiuni să nu mai fie reactivate. Cu toată viziunea optimistă asupra situației viitoare, se cer luate în seamă toate variantele de amenințări, precum și toate modalitățile de întrebuițare de către țările din zonă (sau de către alte grupări de țări) a forțelor armate specializate în acțiuni de tip rapid. Este foarte important, întrucât este posibil ca, în cazul deteriorării raporturilor politico-militare și strategice în lume sau în zonă, aceste forțe să se constituie în grave amenințări la adresa suveranității și independenței țării noastre și, în situații favorabile, să acționeze astfel încât să creeze mari probleme cu soluții și repercusiuni incalculabile.

Fără a face din aceasta o dimensiune importantă a gândirii strategice viitoare – Europa se îndreaptă spre unitate și prosperitate, spre colaborare și pace, nu spre diviziune și conflict -, nici o eventualitate nu trebuie ocolită.

7.2. Reacții rapide în viitor

În viitorul apropiat, vor exista, după părerea noastră, cel puțin două tipuri de reacții rapide:

- reacții la acțiunile rapide de tipul celor enunțate mai sus;
- reacții la alte acțiuni.

Ambele sunt o funcție de alte acțiuni. Acest lucru este foarte important, mai ales în ceea ce privește filosofia reacției. Există tendința ca, în viitor, reacțiile de tip rapid să fie privite și analizate ca simple reacții - deci totdeauna justificate din punct de vedere al dreptului internațional -, ceea ce le conferă legitimitate și consistență. Există însă și tendința ca ele să fie folosite ca pretext pentru realizarea faptului împlinit. Istoria cunoaște numeroase exemple când o țară puternică a luat drept amenințare un fapt dintr-o altă țară și, ca urmare, a trecut la agresiune împotriva ei, aruncând toată vina asupra acesteia din urmă. S-a dorit - și de atâtea ori s-a și realizat -

ca agresiunea să fie luată drept... reacție la agresiune, când, de fapt, țara invadatoare căuta doar un pretext pentru a trece la atac.

Atacul preventiv sau apărarea înaintată (pe teritoriul altui stat) au fost și mai sunt încă doctrine favorite pentru anumite state care au căutat și caută mereu pretexte sau prilejuri favorabile pentru a-și consolida prezența militară în anumite zone, pentru punerea altor state în imposibilitatea de a-și exprima punctul de vedere sau de a reacționa în vreun fel sau pur și simplu pentru a-și extinde teritoriile⁴⁹ sau influența. Este o strategie foarte veche, dar mereu actuală. De aceea, reacția - inclusiv reacția de tip rapid - se cere analizată cu foarte multă atenție. Toate sunt reacții. Și, într-un fel sau altul, poate sunt și justificate. Pe noi nu ne interesează aici legitimitatea sau nelegitimitatea lor, justetea sau injustetea lor, ci aspectul militar, dimensiunea strategică și cea tactică, sistemul lor, precum și obiectivele, scopurile, implicațiile și, mai ales orizonturile, în perspectiva primelor decenii ale secolului al XXI-lea.

7.2.1. Reacții rapide la acțiuni rapide

Acțiunile rapide au ca obiectiv surprinderea și realizarea în scurt timp și cu forțe puține a scopului strategic. Unul din obiectivele lor esențiale este **să prevină reacția, s-o facă imposibilă sau s-o diminueze considerabil**, astfel încât să se asigure realizarea, prin acțiunea de tip rapid, a scopului urmărit. Înainte de a declanșa o acțiune rapidă, se fac, bineînțeles, calcule, se iau toate măsurile pentru a se asigura reușita.

Jocul **acțiune-reacție** rămâne însă una din cele mai subtile și interesante dimensiuni ale strategiei și, deopotrivă, ale tacticii, una din cele mai complexe probleme ale confruntării armate, ce a preocupat și a fascinat de secole pe toți cei care s-au apropiat, într-o formă sau alta, de arta militară.

Nici un calculator de pe lumea aceasta, nici un geniu militar, nici o țară, nici o armată, oricât de performantă și de glorioasă, n-au ajuns la o soluție definitivă, n-au reușit să rezolve complet această

⁴⁹ Nu neapărat în sensul tradițional al cuceririi armate și administrării acestora, ci în sensul modern al dependenței economice, militare și informaționale.

mare dilemă. De aceea, noțiunea pereche **acțiune-reacție** rămâne și în continuare, poate pentru încă un mileniu de acum înainte, fascinația artei militare, jocul de ruletă al confruntării armate. De aici rezultă că, întotdeauna, *raportul acțiune-reacție* este o probabilitate condiționată și include, ca în orice joc strategic, un risc. **Riscul acțiunii.**

Există însă și **riscul reacției**. Dacă unul din obiectivele acțiunii de tip rapid este **să prevină, să zădărnicească sau să diminueze reacția**, atunci și scopul reacției este **să prevină, să descurajeze, să contracareze, să zădărnicească sau să diminueze efectul acțiunii**.

Așadar, acțiunea și reacția se cer luate și analizate perechi, pentru fiecare acțiune existând o anume reacție. Teoreticianul militar trebuie să le privească prin teoria jocurilor, prin matematica probabilităților condiționate, a calculului perturbațiilor și factorilor favorizanți sau defavorizanți, chiar prin fascinanta teorie matematică a haosului, în timp ce statul major este obligat să aibă în vedere efectul practic, situația concretă, calitatea forțelor angajate, spațiul de confruntare, timpul, terenul, capacitatea comandanților și a celor care o materializează efectiv de a-și adapta acțiunea în funcție de condițiile concrete și de comportamentul adversarului.

Jocul **acțiune rapidă - reacție rapidă** devine, în acest început de mileniu, prioritar, având o valoare strategică indubitabilă și efect incisiv categoric și imediat în arta militară modernă.

7.2.2. Reacții rapide la alte acțiuni

Confruntările din timp de pace, ca și cele din perioada de precriză și de criză îmbracă o gamă foarte diversificată de forme. Pe unele le-am cunoscut nemijlocit, în ultima decadă a lunii decembrie 1989 și în primele luni ale anului 1990, când Armata Română a fost supusă unor lovituri radioelectronice (care nu au fost încă studiate și explicate) și unor diversiuni armate, unor acțiuni de dezinformare și terorist-diversioniste, pe altele le-am aflat din ultimele acțiuni aeriene sau aeronavale de tip rapid (bombardamentele NATO asupra Iugoslaviei din primăvara și vara anului 1999, acțiunile aviației americane și forțelor speciale în Afganistan, împotriva talibanilor și rețelei

Al Qaida din toamna și iarna anului 2001 și din primăvara anului 2002) sau din literatura de specialitate.

Reacțiile rapide nu sunt condiționate deci numai de declanșarea sau de iminența unor acțiuni de tip rapid. Ele pot fi generate și de alte acțiuni sau amenințări care pun în situații complicate forțele armate sau care impun neapărat o reacție. Spre exemplu, pe timpul embargoului asupra Iugoslaviei și Irakului, au fost declanșate acțiuni cu caracter rapid pentru închiderea unor culoare de pătrundere a mărfurilor și armamentelor către zonele fierbinți, pentru recuperarea unor militari ai FORPRONU în Bosnia-Herțegovina, pentru limitarea extinderii sau amplitudinii conflictului armat etc.

Pe timpul tensiunilor din Haiti, au intervenit rapid forțele americane, care au impus rezolvarea rapidă a situației, instalarea unui guvern convenabil și punerea imediată a situației sub control.

Dintre tipurile previzibile de acțiuni ale viitorului care vor declanșa, cu siguranță, reacții rapide rețin atenția următoarele:

- recrudescența terorismului, a traficului de influență, a crimei organizate și continuarea (chiar intensificarea) atacurilor asimetrice asupra Statelor Unite ale Americii și unora din aliați;

- posibilitatea desfășurării și în următoarele decenii a unor lovituri de stat și instaurarea unor regimuri care destabilizează o zonă strategică sau alta și creează tensiuni generatoare de conflicte deschise;

- acțiuni separatiste violente, atât în țările slab dezvoltate din punct de vedere economic, cât și în cele cu potențial economic ridicat;

- presiuni economice care dezechilibrează situația unor zone și creează conflicte;

- reacții violente la fenomenul globalizării;

- introducerea masivă, clandestină de armamente în anumite zone potențial conflictuale, care pot deveni focare de război;

- acțiuni violente pentru schimbarea frontierelor sau *statu quo*-ului introdus după războiul mondial și, respectiv, după încheierea „războiului rece“;

- acțiuni împotriva organismelor internaționale sau măsurilor de parteneriat, în vederea menținerii unor situații tensionate, favora-

bile lumii interlope și tranzacțiilor mondiale subversive de arme, material strategic și droguri;

- acțiuni ale unor organizații paramilitare în vederea realizării posibilității de a controla unele regiuni sau zone importante pentru echilibrul strategic;

- acțiuni de dezinformare care pot crea tensiuni, exercita presiuni și genera reacții violente, greu de controlat și de gestionat;

- acțiuni de diversiune care au ca scop să submineze economia, raporturile sociale, raporturile dintre diferite state, buna funcționare a organismelor internaționale;

- acțiuni teroriste;

- acțiuni violente în sprijinul migrației, din interiorul migrației sau împotriva migrației care ar dezechilibra Occidentul;

- acțiuni ale unor grupări terorist-diversioniste sau de altă natură pentru procurarea, stocarea sau producerea de armament nuclear, sisteme de arme sau alte mijloace de distrugere în masă, în vederea folosirii sau exercitării de presiuni;

- alte acțiuni generatoare de dezechilibre strategice periculoase, cu consecințe greu de prevăzut în plan militar.

Pentru contracararea, limitarea sau dezamorsarea fiecărui tip de acțiuni se cer concepute reacții pe măsură. Analistul, strategul, teoreticianul militar au datoria să le studieze și să le evalueze, în raport de toți ceilalți factori care determină evoluția situației strategice. În acest fel, teoria militară poate pune la dispoziția comandanților și statelor majore aparatul științific necesar trecerii la acțiunea practică, principiile și regulile după care se compun astfel de acțiuni și de reacții, ceea ce este foarte important pentru instruirea trupelor, pregătirea comandamentelor și statelor majore și, evident, pentru conceperea și desfășurarea acțiunii (reacției) militare rapide.

Deși primele semnale reliefează rolul de necontestat al Forțelor Aeriene și al Forțelor Navale în controlul situației strategice⁵⁰ și realizarea supremației de tip strategic, noi credem că, în per-

⁵⁰ Atacurile militare asupra Iugoslaviei și Afganistanului n-au constat numai în bombardamente aeriene și aéro-navale, ci și în acțiunea extrem de importantă și de subtilă a unor forțelor speciale terestre, a sistemelor de informare etc.

spectiva primelor decenii ale secolului al XXI-lea, locul cel mai important în cadrul reacțiilor de tip rapid îl vor deține cele integrate.

Reacțiile rapide integrate sunt reacții modulare și flexibile, desfășurate imediat, chiar instantaneu, cu posibilități de adaptare rapidă la cerințele acțiunii, îmbrăcând toată gama de forme și procedee, de la cele clasice cunoscute, la acțiuni în și prin sistemele informaționale. Reacțiile de acest tip nu sunt însă omniprezente. Nu se oferă adică, totdeauna și oriunde, o singură gamă de reacții - cele integrate -, indiferent de natura acțiunilor adverse. Și în perspectiva viitorului apropiat, la orizontul începutului secolului al XXI-lea, reacțiile rapide vor avea componente diversificate - unele, strict specializate, altele, la zona de contact, intersectate sau combinate -, vor fi flexibile și greu de prevăzut. Calitatea acțiunii rapide, ca și cea a reacției de tip rapid, constă în dificultatea anticipării ei, în imposibilitatea de a lua în calcul toate variantele.

Acțiunile și reacțiile de acest tip, ca orice acțiune omenească, sunt, în ultimă instanță, acte de creație, care nu pot fi puse, reproduse și cu atât mai puțin anticipate, în totalitatea lor, pe calculator.

Totdeauna va rămâne o marjă de imprevizibil, de risc.

Reacțiile rapide armate pot fi:

- antidenigrare;
- informaționale;
- psihologice;
- aeriene;
- terestre;
- navale;
- cosmice;
- nucleare;
- aeroterestre;
- aeronavale;
- aeroterestre și aeronavale;
- antiteroriste și antidiversioniste;
- integrate.

Reacțiile rapide vor fi desfășurate, în general, de forțe specializate. Apreciem că numărul și calitatea acestor forțe vor crește, iar componentele (antidenigrare, antiteroristă, psihologică, aeroterestră

și aeronavală) vor fi integrate în aceleași structuri în cadrul unor module flexibile și foarte puternice.

Reacțiile rapide armate sunt, după cum bine se știe, ultimele soluții și câteodată singurele soluții. Este mai mult decât probabil că vor rămâne tot așa și în viitor. La ele se apelează după ce mijloacele celelalte au fost epuizate. În principiu. Pentru că, în realitate, lucrurile nu stau chiar așa.

Una din funcțiile importante ale forțelor de reacție rapidă, ca și ale celor de acțiune rapidă, este **descurajarea** și, respectiv, **descurajarea și intimidarea adversarului**.

De aceea, celelalte reacții - unele de tip rapid, altele doar oportune (ne referim la cele economice, financiare, diplomatice etc.) - au ca suport, în afară de puterea economico-financiară, și puterea militară, capacitatea și posibilitatea de a impune prin forța armelor un punct de vedere, o conduită etc. Și în primele decenii ale secolului în care tocmai am intrat, indiferent care vor fi caracteristicile concrete ale situației internaționale, raporturile dintre state vor avea, se pare, ca element de încredere, cooperarea și reuniunea în organisme internaționale și, ca element de descurajare, de susținere și de impunere a unui punct de vedere, forța armată.

Armatele vor continua să-și îndeplinească funcțiile lor importante atât pe plan extern, cât și pe plan intern. Ele vor deveni din ce în ce mai mult armate de profesioniști, capabile să acționeze rapid, calificat și, deci, foarte eficient. Și, în cadrul acestora, forțele de acțiune (reacție) rapidă vor deveni nu numai elementul cel mai dinamic, ci și modelul de acțiune cel mai modern și cel mai plauzibil.

CAPITOLUL 8

ACȚIUNI ȘI REACȚII RAPIDE PREVIZIBILE ALE ARMATEI ROMÂNE

*8.1. Amenințări (riscuri) în timp de pace și previziuni asupra
posibilelor situații conflictuale*

*8.2. Opinii în legătură cu Forța de Reacție Rapidă Integrată a
Armatei Române în viitorul apropiat*

8.3. Acțiuni și reacții rapide previzibile în timp de pace

8.4. Acțiuni și reacții rapide previzibile în situații de criză

La ora actuală, se desfășoară, în țara noastră, o acțiune de mare amploare și de mare importanță pentru viitorul apărării naționale a României: **reforma instituției militare românești**. În cadrul acesteia, conceptul „**Forța proiect 2010**” proiectează, la orizontul mileniului trei, forța armată a țării. Este doar un proiect. Dar un proiect care începe să se realizeze. Este un proiect foarte îndrăzneț, foarte important, dar și cu unele vulnerabilități. Și, ca orice proiect, nu ține seama de toate determinațiile viitorului.

În concepția actuală, nu numai armata face parte din forța armată a țării. După părerea noastră, acest lucru nu aparține și nu poate aparține unei concepții moderne a apărării naționale, care prospectează viitorul amenințărilor, al acțiunilor și al reacțiilor în plan militar. Conceptul de mai sus aparține unei epoci depășite, în care se considera că armata este doar un pivot al sistemului apărării naționale. Armata nu poate fi pivot, nu poate fi o instituție între alte instituții; ea nu poate fi considerată nici măcar un centru în jurul căruia să se grupeze alte instituții.

Când este vorba de concepția apărării țării, de un sistem al apărării naționale, nu se admite aglutinarea unor elemente pentru simplul motiv că poartă sau ar putea să poarte uniformă. Dintr-o analiză atentă a profilului războiului viitorului, se ajunge la o concluzie tranșantă: armata și numai armata este instrumentul efectiv

al apărării naționale armate, și nu orice fel de instrument, ci singurul instrument al apărării naționale armate. Altfel, lucrurile se încurcă, responsabilitățile se diluează, competențele se amestecă și ajungem iarăși la experiența dramatică a ultimei decade din decembrie 1989. Subliniem acest lucru, întrucât apărarea națională, la orizontul mileniului trei, nu mai poate semăna cu apărarea națională la nivelul începutului secolului pe care tocmai îl încheiem. Este adevărat că, din ce în ce mai mult, conceptul de **apărare națională** este înlocuit prin cel de **securitate națională**, dar acest lucru nu trebuie să ducă la diminuarea unuia în favoarea celuilalt. Aceste concepte nu sunt contradictorii, nu sunt exclusive, ci, dimpotrivă, asigură o mai bună cuprindere a mediului de securitate⁵¹, o mai mare flexibilitate și coerență în analiza riscurilor și amenințărilor și, în consecință, în gestionarea tensiunilor și prevenirea crizelor.

Zona geografică în care ne aflăm, sistemul militar internațional în care vrem să ne integrăm (NATO, forța militară a UE) nu mai acceptă conceptul de război dus cu forțe în majoritate mobilizate, cu forțe amestecate, cu „oastea cea mare“. Din punctul de vedere al datoriei fiecărui cetățean față de apărarea țării, al respectului pe care trebuie să-l avem față de valorile militare, al fortificării fizice și psihice a nației, al cultului individualității naționale și drepturilor asupra teritoriului pe care îl locuim, se poate susține și actuala formă în care este concepută apărarea națională. Dar numai ca modalitate de a cultiva respectul și responsabilitatea.

Forța armată capabilă să acționeze și să câștige un conflict armat la nivelul anilor 2010-2100 este și trebuie să fie cu totul altceva. O forță extrem de tehnică, ultraperfecționată, de mare profesionalism, sprijinită pe o logistică modernă și o bază națională foarte puternică, detașată complet de alte acțiuni care nu necesită inter-

⁵¹ **Securitatea națională** (zonală, generală etc.) este un concept mai larg în care se include și cel de **apărare națională** (zonală, regională, colectivă etc.). Conceptul de **securitate națională** nu-l substituie însă pe cel de **apărare națională**, ci îl încadrează într-un spațiu mai larg, din care rezultă că țările nu se pregătesc să se apere unele împotriva altora, ci își asigură, condiții pentru a se dezvolta în liniște, pentru a preveni crizele și războiul. Conceptul de **securitate națională** îl exclude pe cel de **inamic**, în favoarea celui de **amenințare și risc**.

venții ale unor forțe care au în dotare sisteme de arme. Amestecul de structuri de tot felul - fiecare cu pretenții de forță armată, când, de fapt rolul acestora este și trebuie să fie cu totul altul -, nu este benefic pentru apărarea națională și lipsește acest compartiment de suportul moral, material și politic pe care îl merită și care-i este absolut necesar. Sistemul apărării naționale nu poate fi o structură în care armata dă exemplu și celelalte forțe o urmează, nici o divizare a forțelor, cu subordonări, roluri și concepții diferite, ci un sistem cibernetic, în care fiecare își îndeplinește misiunea pe care o are, lăsând armata să-și facă treaba ei.

Am început capitolul cu acest scurt comentariu, întrucât, în virtutea unor concepte rămase de pe timpul totalitarismului (unele s-au regăsit încă multă vreme în proiectele unor documente privind concepția integrată de securitate, strategia de securitate națională, doctrina militară, strategia militară a României etc), dar și din alte motive, care țin de un anumit mod, în general forțat, conjunctural și simplist de a privi, înțelege și materializa, integrarea țării într-un sistem coerent de securitate regională, europeană și globală, se amestecă lucrurile, în detrimentul construcției aceluși spirit militar modern de care a avut nevoie dintotdeauna Armata Română și de care are foarte mare nevoie și acum.

8.1. Amenințări și riscuri în timp de pace și previziuni asupra posibilelor situații conflictuale

Amenințările și, în consecință, riscurile au ele însele determinări complexe. Unele vin din conflictele precedente, altele apar pe parcurs, ca urmare a evoluției nefavorabile pentru noi a situației strategice. Amenințările viitoare le pot continua pe cele precedente și pe cele actuale, pot evolua din ele și, posibil, se vor întoarce la ele. Probabil că ele vor continua să se înscrie în spectrul cunoscut, acoperind practic întreaga arie a temerilor și îngrijorărilor tuturor țărilor din zonă.

Aceste amenințări pot fi:

a. De natură externă:

- exercitare a unor presiuni din afară pentru divizarea țării (federalizare, regionalizare, autonomizare etc.);

- contestare sau tendință de a se sugera revizuirea tratatelor prin care s-au stabilit actualele frontiere (spre exemplu, discuția din unele cercuri maghiare asupra nelegitimității Tratatului de la Trianon);

- control al zonelor de intrare în culoarele strategice;
- conflicte deschise în apropierea frontierelor;
- stări tensionate în unele din țările cu care România are relații apropiate sau obișnuite;

- venirea la conducere, în țări puternice, a unor forțe extremiste, cu concepții de dominare asupra zonei Balcanilor și Carpaților;

- neincluderea României în sistemele de securitate europene și păstrarea ei într-o zonă tampon între Est și Vest⁵²;

- dispute asupra platoului continental al Mării Negre;

- proliferarea producerii artisanale sau ascunse de arme de distrugere în masă în zona noastră de interes sau în zone adiacente;

- transformarea unor zone din țară ca baze de plecare pentru emigrația arabilor și indienilor spre Vest;

- folosirea spațiului românesc ca bază de tranzit în traficul de droguri;

- terorism;

- realizarea de baze subversive, rețele și agenturi de informații pe teritoriul românesc etc.

b. De natură internă:

- acțiuni pentru distrugerea economiei sau punerea ei sub controlul unor cercuri ostile României;

- acțiuni ale unor grupuri sau minorități pentru îndeplinirea unor obiective prin care se vizează dezmembrarea țării;

- proliferarea acțiunilor teroriste interne în zone instabile din punct de vedere al raporturilor între minorități și între locuitori;

- instabilitatea economică, cu consecințe în planul existenței populației;

⁵² O astfel de eventualitate este puțin probabilă, azi, când se încearcă unificarea continentului și deschiderea unor culoare europene stabile spre resursele asiatice; nu este însă exclusă.

- diversiuni din partea unor forțe potrivnice unității naționale a României;
- manifestări de mare amploare, sub pretextul unor nemulțumiri, sau cu alte prilejuri, care pun în pericol, prin desfășurare și evoluții, securitatea națională;
- sabotaje;
- terorism;
- apariția posibilă și recrudescența unor forțe paramilitare ostile etc.

c. De natură combinată:

- introducerea de armament, muniții, mijloace de propagandă antiromânești;
- enclavizarea de către unele forțe sau grupări interne a unor zone, cu sprijinul unor parteneri externi, ostili României;
- organizarea de diversiuni și sabotaje cu sprijin din exterior;
- terorism combinat;
- punerea sub stăpânire externă a surselor și resurselor cu valoare strategică;
- alcătuirea în țară, cu sprijin din afară, a unor organizații ostile României etc.

Din punct de vedere al acțiunilor adverse, aceste amenințări pot fi:

- directe;
- indirecte;
- imediate;
- pe termen lung;
- permanente.

Din punct de vedere al acțiunilor, amenințările și riscurile pot fi:

- clasice;
- nucleare, chimice, biologice;
- genetice;
- asimetrice.

Din punct de vedere al perioadei de manifestare și al etapelor care caracterizează situația strategică (mediul de securitate), aceste amenințări se vor categorisi, și în deceniile următoare, astfel:

- în timp de pace;
- în anumite perioade tensionate;
- în perioade de precriză;
- în perioadele de criză fără implicarea României;
- în timp de război;
- permanente.

Există, desigur, numeroase tipuri de amenințări și, probabil, un catalog al lor ar fi necesar analistului militar și nu numai militar. Ele nu se desprind prea ușor din gama largă a raporturilor care se creează între state sau în interiorul statelor. Din contră, ele sunt extrem de bine ascunse și se desprind mai ales din ceea ce nu se vede, din ceea ce nu se spune. Este destul de greu să decelezi, în cadrul schimburilor economice sau în relațiile financiare, ce anume reprezintă amenințări și, în consecință, riscuri și ce anume interese ale partenerului.

Există, desigur, riscuri și amenințări globale, confuze, cu evoluții imprevizibile, îngrijorătoare, dar și riscuri și amenințări ochite, planificate.

Analistul are obligația de a studia evoluțiile, de a evalua faptele, de a face corelații, pentru fiecare tip de amenințări. Există și vor exista mereu amenințări în spectrul economic, în cel social, în cel politic, în cel financiar, în cel militar. Și amenințările de tip militar se diversifică și, de aceea, se cer analizate ca atare. Va trebui să descompunem amenințarea militară globală în componentele sale, să sesizăm pericolele iminente și, firește, să ne asumăm anumite riscuri. Altfel nu va putea fi planificată și elaborată în bune condiții reacția. Pentru că, spre exemplu, diversiunii trebuie să i se răspundă prin antidiversiune, acțiunii radioelectronice prin contraacțiune radioelectronică, atacului armat prin contraatac armat, terorismului prin anti-terorism și așa mai departe.

Amenințările mai pot fi privite și din punct de vedere geopolitic și geostrategic, precum și din punct de vedere demografic și al

distribuției populației. Ele se cer localizate, puse în relație cu factorul geografic, cu calitatea populației, cu elementele favorizante și defavorizante.

Ajungem la concluzia că există un **spațiu diversificat, aleatoriu și fluid amenințării și**, în consecință, al **amenințării asumate**, adică al **riscului**, iar acest spațiu este modelabil, ușor de folosit în organizarea unor acțiuni adverse surprinzătoare, dar foarte greu de contracarat. În acest sens, se cer identificate cu precizie locurile unde posibilul adversar își poate alcătui „coloana a 5-a“, dacă are sau nu în intenție așa ceva, dacă întrevede o astfel de eventualitate, dacă o planifică și, evident, dacă este sau nu este posibil așa ceva. Pentru că unul dintre cele mai mari pericole este să fie luate drept amenințări cele care nu sunt amenințări și să nu fie văzute și înțelese celelalte, adică cele care sunt.

Uneori trebuie pornit de la fapte mărunte care sunt simptomatice. Spre exemplu, în ianuarie 1990, un grup de ciobani de naționalitate ucraineană din nordul țării au sechestrat grănicerii de la subunitatea de acolo și polițiștii, cerând urgent, sub exercitarea presiunii asupra acestor organe ale puterii statului român, o întrevedere cu împuternicitul de frontieră din țara vecină. La întâlnirea cu acesta, acești ciobani au solicitat nici mai mult nici mai puțin ca zonele lor de pășunat și localitățile în care se află ei să treacă la Uniunea Sovietică. Desigur, era o naivitate, dar ea dezvăluia o stare de spirit, o confuzie și, poate, o aspirație a unui grup restrâns de oameni de acolo, din zonă sau o influență exercitată asupra lor de cei interesați. Dar, în situații de precriză sau de criză, această stare poate reprezenta o amenințare deosebit de gravă.

Există o permanență și un dinamism al amenințărilor. Unele se adaptează cu ușurință împrejurărilor, altele nu suferă nici un fel de modificări prin secole.

După cum rezultă din analiza evoluției amenințărilor în ultima sută de ani, se pare că etapa următoare în relațiile europene va fi caracterizată prin realizarea unității. Nu știm cât va dura această etapă, dar în cursul ei se vor manifesta și tendințe centrifuge, tendințe de enclavizare, tendințe centripete și, bineînțeles, presiuni prin toate mijloacele. Reacția nu poate fi organizată decât cunoscând

foarte bine situația reală și elementele cheie ale evoluției acesteia în viitorul apropiat.

8.2. Opinii în legătură cu Forța de Reacție Rapidă (Integrată) a Armatei Române în viitorul apropiat

Armata Română își va perfecționa Forța de Reacție Rapidă, căreia noi îi alăturăm și calitatea *Integrată* (FRRI) - deși această adăugire reprezintă un pleonasm -, în funcție de situația ei concretă și de amenințările posibile. Nu intrăm aici în detalii. Analiza făcută în capitolele precedente a condus la concluzia că Forța de Reacție Rapidă ideală pentru Armata Română ar fi o **grupare modulară integrată**, dislocată în grătar, în opt zone, pe trei priorități de reacție, adică pe trei trepte de amenințare.

Acesta este doar un raționament, pe baza căruia s-a realizat, în această lucrare, o configurație, o eventualitate. Cei în drept pot găsi și alte variante. Important este ca o astfel de forță să existe, să funcționeze, să fie eficientă și credibilă. Noi considerăm că gruparea modulară de intervenție ar trebui să fie extrem de dinamică și de flexibilă și să ia forma și dispozitivul cerute de situația concretă.

Cele opt zone de risc ar fi, pe trepte de risc (amenințare) și, evident, de reacție, distribuite, în general, pe un ax nord-vest, sud est.

Zona cuprinsă în treapta de risc (amenințare) și de reacție numărul 1 ar fi: 1. Harghita-Covasna. 2. Mureș. 3. Bihor, Cluj, Satu Mare. 4. Banat.

Zona cuprinsă în treapta de (risc) amenințare și de reacție numărul 2 ar fi: 1. Bucovina. 2. Maramureș. 3. Dobrogea.

Zona cuprinsă în treapta de (risc) amenințare și de reacție numărul 3 ar fi: Câmpia Română cu Poarta Focșanilor.

Forța de Reacție Rapidă Integrată a Armatei Române va fi disponibilă, cu o parte din forțe sau cu o componentă specială, pentru a face parte din **Forța de Reacție Rapidă Europeană** care este pe cale de a se constitui la nivelul Uniunii Europene.

În ceea ce privește dispunerea teritorială a FRRI, **componenta de reacție psihologică și informațională** și cea **logistică** ar putea fi dislocate în Capitală, **componenta radioelectronică**, în zona Brașov, iar modulele de reacție rapidă, în cele 8 zone.

Compunerea eficientă și necesară (în funcție de riscuri și amenințări) a acestor module⁵³ ar putea fi, în ultima etapă de constituire - adică în anul 2010 (în paranteze se află forțele care se propun a fi realizate în prima etapă) -, aproximativ următoarea:

În treapta de risc (amenințare) și de reacție numărul 1:

1. Pentru zona Covasna-Harghita: Bg. V. M.; B. Jandarmi; B. Acț. Psihologică; Grup (Escadrilă) de Elicoptere; B. Antiterorist.

2. Pentru zona Mureș: Bg.Tc; B.Jandarmi, B. I.; B.Pșt.; Grup de Aviație de Transport; Grup de Elicoptere (E.El.).

3. Pentru zona Bihor, Cluj, Satu Mare: Bg. Pșt (B.Pșt); Bg. Tc. (B.Tc.); Bg. Mc. (B.I.); B.V.M. (pentru Apuseni); B. Comando (Cp.); Gp. El. (E.El.); Gp. Av.V.B. (E.V.B.).

În treapta de risc (amenințare) și de reacție numărul 2:

1. Pentru zona Banat: Bg. Mc. (B.I.) ; Gp. Av. (E.V.B.); Gp. El. (E.El.).

2. Pentru zona Bucovina: Bg. Mc. (B.I.); Gp.El. (E.El.).

3. Pentru zona Maramureș-Bistrița: Bg.V.M. (B.V.M.); B.Jandarmi.

4. Pentru zona Dobrogea: B.I.M.; Bg.Mc (B.I.); Gp. Nave Maritime Reacție Imediată; Gp.El. (E.El.), Gp.Av.V. (E.El.)

În treapta de amenințare și de reacție numărul 3:

7. Pentru zona Câmpia Română, Poarta Focșanilor: Bg.Mc. (B.I.); B.Pșt.; B.Tc; Gp.El. (E.El.); Gp.V.B. (E.V.B.); Gp.AvTp.; Gp.Nave Fluviale Reacție Imediată.

Total: 1 Bg. Pșt.; 2 B. Pșt.; (1 Bg.Pșt); 2 Bg.V.M. (1 Bg.V.M., 2 B.V.M.); 5 Bg.Mc. (5 B.I.); 1 B.I.M.; 3 Bg.Tc (1 Bg.Tc., 2 B.Tc.); 1 B.Acț. Psih.; 1 B. Antiterorist; 1 Gp.N.Maritime; 1 Gp.N. Fluviale; 7 Gp.El. (7 E.El.); 1-2 Gp. Av. Tp.; 4 Gp.Av.V.B. (4 E.V.B.); sistemul integrat al apărării spațiului aerian.

⁵³ La data când actualizăm lucrarea, adică la începutul anului 2002, unele din aceste forțe există și fac deja parte din Forța de Reacție Rapidă, altele nu există, dar, după părerea noastră, ar trebui avute în vedere.

Pentru prima etapă - adică în 1998-2000 -, s-a propus realizarea și integrarea într-un sistem de reacție rapidă a următoarelor forțe, în total: 3 B.Pșt.; 2 B.V.M.; 1 B.I.M.; 3 B.Tc.; 1 B.Acț. Psih.; 1 Cp. Antiteroristă; 1 Gp. Nave Maritime; 1 Gp. Nave Fluviale; 3 Gp.El (E.El); 1-2 E.Av.Tp.; 2 -3 Gp.V și V.B. (2-3 E.); sistemul integrat al apărării spațiului aerian⁵⁴.

Această repartitie a unităților și marilor unități din Forța de Reacție Rapidă (Integrată) este zonală, în grătar, pe module de reacție integrată și poate realiza următoarele tipuri de misiuni:

- acoperă toate zonele principale, în toate treptele de risc asumat;

- permite reacția imediată, integrată, fără a fi nevoie de o cantitate mare de elicoptere sau de avioane de transport;

- are posibilitatea să pregătească din timp fiecare zonă pentru un sistem de acțiuni rapide, în toate mediile, integrate, interarme, dinainte concepute;

- cele 8 grupări modulare au mare independență de acțiune, dar pot interveni în orice moment cu toate forțele, în mod unitar.

Dispersia nu este un dezavantaj, ci dimpotrivă, în cazul teritoriului țării noastre, ea poate face ca reacția zonală să fie aproape instantanee.

8.3. Acțiuni și reacții rapide previzibile în timp de pace

Și în viitorul apropiat, strategia acțiunilor și reacțiilor de tip rapid va continua să se impună din ce în ce mai mult. Ea va fi influențată, în principal, de modernizările în înzestrarea armatelor - cu prioritate, a forțelor aeriene, a forțelor speciale și a celor de acțiune (reacție) rapidă - cu mijloace de luptă performante, cu sisteme de arme și mijloace de transport aerian, aeroterestru și aeronaval de mare eficacitate.

Componenta radioelectronică, cea de război informațional, cea psihologică și cea aeriană vor continua să aibă rolul prioritar.

⁵⁴ S-a realizat o variantă destul de apropiată de cea propusă în 1994 - 1996, când a fost întocmită această lucrare.

Dintre acțiunile rapide previzibile posibile în timp de pace, la care poate participa și Forța de Reacție Rapidă Integrată a Armatei Române, considerăm că se vor menține și se vor impune următoarele:

- acțiuni demonstrative, descurajatoare, sub egida ONU, pentru menținerea stabilității, în zona de interes a României;

- continuarea, sub egida ONU și a NATO, a acțiunilor cu caracter rapid pentru dezamorsarea urmărilor și a pericolelor pentru stabilitatea zonei recidivate din criza din fosta Iugoslavie;

- acțiuni rapide, în componența structurilor de reacție din cadrul NATO și Uniunii Europene, pentru apărarea, afirmarea și impunerea valorilor Alianței și ale Europei Occidentale;

- acțiuni rapide în zonele tensionate din interiorul țării, atunci când se ivesc astfel de situații sau când se anticipează;

- acțiuni rapide pentru descurajarea sabotajelor, a demonstrațiilor și acțiunilor antiromânești și antiminorități a actelor unor forțe interne care pun în pericol securitatea națională;

- acțiuni rapide psihologice pentru dezamorsarea tendințelor separatiste și antiromânești (antiminorități) din zonele vulnerabile;

- acțiuni rapide pentru supravegherea obiectivelor de importanță strategică de pe teritoriul țării;

- reacții rapide și contraacțiuni radioelectronice pentru protecția și apărarea sistemului de transmisiuni al armatei și asigurarea fluxului normal al informației în actul conducerii;

- acțiuni rapide antidiversioniste;

- acțiuni rapide antiteroriste;

- acțiuni rapide în caz de calamități, cu forțe specializate în acest domeniu sau cu alte unități;

- acțiuni rapide în zona de frontieră și în zonele obiectivelor de importanță strategică, în situații de precriză;

- alte acțiuni rapide în componența unor structuri militare integrate europene și euroatlantice.

Gama acțiunilor rapide în timp de pace și în situații de precriză este mult mai largă. Practic, FRRI trebuie să fie în măsură să îndeplinească orice misiune, la orice oră și în orice condiții. Având în vedere faptul că trecerea de la o situație normală la una de precriză nu este totdeauna ușor de sesizat, este necesar ca, în conceperea

acțiunilor și reacțiilor de tip rapid, să se aibă în vedere orice eventualitate.

8.4. Acțiuni și reacții rapide previzibile în situații de criză

Situația de criză, în perspectiva, orizontului începutului de mileniu, nu se va deosebi radical de cea din prezent, dar se vor manifesta, totuși, unele tendințe care o particularizează. Una din acestea ar fi **surprinderea strategică**.

Deși s-a discutat foarte mult și s-a scris foarte mult în legătură cu imposibilitatea realizării surprinderii strategice în era informaticii, realitatea este contrară estimărilor efectuate la nivelul deceniilor opt și nouă.

Decalajele tehnologice mari, precum și acțiunile de tip rapid, diversificate și efectuate cu forțe puține, oferă din nou condiții pentru realizarea surprinderii strategice.

Primul element al surprinderii strategice îl constituie **lovitura radioelectronică**. Ea poate fi precedată de o acțiune de dezinformare sau nu. Dar efectul ei este uluitor.

De fapt, acesta este elementul de noutate pe plan strategic în ceea ce privește realizarea surprinderii. Și chiar dacă lovitura radioelectronică nu se efectuează în întregime doar cu structuri ale forțelor de acțiune rapidă, ea este, totuși, parte componentă a acțiunii rapide.

De aceea, unii teoreticieni militari, includ acțiunea radioelectronică în sistemul acțiunilor de tip rapid.

Deci problema acută care se pune în acțiunile și reacțiile rapide în timp de război este strâns legată în primul rând de efectuarea sau contracararea loviturii radioelectronice.

Soluția este atât de importantă, încât s-ar putea ca ea să condiționeze câștigarea sau pierderea războiului. Cele petrecute în 1991 în Golf sunt concludente.

Dezinformarea și calitatea loviturii radioelectronice au determinat în cea mai mare măsură desfășurarea ulterioară favorabilă coaliției antiirakiene a operațiilor aeriene, aeroterestre și aeronavale

și obținerea victoriei. Adică a unei operații aeroterestre și aeronavale integrate sau întrunite⁵⁵.

Așadar, în perspectiva primelor decenii ale secolului următor, acțiunile și reacțiile rapide în situații de criză vor viza:

- menținerea inițiativei strategice în spațiul național;
- planificarea și efectuarea loviturii radioelectronice preventive (atunci când și acolo unde va fi posibil acest lucru, adică zonal și limitat, în sectoarele de amenințare adversă);
- contraacțiunea radioeletronică;
- lichidarea rapidă a efectelor loviturilor radioelectronice adverse prin folosirea sistemului de transmisiuni de rezervă sau a altor mijloace prevăzute din timp de pace;
- nimicirea imediată sau neutralizarea rapidă a forțelor și structurilor paramilitare;
- căutarea, blocarea și nimicirea elementelor inamice infiltrate pe teritoriul național;
- recucerirea obiectivelor de importanță strategică sau tactică aflate sub controlul forțelor de diversiune inamice sau al celor paramilitare potrivnice statului român;
- reacția promptă, instantanee a sistemului de apărare antiaeriană;
- acțiunea eficientă și oportună a modulelor de reacție rapidă integrată în zonele de responsabilitate;
- reacția unitară a FRRI în sectoarele, pe direcțiile și în zonele vizate de grupările înaintate ale inamicului;
- supravegherea obiectivelor de importanță strategică;
- acțiuni și reacții rapide specifice în sprijinul acoperirii strategice;
- acțiuni și reacții rapide navele și aeronavale pentru apărarea intereselor României în Marea Neagră și în sectorul fluvial;
- acțiuni și reacții de tip rapid pentru a se facilita manevra oportună de forțe și mijloace necesară realizării dispozitivului stra-

⁵⁵ Există, desigur, o diferență între „integrat“ și „întrunit“; integrarea presupune dispariția individualizării, constituirea unui nou întreg care nu se bazează pe suma calităților părților, ci pe forța coeziunii întregului; întrunirea înseamnă păstrarea individualității și realizarea interoperabilității, astfel încât acțiunea să fie unitară și eficientă.

tegic pentru interzicerea a cel puțin două sau trei direcții operative amenințate;

- acțiuni și reacții ale aviației și sistemului de apărare antiaeriană pentru contracararea sau diminuarea loviturii aeriene a adversarului;

- acțiuni rapide specifice războiului.

Studiul atent, detaliat al acțiunilor și reacțiilor rapide ale FRRI la orizontul primelor decenii ale secolului următor se constituie într-o modalitate de a anticipa evoluția strategiei viitorului.

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE

1. Epoca pe care o parcurgem este marcată de trecerea substanțială de la masivitate la suplețe, de la armatele bazate pe forța numărului la armate bazate pe calitatea forței. Forțele de Acțiune (Reacție) Rapidă reprezintă modelul de armată eficientă al prezentului și al viitorului.

2. Sistemele de arme și, în general tehnologia bazată pe explozia informatică, microprocesoare și calculatoare a revoluționat arta militară, impunând modelul de *forță de reacție permanentă*, care este gata de luptă în orice moment, capabilă să prevină și, la rândul-i, să realizeze surprinderea: Forța de Acțiune Rapidă.

3. Forța de Acțiune (Reacție) Rapidă este o structură complexă de război în timp de pace. Fără ea, în viitor, nu va putea exista nici pacea, nu va putea exista nici războiul.

4. Forța de Acțiune (Reacție) Rapidă este și un instrument de descurajare a războiului și, în același timp, poate fi un eficient instrument de menținere și impunere a păcii.

5. Tendința generală, în toate armatele moderne, este de realizare a unor structuri de reacție rapidă sau de transformare a armatelor respective în armate de reacție rapidă.

6. În primele decenii ale secolului al XXI-lea, nu sunt posibile schimbări spectaculoase și nici mutații substanțiale în strategia acțiunilor rapide, dar această strategie se va impune din ce în ce mai mult ca un model al acțiunilor de nivel strategic și tactic.

7. Structura de bază, în acțiunile de tip rapid, va rămâne, probabil, Corpul de Acțiune (Reacție) Rapidă sau Forța de Reacție Rapidă Integrată, de valoarea unui Corp Aeroterestru. În unele armate puternice, care aparțin unor mari puteri cu interese globale sau unor alianțe, vor exista grupări expediționare compuse din structuri cosmice, aeriene, navale, terestre și speciale care vor putea acționa oriunde și oricând.

8. Acțiunile de tip rapid, la nivel strategic, se vor desfășura probabil în trei paliere, indiferent de natura lor și de situația în care se acționează:

a. Cele ale forțelor naționale de acțiune rapidă:

- la mare distanță;
- în zone de interes;
- în zone tensionate sau în zone de conflict având ca obiectiv managementul crizelor și impunerea păcii;
- în spațiul național, pentru dezamorsarea stărilor tensionate interne, apărarea integrității teritoriale și dinamizarea dispozitivului strategic;

b. Cele ale structurilor de reacție rapidă ale marilor puteri, alianțelor sau ale comunității internaționale:

- în zona de interes;
- pentru dezamorsarea tensiunilor și prevenirea conflictelor;
- pentru impunerea unui anumit tip de comportament;
- pentru impunerea păcii.

c. Cele ale forțelor speciale:

- pentru combaterea acțiunilor teroriste și diversioniste;
- pentru completarea acțiunilor forțelor de reacție rapidă.

9. Până către sfârșitul primului deceniu al secolului al XXI-lea, este posibil ca Armata Română să dispună de Forța de Reacție Rapidă Integrată, pe grupări modulare integrate, dispusă în grătar, dar cu posibilitatea adaptării rapide la orice altă formă de dispozitiv și de acțiune. Deja Armata Română dispune de o Forță de Reacție Rapidă.

10. Date fiind împrejurările, condițiile deosebite ale situației geostrategice din zona în care se află România, precum și amenințările, Armata Română are nevoie de o Forță de Reacție Rapidă Integrată care considerăm că trebuie organizată pe principiul modular.

11. Forța de Reacție Rapidă Integrată a Armatei Române, care trebuie să fie unitară și condusă centralizat, se cere organizată teritorial, pe principiul integralității, precum și pe cele ale flexibilității și mobilității în construirea structurilor de tip modular.

12. În realizarea, respectiv, modernizarea Forței de Reacție Rapidă Integrată a Armatei Române este necesar să se aibă în vedere importanța spațială a reacției, pornindu-se de la definirea zonelor de intervenție imediată și a celor de prioritate.

13. Reacția rapidă trebuie să fie concepută complex, nu numai prin mijloace armate, ci prin toate mijloacele posibile, inclusiv prin sistemele de descurajare psihologică nemijlocită.

14. Este foarte util ca Forța de Reacție Rapidă Integrată a Armatei Române, o dată realizată, să dispună de componente care să fie făcute cunoscute prin aplicații, participare la activități prevăzute în cadrul „Parteneriatului pentru Pace“ sau la misiuni de menținere a păcii, și componente strict secrete, în genul Regimentului 11 CHOC din Forțele Speciale Franceze.

15. Sistemul de organizare a Forței de Reacție Rapidă Integrată a Armatei Române să nu fie rigid, ci mobil, în sensul posibilității trecerii de la sistemul modular la cel pe componente zonale și centrale, de la organizarea pe zone de operații la cea pe direcții amenințate sau pe module în grătar etc., în funcție de situația concretă și de prognoza militară.

16. Dotarea acestei forțe trebuie să fie pe măsura misiunilor pe care le are de îndeplinit.

În această lume, în care încă omul îl sfâșie pe alt om, se pare că nu poate fi exclusă posibilitatea războiului. Orricum, trăim într-un război continuu, într-un război fără limite, prvers și înșelător. Și atunci, firesc, trebu-ie să ne punem câteva întrebări: Pericolul acesta este și pentru noi sau numai pentru alții? Cu alte cuvinte, este posibil războiul pe pământul românesc? Și dacă este - și fără îndoială că este -, despre ce fel de război poate fi vorba? De tipul primelor două războaie mondiale? De tipul celui din Iugoslavia? De tipul celui din decembrie 1989? Adică hibrid, înșelător, mozaicat și de diversiune? De tipul unor intervenții rapide, în forță sau pe obiective strategice, pentru a se crea un fapt accompli sau pentru a se soluționa o situație gravă (sau făcută să fie gravă), așa cum sunt atâtea în această parte a Europei? Este oare posibil așa ceva? Este, adică, posibilă crearea unei situații favorabile unui război împotriva României și, în același timp, defavorabile țării noastre? Suntm în anul de grație 2002. Probabil că, în următorii ani, vom fi și noi acceptați în NATO. Dacă vom fi primiți în NATO, toate aceste amenințări vor dispărea?! Nu vor dispărea. Vor deveni, probabil, și mai grave.

ISBN 973-831-8317-55-x